
Jñānadīpavimarśinī by Vidyānanda

विद्यानन्दनाथविरचिता ज्ञानदीपविमर्शिनी

Document Information

Text title : Jnanadipavimarshini by Vidyānandanātha

File name : jnAnadIpavimarshinI.itx

Category : devii

Location : doc_devii

Author : vidyAnandanAtha

Transliterated by : Volunteers of Tripurā Tallikā provided by Brian Campbell tripura.tallika at gmail.com

Proofread by : Volunteers of Tripurā Tallikā

Acknowledge-Permission: Tripurā Tallikā is a small group of r̥vidyā practitioners

<https://tripuratalika.org/>

Latest update : September 23, 2026

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

September 23, 2026

sanskritdocuments.org

વિદ્યાનન્દનાથવિરચિતા જ્ઞાનદીપવિમર્શિની

વિષયસૂચી with page numbers in the book

પ્રસ્તાવના

પ્રાસ્તાવિકં i-xvi

કતિપયછાયાચિત્રાણિ xvii-xxxiv

નમસ્કારપદ્ધતિ: 1-2

ગુરુધ્યાનપદ્ધતિ: 2-3

મન્ત્રધ્યાનપદ્ધતિ: 4-5

સ્નાનપદ્ધતિ: 6-8

સન્ધ્યાપદ્ધતિ: 9-12

(પ્રાતઃસન્ધ્યા, મધ્યાહ્નસન્ધ્યા, સાયંસન્ધ્યા, અર્ધરાત્રસન્ધ્યા,

યોગિનામાભ્યન્તરસન્ધ્યા)

તર્પણપદ્ધતિ: 13-14

સૂર્યપૂજાપદ્ધતિ: 15-17

દ્વાલપાલાર્ચનપદ્ધતિ: 18-22

(આસનનિર્ણયઃ, આન્તરદ્વારપાલાર્ચનમ્)

ચક્રોદ્ધારપદ્ધતિ: (અત્ર ભિન્નાક્ષરેષુ ગ | પાઠઃ)..... 23-27

(મણ્ડલલક્ષણમ્, મણ્ડલનિર્વચનમ્, આભ્યન્તરચક્રં યોગિનામ્)

અર્ધસાધનપદ્ધતિ: 28-38

(અર્ધપાત્રમ્, સૂર્યસોમવહ્નિકલાવાહનમ્, નવાત્મોદ્ધારઃ,

પાનનિયમાઃ, આભ્યન્તરાર્ધશોધનમ્)

મન્ત્રોદ્ધારપદ્ધતિ: 39-42

(મૂલવિદ્યોદ્ધારઃ, કરશુદ્ધ્યાધાવાહનાન્તવિદ્યોદ્ધારઃ)

ન્યાસપદ્ધતિ: (અત્ર ભિન્નાક્ષરેષુ ગ | પાઠઃ)..... 43-51

(કરશુદ્ધ્યાદિન્યાસઃ, આસનષટ્કન્યાસઃ, કામકલાન્યાસઃ,

નવનાદન્યાસઃ, આયુધન્યાસઃ, માતૃકાન્યાસઃ, અડ્ગન્યાસઃ, પુર્યષ્ટક-

न्यासः, वशिन्यादिन्यासः, पीठयतुष्टयन्यासः, तत्त्वन्यासः)

Page क्षिप्

न्यासपद्धतिः (ध. ङ. मातृकयोर्धृता)..... 52-55

(करशुद्धिन्यासः, आसनषट्कन्यासः, भूतशुद्धिः, कराङ्गन्यासः,
मातृकान्यासः, षडङ्गन्यासः, अक्षरन्यासः, पीठन्यासः,
कामकलान्यासः, आयुधन्यासः)

ध्यानपद्धतिः 56-61

(स्थूलसूक्ष्मपरमेष्ठेन त्रिविधं ध्यानम्, वाग्भवादिबीजसाधनप्रकारः,
वाग्भवादिबीजध्यानम्)

पूजापद्धतिः (अत्र भित्तिशक्तिषु ग। घङ्ग। पाठः)..... 62-103

(दूतीयागः, कुण्डगोलोद्भवार्घ्यसङ्ग्रहः, द्वारदेवताद्वारपालादिपूजा,
मूलदेवताराधनम्, षोडशानित्यापूजनम्, नवावरणाङ्गदेवतापूजनम्,
नवनित्यायजनम्, माण्डलयतुष्टये षट्कुटादिपूजनम्,
षट्कुटादिबलिमन्त्राः, भौद्धादिषड्दर्शनदेवताराधनम्,
कामकलाध्यानम्, कुमारीषट्कुटपूजनम्, योगिनां अन्तःपूजा)

मुद्रापद्धतिः 104

होमपद्धतिः 105-110

(कुण्डसाधनम्, कुण्डादिसंस्कारः, अग्न्याराधनम्, नित्यकाम्य-
पुरुष्यरणीयहोमद्रव्याणि, आन्तरहोमः)

जपपद्धतिः (त्रिविधो जपः)..... 111

अक्षमालापद्धतिः (बाह्याभ्यन्तराक्षमालालक्षणम्)..... 112-113

स्तोत्रपद्धतिः 114-123

(त्रिपुरसुन्दरीदण्डकम्, सौभाग्यलृट्टयस्तोत्रम्)

पवित्रपद्धतिः 124-130

दमनपद्धतिः 132-136

काम्यपद्धतिः 137-139

दीक्षापद्धतिः 140-167

(बीजाष्टकोद्धारः, आराधनाया शास्त्रेयी शाम्भवी च दीक्षा,
वेधादीक्षा, यतुष्षष्टियोगिनीबीजानि, यतुष्षष्टियोगिनी-
पूजनम्, गुरुपारम्पर्यक्रमः, दिव्यौघसिद्धौघमानवौघपरम्परा)

Page क्षप्

ગ્રન્થસમાપ્તિઃ 168

પ્રથમં પરિશિષ્ટં

કામ્યપદ્ધતિદીક્ષાપદ્ધત્યોરન્તરા વિદ્યમાનાઃ ક. શ્લોકાઃ 169

૫૪ ખ.-૫૬ ક. પર્યન્તં વિદ્યમાનાઃ ક. શ્લોકાઃ 170-172

૫૦ ક.-૫૧ ખ. પર્યન્તં વિદ્યમાના યોગિનીનામાવલી 173

દ્વિતીયં પરિશિષ્ટં

મણ્ડપવર્ણનં 174-176

તૃતીયં પરિશિષ્ટં

મન્ત્રોદ્ધારપદ્ધતિઃ 177-208

(વર્ણન્યાસાહિતો વર્ણગહ્વરઃ, કરશુદ્ધિ-આત્મરક્ષાકરી-આત્માસન-
ચક્રાસન-સર્વમન્ત્રાસન-સાધ્યસિદ્ધાસન-આવાહનાદિનવનિત્યા-
મન્ત્રોદ્ધારઃ, પચ્ચદશતિથિનિત્યામન્ત્રોદ્ધારઃ, સમયવિદ્યોદ્ધારઃ,
મુદ્રાબીજસમુદ્ધારઃ, ચતુરામ્નાયવિદ્યોદ્ધારઃ, સમયમન્ત્રસમુદ્ધારઃ,
ષડ્દર્શનવિદ્યોદ્ધારઃ)

ચતુર્થં પરિશિષ્ટં

ન્યાસપદ્ધતિઃ 209-242

(કુકુમ-ન્યાસઃ, ભૂતવિપિ-ન્યાસઃ, વિઘ્નરતિ-ન્યાસઃ, કામરતિ-ન્યાસઃ,
શ્રીકણ્ઠાદિ-ન્યાસઃ, ગણેશ-ન્યાસઃ, ગ્રહ-ન્યાસઃ, નક્ષત્ર-ન્યાસઃ,
યોગિની-ન્યાસઃ, રાશિ-ન્યાસઃ, પીઠ-ન્યાસઃ, ચક્ર-ન્યાસઃ,
પુર્યષ્ટક-ન્યાસઃ, તત્ત્વ-ન્યાસઃ, ચક્ર-ન્યાસસમહિમા, ચતુર્વિધો ન્યાસઃ,
કામી-ન્યાસઃ, નવયોનિ-ન્યાસઃ, આન્તર-ન્યાસઃ)

પચ્ચમં પરિશિષ્ટં

પીઠાર્ચનપદ્ધતિઃ સામાન્યાર્ધપાત્રાણિ ચ 243-249

(પીઠાર્ચનમ્, કુમ્ભસંસ્કારવિધિઃ, સામાન્યાર્ધપાત્રસ્થાપનવિધિઃ,
ગુરુઙ્કિતર્પણમ્, ષડાયતનપૂજા, ષડ્યોગિનીપૂજા, ચતુષ્પીઠપૂજા)

ષષ્ઠં પરિશિષ્ટં

સ્તોત્રપદ્ધતિઃ 250-259

Page ક્ષિપ

સપ્તમં પરિશિષ્ટં

દ્વીપામ્નાયપદ્ધતિઃ 260-276

અષ્ટમં પરિશિષ્ટં

त्रिपुरास्तोत्रं ध्यानं च 277-282

अनुक्रमण्यः (The following sections are not included)

ग्रन्था ग्रन्थकाराश्च 283-285

सङ्केतसूची 286-287

श्लोकार्धसूची 288-332

न्यासविस्तरः (मूलग्रन्थे)..... 333

न्यासविस्तरः (परिशिष्टे)..... 334

मातृकासूक्तताः पद्धतयः 335-336

Page 1

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ।

गुरुध्यानपद्धतिः

स्वप्रकाशविमर्शाभ्यां बीजाङ्कुरलतां पराम् ।

शृङ्गाटपीठनिलयां वन्दे त्रिपुरसुन्दरीम् ॥

विमर्शैकसासारामाद्यबीजस्य गर्भगाम् ।

कलां समदृशीं वन्दे त्रिपुरां त्रिपुरातनीम् ॥

त्रिभिर्दन्त्रिनिलयां बिन्दुस्फुटनसम्भवाम् ।

उकारार्धकलां वन्दे पूर्णां त्रिपुरसुन्दरीम् ॥

पूर्णादिप्रथमान्तां यां त्रिपञ्चतिथिगामिनाम् ।

तां कलावृषिणीं नित्यां वन्दे कालापहारिणीम् ॥

दग्ध्वा पाशाटवीं सर्वां शर्वं धाम समर्पयेत् ।

यदाज्ञा तानलं वन्दे गुडुन् कारुण्यवारिणीन् ॥

निष्ठत्य विघ्नसङ्घातमष्टमाशु तनोति यः ।

तमलं शास्त्रवीसूनुं वन्दे तं गणनायकम् ॥

द्वैताद्वैतमलामोहविघ्नसङ्घातमर्दिनीम् ।

गणनाथमयीं वन्दे प्रतिभां पारमेश्वरीम् ॥

Page 2

अपरां चिच्छिन्नापामानन्दभरनिर्भराम् ।

भट्टकाभ्यामलं वन्दे ज्याम्बिकेयीं कलां पराम् ॥

રસવેદમયા દેવ્યો રથાડ્ગનિલયાઃ સદા ।
સ્વસંવિદ્વિપ્રુષો નૌમિ યોગિનીઃ કાલમોચિકાઃ ॥

શિવાધવનિપર્યન્તં ક્ષેત્રં સત્પાલયત્યલમ્ ।
ક્ષેત્રપાલમર્યો વન્દે પ્રતિભાં શામ્ભવીમજામ્ ॥

શ્રીવામકેશ્વરામ્નાયમુન્નિયાગમસાગરાત્ ।
પ્રપન્નજનતાબોધધ્વાન્તવિચ્છેદભાનુના ॥

હ્રિયતે પદ્ધતિઃ સમ્યગ્ વિધાનન્દેન ધીમતા ।
નિત્યં નૈમિત્તકં યત્ર કામ્યં દીક્ષા બુધોત્તમૈઃ ॥

સમ્યક્ સંજ્ઞાયતે સાધુ લોપામુદ્રામતસ્થિતૈઃ ।
સદ્ભિઃ સંસેવનિયેયં જ્ઞાનદીપવિમર્શિની ॥

(ઇતિ નમસ્કારપદ્ધતિઃ)

બ્રાહ્મ્યે મુહૂર્તે (શયનતત્વાદૃ)ઉત્થાય સ્વશિરસિ શ્વેતસહસ્રારવ્યોમામ્બુજોદરગત(રક્તબિમ્બં સચ્ચિન્ત્ય તન્મધ્યે)પૂર્ણેન્દુબિમ્બમધ્યે શુદ્ધસ્ફટિકસદ્ગુણં શ્વેતવસ્ત્ર(પરિધાનં)ગન્ધાનુલેપનં વરદાભયપાણિનં દ્વિનેત્રં કારુણ્યાવલોકિનં વામોરુગતયા રક્તશક્ત્યા વામેનોત્પલધારિણ્યા દક્ષિણેન પાણિનાડડલિણિગતં પરમાનન્દ-

Page 3

નિન્દિતં મન્દસ્મિતેન યુતં નિજગુરું ધ્યાત્વા (હ્રીં શ્રીં)અમુકાનન્દનાથ (પાદં હ્રીં શ્રીં)અમુકશક્તિયુક્તાપાદુકાં પૂજયામીતિ મનસૌર્ગન્ધાક્ષતકુસુમૈર્બહુવૈર્વા યથાસામર્થ્યમભર્યં નીરાજનાદિતામ્બૂલાન્તાનુપચારાન્ દત્ત્વા નિત્યકર્માનુષ્ઠાનાર્થમનુજ્ઞાં ગૃહીત્વા શ્રીગુરું સ્વસ્થાને વિસર્જ્ય તાં દિશં (પ્રતિ)પઞ્ચાડ્ગેન નમસ્કુર્યાત્ ।

॥ ઇતિ શ્રીવિધાનન્દ(નાથ)વિરચિતાયાં (શ્રીમત્)ત્રિપુરસુન્દરીપદ્ધત્યાં જ્ઞાનદીપવિમર્શિન્યાં ગુરુધ્યાનપદ્ધતિઃ પ્રથમા ॥

Page 4

મન્ત્રધ્યાનપદ્ધતિઃ

અથ (રહઃસ્થલે)હ્રીં શ્રીં આધારશક્તિકમલાસનાય નમ ઇતિ સ્વાસનં મૃદુ શ્વક્ષણં હૃદયરક્તોત્તરામ્બર(ચ્છદ)મભ્યર્ચ્ય સ્વાસને સુપૂજિતે સમુપવિશ્ય રેચકપૂરકકુમ્ભકક્રમેણ પ્રાણાયામત્રયં વિદધ્યાત્ । તદ્યથા - દક્ષિણનાસાગ્રે ત્રિકોણં સવિસર્ગં હૂં હૂં બિજસહિતં જ્વલદગ્નિપ્રભં ધ્યાત્વા વામનાસાગ્રે સ્વબીજોપેતં વર્તુલં ચન્દ્રમાણ્ડલં સચ્ચિન્ત્ય વામયા પ્રાનમાપૂર્ય દક્ષિણયા “ગ્રિમાણ્ડલે (વિ)રેચયેત્ । પુનર્દક્ષિણયા સમાપૂર્ય વામયા સોમમાણ્ડલે (વિ)રેચયેત્ । ઇત્યં બહુશઃ કૃત્વા તેન વિશુદ્ધનાડિકો મધ્યપથં પ્રવિશ્ય કુમ્ભકમભ્યસેત્ । તદ્યથા - આધારહૃદયભ્રુમધ્યેષુ

वह्निसूर्यसोममण्डलानि दशद्रादशषोडशकलानि परिभाष्य तेषु (मूल)वाग्भवकामराजशक्तिबीजानि वङ्ग्यर्कशशिनिभानि परस्परसंस्पर्शनादृशिभानि ब्रह्मरन्ध्रान्तं परिभाष्य अकुलामृतरूपेण पूरेण तत्तदाधार-
तत्तद्भातु-तत्तद्दर्श-तत्तदधिपतीनाम्नावयेत् । (ते य मूलाधारस्वाधिष्ठानमणिपूरानाडतविशुद्धाज्ञाभ्याः),
त्वगसृग्मांसमेदो “स्थ(रक्त?)मज्जाशुक्ला धातवः, वादिसाङ्कितं यतुर्दलपद्मं मूलाधारम्, बाहिलाङ्कितं
षड्दलं स्वाधिष्ठानम्, डादिङ्काङ्कितं दशदलं मणिपूरकम्, कादिठाङ्कितं भानुदलमनाडतम्, आदिविसर्गाङ्कितं
षोडशदलं विशुद्धम्, उक्षाङ्कितं द्विदलपद्ममाज्ञाभ्यम्, ब्रह्मविष्णुरुद्रेश्वरसदाशिवशक्त्याभ्याधिपतयः प्रत्यङ्गकं
पीतरक्तश्यामधूमशुक्ला(भि?त्त)का ध्येयः ।

Page 5

ततो मातृकान्यासं भिजद्वयसंक्षितं विधाय मूलविद्याङ्गानि कराग्रेषु विन्यस्याभ्यन्तरे कामकलापरापरकुण्डलिनीद्वयं
सम्पुटीकृत्य पुनस्तथा यतुर्थस्वरूपेण मुष्पस्तनयोनिर्वाङ्गकल्पनं कृत्वा देवीरूपमात्मानं परिभाष्य
गमागमेन मूलविद्यां यथाशक्ति मानसेन विधिना जपित्वा बहिर्निर्गत्याऽऽवश्यकादिकं निर्वर्त्य
कृतशौचायमनन्तधावनमुष्पप्रक्षालनः स्नानं कुर्यात् ।

॥ ४८॥ (श्रीविधानन्धनाथविरचितायां ज्ञानदीपविमर्शिनीयां मन्त्रध्यानपद्धतिर्द्वितीया ॥

Page 6

स्नानपद्धतिः

स्नानं तु द्विविधं - जलस्नानमान्तरस्नानमिति । तत्र जलस्नानं क्रियानुवर्तिनां साधकसामयिकपुत्रकार्यार्थाणाम्
। योगिनां त्वान्तरमेव स्नानं प्रशस्तम् । तत्राद्यौ जलस्नानं लिप्यते । यथा - सुगन्धामलकोदकादिना यथाविधि
मलशोधनस्नानं निर्वर्त्य मन्त्रस्नानं कुर्यात् । लवणरसाक्षराणि सन्निधुनानि कृत्वा अस्त्रपरिशोधितवारिधानीजलं
दक्षिणोदस्ते गृहीत्वा भूतपञ्चकबीजैः समधाऽभिमन्त्र्य मूलमन्त्रेण वामाङ्गुलीच्छटायोगात् त्रिधा
मस्तकसेकान्मन्त्रस्नानं निर्वर्त्यवाशिष्टे (जलं)वामनासाविवरेण प्रवेश्यान्तःकुम्भितनिम्बिलकल्मषप्रक्षालनेन
कृष्णरूपं पिङ्गलया विरेख्यास्त्रमन्त्रेण वज्रशिलायां ताडयेत् ।

अथ योगिनामान्तरस्नानं लिप्यते । यथा - शृङ्गाटनिलयां कुलशक्तिमुत्थाप्य अकुलशृङ्गाटोदरगतपरिभुं-
निर्भिधं परिभुतपरमाभूतमय्या सुधाधारयाऽविच्छिन्नरूपया मूलशृङ्गाटगर्भं परिपूर्णं तयोः सामरस्यनद्यां
निमग्नस्तिष्ठेत् । तद्भुजं उदयाकरपद्धत्याम्-

Page 7

वाऽवाभ्यपदप्रोत्था वाऽवी वाऽवाध्वगा ।

सम्प्राप्य वाऽवं धाम प्रलीना शाम्भवे पदे ॥

तयोर्द्वयोः समयोगात्त्वलभते शाश्वतं पदम् ।

तत्र मग्नस्तु यः स्नायात् स मुक्तो भवबन्धनात् ॥ ४९॥

અસ્યાર્થઃ - વાડવં સંવર્તકરૂપમૂર્ધ્વાત્રિકોણં વહ્નિરૂપમ્, તદિહ સંસારસમુદ્રમધ્યવર્તિત્વાદિતરવાડવાગ્નિવદ્ વાડવમુચ્યતે । તદેવ પદમ્, પદ્યત ઇતિ । તસ્માદુત્થાય । હાર્ધકલારૂપિણી (કુલ)કુણ્ડલિની ત્વકુલપદં યાન્તી સા વાડવીત્યુચ્યતે । વાડવાનલસમ્બદ્ધા વાડવી વાડવાધ્વગા । વાડવઃ સંહારક્રમઃ, તદ્ગતા, સંહારક્રમગતેતિ ભાવઃ । વાડવં અકુલશર્કુટાદે અગ્નિરૂપં કુલકલાપજલગ્રસિષ્ણુ, તદેવ ધામ, પરમપ્રકાશાખ્યાડવર્ણશિવરૂપત્વાત્ । પ્રલીના પ્રકર્ષેણ લીના સામરસ્યપદં યાતા, બીજભાવં ગતા વા । શામ્ભવે પદે ચન્દ્રસૂર્યાત્મકબિન્દુદ્વયસામરસ્યં યાન્તી તાર્તીયબિન્દુમહાવહ્નિભાવં ગતેતિ ભાવઃ । તયોર્દ્વયોરિતિ । તયોઃ શક્તિશિવયોઃ કુલાકુલયોઃ સમાયોગાત્ સામરસ્યાત્ શાશ્વતં પદં પ્રકાશવિમર્શેઽયભાવં લભતે પ્રાપ્નોતીતિ । તત્ર મગ્નઃ સ્વયમપિ તત્સમરસહૃદિ મગ્નો મનોલયં કુર્યાત્ । સ મુક્તો ભવબન્ધનાદિતિ । ય એવં શિવશક્તિસામરસ્યમનવરતમનુભવતિ, સ સંસારસમુદ્રાદ્ વાડવાનલપ્રભાવાદ્ મુક્તો ભવતીતિ ભાવઃ । પુનસ્તત્રૈવોક્તં -

Page 8

સ્નાત્વા તુ વિમલે તીર્થે પુષ્કરે હૃદયાશ્રિતે ।

બિન્દુતીર્થેઽથવા સ્નાયાત્ પુનર્જન્મ ન વિદ્યતે ॥

ઇડાસુષુમ્ને શિવતીર્થકેઽસ્મિન્ જ્ઞાનામ્બુપૂર્ણે વહતઃ શરીરે ।

બ્રહ્મામ્બુભિઃ સ્નાતિ તયોઃ સદા યઃ કિં તસ્ય ગાડ્ગૈરપિ પૌષ્કરૈર્વા ॥

સ્થૂલં જલાદિના બાહ્યં સૂક્ષ્મમન્યચ્ચ માનસમ્ ।

વરં શાક્તં સ્વસંવિત્યા કૃત્વા સ્નાનમિતિ ત્રિધા ॥

સ્વસંવિત્સિન્ધુમત્તિર્થે યોગિપ્રવરસેવિતે ।

પરમાનન્દકલ્લોલલહરીભરસકુલે ॥

ઘોરસંસારસન્તાપહારકે ભવતારકે ।

સ્નાત્વાડનન્યમના યોગી પૂતાત્મા તત્ક્ષણાદ્ભવેત્ ॥

ઇતિ નિર્વર્તિતસ્નાનઃ પૂતાત્મા ધૌતકિલ્બિષઃ ।

સ્વપ્રબોધૈકવસનઃ સન્ધ્યાં વન્દે(દ્)યથાવિધી ॥

॥ ઇતિ (શ્રીવિધાનન્દનાથવિરચિતાયાં જ્ઞાનદીપવિમર્શિન્યાં શ્રીત્રિપુરસુન્દરીપદ્ધત્યાં)સ્નાનપદ્ધતિસ્તૃતીયા ॥

Page 9

સન્ધ્યાવન્દનપદ્ધતિઃ

સન્ધ્યા ય દ્વિવિધા બાહ્યાભ્યન્તરભેદેન । તત્ર બાહ્યા કર્મયોગિનામ્ । સા ચતુર્ધા લિખ્યતે । તદ્યથા - વસાબ્જે મૂલવાગ્ભવં તડિદ્ધર્ણ ધ્યાત્વા વહત્યુટેનાકાશસ્થાગ્નિમણ્ડલે પાતયિત્વા તદુત્થાં તડિત્ત્રભાં પુસ્તકાક્ષમાલાધારિણીં ત્રિનેત્રાં પીતાલકુણ્ડલવસનાં બાલારૂપિણીં ધ્યાત્વા મૂલવાગ્ભવમુચ્ચાર્ય ત્રિપુરાવાગીશ્વરીં પૂજયામીતિ ત્રિધા સમ્પૂજ્ય

ત્રિધાર્ધમજ્જલિનોત્ક્ષિપ્ય વાગ્ભવી દેવીગાયત્રી જપેત્ । તદથા - હ્રીં શ્રીં (શ્રી)ત્રિપુરાદેવિ વિઘ્નહે વાગ્ભવીશ્વરિ ધીમહિ । તન્નો મુક્તિઃ પ્રયોદયાત્ ।

ઇતિ પ્રાતઃસન્ધ્યાડદૃષ્ટસૂર્યોદયસ્ય

અથ મધ્યાહ્નસમયે કઠાબ્જે મૂલકામરાજમતિરક્તવર્ણ ધ્યાત્વા વહત્પુટેનાકશસ્થસૂર્યમણ્ડલે સમાવાહ્ય તદુદ્ભવાં રક્તવર્ણાં પાશાકુશવરદાભયધારિણીં ત્રિનેત્રાં ચૌવનોદ્ભટાં સચ્ચિન્ત્ય મૂલકામરાજમુખ્યાર્ય (હ્રીં શ્રીં શ્રી)ત્રિપુરાકામેશ્વરીં (કામેશ્વરીશ્રિપાદુકાં)પૂજયામીતિ ત્રિધા સમ્પૂજ્ય ત્રિધા ચાર્ધમુત્ક્ષિપ્ય કામેશીં ગાયત્રીં જપેત્ । તદથા - હ્રીં શ્રીં (શ્રી)ત્રિપુરાદેવિ વિઘ્નહે કામિનીશ્વરિ ધીમહિ । તન્નઃ ક્ષિત્ત્રા પ્રયોદયાત્ । (ઇતિ મધ્યાહ્નસન્ધ્યા) ।

Page 10

અથ સાયન્તનસમયેડદૃષ્ટસૂર્યાં સન્ધ્યામુપાસીત । તદથા - હક્ષબ્જે શુદ્ધસ્ફટિકસક્રાશં મૂલાન્ત્યબીજં સચ્ચિન્ત્ય વહત્પુટેનાકાશસ્થસોમમણ્ડલે સમાવાહ્ય તદુદ્ભવાં શ્વેતવર્ણાં જટાજૂટધરાં ત્રિનેત્રાં પાશાકુશપુસ્તકાક્ષમાલાધારિણીમીષત્સ્ફુટિ ભરવીરૂપાં ધ્યાત્વા મૂલાન્ત્યબીજમુખ્યાર્ય (હ્રીં શ્રીં શ્રી)ત્રિપુરામૃતેશ્વરી(શ્રી)પાદુકાં પુજયામીતિ ત્રિધા સમ્પૂજ્ય ત્રિધા ચાર્ધમુત્ક્ષિપ્ય શાક્તી ગાયત્રીં જપેત્ । તદથા - (હ્રીં શ્રીં શ્રી)ત્રિપુરાદેવિ વિઘ્નહે સ્વશક્તીશ્વરિ ધીમહિ । તન્નોડમૃતે પ્રયોદયાત્ । (ઇતિ સાયંસન્ધ્યા) ।

અર્ધાર્ધરાત્રસમયે સહસ્રાબ્જતુર્યબીજં પદ્મરાગનિભં ધ્યાત્વા વહત્પુટેન પરમાકાશે સમાવાહ્ય તદુદ્ભવાં (પદ્મરાગવર્ણાં ચતુર્ભુજાં)શાક્તેશીં પાશકુશચપબાણધારિણીં ધ્યાત્વા તુર્યબીજમુખ્યાર્ય (હ્રીં શ્રીં શ્રી)શ્રીત્રિપુરસુન્દરીં (શ્રીપાદુકાં)પૂજયામીતિન્ ત્રિધા સમ્પૂજ્ય ત્રિધા ચાર્ધમુત્ક્ષિપ્ય ચતુર્થીં ગાયત્રીં જપેત્ । તદથા - (હ્રીં શ્રીં શ્રી)શ્રીત્રિપુરસુન્દરિ વિઘ્નહે કામિનીશ્વરિ ધીમહિ । તન્નઃ શક્તિઃ પ્રયોદયાત્ । ઇત્યર્ધરાત્રસન્ધ્યા ।

(ચતસૃણામપિ સન્ધ્યાનાં સ્વે સ્વે સ્થાને દેવીહૃદયે લયં કુર્યાત્) ।

અથ યોગિનામાભ્યન્તરસન્ધ્યા લિખ્યતે । તદથા - તત્ર પ્રાતઃસન્ધ્યા વાગ્ભવબીજરૂપિણી મૃણાલ(તન્તુ)સૂત્રાભા પીતપ્રભા કુણ્ડલિનીશક્તિઃ કુલાકુલસમરસભાવેન સન્ધ્યન્તી ધ્યેયા । એષા વૈ યોગિનાં પ્રાતઃસન્ધ્યા । તથા મધ્યાહ્નસમયેડપચરણવર્ણાં તન્તુનિભાં કામરાજબીજરૂપિણીં મૂલાદિબ્રહ્મરન્ધ્રાન્તં

Page 11

બ્રહ્મરન્ધ્રાદિમૂલાન્તમનુસન્ધ્યાત્ । તથા સાયાહ્નસમયેડપિ શ્વેતવર્ણાં શક્તિબીજરૂપં તન્તુમયીં કુલાકુલયોગેનાનુસન્ધ્યાત્ । અર્ધરાત્રસમયે પરાપરકુણ્ડલિનીરૂપાં પદ્મરાગવર્ણાં મૂલાદ્ હૃદયપર્યન્તં વાગ્ભવરૂપાં હૃદયાદ્ ભૂમધ્યાન્તં કામરાજરૂપાં ભૂમધ્યાચ્ચ બ્રહ્મરન્ધ્રાન્તં શક્તિબીજરૂપાં ધ્યાયેત્ । તદુક્તં ઉદયાકરપદ્ધત્યાં - આઘા મૃણાલસૂત્રાભા પીતા રક્તા તુ મધ્યમા ।

શ્વેતા ત્વન્તર્ગતા શક્તિઃ સન્ધ્યા ત્રિતયરૂપિણી ॥

તથા ચતુર્થીસન્ધ્યાનિર્ણયસ્તત્રૈવોક્તઃ - “કચ્છપહૃદયબિન્દુકચ્છિદ્રસ્થાનાત્ સ્થાનાન્તરં સન્ધ્યન્તી ચતુર્થી સન્ધ્યા” ઇતિ । અથવા ચક્રસન્ધ્યાં કુર્યાત્ । તદુક્તંસદ્ધેતપદ્ધત્યાં -

સર્વાધારેષુ ચક્રેષુ શક્તિર્યા કુટિલા સ્થિતા ।

આધયકાનુસન્ધ્યાનાત્ સા સન્ધ્યા ચક્રરૂપિણી ॥

અથવા મહાસન્ધ્યાં કુર્યાત્ । તદુક્તં ઉદયાકરેણૈવ -

શિવશક્ત્યોશ્ચ સંયોગી યસ્મિન્ કાલે પ્રજાયતે ।

સા સન્ધ્યા કુલનિષ્ઠાનાં સમાધિઃ સ પ્રતીયતે ॥

ચન્દ્રભાસ્કરસમ્મર્દો યસ્મિન્ કાલે પ્રજાયતે ।

સા સન્ધ્યા તામુપાસીત લોકસન્ધ્યાં ન ચોત્તરામ્ ॥

Page 12

અથવા ગ્રન્થિસન્ધ્યાં કુર્યાત્ । તદુક્તં ઉદયાકરેણૈવ -

કન્દાત્ કુણ્ડલિની તૂર્ણા ભિન્નન્તી ગ્રન્થિસગ્ચયમ્ ।

સિગ્ચન્તી ચામૃતેનૈવ સન્દધાના પરં પદમ્ ॥

યા તુ સન્ધ્યા સમાખ્યાતા કૌલિકી તુ વિશેષતઃ ।

(એવં)હંસસન્ધ્યાં કુર્યાત્ । તદુક્તં દેવીસંસ્થાનનામ્ન્યાગમે -

આત્મા ત્વાદિત્યહંસોઽયં પક્ષૌ ચાસ્ય સિતાસિતૌ ।

તદન્તર્વર્તતે રાહુસ્તત્ર સન્ધ્યે ગમાગમે ॥

કૃષ્ણે સઙ્કમતે નાડી શુકલે નિષ્કલવાહિની ।

એતત્પક્ષદ્વયં વાહે પ્રાણાચાર્યસ્તુ ચન્દ્રમાઃ ॥

તથા ઘટ્સહસ્રભટ્ટારકે(ણાપિ સન્ધ્યાનિર્ણયઃ કૃતઃ । યથા)-

પ્રાણાકૌં સન્નયેત્ પશ્ચાચ્છક્ત્યન્તમથને યદા ।

ત્રિપથે જાયતે સન્ધ્યા તન્નસ્થા કુલયોગિનામ્ ॥ ઇતિ ।

એવં નિર્વર્તિતસન્ધ્યાવન્નસ્તર્પણં કુર્યાત્ ।

॥ ઇતિ (શ્રીવિદ્યાનન્દનાથવિરચિતાયાં જ્ઞાનદીપવિમર્શિન્યાં શ્રીત્રિપુરસુન્દરીપદ્ધત્યાં)સન્ધ્યાવન્નપદ્ધતિશ્ચતુર્થા ॥

Page 13

તર્પણપદ્ધતિઃ

(અથ)તર્પણં દ્વિવિધં બાહ્યાભ્યન્તરભેદેન । (તત્ર)બાહ્યં કર્મયોગિનામ્ । તદ્યથા - (મૂલ)વાગ્ભવેન

(તીર્થજલં)સંશોધ્ય કામરાજેનાકૃષ્ય પરામૃતપદં નીત્વા ધેનુમુદ્રયા શક્તિબીજેન જલાન્તઃ પાતયિત્વા (પરામૃતં

તજ્જલં ભાવયિત્વા)તત્ર ત્રિકોણવૃત્તચતુરસ્રં ચક્રં પરિભાવ્ય ગણેશભટુકૌ ચક્રદ્વારિ દક્ષિણામતઃ સન્તર્પ્ય

ત્રિકોણચતુરસ્રાન્તરાલે ઈશાનાદિવાયવ્યાન્તં (શ્રી)ગુરુપૂજિતં સન્તર્પ્ય ત્રિકોણમધ્યે વક્ષ્યમાણ-ઋત્વાસનમન્ત્રૈઃ

સન્તર્પ્યાન્તર્મુદ્રાપ્રયોગેણ કુલકુણ્ડલિની દ્વાદશાન્તમુગ્ધીય પરામૃતપાનોન્મત્તાં તાં પ્રવહણાડ્યા ત્રિખણ્ડામુદ્રામુદ્રિતે

કરકમલે વિરેચ્ય વક્ષ્યમાણાવાહનવિધયાડવાહ્ય સંસ્થાપનાધમૃતીકરણાન્ તાન્ વિધાય તત્રડ્ગે દેવીપરિવૃતાં તાં દેવીં ધ્યાત્વા તુર્યવિધાયુક્તચતુર્થપીઠમન્ત્રેણાડસ્યકમલે પરામૃતબુદ્ધ્યા સમવારં (દ્વિતીયાન્તં તર્પયામીતિ)સન્તર્પ્ય ઇશદિક્ષીઠમન્ત્રેણ ગુણદેવીરેકૈકશઃ સન્તર્પ્ય મૂલદેવ્યડ્ગે લયાડ્ગત્વેનાડ્ગદેવતા એકૈકવારં સન્તર્પ્ય ચતુરસ્રાગ્રીશનૈરૂત્યવાયવ્યેષુ હૃદયાદિચતુષ્ઠયં હારસ્ફટિકલયાડગ્જનનિભમભયવરદોદિતકરસરોરુહયુગલં ચોષિદ્રૂપં ચતુર્વારં સન્તર્પ્ય પુરતો નેત્રં દિગ્દલેષ્વરસ્ત્રં પિડ્ગલજ્વલદગ્નિભમભયવરોદ્યતકરં ધ્યાત્વા સ્વગુણવારં સન્તર્પયેત્ । ઇત્યં

Page 14

સન્તર્પ્ય હૃદયમન્ત્રેણ પરિવારદેવતાગણં મૂલદેવતાયાં સંયોજ્ય મૂલદેવી સંહારમુદ્રયા વિસર્જ્ય તયા ખેચરીં ચ કૃત્વાડગ્ગન્યાસં કુર્યાત્ ।

અથાન્તસ્તર્પણં યોગિનાં લિખ્યતે । યથા - મૂલશૃડ્ગાટાત્ કુલશક્તિમુત્યાપ્ય અકુલશૃડ્ગાટોદરગતં પરં બિન્દું નિર્ભિદ્ય તતો નિર્ગતસુધાધારયા સ્વશરીરગતનવચકદેવતાસ્તત્તન્મન્ત્રાનુસ્મરણપૂર્વકં પ્લાવયેત્ । તદુક્તં ચ - વિરામોદયયોગેન પરવિજ્ઞાનરૂપિણા ।

તર્પયેચ્ચ પિતૃન્ દેવાન્ ગુરુનપિ સમાહિતઃ ॥

ઇત્યં તર્પણં નિર્વર્ત્ય સૂર્યપૂજાં કુર્યાત્ ।

॥ ઇતિ (શ્રીવિદ્યાનન્દનાથવિરચિતાયાં જ્ઞાનદીપવિમર્શિન્યાં શ્રીત્રિપુરસુન્દરીપદ્ધત્યાં)તર્પણપદ્ધતિઃ પગ્ચમી ॥

Page 15

સૂર્યપૂજાપદ્ધતિઃ

સૂર્યપૂજાં બાહ્યાભ્યન્તરભેદેન કુર્યાત્ । તત્ર બાહ્યા યથા - હ્રાં હ્રીં સઃ ઇતિ પ્રયોજનતિલકાખ્યો મનુસ્મ્યક્ષરઃ સૂર્યદૈવત્યઃ । અસ્ય મધ્યમબીજં ષડ્દીર્ઘસ્વરભેદિતં કૃત્વાનેન કરાડ્ગન્યાસં કૃત્વા મૂલષડ્ગમપિ વિન્યસ કુકુસિન્દૂરાદિના સવિતૃમણ્ડલં વૃત્તાકારમુપલિખ્ય તસ્યાગ્નિરક્ષોવાચ્વીશાનમધ્યેષુ પ્રભૂતાં વિમલાં સારાં સમારાધ્યાં પરમસુખાં પ્રણવદ્રવ્યપુરઃસરાં યજ્ઞા પદ્મમુદ્રાં તન્મધ્યે સમ્પૂજ્ય (તદુપરિ)હ્રાં હ્રીં સઃ સૂર્યાય પ્રકાશશક્તિસહિતાય સગ્રહરાશિનક્ષત્રતિથિયોગપરિવારાય નમ ઇતિ મન્ત્રેણ સૂર્યમણ્ડલરૂપમભ્યર્ચ્ય તન્મધ્યે ત્રિકોણવૃત્તચતુરસ્રં વર્તયિત્વા તસ્ય વામદક્ષિણયોર્ગણેશબટુકૌ (સમ્પૂજ્ય)ઈશાનાદિવાયવ્યાન્તં ગુરુપડ્ક્તિં (સમ્પૂજ્ય)ત્રિકોણ(વૃત્ત)મધ્યે ઋત્વાસનં ચાભ્યર્ચ્ય તન્મણ્ડલાન્મનોર્મધ્યે ત્રિકોણવૃત્તચતુરસ્રમર્ધ્યમણ્ડલં પરિકલ્પ્ય તસ્યાગ્રીશાનનૈરૂત્યવાયવ્યમધ્યે ચતુર્દિક્ષુ સૂર્યષડ્ગનાભ્યર્ચ્ય સાધારં (અર્ધ)પાત્રં પ્રણવાભ્યાં પ્રતિષ્ઠાય સદ્વિતીયેન વિશેષજલેનાપૂર્ય (મૂલ)વાગભવેન સંશોધ્ય કામરાજેન સન્દીપ્ય શક્તિબીજેનામૃતીકૃત્ય તસ્મિન્નર્ધજલે પૂર્વવદ્ગદ્ગદ્યં વિન્યસ્ય સૂર્યમન્ત્રેણ મૂલમન્ત્રેણ ચ મહામુદ્રયાડચ્છાધે સપ્તવારં જપિત્વાડનેનાર્ધજલેનાત્માનં પૂજોપકર્ણાનિ ચાભ્યુક્ષ્ય

Page 16

સૂર્યપીઠ(પાદ)પઞ્ચકસ્ય સૂર્યસ્ય ચ તદુપરિસ્થગણપતિં બટુકં પારમ્પર્યાસનદેવતાભ્યોઽર્ચ્યભિન્દુ દત્વા
પૂર્વવદન્તર્મદ્રાપ્રયોગેણ તન્માણલે ભગવતીમાવાહ્યાધ્યાધુપચારૈઃ સમ્પૂજ્ય મૂલમન્ત્રેણ સમવારં ભિન્દુ દત્વા
ધૂપદીપાદિકં સમર્પ્ય દેવ્યડગેડડગમન્ત્રાણિ લયાડગત્વેન સમ્પૂજ્ય પુનરડગવદન્ત્યાદિક્કમેણાભ્યર્ચ્ય કોણત્રયે
દેવીત્રયં પુનર્મધ્યે મૂલેન (મૂલ)દેવ્યૈ પુષ્પાઞ્જલીં વિધાય (ધૂપદીપ)નૈવેદ્યાદિ(કં)પરિકલ્પ્ય પાત્રમાણલદક્ષિણે વૃત્તાકારં
માણલં નિર્માય પ્રણવાભ્યામભર્ચ્ય અસ્ત્રપ્રક્ષાલિતં તામ્રાદીનામન્તમં ચષકં વિશેષાધ્યમિશ્રં શુદ્ધોદકપૂર્ણં (ચ)નિધાય
તસ્મિન્ કુશયવાદિકમષ્ટગન્ધં (સહેતુકં)વિન્યસ્ય રક્તચન્દન(પદ્મ)માલોડય રક્તપુષ્પાણિ વિન્યસ્ય કુશેનાચ્છાદ્ય
મૂલસૂર્યમન્ત્રદ્વયં પ્રત્યેકમષ્ટોત્તરશતં તચ્ચષકં સ્પૃશન્ જપિત્વા ખસ્થં કરાભ્યામુદ્ધૃત્ય મૂલમન્ત્રદ્વયમુચ્ચાર્ય
માર્તાણભૈરવાય પ્રકાશશક્તિસહિતાય ગ્રહરાશિનક્ષત્રતિથિયોગપરિવારસહિતાસનસ્થાયૈ શ્રીમહાત્રિપુરસુન્દર્યૈ
નમ ઇતિ પરાઞ્મુખોઽર્ચ્ય પૂજામાણલસ્થાયૈ દેવ્યૈ દદ્યાત્ । દૃષ્ટિપથે મહામુદ્રાં બદ્ધ્વા ખસ્થાં હૃત્સ્થાં માણલસ્થાં
વાધ્યામૃતાપ્લુતાં પરિભાવયન્ મૂલમન્ત્રદ્વયં પ્રત્યેકમષ્ટોત્તરશતમાવર્તયન્નુપસ્થાનં કુર્યાત્ । તત્ર સપરિવારં સૂર્ય
(ખે)વિસર્જયેત્ । ભગવતીં સપરિવારામાત્મનિ વિસર્જયેત્ । માણલસ્થાનપિ મન્ત્રાનાત્મસાત્ કુર્યાત્ । (ઇતિ
બાહ્યપૂજા) ।

(અથ)આ(ભ્ય)ન્તરસૂર્યપૂજા યોગિનાં લિખ્યતે । તદુક્તં ભગવતા શકુરાચાર્યેણ -

Page 17

મૂલાધારાત્ સ્ફુરિતતડિદાભપ્રભાસૂક્ષ્મરૂપોદ્ગચ્છન્ત્યા મસ્તકમણ્ડુતરા તેજસાં મૂલભૂતા ।

સૌષ્ઠમાધ્વાચરણનિપુણા સા સવિત્રાનુબદ્ધા ધ્યાતા સદ્યોઽમૃતમથ રવેઃ સાવયેત્ સાર્ધસોમાત્ ॥ (ઇતિ)(પ્ર. સા.
૧૦.૭)

(અર્થ)કોઽર્થઃ? મૂલાધારાત્ કુણ્ડલિનીમુત્યાપ્ય હૃદયાર્કમાણલં નીત્વા તદ્ગતાં તામકુલચન્દ્રસૂર્યમથનસમુદ્ભૂતપરામૃતકલયા
મૂલમન્ત્રં (સં)સ્મરન્ સિઞ્ચેત્ । એવમાભ્યન્તરસૂર્યપૂજાં નિર્વર્ત્ય દ્વારપાલાનચર્યેત્ ।

॥ ઇતિ (શ્રીવિધાનન્ટનાથવિરચિતાયાં જ્ઞાનદીપવિમર્શિન્યાં શ્રીત્રિપુરસુન્દરીપદ્ધત્યાં)સૂર્યપૂજાપદ્ધતિઃ ષષ્ઠી ॥

Page 18

દ્વારપાલાર્ચનપદ્ધતિઃ

દ્વારપાલાર્ચનં દ્વિવિધં બાહ્યાભ્યન્તરભેદેન । તત્ર બાહ્યં કર્મયોગિનાં યથા -

(રત્ન)માણલપસ્ય પશ્ચિમદ્વારમાગત્ય નન્દનોદાનાય નમઃ । (દ્રીં શ્રીં)રત્નમાણલપાય નમ ઇતિ માણલં
રત્નજયોતિઃપરિવેષિતં સોદાનમભર્ચ્ય દ્રીં શ્રીં નન્દનોદાનાય નમઃ । દ્વારસ્ય દક્ષિણવામશાખયોઃ કર્ત્વી કં કામદેવાય
રત્નૈ નમઃ । વં વસન્તાય પ્રીત્યૈ નમઃ । (ગં)ગણપતયે (નમઃ) । (સં)સરસ્વત્યૈ (નમઃ) । (ક્ષં)ક્ષેત્રપાલાય
નમઃ । ઊર્ધ્વાદુમ્બરમધ્યદક્ષિણવામેષુ (દ્રીં શ્રીં દ્વાં)દ્વારશ્રિયૈ નમઃ । અર્ધોદુમ્બરે (દેં)દેહલ્યૈ નમઃ । તતો
વામપાદપુરસ્સરમન્તઃ પ્રવિશ્ય સરસ્વત્યૈ નમઃ । શ્રિયૈ (નમઃ) । માયાયૈ (નમઃ) । દુર્ગાયૈ (નમઃ) । ભદ્રકાલ્યૈ
(નમઃ) । સ્વસ્ત્યૈ (નમઃ) । સ્વાહાયૈ (નમઃ) । શુભકૃત્યૈ (નમઃ) । ગૌર્યૈ (નમઃ) । લોકધાત્ર્યૈ (નમઃ) । વાગીશ્વર્યૈ
(નમઃ) । એતા દ્વારાન્તર્માણલપાભિમુખાઃ । દ્વારોપરિ મઞ્ચસ્થાસ્તુ દક્ષિણાધુત્તરાન્તરં

Page 19

પડક્તિક્રમેણોપવિષ્ઠા વરદાભયચિહ્નિતા રક્તા રક્તામ્બરાલક્ષ્મી (ગાયિકાઃ)સમ્પૂજ્યાઃ । તતઃ
સિદ્ધાર્થાક્ષતકુસુમાનિ (આદાય)નારાચાસ્ત્રપ્રયોગેણ -
અપસર્પન્તુ તે ભૂતા યે ભૂતા ભુવિ સંસ્થિતાઃ ।
યે ભૂતા વિઘ્નકર્તારસ્તે નશ્યન્તુ શિવાજ્ઞયા ॥

હ્રઃ અસ્ત્રાય કૃદ્ ઇતિ મણ્ડપાન્તઃ પ્રક્ષિપ્ય તેષાં વિઘ્નસંઘાતાનાં નિર્ગચ્છતાં વામાંગસહુચેન માર્ગ પ્રદાય
(અસ્ત્રમુચ્યરન્ વામપાદ)પાષ્વર્યાધાત્રયેણ ભૌમાંસ્તાલત્રયેણાન્તરિક્ષગાન્ તિગ્મદૃષ્ટ્યાડવલોકેન દિવ્યાન્
વિદ્યાનુસાર્ય (દક્ષિણપાદપુરસ્સરં)મણ્ડપાન્તઃ પ્રવિશ્ય (હ્રીં શ્રીં)વાસ્તુપુરુષાય નમ ઇતિ વાસ્તુપુરુષં મણ્ડપમધ્યે
સમ્પૂજ્ય મણ્ડપસ્થાદદિક્ષુ દિઝમાતરો વશિન્યાધા વક્ષ્યમાણમન્ત્રૈઃ (પૂર્વાદીશાનાન્ત)સમ્પૂજ્યાઃ । તદુક્તં
સક્રુતપદ્ધત્યાં -

દિઝમાતરોઽત્ર વિધિવદદદિક્ષુ સમુદ્ભવાઃ ।

પુર્યષ્ટકનિવાસિન્યો દેવ્યસ્તા નૌમ્યનુક્રમાત્ ॥ ઇતિ ।

અથવા ઇન્દ્રાદીન્ પૂજયેત્ । તતશ્ચાધારશક્તિકમલાસનાય નમ ઇતિ સાધક આસનં મૃગાજિનાદીનામન્તતમં મૃદુ
શ્વક્ષણં હૃદયં રક્તોત્તરામ્બરમભ્યરયેત્ ।

Page 20

આસનનિર્ણય ઉદયાકરપદ્ધત્યામુક્તઃ । યથા -
મેષવ્યાઘ્રગજોક્ષ-ઋક્ષાતુરગત્વગ્ભિસ્તુ ષટ્કર્મસુ
પ્રત્યેકં વિવિધાસનાનિ ક્ષિમિજં ભારાપ્યશૃંગ તથા ।
મોક્ષં ભોગદમાસનં ચ કુરુતે ત્વૌર્ણ તથા ચૈલજં
વૈત્રં ચૈવ મૃગાજિનં શુભકરં સર્વં પ્રાણીતં બુધૈઃ ॥

ભૂમૌ ભૂપભયં કુલક્ષયકરં વંશાસનં રોગદં
કાષ્ઠં ચૈવ તથાસનં ચ કુરુતે શૈલં મહાદુઃખદમ્ ।
કુલ્લં પલ્લવમૃત્તિકાસનયુતં તાર્ણ ચ વિદ્રેષકૃદ્
મૈષં કૈમિઅમાસનાદિસકલં મોક્ષાદિસિદ્ધપ્રદમ્ ॥ ઇતિ ।

વિકલ્પજાલમુત્સૃજ્ય વ્યવહારદશાસ્વયમ્ ।
સાવધાનૈકમનાઃ(નસા)સ્વાસને પૂજિતો વિશેત્ ॥

લોહિતાં સર્વસામગ્રીં દિવ્યદૃષ્ટ્યાવલોકયેત્ ।
નિબધ્નીયાત્ તતઃ સમ્યક્ શ્રીમત્રૈપુરમાસનમ્ ॥

રક્તતેજોમયં વ્યાપ્ય ત્રિલોકં નિજસંવિદા ।

ગોરોચનાં સમાલોડ્ય સમ્પ્રાર્થ્યાનીય મન્ત્રતઃ ॥

Page 21

ઇત્યુક્તસ્વાસને સમુપવિશ્ય પ્રાણાયામેન પૂર્વવન્મન્ત્રધ્યાનં કૃત્વા ષડ્ગાનિ વિન્યસ્ય ચક્રમુદ્ધરેત્ । (તસ્મિન્નાસને પ્રાઙ્મુખ ઉપવિશ્ય પ્રાણાયામેન પૂર્વવન્મન્ત્રધ્યાનં કૃત્વા વક્ષ્યમાણાઙ્ગાનિ વિન્યસ્યાર્ધસાધનં કુર્યાત્ । અસ્ત્રવારિધિ(આ)નીજલેન સ્વકીયદક્ષિણભાગે ત્રિકોણવૃત્તચતુરસ્રં મણ્ડલં વિધાય ઉક્તપ્રાણવેનાભ્યર્ચ્ય મૂલમધ્યાન્તબીજૈઃ સાધારણપાત્રાણિ પ્રતિષ્ઠાય તેષુ પૃથગ્ દ્રવ્યાણિ નિક્ષિપેત્ । ચન્દનપુષ્પાક્ષતદ્વાંકુરાણિ તસ્મિન્ નિક્ષિપ્ય પ્રત્યેકપાત્રાણિ સંસ્પૃશ્ય મૂલેન ત્રિધા સઙ્ગમ્ય યોનિમુદ્રાં પ્રદર્શ્ય તેનાર્ધ્યજલેનાત્માનં પૂજોપકરણાન્યભ્યુક્ષ્ય વેદિકાયાં ચ સ્વર્ણાદિપટ્ટે વા ચક્રમુદ્ધરેત્ ।)

યોગિનામાન્તરદ્વારપાલાર્ચનં લિખ્યતે । (મા શક્તિસ્તસ્યા અયનં ગમાગમં પાલનં ચાસ્મિન્નિતિ)સ્વશરીરમેવ મણ્ડપમુદ્યાનં સ્વશરીરગતરોમનિચયમયં । રઙ્ગનક્ષોભણાત્મકવૃત્તિવિશેષેષુ પ્રતિબિમ્બિતચિચ્છક્તિસ્ફાર એવ કામઃ । આહ્વાદકારિણીષુ (પ્ર)વૃત્તિષુ પ્રતિબિમ્બિતા પારમેશ્વરી સ્ફુરતા વસન્તઃ । (બાહ્યમારવિદ્યમર્દિની જ્ઞાનશક્ત્યુલ્લાસાત્મિકા જ્ઞાનશક્તિર્ગણાધિપતિઃ, કુલકલાપવાચિકા વર્ણપદાદિરૂપા ચિચ્છક્તિકલા સરસ્વતી ।)નવદ્વારમુખેન સકલવિષયસમ્પત્સમુદાયં પ્રતિપાલયતીતિ પારમેશ્વરી સ્ફુરતા દ્વારશ્રીઃ, અન્તઃશક્તિર્દેહલી, બાહ્યભાવવિદ્યમર્દિની જ્ઞાનશક્ત્યુલ્લાસાત્મિકા શક્તિર્ગણાધિપતિઃ, કુલકલાપવાચિકા વર્ણપદાદિરૂપા ચિચ્છક્તિકલા સરસ્વતી । અધઃશક્તિરેવ દેહલી । અન્તઃસ્થાનામિન્દ્રિયાણાં બહિઃ પ્રસરસ્થલાનિ દ્વારાણિ । તદન્તસ્થા એકાદશદેવતા મનસા

Page 22

સહૈકાદશેન્દ્રિયાભિમાનિન્યો વૃત્તયો ગાયિકાઃ । ઉપરિ સપ્તકમધોદ્વયં મિલિત્વા નવદ્વારકં ભવતિ । તત્રાનન્દદિગભિમાનિની મૂલસ્વામિન્યેવ સર્વાસુ । અવશિષ્ટાકાભિમાનિન્યઃ શબ્દાદિમય્યો વૃત્તયઃ । એતા (એવ)દિઝેવતાઃ । આધારશક્તિર્મૂલશક્તિરેવ । ઇત્યમાન્તરદ્વારપાલાર્ચનમ્ ।

॥ ઇતિ (શ્રીવિધાનનન્દનાથવિરચિતાયાં જ્ઞાનદીપવિમર્શિન્યાં)દ્વારપાલાર્ચનપદ્ધતિઃ સપ્તમી ॥

Page 23

ચક્રોદ્ધારપદ્ધતિઃ

ચક્રં તુ દ્વિવિધં બાહ્યાભ્યન્તરભેદેન । (તત્ર)બાહ્યં સ્થણ્ડિલાદિગતમ્ । તત્ કર્મયોગિનામ્ । તદુક્તં ઉદયાકરપદ્ધત્યાં -

શુદ્ધે ભૂમિતલે સુગન્ધદશાદિકપ્રોત્ફુલ્લપુષ્પાન્વિતે

ગન્ધામોદસુધૂપદીપબહુલૈર્માસાસવૈઃ સમ્ભૃતે ।

પટ્ટે હેમમયેઽથ રૂપ્યજનિતે તામ્રેઽથવા દર્પણે

કસ્તૂરીઘસુણેન્દુચન્દનસુરાભિશ્ચક્રરાજં લિખેત્ ॥

यस्यैकं वक्तिकोणं वसुदशककुप्यककोणोपशोभं

तद्भाष्येऽप्यष्टपत्रं कमलमिड ततः षोडशारं सुवृत्तम् ।

वाङ्मिद्वारं य यस्याभिलषितविषयोत्पादने कल्पवृक्षं

तत्संस्था सापि देवी वितरतु तरसा प्रार्थितं त्रैपुरी वः ॥

Page 24

अस्या(यम)र्थः - अेतस्यैकं समरेषं मनोरमं त्रिकोणाष्टकोणदशकोणद्वययतुर्दशकोणाष्टदलषोडशदलवृत्तयतुरस्रं
यतुर्द्वारं यतुस्तोरणाद्युपेतं पूजामासुलं गुरुमुभाज्ज्ञात्वा विरस्य प्रतिकोणं प्रतिदलं य यन्त्रराजोदरे
अकथादित्रिपङ्क्तिं लक्षाक्षरकन्धं मलावागभवं तन्मध्ये आधवार्यं बिन्दुं कामकलापसहितं सोमसूर्याग्निमयं
बीजत्रयसमन्वितं मासुलं कुर्यात् । मासुललक्षाणामाह -

विषमे व्याधिनिर्देशो न्यूनो यैव धनक्षयः ।

अधिके कललो यस्मात् तस्माद्यागसमीक्षकः ॥

कृशा स्थूला य वक्त्रा य रेभाद्योषाः प्रकीर्तिताः ।

स्निग्धा मनोहराः कार्याः सर्वसम्पत्प्रदायिन्यः(नीः) ॥

कृशया व्याधिजननं स्थूलया य द्रिद्रता ।

वक्त्रया मरणं यस्मात् तस्माद् रेभां विलक्षयेत् ॥

छेदानीं यागसारोक्तश्लोका लिप्यन्ते -

देव्यासनोपयोग्यस्य तीरे यस्य सुवर्तुला ।

तुर्यास्ते(स्त्रे)द्विग्विदिकसूत्रैः पालितैर्वृत्तिमालिभेत् ॥

तदन्तरेषु रेभाद्यौ सूत्राणि समया ततः ।

तदन्तस्तु त्रिधा वृत्तिं समन्तात् पस्वितयेत् ॥

Page 25

दलाग्रं दलसन्धिं य केशराणि य कर्णिकाम् ।

कमलः संविधायाशु रजोभिस्तत्र तो(यो)न्नतम् ॥

पीता य कर्णिका रक्ता नवभिः कृष्णबीजकैः ।

मूलमध्याग्रसंस्थानि पीतरक्तसितानि य ॥

केशराणि दलान्याशु श्वेतवाराररेभया ।

शुक्लानि प्रोन्नताग्राणि भुक्तिकामस्य वर्तयेत् ॥

समानि भुक्तिकामस्य दलोग्राणि विजानता ।

कन्दर्पादिषु योगेषु तीक्ष्णाग्राणि शुभानि य ॥

દિગીશૈઃ સંવરાગ્રાણિ ગોકર્ણાગ્રાણિ ચાન્યથા ।
વિદ્યેશાનાં ગ્રહણાં ચ પ્રથમા(મથા)નાં નિગદ્યતે ॥

મણ્ડલાગ્રાણિ કાર્યાણિ વાણીદુર્ગાર્ચનેષુ ચ ।
બોધિપત્રગતાન્યેવ વિદધીત ગુરુત્તમઃ ॥

પ્રત્યક્ષં ઇવ સમ્પાદ્ય દેવ્યા આસનપદ્મજમ્ ।
મધ્યાધન્તાધિકં ચાન્ય(દ્)યત્ર્યૂનં ચ સમં ભવેત્ ॥

ઇદાનીમસ્મચ્છલોકાન્ પ્રભ્રૂમહે -
મન્ત્રસંસ્કારસંશુદ્ધં રજઃ સુસ્તિગ્ધમુજ્જવલમ્ ।
શુભં ચૈવાશુભં ચાન્યદ્ રક્તં ચૈવ વિવર્ણકમ્ ॥

બાહ્યસ્થસ્ત્વાદિરેખાસ્તિસ્રઃ સિતરક્તકાષ્ઠર્ણવર્ણા અડ્ગુષ્ઠમાનેન પ્રથમા કાર્યા પાદોના દ્વિતીયા ચવદ્ધયોના તૃતીયા । એવં તિસ્રો રેખા ભુક્તિકામસ્ય સમા ભુક્તિકામસ્ય । અથવા પૃથિવ્યાદિસૂત્રરેખાપચ્ચકં પીતવિશદાભશોણધૂમધૂસરવર્ણૈર્બાહ્યસ્થપાર્થિવરેખાઃ । આણ્ગુષ્ઠપરિમિતાદ્યવશિષ્ઠાનામનન્તરં તણ્ડુલો નામ તં પદાર્થસડ્ગ્ધ્યાક્રમેણ નાના દ્રષ્ટ્યેતિ ।

Page 26

યોગોડન્યો દેવતાશ્ચાન્યાઃ સંવિચ્છાન્યા ક્રિયાસ્તથા ।

આચાર્યસ્ય મહાદોષા એતે વિદ્ધવિનાયકાઃ ॥

યજન્ સપદિ ભક્તસ્ય પૂજાસમ્ભારપુષ્કલાઃ ।
તતો નિર્વિદ્ધતાં યાન્તિ શબ્દા દેશિકશિષ્યયોઃ ॥

મણ્ડલનિર્વચનં ઉદયાકરપદ્ધત્યામુક્તમ્ । યથા - મણ્ડનાર્થઘાતોરચિ પરે મણ્ડઃ સમ્પત્, તં લાતિ દદાતીતિ મણ્ડલમ્ । તન્મહિમાડપિ તત્રૈવ સૂચિતઃ -

અખણ્ડમણ્ડલાકારં વિશ્વં વ્યાપ્ય વ્યવસ્થિતમ્ ।
ત્રૈલોક્યં મણ્ડિતં ચેન મણ્ડલં તત્ સદાશિવમ્ ॥

મકારે માતરઃ સર્વા ડકારે ડાકિનીગણાઃ ।
લકારે લાકિની યસ્માન્તસ્માન્મણ્ડલમુચ્યતે ॥ ઇતિ ।

એવં વિરચિતમણ્ડલે સમસ્તપ્રકટ-ગુપ્ત-ગુપ્તર-સમ્પ્રદાય-કુલ-કૌલ-નિગર્ભ-રહસ્યાતિરહસ્ય-પરાપરરહસ્યયોગિનીસિદ્ધિપાદુ-નમ ઇતિ પુષ્પાગ્જલિં વિકિરેત્ ।

આભ્યન્તરચક્રં યોગિનાં લિખ્યતે । યથા - પચ્ચશક્તિચતુર્વૃદ્ધ્યાત્મકત્વાચ્છરીરમેવાકૃતકં ચક્રમ્ । તેન મેઢાધારાદિદ્વાદશાન્તપર્યન્તં નવાધારેષુ નવધા વિભક્તં ચક્રં સ્થિતમ્ । ક્ષિત્યાદિપ્રકૃત્યન્તં નવતત્ત્વાત્મકં પ્રતિશ્ઙ્ગાટં ચન્ત્રરાજં

Page 27

વાગભવભિન્દુકામકલાત્રિધામભીજત્રયસમેતં પરિભાવ્ય પૂર્વોક્તમન્ત્રસ્મરણેન પરામૃતકુસુમં વિકિરેત્ । તદુક્તં ક્રમસ્તોત્રે -

એકા યા પગ્યશક્તિક્રમવરહુતભુગ્ યુગમયુગમૈશ્વ વૃત્તૈઃ

સા ત્વીષન્માણ્ડલાન્તઃ પ્રભવતિ સતતં યોનિભિસ્ચુત્તરાભિઃ ।

ચત્વારિશદ્ભિરુચ્ચૈરકૃતકવલનારજિજ્ઞે દિવ્યપદ્મે

ઢન્દ્રાકુલે દ્વારતુર્યે દિશતુ જગતિ શં ચક્રદેવીયુતા સા ॥

પ્રાણો વહ્નિરિહોચ્યતે પ્રલયકૃજજન્માદિશીર્ષાન્તગઃ

પ્રોન્મેષક્ષિતિતુર્યમારુતમહાભૂતાન્તસત્તાશ્રયઃ ।

શક્તિઃ શામભવધામતસ્ત્વનવધિ સૃષ્ટિક્રમપ્રોદિ(ત્થિ)તા

આદિર્હાન્તગતા સદેતિ ગુરુતો જ્ઞાત્વાડમરત્વં ભજેત્ ॥

અગ્નિરૂર્ધ્વગતિર્નૃણાં ચાયુઃ સંહર્તુમુદ્યતઃ ।

શક્તિઃ સામૃતવર્ષેણ તં વિલાપ્ય તતઃ સૃજેત્ ॥

તસ્માદકુલતઃ શક્તિં પ્રસૃતાં ભાવયેદ્ બુધઃ ।

તદ્ભાવનાચ્ચ સતતં ત્રિજગત્ સ્થાદનશ્ચરમ્ ॥

ઇત્યં ચક્રં લિખિત્વાડર્ઘ્યં સાધયેત્ ।

॥ ઇતિ (શ્રીવિધાનનનાથવિરચિતાયાં જ્ઞાનદીપવિમર્શિન્યાં)ચક્રોદ્ધારપદ્યતિરજમી ॥

Page 28

અર્ધસાધનપદ્યતિઃ

અર્ધ્યં તુ દ્વિવિધં - બાહ્યાભ્યન્તરભેદેન । તત્ર બાહ્યં યથા - મણ્ડલાત્મનોર્મધ્યે ઈકારાક્રિતત્રિકોણષટ્કોણવૃત્તચતુરસ્ર(મર્ધ્ય)મણ્ડલ પરિકલ્પ્ય તન્મણ્ડલે શઙ્ખમુદ્રયા દક્ષિણકરાડ્ગુણેનાવષ્ટભ્યાગ્રીશાસુરવાયુષુ હૃદયાદિચતુષ્ટયં મધ્યે નેત્રં દિક્ષુ ચાસ્ત્રમિત્યડ્ગાનિ સમ્પૂજ્ય (મૂલેનાભ્યર્થ્ય)તન્મધ્યે ત્રિપુરા(ર્ધ્ય)પાત્રાધારં સ્થાપયામીતિ સંસ્થાપ્ય (અં)અગ્નિમણ્ડલાય દશકલાત્મનેડર્ઘ્યપાત્રાસનાય નમ ઇતિ સમ્પૂજ્ય (મુલેનાભ્યર્થ્ય તત્ર)તદુપરિ વૃત્તાકારેણ (પૂર્વાદિક્રમેણાગ્નિ)કલાદશકં પૂજયેત્ । યથ - (હ્રીં શ્રીં)યં ધૂમ્રા પાદુ । હ્રીં શ્રીં રં નીલરક્તા । હ્રીં શ્રીં લં કપિલા । હ્રીં શ્રીં વં વિસ્ફુલિડ્ગિની, હ્રીં શ્રીં શં જ્વાલા, હ્રીં શ્રીં પં અર્ચિષ્મતી, હ્રીં શ્રીં સં હવ્યવાહિની । હ્રીં શ્રીં હં કવ્યવાહિની । હ્રીં શ્રીં લ્લં રૌદ્રો । હ્રીં શ્રીં ક્ષં સંહારિણી ચ પાદુકાં પૂજયામિ । તદુપરિ સૌવર્ણ-રાજત-વિશ્વામિત્ર-મહાશઙ્ખાદીનામન્યતમં પાત્રમસ્ત્રપ્રક્ષાલિતં સુધૂપિતમાદાય ત્રિપુરાપાત્રં પ્રતિષ્ઠાપયામીત્યાસને પ્રતિષ્ઠાપયેત્ । ઉક્તં ચ તદ્

ઐ હ્રીં શ્રીં ડં ધ્રૂમ્પાપાદુકાં પૂજયામિ । ઐ હ્રીં શ્રીં ઠં (ઢે)નીલરક્તાપાદુકાં પૂજયામિ । ઐ હ્રીં શ્રીં ણં કપિલાપાદુકાં પૂજયામિ । ઐ હ્રીં શ્રીં તં વિસ્ફુલિન્ગિનીપાદુકાં પૂજયામિ ।

Page 29

ઉદયાકરપદ્મત્યાં -

પાત્રં કાઞ્ચનરૌપ્યકાચજનિતં મુક્તાકપાલોદ્ભવં
વિશ્વામિત્રમયં ચ કામદમિદં હૈમં ત્રપુ સ્ફાટિકમ્ ।
તામ્રં પ્રીતિદમષ્ટસિદ્ધિજનકં શ્રીનારિકેલોદ્ભવં
કાપાલં સ્ફુટમન્ત્રસિદ્ધિજનકં મુક્તિપ્રદં મૌક્તિકમ્ ॥

શાન્તિકે પૌષ્ટિકે ચૈવ રાજતં કારયેત્ પ્રિયે ।
લોહપાત્રં સમાનીયાદ્ મારણોઽઘ્યાટને તથા ॥

ઐ હ્રીં શ્રીં થં જવાલાપાદુકાં પૂજયામિ । ઐ હ્રીં શ્રીં દં અર્ચિષ્મતીપાદુકાં પૂજયામિ । ઐ હ્રીં શ્રીં ઘં હવ્યવાહિનીપાદુકાં પૂજયામિ । ઐ હ્રીં શ્રીં નં કવ્યવાહિનીપાદુકાં પૂજયામિ । ઐ હ્રીં શ્રીં પં સૌદ્રીપાદુકાં પૂજયામિ । ઐ હ્રીં શ્રીં ફં સંહારિણીપાદુકાં પૂજયામિ । ઉક્તં ચૈવ તદુદયાકરપદ્મત્યાં -

પાત્રં કાઞ્ચનશુદ્ધકાઞ્ચનનિભં મુક્તાકપાલોદ્ભવં
વિશ્વામિત્રમયં ચ કામદમિદં હૈમં તથા સ્ફાટિકમ્ ।
તારં પ્રીતિદમષ્ટસિદ્ધિજનકં શ્રીનાલિકેરોદ્ભવં
કાપાલં સ્ફુટમન્ત્રસિદ્ધિજનકં મુક્તિપ્રદં મૌક્તિકમ્ ॥

ચદુક્તમુદયાકરપદ્મત્યાં -

નરપાત્રં મહાભાગે વિજ્ઞેયં ચોત્તમોત્તમમ્ ।
નાલિકેરોદ્ભવં દેવિ વિજ્ઞેયં ચોત્તરમધ્યમમ્ ॥

રત્નપાત્રે ચ સુશ્રોણિ જ્ઞેયં ચોત્તમકન્યસમ્ ।
મધ્યમોત્તમકં હૈમં તારં મધ્યમમધ્યમમ્ ॥

તામ્રપાત્રદિકં ચૈવ પ્રોક્તં મધ્યમકલ્પકમ્ ।
કલ્પસોત્તમકં વૈલ્વં બ્રહ્મવૃક્ષજમેવ ચ ॥

કલ્પકં મધ્યમં પ્રોક્તં મૃણ્મયં કલ્પસાધકમ્ ।
વશ્યાકર્ષણકર્માણિ હેમપાત્રં સુશોભનમ્ ॥

શાન્તિકે પૌષ્ટિકે ચૈવ રાજતં પરિકીર્તિતમ્ ।
લોહપાત્રં સમાનીયાદ્ મારણોઽઘ્યાટને તથા ॥

Page 30

स्तम्भकार्येषु पाषाणं श्लेषे य लोडमृण्मयम् ।

सर्वकार्येषु कर्तव्यं विश्वामित्रं य सुप्रते ॥

कांस्थपात्रं विजानीयान्मन्त्राराधनकर्मणि ।

नरपात्रं य गृह्णीयाद् भुक्तिमुक्तिप्रसाधने ॥

आगमान्तरेऽपि

तारपात्रं मलाभागे विज्ञेयं योत्तमोत्तमम् ।

नारिकेलविधिं देवि ज्ञेयं योत्तममध्यमम् ॥

ताम्रपात्रं य सुश्रोणि ज्ञेयं योत्तमकन्यसम् ।

मध्यमोत्तमकं तैमं तारं मध्यममध्यमम् ॥

ताम्रपात्रादिकं यैव प्रोक्तं मध्यमकन्यसम् ।

कनीयस्तोमकं विद्वं ब्रह्मवृक्षजमेव य ॥

कन्यके मध्यमं प्रोक्तं मृण्मयं कन्यसाधनम् ।

वश्याकर्षणकर्मणि तैमपात्रं सुशोभनम् ॥

स्तम्भकार्येषु पाषाणं विद्वेषे लोडमृण्मयम् ।

सर्वकार्येषु कर्तव्यं शङ्खपात्रं य सुप्रते ॥

कुलोच्छेदनकार्येषु कायपात्रं प्रशस्यते ।

काष्ठपात्रं विजानीयाद् मन्त्राराधनकर्मणि ॥

नरपात्रं तु गृह्णीयात् भुक्तिमुक्तिप्रदायकम् ।

ततः सुवर्णरजतविश्वामित्रमलाशङ्खादीनामन्यतमं पात्रं यन्नादिना विलिप्य सुधूपितमादाय “अँ ह्रीं श्रीं त्रिपुरार्धपात्रं प्रतिष्ठापयामि” इत्यासने प्रतिष्ठापयेत् । विशेषद्रव्यैस्ततो गोपायसैः काष्ठम्भर्या स्वयम्भुक्तुसुमेन कुण्डगोलोद्भवनाऽद्यैन पञ्चरत्नैः, तेषामेकतमेन वा कुङ्कुमयन्नादिनाऽगुरुरक्तयन्त्रमिश्रकल्देन सङ्कितं प्रसूनाक्षतैर्विशेषार्धपात्रं पुरयेदिति ।

अँ क्लीं सौः अं सूर्यमण्डलाय द्वादशकलात्मने अर्धपात्राय नम इति सम्पूज्य कलाद्वादशकं पात्राभ्यन्तरे वृत्ताकारेण दक्षिणावर्तनं पूजयेत् । यथा - अँ ह्रीं श्रीं कं तपिनी कलाश्रीपादुकां पूजयामि । अँ ह्रीं श्रीं ञं तापिनी(कलाश्री)पादुकां पूजयामि । अँ ह्रीं श्रीं गं रोहिणीकला(श्री)पादुकां पूजयामि । अँ ह्रीं श्रीं घं भोगदायिनी(कलाश्री)पादुकां पूजयामि । अँ ह्रीं श्रीं ङं कलिनी(कलाश्री)पादुकां पूजयामि । अँ ह्रीं श्रीं यं शोषिणी-

Page 31

હેમાદિની બભુક્ષણાં મહાશઙ્ખં તુ મોક્ષદમ્ ॥ ઇતિ ।

એતેષાં હેમાદીનામેકતમં રમણીયમર્થપાત્રમસ્ત્રેણ પ્રક્ષાલ્ય ચન્દનાદિના વિલિપ્ય પ્રકૃષ્ટધૂપેન ધૂપયેત્ ।
(તતો)વિશેષદ્રવ્યૈઃ સ્વાડગોદ્ભવૈર્મહાપલલૈઃ કાદમ્બર્યા સ્વયમ્ભુકુસુમેન કુણ્ડગોલોદ્ભવેન નાલાજયેન વા પચ્ચરત્તૈઃ
કુકુમ(મૃગમદ)ચન્દનાગરુરક્તચન્દનમિશ્રકલ્કસહિતૈઃ પ્રસૂનાક્ષતૈર્વિશેષાર્ધપાત્રં પ્રપૂરયેદિતિ ।

અં સૂર્યમાણલાય દ્વાદશકલાત્મને ત્રિપુરાર્ધપાત્રાય નમ ઇતિ સમ્પૂજ્ય કલાદ્વાદશકં પાત્રાભ્યન્તરે વૃત્તાકારેણ
દક્ષિણાવર્તન પૂજયેત્ ।

હ્રીં શ્રીં તપનીપાદુકાં પૂજયામિસાધની.....બોધિની.....કલિની.....શોષિણી.....વરેણ્યા.....આકર્ષણી.....ધિષ્ણ્યા.....વિષ્ણુ
। જ્યોત્સ્ના.....િરાણ્યદાપાદુકાં પૂજયામિ ।

(કલાશ્રી)પાદુકાં પૂજયામિ । એ હ્રીં શ્રીં ઇં વરેણ્યા(કલાશ્રી)પાદુકાં પૂજયામિ । એ હ્રીં શ્રીં જં
આકર્ષણી(કલાશ્રી)પાદુકાં પૂજયામિ । એ હ્રીં શ્રીં ઝં ભીષ્મા(કલાશ્રી)પાદુકાં પૂજયામિ । એ હ્રીં શ્રીં ઞં
વિષ્ણુવિદ્યા(કલાશ્રી)પાદુકાં પૂજયામિ । એ હ્રીં શ્રીં ટં જ્યોતિરત્ના(કલાશ્રી)પાદુકાં પૂજયામિ । એ હ્રીં શ્રીં ઠં
હરિણ્યા(કલાશ્રી)પાદુકાં પૂજયામિ ।

તતઃ સદ્વિતીયેન વિશેષજલેન પાત્રમાપૂર્ય મૂલાદ્યેન પરિશોધ્ય મૂલમધ્યેન સન્દીપ્યાકૃષ્ય પરામૃતપદં નીત્વા
પ્રવહણનાડ્યા ધેનુમુદ્રયાન્તરુલ્લસિતતથાડમૃતધારયા તાર્તીયં બીજં જપન્ પરિપૂર્ય એ હ્રીં શ્રીં મં સોમમાણલાય
ષોડશકલાત્મને ત્રિપુરાર્ધાય નમ ઇતિ સમ્પૂજ્ય તદુપરિ વૃત્તાકારે વામાવર્તન કલાષોડશકમર્યયેત્ । યથા -

એ હ્રીં અમૃતાકલા(શ્રી)પાદુકાં પૂજયામિ । (એ હ્રીં શ્રીં)માનસીકલા(શ્રીપાદુકાં પૂજયામિ) । એ હ્રીં શ્રીં
તુષ્ટિ(કલાશ્રી)પાદુકાં પૂજયામિ । એ હ્રીં શ્રીં પુષ્ટિ(કલાશ્રી)પાદુકાં પૂજયામિ । એ હ્રીં શ્રીં પ્રીતિ(કલાશ્રી)પાદુકાં
પૂજયામિ । એ હ્રીં શ્રીં

Page 32

તતઃ સદ્વિતીયેન વિશેષજલેન પાત્રમાપૂર્ય તત્પાત્રસ્થં જલં મૂલાદ્યેન પરિશોધ્ય મૂલમધ્યેન સન્દીપ્યાકૃષ્ય પરામૃતપદં
નીત્વા પ્રવહણનાડ્યા ધેનુમુદ્રયાન્તરુલ્લસિતતથાડમૃતધારયા તાર્તીયં બીજં જપન્ પરિપૂર્ય સૌઃ ડં વં સોમમાણલાય
ષોડશકલાત્મને ત્રિપુરાર્ધાય નમ ઇતિ સમ્પૂજ્ય તદુપરિ વૃત્તાકારેણ વામાવર્તન કલાષોડશકમર્યયેત્ । યથા -

(હ્રીં શ્રીં)અં અમૃતા પાદુકાં પૂજયામિ, હ્રીં શ્રીં આં માનસી(દા?)પાદુકાં પૂજયામિ, હ્રીં શ્રીં ઇં પુષ્ટિ । હ્રીં શ્રીં ઇં તુષ્ટિ
। હ્રીં શ્રીં ઉં પ્રીતિ, હ્રીં શ્રીં ઊં રતિ । હ્રીં શ્રીં ઋં હ્રીં, હ્રીં શ્રીં ઋં શ્રીઃ, હ્રીં શ્રીં લં સ્વધા । હ્રીં શ્રીં લ્લં રાત્રિ । હ્રીં શ્રીં એં
જ્યોત્સ્ના । હ્રીં શ્રીં ઐં હેમવતી । હ્રીં શ્રીં ઐં છાયા, હ્રીં શ્રીં ઐં પૂરણી । હ્રીં શ્રીં અં વામા । હ્રીં શ્રીં અઃ અમાપાદુકાં
પૂજયામિ । પુનસ્તસ્મિન્ પચ્ચરત્તબીજાનિ ચતુર્દિક્ષુ મધ્યે ચ વિન્યસેત્ । યથા - ઝલું સ્લું પ્લું મ્લું ન્લું ઇતિ ।

તન્મધ્યે બાલાકંસકુણં ત્રિકોણં સચ્ચિન્ત્ય તન્મધ્યે આઘવર્ણબિન્દુનાદરૂપકામકલાં સમ્પૂર્ણ શશિમાણલામૃતં
પ્રસ્રવન્તીં સચ્ચિન્ત્ય તત્ર ત્રિકોણં પરિતો

રતિ(કલાશ્રી)પાદુકાં પૂજયામિ । એ હ્રીં શ્રીં હ્રીં(ઃ કલાશ્રી)પાદુકાં પૂજયામિ । એ હ્રીં શ્રીં શ્રીં(ઃ કલાશ્રી)પાદુકાં

पूजयामि । अँ ह्रीं श्रीं स्वधा(कलाश्री)पादुकां पूजयामि । अँ ह्रीं श्रीं ज्योत्स्ना(कलाश्री)पादुकां पूजयामि ।
अँ ह्रीं श्रीं डैमवती(कलाश्री)पादुकां पूजयामि । अँ ह्रीं श्रीं सुपूरणी(कलाश्री)पादुकां पूजयामि । अँ ह्रीं श्रीं
वामा(कलाश्री)पादुकां पूजयामि । अँ ह्रीं श्रीं पूर्णा(कलाश्री)पादुकां पूजयामि । अँ ह्रीं श्रीं पूर्णामृत(कलाश्री)पादुकां
पूजयामि । पुनस्तस्मिन् पञ्चरत्नबीजानि यत्तुर्द्विजमध्ये य विन्यसेत् । यथा - ऽलू ऽलू ऽलू ऽलू ऽलू ऽलू ।

Page 33

वामावर्तेन षोडशस्वरान् लिभित्वा श्रीनवात्मानमुच्चार्य आनन्दभैरवाय वौषडिति तद्धिन्दुभिस्तदेव सन्तर्पयेत्
। नवात्मोद्धारो यथा - उंसपरावर्तकालधराद्रावानलश्वसनवामकर्णभिन्दुभिः । मडामुद्रयाच्छाद्य स्पृशन्
मूलविद्यामर्ध्यममृतीकरोमीत्यन्तं सप्तवारमावर्त्य दिव्यास्त्रेण रक्षं कृत्वा कवयेनावगुण्ठय नेत्रेणाप्लाव्य धेनुमुद्रां
योनिमुद्रां य प्रदृश्य धूपेन सन्धूय यरुं निवेदयेत् । अयमेव कुम्भस्थापनविधिः ।

तेनार्धजलेनात्मानं यागभुवं पूजोपकरणानि यात्युक्ष्य न्यासजातं विदधीत । कुम्भमेभलायां
ब्रह्माण्याद्यसिताङ्गादियुग्मं सम्पूज्य यरुनिवेदनमिति केचित् । एवं साधितार्धेण देवतासन्तर्पणं कृत्वा
गुरुदेवतोच्छिष्टमात्मसात्कुर्यात् । तदुक्तं उदयाकरपद्धत्यां -

असंस्कृतं पृथा पानं संस्कृताद् भैरवः स्वयम् ।

यङ्कपूजार्थेने शस्तं मन्त्रसिद्धिकरं परम् ॥

असंस्कृतं पशोः पानं कलडोद्वेगपापकृत् ।

संस्कृतं सिद्धिजनकं प्रायश्चित्तादिशोधनम् ॥

संस्कारसंस्कृतान्मधाद् दत्तात् तुष्यन्ति देवताः ।

मन्त्राणां स्फुराणं तेन मडापातकनाशनं

Page 34

आयुःश्रीकान्तिसौभाग्यं ज्ञानं संस्कृतपानतः ।

अष्टैश्वर्यं भेद्यरत्नं पतनं विधिवर्जनात् ॥

वर्ज्यद्रव्यमपि तत्रैवोक्तं -

नष्टैः पर्युषितैश्चैव दुर्गन्धैर्गन्धवर्जितैः ।

उेतुभिः परपात्रस्थैस्तर्पणं निष्कलं भवेत् ॥

स्वपात्रस्थितं उेतुं (न दद्यात् भरवाय य ।

दत्ते य सिद्धिदानिः स्यादिति)त्याज्ञा पारमेश्वरी ॥

(पानविधिरपि तत्रैव कथितः । यथा -

कृत्वा मन्त्रतनुं स्मरेद् गुरुपदं देवीं परां चिन्मयीं

पश्चात् पात्रवरं पलासवभृतं दीपैर्गुडाज्योज्ज्वलैः ।

पुष्पाध्यादिसुमिश्रितं रविनिर्भं मोडान्यकध्वंसकं

યે સચ્ચિન્ત્ય પિબન્તિ યાન્તિ ખલુ તે ભુક્તિં ચ મુક્તિં પરામ્ ॥)
તત્રૈવ દ્રવ્યવિશેષોઽપિ પૃથક્ પૃથક્ ફલતો નિરૂપિતઃ । તદ્યથા -

Page 35

ગૌડી પિષ્ટભવા ચ તાલતરુજા દ્રાક્ષી ચ માધ્વી તથા
ખર્જૂરી નવનાલિકેરજનિતા ગૌડી ચ ભોગપ્રદા ।
પૈષ્ઠી સિદ્ધિષુ તાલજાખિલવિઘૌ દ્રાક્ષી ચ રાજ્યપ્રદા
માધ્વી મુક્તિકરી વિપક્ષશમની ખર્જૂરિકાધાશ્રયેત્ ॥

ચરુકં સિદ્ધિદં પ્રોક્તં દીપો જ્ઞાનપ્રકાશકઃ ।
પાનાત્ પરપદપ્રાપ્તિઃ કૌલે ત્રિતયમુત્તમમ્ ॥ ઇતિ ।
મધમૈથુનમાંસાદિચરુભોગાદિસાધનમ્ ।
શૈવે શ્રોતે વિશેષેણ શાક્તે ચૈવ મહત્ફલમ્ ॥

યેનૈવ વિષખણ્ડેન મ્રિયન્તે સર્વદેહિનઃ ।
તેનૈવ વિષખણ્ડેન વિષફ્ણો નાશયોદ્ધિષમ્ ॥

તત્રાગ્નિકલાનામાદૌ યાદિવર્ણદશકં યોજયેત્ ।
સૂર્યકલાનામાદૌ કભાદિઠડાન્તાન્ વર્ણાન્ યોજયેત્ ।
સોમકલાનામાદૌ ષોડશસ્વરાન્ યોજયેત્ ।
દ્વિજો ન પૂજયેન્મઘૈરિતિ કેચિત્ પ્રચક્ષતે ।
દેવતાતર્પણં કુર્યાત્ સ્વયં તન્ન પિબેદ્ દ્વિજઃ ॥

પાનાદેરાગમપ્રાપ્તેર્ન વિધાનં નિષેધનાત્ ।
તસ્માદસૂત્રહાનિઃ સ્યાદેવમાદ્યં પ્રચક્ષતે ॥

Page 36

પાનશાસ્ત્રં તુ સામાન્યં દ્વિજાદન્યત્ર તદ્વિદુઃ ।
આગમાર્થવિદઃ પ્રાહુર્યે વશ્યા મન્ત્રસિદ્ધયે ॥

વિપ્રાઃ ક્ષોણિભુજો વિશસ્તદિતરે ક્ષીરાજ્યમધ્વાસવૈ-
સ્ત્વાં દેવિ ત્રિપુરે પરાપરકલાં સન્તર્ધ્ય પૂજાવિઘૌ ।
યં યં કામમવેક્ષ્યસે(તે)(સ્થિરધિયાં તેષાં ત એવ ધ્રુવં)
તં તં કામમવાપ્નુવન્તિ તરસા વિઘ્નૈરવિઘ્નીકૃતાઃ ॥

ઇત્યુક્તત્વાત્ । ઇમાં વિદ્યાં ન સિદ્ધ્યન્તિ । કેન કારણેન? સ્વર્ધં ત્યજ્ત્વા પરધર્મં વર્તતે ચ ઇતિ
શિષ્ટાચારપરિગ્રહાચ્ચાથમધર્મઃ પરિકીર્તિતઃ ।

सौत्रामण्यां सुरा देया देवतोद्देशतोऽपि यत् ।
 पानं तत्रापि नास्त्येव शास्त्रज्ञैः समुदीरितम् ॥
 सिद्धास्त्वत्तिक्रमं कुर्युः सिद्धत्वादेव नेतरे ।
 आमः कुम्भोऽम्बुनिक्षिप्तो विलीयेत न पक्वकः ॥
 न निन्देन्मधमांसानि याज्ञीयानि कदाचन ।
 प्रसङ्गादुक्तमेतत्तु प्रकृतं वञ्चि साम्प्रतम् ॥

आभ्यन्तरार्धशोधनं यथा - स्वशिरःकपालमेवाधारं कलाषोऽशकलितं पूर्वोन्मुभिम्भमेवार्धं तदधःशक्तितेजसा
 विद्रुतं कृत्वा तेनाभ्यन्तरस्था देवतास्तर्पयेत् । तदुक्तं क्रमस्तोत्रे -
 शिन्मृगाङ्गुधवल्युतामृतस्रावसम्भृतमडार्धपात्रतः ।
 तर्पणं विततमस्ति यत्सदा यत्तनोः परममस्ति तां नुमः ॥ छति ।

Page 37

आन्तरार्धपानपद्धतिविधिरुदयाकरपद्धत्यामुक्तो यथा -
 यन्मां कुण्डलिनी स्फूर्जत्सोमसूर्यनिबन्धनात् ।
 भिन्दन्ती ब्रह्मणो ग्रन्थिं गच्छन्ती मध्यवर्त्मना ॥
 छिन्दन्ती पाशजालानि ज्वलन्ती स्येन तेजसा ।
 विशन्ती पूर्णपीठं सा द्रावयन्ती त्वमां कलाम् ॥
 स्रावयन्ती सुधापूरं प्लावयन्ती यरायरम् ।
 तेनामृतेन द्रिव्येन तर्पयेद् देवतां पराम् ॥ छति ।
 ब्रह्मद्वारादधोभागे यथ्यान्द्रं पात्रमुत्तमम् ।
 कलामृतेन सम्पूर्णं तर्पयेत् तेन येश्वरीम् ॥
 वस्त्रसंस्पर्शस्तन लोलां प्रोद्धृत्य कर्षयेत् ।
 नित्यं विवर्धयेदेवं योग्या भवति लम्बिका ॥
 उर्ध्वं जिह्वाग्रसंस्पर्शाद् द्रावयेत्त्वम्बिकारसम् ।
 तत्पिबेन्मधुपानं तु न त्वन्यां लौकिकीं सुराम् ॥
 देवतामन्त्रतृप्त्यर्थं मनस्थुन्मनोभवे ।
 आसवं पीयते यत्तान्न य लौल्यात्तु कर्षियेत् ॥

Page 38

यन्द्रार्कानलसङ्घट्टाद् गलितं यत्परामृतम् ।
 तेनामृतेन द्रिव्येन तर्पयेत् त्रैपुरीं पराम् ॥

શિવશક્ત્યુપમદર્શ્ય યજ્ઞતમમૃતં પરમ્ ।
તત્પિબેન્મધુપાનં યત્ સંસારાર્ણવતારકમ્ ॥
સામરસ્યં ભવેત્તેન તથાડનન્દો મહાન્ ભવેત્ ।
અન્તઃસ્વાનુભવોત્સાહો મનોવાચામગોચરઃ ॥

તથા લઘુચર્યાકુલે શ્લોકયુગલં -
પરમાનન્દમદ્યેન યસ્ય ચોન્મત્તતા ભવેત્ ।
તન્મદ્યં યોગિભિઃ સેવ્યં ન મદ્યં ગૌડપિષ્ટજમ્ ॥

અક્ષજં ય પશું હત્વા જ્ઞાનખડ્ગેન યોગવિત્ ।
ભક્ષયેદક્ષજં માંસં ન માર્ગ મેષછાગજમ્ ॥

નો દોષોડસ્તિ પલે ન ચાસવમખે નો મૈથુનક્રીડયા
મદ્યે ચાપિ મહેશ્વરઃ સ્વયમસૌ તિષ્ઠત્યનિષ્ઠાપહઃ ।
શ્વાસોડધઃ સ ય શક્તિરુર્ધ્વપવનઃ સાક્ષાત્ શિવઃ પ્રોચ્યતે
ત્વન્યોન્યં શિવશક્તિજં હિ મથનં વ્યામં જગત્તેન તત્ ॥

॥ ઇતિ શ્રીવિધાનન્દનાથવિરચિતાયાં શ્રીત્રિપુરસુન્દરીપદ્ધત્યાં જ્ઞાનદીપવિમર્શિન્યામર્ચસાધનપદ્ધતિર્નવમી ॥

Page 39

મન્ત્રોદ્ધારપદ્ધતિઃ

અથ મન્ત્રોદ્ધારો યથા -
પ્રાણો દેવી સખાદ્યો દશશતનયનઃ શમ્ભુરગ્નિસ્ત્રિમૂર્તિઃ
શૂન્યશ્ચન્દ્રાર્ધનાદો હિમરુચિરુચિરો વાગભવોડસાવકીલઃ ।
સોડયં ધ્યાનાજજપાદ્મા મુખકુહરલસદ્ગદ્યપદ્યપ્રબન્ધ-
શછન્દોલકુરતર્કાગમવિશદમતિર્વાક્રપતિર્જાયતે ચ ॥

ત્રિસ્થાને જનનસ્થિતિક્ષયતથા યચ્છૈવબીજત્રયં
સૃષ્ટેસ્તત્ર શિવસ્ય શક્તિમદનાચ્ચૈન્દ્રં તુ બીજં સ્થિતેઃ ।
સંહારસ્ય તથાનલસ્તદનુ ખં ચન્દ્રસ્ત્રિમૂર્તિધ્વની
રક્તં ધ્યાયતિ કામરાજકમિદં યસ્તસ્ય વશ્યં જગત્ ॥

સોમઃ કામશ્ચ શકઃ પશુપતિરનલો વૈષ્ણવી પૂર્ણચન્દ્રો
નાદઃ શક્ત્યાપ્યબીજં તદિદમતિલસત્ક્ષીરકુન્દેન્દુગૌરમ્ ।

યો ધ્યાયેદ્ધ્યેતદન્તર્ભવતિ હિ નિખિલા ખેચરી દિવ્યસિદ્ધિ-

દેવ્યા લોકેકમાત્રા ઉપશમતિ ચ વિષં યાતિ કૈવલ્યતાં સઃ ॥

Page 40

એવં મૂલવિદ્યોદ્ધારઃ । અથ કરશુદ્ધ્યાધ્યાવાહનાન્તવિદ્યાનામુદ્ધારં

દર્શયિષ્યામિ । વર્ણક્રમસ્યાસ્ય આદ્યદ્વિતીયાવબિન્દુકૌ સબિન્દુકૌ વા વાગ્ભવકામરાજૌ । ચન્દ્રૌકારવિસર્ગેઃ
શક્તિબીજમ્ । તદુક્તમુદ્યાકરેણ યથા -

સ ચ ભેદદ્વયેનાસ્તિ (તદુક્તં)રુદ્રયામલે ।

ત્રિકોણમધ્યે યત્સૂર્યં શૃંગાટાકૃતિસંસ્થિતમ્ ॥

તત્રારૂઢમચૈતન્યં વાગ્ભવં તદિદં પ્રિયે ।

તદૂર્ધ્વં જનનસ્થાનાત્ સંસ્થિતા શક્તિરુત્તમા ॥

ધ્વનિરૂપા તુ સા દેવી દ્વિભુજા પરિવેષિતા ।

કામરાજમિદં ભદ્રે ગોપનીયં પ્રચલતઃ ॥

તથાદ્યવર્ણત્રિશિકાયામાદ્યવર્ણસ્યૈવ વાગ્ભવત્વમુક્તં -

અબિન્દુમવિસર્ગં ચ અકારં જપતો મહાન્ ।

ઉદેતિ દેવિ સહસ્રા જ્ઞાનૌઘઃ પારમેશ્વરઃ ॥

એષા કરશુદ્ધિકરી વિદ્યા । એ-ઓ-મધ્યગતં બીજં સબિન્દુકમબિન્દુકં વા વાગ્ભવમ્ । અડ્ગન્યાસવિદ્યાયાં
કવર્ગાદ્યલકારચતુર્થસ્વરાનુસ્વારૈઃ કામરાજમ્ । શક્તિબીજમત્રાપિ પૂર્વવત્ । કરશુદ્ધિવિદ્યાઽન્તિમા । એષા
અડ્ગન્યાસવિદ્યા ।

Page 41

આત્મરક્ષાવિદ્યાયામાદિબીજદ્વયમડ્ગન્યાસવિદ્યાવત્ । પ્રાણચન્દ્રૌકારબિન્દુવિસર્ગૈરન્તિમબીજમુદ્ધરેત્ । એષા
આત્મરક્ષાવિદ્યા ।

શિવરેક્રુમાયાબિન્દુભિરેકમપરદ્વયમાત્મવિદ્યાન્તમે(વદે)વ । એષા દેવ્યાત્માસનવિદ્યા । શિવૈકારબિન્દુભિરેકં
શિવકામધરાચતુર્થસ્વરબિન્દુભિર્મધ્યમં શિવદ્વયચન્દ્રૌકારબિન્દુવિસર્ગૈસ્તાર્તીયમિતિ ચક્રાસનવિદ્યા ।

શિવચન્દ્રૌકારબિન્દુભિરાદ્યં શિવચન્દ્રકકારલકારચતુર્થસ્વરબિન્દુભિર્મધ્યમં શિવચન્દ્રૌકારબિન્દુવિસર્ગૈસ્તાર્તીયમ્ ।

એષા સર્વમન્ત્રાસનવિદ્યા ।

આદ્યબીજદ્વયં દેવ્યાત્માસનવિદ્યાવદેવ । એકારવકારશિવચન્દ્રકકારબિન્દુભિસ્તાર્તીયમ્ । એષા
સાધ્યસિદ્ધાસનવિદ્યા ।

વ્યોમેન્દુવહ્ન્યધરબિન્દુભિરેકમન્યદ્

રક્તાચ્છકેન્દ્રશિખિભિઃ સરમાર્ધચન્દ્રૈઃ ।

અન્યદ્ ધુશીતકરપાવકમન્વમન્તૈ-

બીજૈરમીભિરુદિતા સકલેષ્ટદા સ્યાત્ ॥ (પ્ર । સા । ૯.૩)

Page 42

એષા આવાહનવિદ્યા । અથવા આવાહનવિદ્યાયામપિ તાર્તીયે વિશેષોઽસ્તિ શિવચન્દ્રેઙ્ગૌકારવિસર્ગેઃ ।

॥ ઇતિ શ્રીવિદ્યાનન્દનાથવિરચિતાયાં શ્રીત્રિપુરસુન્દરીપદ્ધત્યાં જ્ઞાનદીપવિમર્શિન્યાં મન્ત્રોદ્ધારપદ્ધતિર્દશમી ॥

Page 43

ન્યાસપદ્ધતિ:

અથ ન્યાસમાચરેત્, યથા -

એવં વિન્યસ્ય દેવેશીં સ્વાભેદેન વિચિન્તયેત્ ।

તતશ્ચ કરશુદ્ધ્યાદિન્યાસં કુર્યાત્ સમાહિતઃ ॥ (યો. હ. ૩.૮૧)

કરશુદ્ધ્યાદિન્યાસ:

અં મધ્યમયોઃ । આં અનામિકયોઃ । સૌઃ કનિષ્ઠયોઃ । અં અડ્ગુષ્ઠયોઃ । આં તર્જન્યોઃ । (સૌઃ કરતલયોઃ) । ઐ કલીં હ્રસૌઃ મહાત્રિપુરસુન્દરિ આત્માનં રક્ષ રક્ષ ઇતિ હૃદિ । ઐ કલીં સૌઃ અસ્ત્રાય ફટ્ ઇતિ તર્જન્યડ્ગુષ્ઠસ્ફોટનેન દશ દિશો બન્ધયિત્વા શક્તિમુત્થાપ્ય બ્રહ્મરન્ધ્રં નીત્વા પરામૃતાસ્રાવં વિધાયાસનષટ્કં ન્યસેત્ ।

આસનષટ્કન્યાસ:

યથા હ્રીં કલીં શૌઃ શ્રીત્રિપુરસુન્દરિ અમૃતાર્ણવાસનાય નમઃ પાદયોઃ । હ્રીં કલીં શૌઃ શ્રીત્રિપુરસુન્દરિ પોતામ્બુજાસનાય નમો જાન્યોઃ । હ્રીં કલીં શૌઃ શ્રીત્રિપુરસુન્દરિ દેવ્યાત્માસનાય નમ ઊર્વાઃ । (હૈં હ્રકલીં હ્રસૌઃ શ્રીત્રિપુરાશ્રીસર્વયકાસનાય નમઃ । હૈં હ્રસ્કલીં હ્રસૌઃ શ્રીત્રિપુરામાલિનિ સર્વમન્ત્રાસનાય નમઃ । હ્રીં કલીં બ્લેં શ્રીત્રિપુરાસિદ્ધે સાધ્યસિદ્ધાસનાય નમ ઇત્યુભયપાદજાનૂરુ(સ્ફિગ્ગુદા)ન્તરાધારેષુ ષટ્કં ન્યસેત્ ।

Page 44

કામકલાન્યાસ:

તતસ્તૂભયકરમૂલમધ્યાગ્રેષ્વાધારહૃદયભૂમધ્યેષુ વિદ્યાબીજત્રયં વિન્યસ્ય તુર્યબીજં બ્રહ્મરન્ધ્રે વિન્યસ્ય તેનૈવ શીર્ષાદિપાદાન્તં વ્યાપકં ન્યસ્ત્વા બ્રહ્મરન્ધ્રસહસ્રારપદ્મકર્ણિકાયામારક્તં પૂર્ણેન્દુભિમ્બં સચ્ચિન્ત્ય તન્મધ્યે ઉદિતાદિત્યસક્રુશં શર્ડ્ગાટં સક્રુલ્ય તન્મધ્યે ચન્દ્રરાજં સ્મૃત્વા તન્મધ્યે કુલાસનવાગ્ભવં સમસ્તાક્ષરમયં પરિભાવ્ય તન્મધ્યે આદ્યવર્ણમનુરૂપમનર્ક(ચક્ર)હાર્ધચન્દ્રાન્તરાત્મકં બિન્દુદ્વયં સક્રુલ્ય તન્મધ્યાદુદ્ગત્તીં હાર્ધકલારૂપાં કુણ્ડલિનીં મૂલશર્ડ્ગાટમધ્યપર્યન્તમવિચ્છિન્નતન્તુરૂપાં મહાકામકલારૂપિણીં

स्थापयित्वा मूलाधारयतुर्दलकमलकर्णिकायामपि त्रिकोणं यन्त्रराजं वागभवमाधवर्णमिन्द्रन्तरन्तरमध्यादुहन्ती
वैश्वानरीं कलां मध्यममार्गोऽणुमिन्द्रन्तीं ग्रन्थिसञ्चयं वञ्चयन्तीं मडाकामकलां मृणालतन्तुवत्
सूक्ष्मरूपामकुलकुलां मध्यस्थदण्डाकारतरण्डण्डलिङ्गे प्रवेशयित्वा लिङ्गाकारया तथा परयोनिं मथित्वा
निरन्तरनिबद्धस्रवदमृतापूरेण पूरयित्वा तयोरेकनादरूपेणैक्यं सम्भावयेत् । तदुक्तं कमस्तोत्रे -

अनुत्तरेच्छोभयसामरस्याद्या मूर्तिराद्या प्रविभाति दीप्ता ।

आनन्ददां छार्धकलार्धगर्भा तां नौमि शृङ्गाटवरासनस्थाम् ॥

तरलक्षणाभाधवर्णत्रिंशिकायामुक्तं -

तरण्डं तरमध्यस्थं तरस्थं तरमध्यगम् ।

तरण्डण्डमध्यस्थं यो जानाति स कौलवित् ॥

शीर्षपाणिग्रहणैर्विवर्जितं ज्यक्षयं भवरुजाडरं परम् ।

यस्य हृत्स्थकुण्डरेषु वर्तते तेन मृत्युपरि भस्मसात्कृतः ॥

Page 45

शिवश्चैव तथा शक्तिः सामरस्थं तु मध्यमम् ।

ओकीभूतं यदा काले तदा तद्वर्णमुत्तमम् ॥

शून्यात् प्रसर उत्पन्नः प्रसराधमकारकम् ।

अकाराद्विश्रमुत्पन्नं विश्वं यत् पञ्चधा स्थितम् ॥

स्थानध्यानविहीनो यो रुपोऽय्यारविवर्जितः ।

अनाडतो नदत्यन्तर्भुजान्मुपपद्योयितः ॥

धामत्रयाद्विरुद्धितो योगेशानां मुणे स्थितः ।

सतां तु कथितं ताभिः स्वयमुच्यरते तु सः ॥

शून्याच्छ्रम्भुस्ततः शक्तिः शक्तोर्धामत्रयात्मकम् ।

प्रभवेत यतः सर्वं दीप्तं वर्णकदम्बकम् ॥

अनुत्तरं तदेवोक्तं सधः कौलिकसिद्धिदम् ।

तारकं य तदेव स्याद्यन्द्रभास्करवह्निगम् ॥

तकारे सोमधामस्याधो रेकः स य भास्करः ।

दण्डवल्सते वह्निरेकीभूतं तदाधकम् ॥

यन्त्रराजोद्धारोऽपि श्रीत्रिपुराणवि दर्शितः । यथा -

कामयानं प्रकर्तव्यं मन्मथं कारयेत्तनुम् ।

कन्दर्पं मन्दिरं कृत्वा द्विधाभूतं य पार्वति ॥

Page 46

મકરધ્વજં ન્યસેદ્ દેવિ ષટ્સ્થાને તસ્ય સુવ્રતે ।

મોહનાભ્યન્તરે કૃત્વા વેષ્ટયેત્ તસ્ય માયયા ॥ (ઇતિ ।)

રસાધારં ગુણરૂપેણ વિભજ્ય ત્રિબીજસઙ્ગતં કુર્યાત્ । યથા -

વસુદલાબ્જયોસ્તટિત્પ્રભં વાગભવં ડાદિકુન્તં કઠાબ્જયોઃ કામરાજમાદિસહસ્રયોઃ શક્તિબીજં ધ્યાત્વા આધવર્ણપદ્મયોઃ સ્વસ્વવર્ણાન્તે ત્વૈકારાન્તં શિવશક્તિવર્ણકદમ્બકં સચ્ચિન્ત્ય મધ્યપદ્મયોઃ સ્વસ્વવર્ણાન્તે ત્વીકુારાન્તશિવશક્તિવર્ણકદમ્બકં સચ્ચિન્ત્યાન્ત્યપદ્મયોરપિ સ્વસ્વવર્ણાન્તે ત્વીકુારાન્તશિવશક્તિવર્ણકદમ્બકં સચ્ચિન્ત્ય મૂલાધારાદિબ્રહ્મરન્ધ્રાન્તં નવાધારેષુ શૂન્યાદિનવનાદાન્ (સૃષ્ટિક્રમેણ)વિન્યસેત્ । યથા -

નવનાદન્યાસઃ

શુન્યઃ સ્પર્શસ્તથા નાદો ધ્વનિર્બિન્દુસ્તથૈવ ચ ।

શક્તિર્બીજાક્ષરં ચેતિ અષ્ટધાઽનાહતં સ્મૃતમ્ ॥

વિકારાષ્ટકેન સહાઽવિકૃતો નાદો નવમઃ ।

(અવિકૃતનાદાય નમઃ શિરસિ, શૂન્યાય નમો લલાટે, સ્પર્શાય નમો ભ્રૂમધ્યે, નાદાય નમો નાસિકાયામ્, ધ્વનયે નમો વદને, બિન્દવે નમઃ કણ્ઠે, શક્તયે નમો હૃદયે, બીજાય નમો નાભૌ, અક્ષરાય નમો મૂલાધારે ।)

Page 47

અકુલકમલે ત્વહરસભરિતમાદ્યન્તસામરસ્યોદેકાદશરૂપં પશ્યન્તીરસભરિતં સ્મરેત્ । એવં વર્ણકમં પદ્મરાગપ્રભાપુગ્જમિવાભ્યન્તરે કૃત્વા કામકલાદ્યબિન્દુમાદ્યશૃંગાટગલિતં દેવીરૂપમસ્થાત્મનો વક્ત્રં પરિકલ્પ્ય તદધસ્તાત્ સ્થિતં તરરૂપબિન્દુદ્રયં સ્તનયુગં ધ્યાત્વા તન્મધ્યે રેખારૂપં સપરાર્ધં યોનિં પરિકલ્પયેત્ । ગુરુમુખેન મુખોપાઙ્ગમાદ્યબિન્દુન્નર્ગતં ભુજયતુષ્ઠયં સ્તનરૂપબિન્દુદ્રયે સિદ્ધવત્ કાર્યમ્ । યોનિરૂપસપરાર્ધકલાયાં પાદૌ સિદ્ધવત્ કાર્યૌ ।

આયુધન્યાસઃ

એવમીકુારાક્ષરરૂપમુખસ્તનયોન્યાખ્યસર્વાવયવં પરમસૌન્દર્ય(મય)માત્મવિગ્રહં પરિકલ્પ્ય પાશાકુશચાપબાણાન્ દેવીરૂપસ્થાત્મનો ભુજયતુષ્ઠયેષુ વિન્યસેત્ । યથા -

દ્રીં કામેશ્વરીપાશાય નમઃ । કૌં કામેશ્વર્યકુશાય નમઃ । થાં કામેશ્વરીચાપાય નમઃ । યાં રાં લાં વાં સાં કામેશ્વરીબાણેભ્યો નમઃ । ઇત્યાયુધન્યાસમન્ત્રાઃ ।

(ઐં દ્રીં શ્રીં કામેશ્વરીવશીકરણાય પાશાય નમો વામભુજોપરિ, ઐં દ્રીં શ્રીં કામેશ્વરીસ્તમ્ભનાય મહાકુશાય નમો દક્ષભુજોપરિ, ઐં દ્રીં શ્રીં ધં કામેશ્વરીમોહનાય ધનુષે નમો વામભુજે, ઐં દ્રીં શ્રીં યાં રાં લાં વાં સાં કામેશ્વરીજૃમ્ભણાય

બાણાય નમો દક્ષભુજે । ઇત્યાયુધન્યાસઃ ।)

માતૃકાન્યાસઃ

વાગ્ભવમાયાલક્ષ્મીબીજાદિકં(કાં)માતૃકાં વિન્યસેત્ । યથા -

Page 48

કાનનવૃત્તદ્વ્યક્ષિશ્રુતિનોગણૌષ્ઠદન્તમૂર્ધાસ્યે ।

દોઃપત્સન્ધ્યગ્રેષુ ય પાર્શ્વદ્વયપૃષ્ઠનાભિજઠરેષુ ॥

હૃદોર્મૂલાપારગલકક્ષેષુ હૃદાદિ પાણિપાદયુગે ।

જઠરાનનયોર્વ્યાપિકસંજ્ઞાત્રયસેદથાક્ષરાન્ ક્રમશઃ ॥ (પ્ર । સા । ૭.૪-૫)

(ઐ ડ્રી શ્રી અં મૂર્ધ્નિ ઐ ડ્રી શ્રી આં મુખવૃત્તે, ૩ ઇં ઈ દક્ષવામનેત્રયોઃ, ૩ ઉં ઊ દક્ષવામકર્ણયોઃ, ૩ ઋં ઋ દક્ષવામનાસાપુટયોઃ, ૩ લં લૃ દક્ષવામગણ્ડયોઃ, ૩ એં એ અધરોષ્ઠદન્તયોઃ, ૩ ઐં ઐ અધ-ઊર્ધ્વદન્તપડ્કયોઃ, ૩ અં મૂર્ધ્નિ, ૩ અઃ મુખે, ૩ કં ખં ગં ઘં ઙં દક્ષભુજપગ્ચસ્થાનેષુ, ૩ ચં છં જં ઝં વામભુજપગ્ચસ્થાનેષુ, ૩ ટં ઠં ડં દક્ષપાદપગ્ચસ્થાનેષુ, ૩ તં થં દં ધં નં વામપાદપગ્ચસ્થાનેષુ, ૩ પં દક્ષપાર્શ્વે, ૩ ફં વામપાર્શ્વે, ૩ બં પૃષ્ઠે, ૩ ભં નાભૌ, ૩ મં જઠરે, ૨ ચં હૃદિ, ૩ રં દક્ષાંસે, ૩ લં વામાંસે, વં કૃકાટિકાયામ્, ૩ શં હૃદયાદિદક્ષહસ્તે, ૩ ષં હૃદયાદિવામહસ્તે, ૩ સં હૃદયાદિદક્ષપાદાન્તે, ૩ હં હૃદયાદિવામપાદાન્તે, ૩ લઽઅં નાભૌ, ૩ ક્ષં મસ્તકે । પુનઃ સર્વેણ સર્વાંગવ્યાપકમ્ । ઇતિ માતૃકાન્યાસઃ ।)

અડ્ગન્યાસઃ

તતોડ્ગન્યાસવિધયા કરાડ્ગુલીષુ વિન્યસેત્ । યથા -

ઐં કલીં સૌઃ શ્રીત્રિપુરસુન્દરિ નમોડ્ગુષ્ઠાભ્યાં નમ ઇત્યુડ્ગુષ્ઠયોઃ, ઇત્યાદિકરાડ્ગાદિસર્વમન્ત્રાન્તે નમઃપદં યોજયેત્ । ઐં કલીં હ્રસૌઃ શ્રીત્રિપુરસુન્દરિ આનન્દમૂર્તયે નમ ઇતિ વક્ત્રન્યાસઃ ।

પુર્યષ્ટકન્યાસઃ

અથ પુર્યષ્ટકન્યાસઓ વશિન્યાદ્યશક્તિભિર્વર્ગબીજસમેતાભિઃ શીર્ષાદિ

Page 49

ચિબુકાન્તં કણ્ઠાદિનાભ્યન્તં કકુદાદિપૃષ્ઠવંશાન્તં યોનિકટ્યાદિપાદાન્તં સ્થાનેષુ ન્યસેત્ । તદુક્તં ક્રમસ્તોત્રે -

વર્ગૈરષ્ટભિરાકૃતિસ્તનગતિઃ શીર્ષાસહૃત્પૃષ્ઠગૈ-

ર્ગુહ્યાડ્ઘ્રિકમનિર્મિતૈસ્તવ સદા જ્ઞાનપ્રદાનપ્રદા ।

ચિદ્રૂપા પરમા વિભાતિ નિતરાં દેવ્યક્ષયા ક્ષાત્રયા

પીઠાજ્ઞાનિલયા ત્રિમૂર્તિવસતિઃ કાલાપહા કૌલિકી ॥

(ઐ ક્લી સૌઃ શ્રીત્રિપુરસુન્દર્યે નમોઽડ્ગુષ્ઠાભ્યાં નમઃ, ૩ શ્રીત્રિપુરસુન્દર્યે નમસ્તર્જનીભ્યાં નમઃ, ૩ શ્રીત્રિપુરસુન્દર્યે નમો મધ્યમાભ્યાં નમઃ, ૩ શ્રીત્રિપુરસુન્દર્યે નમોઽનામિકાભ્યાં નમઃ, ૩ શ્રીત્રિપુરસુન્દર્યે નમઃ કનિષ્ઠાભ્યાં નમઃ, ૩ શ્રીત્રિપુરસુન્દર્યે નમઃ કરતલકરપૃષ્ઠાભ્યાં નમઃ । એવં હૃદયાદિન્યાસઃ । અત્રૈવાનેન વ્યાપકમ્ ।)

વશિન્યાદિન્યાસઃ

અથ દાઽડકમેણ વશિન્યાદ્યષ્ટકં ન્યસેત્ । યથા -

હ્રીં શ્રીં અવર્ગમુચ્યાર્ય બ્લૂં વશિનીવાગ્દેવતાશક્તિશ્રીપાદુકાભ્યો નમઃ । હ્રીં શ્રીં કાદિ ક્લ્હ્રીં કામેશ્વરીવાગ્દેવતાશક્તિશ્રીપાદુકાભ્યો નમઃ । હ્રીં શ્રીં યાદિ ન્બલીં મોદિની । । હ્રીં શ્રીં ટાદિ ચ્લૂં વિમલા । । હ્રીં શ્રીં તાદિ જર્મીં અરુણા । । હ્રીં શ્રીં પાદિ હ્ સ્ લ્ વ્યૂં જયિની । । હ્રીં શ્રીં યં રં લં વં ઝ્ ં ર્ યૂં સર્વેશ્વરી । । હ્રીં શ્રીં શાદિ ક્ષ્મીં કૌલિની । । ઇતિ બ્રહ્મરન્ધ્રલલાટભૂમધ્યકણ્ઠહૃદયનાભિગુહ્યપાદાન્તં ન્યસેત્ ।

(ઐ હ્રીં શ્રીં અં આં ઇ ઈં ઉં ઊં ઋં ૠં લં લૃં એં ઐં ઔં અં અઃ બ્લૂં વશિનીવાગ્દેવતાયૈ નમો બ્રહ્મરન્ધ્રે, ૩ કં ખં ગં ઘં ઙં કલીં કામેશ્વરીવાગ્દેવતાયૈ નમો લલાટે, ૩ ચં છં જં ઝં ઞં મોદિનીવાગ્દેવતાયૈ નમો ભૂમધ્યે, ૩ ટં ઠં ડં ઢં ણં ચ્લૂં વિમલા વાગ્દેવતાયૈ નમો કણ્ઠે, ૩ તં થં

Page 50

દં ધં નં જર્મીં અરુણાવાગ્દેવતાયૈ નમો હૃદિ, ૩ પં ફં બં ભં મં હ્સ્લ્વ્યૂં જયિનીવાગ્દેવતાયૈ નમો નાભૌ, ૩ યં રં લં વં શં ઝ્ ં ર્ યૂં સર્વેશ્વરીવાગ્દેવતાયૈ નમો ગુહ્યે, ૩ ષં સં હં લઘં ક્ષં ક્ષ્મીં કૌલિનીવાગ્દેવતાયૈ નમઃ પાદયોઃ । ઇતિ વશિન્યાદ્યષ્ટકન્યાસઃ ।)

પીઠચતુષ્ટયન્યાસઃ

આધારહૃદયભૂમધ્યબ્રહ્મરન્ધ્રેષુ પીઠચતુષ્ટયં ન્યસેત્ । યથા -

પ્રથમબીજમુચ્યાર્ય અગ્નિચક્રે કામગિર્યાલયે કામેશ્વરીપીઠે મિત્રીશનાથાત્મકે (શ્રી)કામેશ્વરીદેવીશ્રીરુદ્રાત્મશક્તિશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ નમઃ । દ્વિતીયબીજમુચ્યાર્ય સૂર્યચક્રે જાલન્ધરપીઠે ષષ્ઠીશનાથાત્મકે (શ્રી)વજ્રેશ્વરીદેવીશ્રીવિષ્ણ્વાત્મશક્તિશ્રી । । તૃતીયબીજમુચ્યાર્ય સોમચક્રે પૂર્ણગિરિગૃહે ઓઢીશનાથાત્મકે શ્રીભગમાલિનીદેવીબ્રહ્માત્મશક્તિશ્રી । । સમસ્તં તુર્યં વૌચ્યાર્ય બ્રહ્મચક્રે ઓઝાણપીઠે શ્રીચર્યાનાથાત્મકે શ્રીમહાત્રિપુરસુન્દરીદેવીપરબ્રહ્માત્મશક્તિશ્રીપાદુકાભ્યો નમઃ ।

તત્ત્વન્યાસઃ

તતસ્તત્ત્વન્યાસં વિદધ્યાત્ । પ્રથમબીજમુચ્યાર્ય આત્મતત્ત્વવ્યાપિકાયૈ શ્રીમહાત્રિપુરસુન્દર્યે નમ ઇત્યાધારાદિબ્રહ્મરન્ધ્રાન્તં ન્યસેત્ । દ્વિતીયબીજં

Page 51

ઉચ્ચાર્ય વિદ્યાતત્ત્વવ્યાપિકાયૈ શ્રીમહાત્રિપુરસુન્દર્યૈ નમ ઇતિ મૂલાદિબ્રહ્મરન્ધ્રાન્તમ્ । તૃતીયબીજમુચ્ચાર્ય શિવતત્ત્વવ્યાપિકાયૈ શ્રી(મહા)ત્રિપુરસુન્દર્યૈ નમ ઇતિ મૂલાદિકલ્યાન્તમ્ । સમસ્તં તુર્યબીજં વોચ્ચાર્ય સર્વતત્ત્વવ્યાપિકાયૈ શ્રી(મહા)ત્રિપુરસુન્દર્યૈ નમ ઇતિ પાદાદિકેશાન્તં કેશાદિપાદાન્તં ચ વ્યાપકતયા વિન્યસેત્ ।

ઇત્યં વિન્યસ્ય ત્રિખણ્ડામુદ્રયા પૂર્વોક્તાં (આ)વાહનવિદ્યાં સ્મરન્નકુલશર્ડૂગાટદેવીચૈતન્યં સ્વમૂર્તાવાવાહ્ય દેવીરૂપં સ્વકં ધ્યાત્વા મૂલમન્ત્રેણ સ્વાત્મમસ્તકે તુર્યસમયવિદ્યયા ભગમાલિન્યા વા તુર્યબીજેન વા ત્રિધા પુષ્પાઞ્જલિં વિકીર્ય ગન્ધ-પુષ્પાદિના સ્વાત્માનમલકૃત્ય મુદ્રાનવકં પ્રદર્શ્ય ધ્યાનં કુર્યાત્ ।

॥ ઇતિ (શ્રીવિદ્યાનન્દનાથવિરચિતાયાં ત્રિપુરસુન્દરીપદ્ધત્યાં જ્ઞાનદીપવિમર્શિન્યાં)ન્યાસપદ્ધતિરેકાદશી ॥

Page 52

ઘ. ૬. પાઠઃ

(પૃ. ૪૩-૫૧ પૃષ્ઠસ્થાને)

અથ ન્યાસમાચરેત્ । યથા - ગન્ધાષ્ટકત્રિફણ્ડ(પુણ્ડ)મણ્ડિતલલાટપટો મન્ત્રી । ગન્ધાષ્ટકં પ્રપ્રગ્ચસારે (ક.૨૮-૩૦)

। તદ્ બહુવિધમ્ । અથ શાક્તપ્રસુતાત્ -

ચન્દનકર્પૂરાગુરુકુઙ્કમકપિમાંસિરોચનાચોરાઃ ।

ગન્ધાષ્ટકમપિ શક્તેઃ સાન્નિધ્યકરં ચ લોકરન્જનકૃત્ ॥ (પ્ર । સા । ક. ૨૯)

અથ પ્રકૃતમનુસારામઃ । ધનસારસુવાસિતતામ્બૂલપૂરિતમુખો રક્તામ્બરાવરણદેહો બાલદિનકરાણપ્રસ્થમાલાવિરાજિતવક્ષઃ દૂર્વાક્ષતકુસુમચિહ્નિતમસ્તકો પ્રાગાનનો ધનદવદનાવાસમુપવિશ્ય વામદક્ષિણપાર્શ્વયોર્નમોમુદ્રયા ગુરુભ્યો નમઃ, ગણપતયે નમઃ, દુર્ગાયૈ નમઃ, ક્ષેત્રપાલાય નમ ઇતિ નમેત્ । તતો ગુરુભ્યો નમઃ, પરમગુરુભ્યો નમઃ, પરમેષ્ઠિગુરુભ્યો નમઃ, પરમાચાર્યગુરુભ્યો નમઃ, પૂર્વસિદ્ધગુરુભ્યો નમઃ, આદિસિદ્ધગુરુભ્યો નમ ઇત્યેતાન્ સ્વશિરસિ નત્વા કરશુદ્ધિમાચરેત્ ।

કરશુદ્ધિન્યાસઃ

ન્યાસાનામાદૌ કથં કરશુદ્ધિરિત્યાશાધ્યા(ત્યાહા)ગમાન્તરે -

તત્રાદૌ કરયોઃ શુદ્ધિઃ કર્તવ્યા વરવર્ણિનિ ।

તાભ્યામન્યાનિ વસ્તૂનિ શોધયેત્ સર્વકર્મસુ ॥

તથા ચ મૂલસૂત્રે - “સર્વાધિવિદ્યયા દેવિ કરશુદ્ધિં તુ કારયેત્” (નિ । ષો । ૧.૧૨૬) ।

मातृकान्यासः

अथ सर्वेषां मन्त्राणां मातृभूतत्वाच्चातृकान्यासं कुर्यात् । यथा - मातृकान्यासस्य ब्रह्मा ऋषिर्गायत्रीस्थन्दी
मातृकासरस्वतीदेवता ह्रीं बीजानि स्वराः शक्तयश्चातृविंशधनुषार्थे विनियोगः । स्थानमुक्तं श्रीमत्प्रपञ्चसारे -
ऋषिर्गुरुत्वाश्चिरसैव धार्यं छन्दोऽक्षरत्वाद्गुणनागतं स्यात् ।

धियाऽवगन्तव्यतया सदैव हृदि प्रदिष्टा मनुदेवता य ॥

ઐ હ્રીં શ્રીં અં કં ખં ગં ઘં ઙં આં હૃદયાય નમઃ, ૩ ઇં ચં છં જં ઙં ઙં ઈં શિરસે સ્વાહા, ૩ ઉં ટં ઠં ડં ણં ઊં શિખાયૈ
 વષટ્, ૩ ઐં તં થં દં ધં નં ઐમ્ કવચાય હુમ્, ૩ ઐં પં ફં ભં મં મં ઐ નેત્રત્રયાય વૌષટ્, ૩ અં ચં રં લં વં શં ષં સં હં ક્ષં
 અઃ અસ્ત્રાય કૃટ - ઇતિ, તાલત્રયદિગ્બન્ધનાનિ વિધ્યાયેત્ । સ્વસ્વમુદ્ગ્રાભિઃ ષડ્ગુણં ન્યસેત્ । તથા -

षडङ्गान्यासः

अङ्गुष्ठमध्यमानामिकाभिर्द्वयम्, अङ्गुष्ठानामिकाभ्यां शिरः, उन्नताङ्गुष्ठमुष्टिना शिप्यां, विपरीतकराभ्यां मस्तकादारभ्य पादपर्यन्तं स्पृशन् कवचम्, तर्जनीमध्यमानामिकाभिर्नेत्रम्, तर्जन्यङ्गुष्ठछोटिकाभिरस्त्रम् ।

Page 54

અક્ષરન્યાસઃ

पञ्चाशत्त्रिंशद्विंशतिविंशत्युक्तमुष्टोः पन्मध्यवक्षस्थलां

भास्वन्मौलिनिबद्धयन्द्रशङ्खलामापीनतुङ्गस्तनीम् ।

મુદ્રામક્ષગુણં સુધાઢ્યકલશં વિદ્યાં ચ હસ્તામ્બુજૈ-

बिभ्रानां विशदप्रभां त्रिनयनां वाग्देवतामाश्रये ॥ (शा. ति. ६.४)

ઇતિ ધ્યાત્વા અક્ષરન્યાસમાચરેત્ । તદુક્તં શ્રીમત્પ્રપચ્ચસારે -

काननवृत्तद्व्यक्षिश्रुतिनोगाएडौष्ठदन्तमूर्धास्ये ।

દોઃપત્સન્ધ્યગ્રંથેષુ ચ પાર્શ્વદ્વયપૃષ્ઠનાભિજઠરેષુ ॥

હૃદોર્મૂલાપરગલકક્ષેષુ હૃદાદિપાણિપાદયુગે

જઠરાનલયોર્વ્યાપકસંજ્ઞાન્ ન્યસેદ્યથો વર્ણાન્ ક્રમશઃ ॥ (૭.૪-૫)

પીઠન્યાસ:

અથ દેહં પીઠરૂપં ભાવયેત્ । તદ્વક્ત્તં શ્રીમલ્લક્ષ્મણદેશિકેન્દ્રેણ -

કલ્પયેદાત્મનો દેહે પીઠં ધર્માદિભિઃ ક્રમાત્ ।

અંસોરુયુગ્મયોર્વિદ્વાન્ પ્રાદક્ષિણ્યેન દેશિકઃ ॥

ધર્મ જ્ઞાનં ચ વૈરાગ્યમૈશ્વર્યં ન્યસ્ય તુ ક્રમાત્ ।
મુખપાર્શ્વનાભિપાર્શ્વેઽધર્માદીંશ્ચ પ્રકલ્પયેત્ ॥

ધર્માદયઃ સ્મૃતા પાદાઃ પીઠગાત્રાણિ ચાપરે । ઇતિ । (શા. તિ. ૪.૩૮-૪૦)

હૃદયે અનન્તાય નમઃ, પદ્માય નમઃ, સૂર્યાય નમઃ, સૂર્યાણલાય નમઃ, વહ્નિમાણલાય નમઃ, શં સત્ત્વાય નમઃ, રં રજસે નમઃ, તં તમસે નમઃ - ઇત્યુપર્યુપરિ કલ્પયેત્ । “એવં પીઠમયે દેહે ચિન્તયેત્ પરદેવતા(મ્)” ।

Page 55

કામકલાન્યાસઃ

તતઃ પદ્મનિભામિત્યાદિવક્ષ્યમાણ(પૃ। ૫૮)ધ્યાનોક્તરૂપિણીં ધ્યાત્વા કામકલારૂપમાત્માનં ધ્યાયેત્ । તદ્યથા - કામકલાકથિતમૂર્ધ્વભિમ્બ(બિન્દુ)દેવીરૂપં સ્વાત્મનો વક્ત્રં પરિકલ્પ્ય તદધસ્થં બિન્દુદ્વયં સ્તનરૂપં પરિકલ્પ્ય તદધઃ સપરાર્ધં યોનિરૂપં પરિકલ્પ્ય ઊર્ધ્વભિમ્બાન્તર્ગતં લલાટનયનાદિકં મુખોપાડ્ગસ્તનરૂપં બિન્દુદ્વયં ગતં ભુજયતુષ્ટયં યોનિરૂપં સપરાર્ધં પાદદ્વયં વિભાવ્ય, એવં સમશ્ચિભૂતમહામાયાક્ષરાન્તર્ભૂતમુખસ્તનયોન્યક્ષસર્વાવયવં પરમસૌન્દર્યમયં કામેશ્વરાવસ્થિતં દેવીરૂપમાત્મવિગ્રહં પરિકલ્પ્ય પાશાકુશધનુઃશરાનવધારયેત્ । તદ્યથા -

આયુધન્યાસઃ

દ્રાં દ્રીં કલીં બ્લૂં સઃ યાં રાં લાં વાં શાં દ્રાં દ્રીં વશીકરણાય કામેશ્વરીપાશાય નમઃ, યાં રાં લાં વાં શાં દ્રાં દ્રીં કલીં બ્લૂં સઃ આં વશીકરણાય કામેશ્વરપાશાય નમો વામોર્ધ્વભુજે । દ્રાં દ્રીં કલીં બ્લૂં સઃ યાં રાં લાં વાં શાં કોં સ્તમ્ભનાય કામેશ્વર્યજ્ઞુશાય નમઃ, યાં રાં લાં વાં શાં દ્રાં દ્રીં કલીં બ્લૂં સઃ કૌં સ્તમ્ભનાય કામેશ્વરાકુશાય નમો દક્ષિણોર્ધ્વભુજે । દ્રાં દ્રીં કલીં બ્લૂં સઃ યાં રાં લાં વાં શાં જો જૃમ્ભણેભ્યઃ કામેશ્વરીબાણેભ્યો નમઃ, યાં રાં લાં વાં શાં જૃમ્ભણેભ્યઃ કામેશ્વરબાણેભ્યો નમો દક્ષિણોઽધોભુજે । દ્રાં દ્રીં કલીં બ્લૂં સઃ યાં રાં લાં વાં શાં ધાં મોહનાય કામેશ્વરીચાપાય નમઃ, યાં રાં લાં વાં શાં દ્રાં દ્રીં કલીં બ્લૂં સઃ ધં મોહનાય કામેશ્વરચાપાય નમ ઇતિ વાઓમ્ઽધોભુજે ।

Page 56

ધ્યાનપદ્ધતિઃ

અથ ધ્યાનમ્ । તત્ ત્રિવિધં - સ્થૂલસૂક્ષ્મપરભેદેન ।

ધ્યાનં તુ ત્રિવિધં પ્રોક્તં સ્થૂલં સૂક્ષ્મં પરં તથા ।

સ્થૂલં મૂર્ત્તં સમાખ્યાતં સૂક્ષ્મં તન્તુનિભં ભવેત્ ॥

પરં તુ ચિન્મયં વિન્દ્યાદ્ જ્ઞાપિરૂપં તુ કેવલમ્ ।

અથવા ઉદયાકરપદ્ધત્યામુક્તન્યાયેન ત્રૈવિધ્યં દ્રષ્ટવ્યમ્ । તદ્યથા -

स्थूला विश्वप्रपञ्चाभ्या सूक्ष्मा तद्व्यापिनी कला ।
केवला य परा प्रोक्ता त्रिभिर्भेदैर्व्यवस्थिता ॥

स्थूला शब्दमयी प्रोक्ता सूक्ष्मा चिन्तामयी भवेत् ।
चिन्तया रक्षिता या य सा परा परिकीर्तिता ॥

प्रवेशे सृष्टिकृत् पूर्णा निर्गमे संवृतिः कृशा ।
तथोरैक्यं तु यत्स्थैर्यं ज्ञात्वा गुरुमुपाद् भजेत् ॥

आधन्तयोः समरसं स्वप्रकाशविमर्शयोः ।
शङ्खाटोदरमध्ये य समीकृत्य विभावयेत् ॥

Page 57

येतद् ध्यानं समाभ्यातं चारोव्यारविवर्जितम् ।
सर्गाद्रयपुटान्तस्थमनस्कद्रयसंश्रितम् ॥

ज्योतिस्तन्तुनिभं ध्येयं कुलाकुलनियोजनात् ।
शङ्खाटद्रयमध्यस्थं शक्तिद्रयपुटीकृतम् ॥

सदा समरसं ध्येयं ध्यायन्ति कुलयोगिनः ।
किरणस्थं सदाग्नस्थं यन्द्रभास्करमध्यगम् ॥

मडाशून्ये लयं कृत्वा पूर्णस्तिष्ठति योगिराट् ।
निरालम्बे पदे शून्ये यत्तेज उपजायते ॥

तद्गर्भे अभ्यसेन्नित्यं ध्यानमेतद्धि योगिनाम् ।
वडवामणीन्द्रियं यच्च मीलनोमीलनात्मकम् ॥

सदा विकसितं कृत्वा क्षरन्तीं भावयेत् कलाम् ।
अेवं ध्यानं समाभ्यातमन्तस्थं कुलयोगिनाम् ॥

सूक्ष्मात् सूक्ष्मतरा मनोहरतमा कन्दोत्थिता कुण्डली
स्वाधाराद् भिसतन्तुसन्ततिनिभा निर्भिध लिङ्गत्रयम् ।
सान्द्रानन्दपराब्जसम्भवसुधामापीय सम्मवाय तत्
पायाद् वः परमेश्वरी निजपथं तेनैव याता पथा ॥

Page 58

विद्युत्पुञ्जनिभां नमामि सततं प्राग्भारसूक्ष्मां गिरा
भूत्यां भग्नमृणालतन्तुनिभया निर्गत्य लिङ्गत्रयम् ।

પ્રાપ્યૌઘં ચ વિમર્શભાગમકુલં પીયૂષધારામૃતં
પીત્વા વિદ્રુતવિદ્રુમદ્રવમર્થો શક્તિં પુ(પ)રાં ત્રૈપુરીમ્ ॥

અથ કર્મયોગિનાં સ્થૂલધ્યાનં લિપ્યતે । “તતઃ પદ્મનિભાં દેવી” (નિ । ષો । ૧.૧૩૦) ઇત્યાદિ “સર્વલક્ષ્મીમયીમ્” (નિ । ષો । ૧.૧૪૯) ઇત્યન્તસૂત્રોદિતાં સારસ્વતાર્થો શ્વેતાં ધ્યાયેત્ । યથા -
આઘં બીજમથેન્દુકુન્દવિશદં સગ્ચિન્ત્ય ચિત્તામ્બુજે
તદ્ભૂતાં ધૃતપુસ્તકાક્ષવલયાં દેવીં મુહુસ્તન્મુખાત્ ।
ઉદ્યન્તં નિખિલાક્ષરં નિજમુખે નાનારસઑતસા
નિર્યાન્તં ચ નિરસ્તસંસૃતિભયો ભૂયાત્ સ વાગ્વલ્લભઃ ॥

સારસ્વતાર્થિવાગ્ભવસંસાધનપ્રકારઃ શ્રીમતા શકુરાચાર્યેણ દર્શિતઃ -
ઉચ્ચાભઃ સ્વચ્છભૂષો ધરણિમયગૃહે વાગ્ભવં લક્ષમેકં
યો જપ્યાત્ તદ્દશાંશં વિહિતહૃતવિધિર્મન્ત્રજમાઞ્જનાદિઃ ।
કાવ્યેર્નાનાર્થવૃત્તૈર્ભુવનમખિલમાપૂરયેત્ સ સ્વકીયૈ-
ર્મારાત્યાં વિહ્વાભિઃ પુનરયમનિશં સેવ્યતે સુન્દરીભિઃ ॥ (પ્ર । સા । ૯.૨૧)

Page 59

કામરાજશક્તિબીજયોઃ પ્રત્યેકં સાધનં તૈરેવોક્તમ્ । તદ્યથા -
રક્તાકલ્પારુણતરદુકૂલાર્તવાલેપહૃદ્યો
મૌની ભૂસદૃભનિ સુખનિવિષ્ટો જપેલ્લક્ષમેકમ્ ।
બીજં મન્ત્રી રતિપતિમયં પ્રોક્તહોમાવસાને
યોડસૌ લોકે સ સુરમનુજૈઃ સેવ્યતે પૂજયતે ચ ॥ (પ્ર । સા । ૯.૨૨)
ધરાપવરકે તથા જપતુ લક્ષમન્ત્યં મનું
સુશુક્લકુસુમાંશુકાભરણલેપનાઢ્યો વશી ।
અમુષ્ય વદનાદનારતતથોચ્ચરેદ્ ભારતી
વિચિત્રપદપદ્મતિર્ભવતિ ચાસ્ય લોકો વશે ॥ (પ્ર । સા । ૯.૨૮)
વાગ્ભવાદિબીજાનાં પ્રત્યેકં ધ્યાનં ક્રમસ્તોત્રે દર્શિતં । યથા -
શાક્તેન બીજેન વિકાસ્ય શક્તિમિચ્છાત્મિકાં યાં વિમૃશન્તિ સર્વે ।
ઉન્મીલયન્તી(ન્તી)ભુવનાન્યભેદરૂપાણિ ગર્ભે તુ નમામ્યહં તામ્ ॥

Page 60

નિરઞ્જનં ધામ પરં દ્વિતીયં વિકાસયન્તીં સદસદ્વિહીનામ્ ।
ચક્રાશયાદિક્રમવિક્રમોદ્યત્સંહારિણીં નૌમિ ચિતિં સ્વતન્ત્રામ્ ॥
કામાખ્યબીજેન ચિતિક્રમાખ્યાં પ્રોલ્લાસ્ય વિશ્વં ભુવનં સમગ્રમ્ ।

કરોમિ નિત્યં નિજવીર્યવૃત્તિં માહાત્મ્યતો યાં પ્રણમમ્યહં તામ્ ॥
 આદ્યેન વર્ણેન સદૈવ દેવીં જ્ઞાનાભિધાં શક્તિમિહામિતાભામ્ ।
 વિસ્ફૂર્ત્ય ગડ્ગાજલવીચિવદ્ યા તનોતિ કાવ્યં રુચિરં નુમસ્તામ્ ॥
 યદ્ ભૂભિલે હૃદ્ભુવિ જન્મધામ્નિ યદ્વાર્ણભડ્ગી સતતં વિભાતિ ।
 તાં નૌમિ દેવીં પરનાદશક્તિં પ્રોલ્લાસરૂપાં ત્રિપુરાં ત્રિમાર્ગામ્ ॥
 સ્ફુટિકમણિનિભં ચચ્છક્તિભીજં કરન્દ્રે
 પ્રભવતિ પરસંવિદ્યામિનીનાથરૂપમ્ ।
 અમૃતનિકરધારાસારમુચ્ચૈર્વિમુચ્ય
 પ્રતતકુલકલાપવ્યાપકં તત્પ્રપદ્યે ॥
 અભિનવદિનનાથપ્રસ્ફુરદ્રક્તવર્ણ
 હૃદયગગનધામ્નિ ભ્રાજતે યત્ સદૈવ ।
 તદિહ કુસુમચાપસ્ફારકં કામરાજં
 ભવતિ નિખિલકાન્તાસડ્ગતિર્ધ્યાનયોગાત્ ॥

Page 61

કુસુમવિશિખવર્ણેઃ પચ્ચભિઃ સાધ્યનામ
 સ્ફુરદનુપમનાદસ્ફારમાવિશ્ય સમ્યક્ ।
 ધૃતમિહ નિતરાં યત્કામરાજોદરસ્થં
 કતિપયદિનપૂજાધ્યાનતઃ ક્ષુભ્યતે તત્ ॥
 કુલગગનપુટાન્તર્દિવ્યલિડ્ગાગ્રભાગે
 પ્રભવતિ પરબીજં વાગભવં વિદ્યુદાભમ્ ।
 યદિહ વિવિધવિદ્યાઘોતકં ધ્યાનગમ્યં
 જયતિ નિરુપરાગં તત્પરં વિશ્વરૂપમ્ ॥

॥ ઇતિ (શ્રીવિદ્યાનન્દનાથવિરચિતાયાં ત્રિપુરસુન્દરીપદ્ધત્યાં જ્ઞાનદીપવિમર્શિન્યાં)ધ્યાનપદ્ધતિર્દ્વાદશી ॥

Page 62

પૂજાપદ્ધતિઃ

અથ પૂજા કુર્યાત્ । સા દ્વિવિધા - બાહ્યાભ્યન્તરભેદેન । બાહ્યા કર્મયોગિનામ્ । તથા - અર્ધપાત્રે
 ત્રિકોણં પરિતો વૃત્તં ચતુરસ્રં સચ્ચિન્ત્ય તસ્ય દ્વારપ્રદેશે વામદક્ષિણયોઃ (ગણેશબટુકૌ સમ્પૂજ્ય)દ્વી શ્રી
 કુલગણપતિનાથવલ્લભામ્બાસહિત(શ્રી)પાદુકાં પૂજ્યામિ, દ્વી શ્રી કુલબટુકનાથવલ્લભામ્બાસહિત(શ્રી)પાદુકાં

પૂજયામીતિ સમ્પૂજ્ય વૃત્તચતુરસ્રાન્તરાલે ઈશાનાદિવાયવ્યાન્તં ગુરુક્રમભ્યર્ચ્ય ત્રિકોણાભ્યન્તરે
ષડાસનમર્થયિત્વાડન્તર્મુદ્રાપ્રયોગેણ ભગવતીમાવાહ્ય મૂલેન ત્રિધા સમ્પૂજ્યાગ્રીશાસુરવાયવ્યેષુ હૃદયાદિચતુષ્ઠયં
મધ્યે નેત્રં દિક્ષુ ચાસ્ત્રમિતિ સમ્પૂજ્ય ત્રિકોણાગ્રદક્ષવામકોણેષુ કામેશ્વર્યાદિદેવીત્રયન્યાસઓક્તમન્ત્રૈરાધ્ય
ત્રિકોણમધ્યે મૂલદેવીં ન્યાસોક્તચતુર્થમન્ત્રેણ સમ્પૂજ્ય સ્વશિરશ્ચક્રેડયર્ધ્યવત્ સર્વં સમ્પૂજ્યાગ્રેડપિ શિરશ્ચક્રવત્
પૂજ્ઞાં કૃત્વા મૂલમન્ત્રમષ્ટાવિંશતિવારમાવત્યાભ્યન્તરહોમં (કૃત્વા યથા નાભિદલચિદગ્રી વિષયયોગં જુહુયાત્ ।
મૂલમન્ત્રમુચ્ચાર્ય)

ધર્માધર્મહવિદીંસે આત્માગ્રૌ મનસા સુચા ।
સુષુમ્ણાવર્ત્મના નિત્યમક્ષવૃત્તીર્જુહોમ્યહમ્ ॥ સ્વાહા ।
ઇતિ ત્રિવારં હુત્વા ।

Page 63

પ્રકાશાકાશહસ્તાભ્યામવલમ્બ્યોન્મનીસુચા ।

ધર્માધર્મફલસ્નેહપૂર્ણો વહ્નૌ જુહોમ્યહમ્ ॥ સ્વાહા ।

ઇતિ મૂલમન્ત્રાદિકેન મન્ત્રેણ પૂર્ણાહુતિં હુત્વા વક્ષ્યમાણક્રમેણ વિધાય પરિશોધિતઘટસ્થવારુણીજલેન
પાત્રાન્તરમાપૂર્ય તસ્મિન્નર્ધ્યપાત્રે બિન્દુ નિક્ષિપ્ય તચ્છિરઃપદ્મજસ્થાય શ્રીગુરવે નિવેદ્ય તત્ત્વત્રયમન્ત્રેણ ત્રિવારં
સ્વીકૃત્ય તરુણાનન્દીભૂત્વા હુલામૃતોદ્ધારાર્થં દૂતીયાગમારભેત્ । તદ્યથા -

ધ. ૬. પાઠઃ

અથ પૂજ્ઞાં કુર્યાત્ । મૂલદેવ્યૈ પૂજ્ઞાં સમર્પયેત્ । અથ મૂલમન્ત્રેણ શ્રીત્રિપુરસુન્દરી સ્વાહા । ગન્ધં
દત્વા વૌષડન્તેનાક્ષતં કુસુમં દત્વા બાહુમાલાં ચ દત્વા મૂલેન શ્રીમહાત્રિપુરસુન્દરી અર્ધ્યં નમઃ ઇતિ
શિરસિ સિન્દૂરદૂર્વાતણ્ડુલાર્ધ્યં દત્વા પાદયોઃ પાદ્યં નમઃ । તેનૈવ આચમનીયં સ્વધા । મધુપર્ક
નમઃ । મધુપર્ક દત્વા પુનરાચમનીયં નમઃ । સ્નાપનાર્થં મણ્ડલવામભાગે રત્નસિંહાસનં પરિકલ્પ્ય
રત્નપાદુકે દત્વા તત્રાનીય રત્નસિંહાસનોપરિ રત્નપીઠિકાયાં સમુપવેશ્ય કુકુમાનુલેપનાદિનાલભ્ય
સચન્દનોદકેડધર્માદિપૂર્વકં સ્નાનં પરિકલ્પ્ય અષ્ટાંગોદ્ધર્તન-પગ્થામૃત-અષ્ટગન્ધસુગન્ધાત્મકેન ગન્ધોદકેન સ્નાત્વા
અક્ષતાદર્શનચન્દનાદિપગ્થા(ઓ)પહારઃ સમ્પૂજ્ય વસ્ત્રં પરિધાય રત્નપાદુકાભૂષણાર્થં મણ્ડ(પ)મધ્યં આનીય તત્ર
સિંહાસને ઉપવેશ્ય મૂલેન શ્રીમહાત્રિપુરસુન્દરીં મુક્તાભરણાદ્યુપચારાન્ નમોડન્તેન સમાર્પ્ય પુનરર્ધ્યાદ્યુપચારાન્
વિધાય પૂજાર્ધ્યમણ્ડલયોર્મધ્યત્રિકોણવૃત્તચતુરસ્રમણ્ડલં વિધાય દ્રવ્યેણ વેદનામભ્યર્ચ્ય પ્રતિપદાદિપગ્થદશ્યન્તં
કામેશ્વર્યાદિનિત્યાનામૈકૈકં સમ્પૂજ્ય ષોડશમાધાવરણપૂજામારભેત્ ।

Page 64

સુલક્ષણાં દૂતીમાનીય તૂલિકોપરિ આધારમદિરાર્ણવપોતાસનપદ્મેરુહમહાપ્રેતાસનપર્ચકુસાનાનિ પગ્થપ્રણવાદીનિ
પાદાન્તાદ્યુપર્યુપરિ પૂજયેત્ । તત્રોપવિશ્ય વામશ્ચાસસ્ય પુરતો ભુવિ મણ્ડલમર્ધ્યમણ્ડલવદ્ વિધાય તત્ર

બટુકં સશક્તિકં સમ્પૂજ્ય માતૃકાયોગેન પઞ્ચપ્રણવાન્ દૂતીશરીરે વિન્યસ્ય તસ્યા લલાટે ત્રિકોણં નિર્માય
ત્રિકોણાગ્રાદારભ્ય કુલગણપકુલાધ્યક્ષાન્ લક્ષ્મીસરવત્યૌ ચ પૂજયેત્ ।

સિંહાજિતાડપરાજિતા વિજયાનડગસંજ્ઞયા ।

ભુજગશ્ચિત્રવિચિત્રૌ કનકઃ કનકામ્બરઃ ॥

ઇત્યમી નવ કુલાધ્યક્ષાઃ । વસન્તકામૌ દક્ષવામસ્તનયૂયુકયોરિન્દુ તદ્વૃત્તયોઃ સમ્પૂજ્ય ક્લીં કામદેવપાદુ । વં
વસન્તપાદુ । સં સોમપાદુ । ઇતિ તેષાં મન્ત્રાઃ । કામસોમયોઃ કલાન્યાસો દક્ષપાદાડ્ગુષ્ઠાદારભ્ય મૂર્ધાન્તં
મૂર્ધાદિવામપાદાડ્ગુષ્ઠાન્તમારોહાવરોહકમેણ ન્યસેત્ । યથા -

શ્રદ્ધા પ્રીતી રતિશ્ચૈવ ધૃતિઃ કાન્તિર્મનોરમા ।

મનોહરા મનોન્મત્તા મદનોન્માદિનીતિ ચ ॥

Page 65

મોહિની નામ શોષણી ચ વંશકારી ચ રઞ્જકી ।

સુભગાકર્ષણી ચૈવ ષોડશી પ્રિયદર્શના ॥

અકારાદિસ્વરૈરેતાઃ કલાઃ કુસુમધન્વનઃ ।

પૂષા યશોદા સુમના રતિઃ પ્રીતિસ્તથા ધૃતિઃ ॥

ઋદ્ધિઃ સૌમ્યા મરીચશ્ચ દશમી ચાંશુમાલિની ।

અડ્ગિરા શશિની ચેતિ છાયા સમ્પૂર્ણમણ્ડલા ॥

તુષ્ટિશ્ચેત્યમૃતા ચેતિ કલાઃ સોમસ્ય ષોડશ ।

એતા અપિ અકારાદિસ્વરસહિતાઃ । તતશ્ચાપં પૃષ્ઠવંશાદારભ્ય શિરોન્તશ્ચાપાકૃતિશરીરાપરભાગાદિ ન્યસેત્ । ૩ ધાં
કામચાપપાદુકાં પૂજયામિ । ૩ ધાં સોમચાપપાદુ । ઇતિ મન્ત્રેણ પૂર્વભાગે દ્વી શિજ્જિનીપાદુ । ઇતિ શિજ્જિનીરૂપં
વિન્યસ્ય મૂલપાદમુખગુહ્યહૃદયેષુ પઞ્ચબાણન્ ૩ દ્રાં દ્રાવણબાણપાદુકાં પૂજયામિ ૩ દ્રી ઉન્માદનબાણપાદુકાં
પૂજયામિ ૩ ક્લીં મોહનબાણપાદુકાં પૂજયામિ ૩ બ્લૂ સન્દીપનબાણપાદુકાં પૂજયામિ ૩ સઃ શોષણબાણપાદુ ।
ઇતિ પઞ્ચબાણબીજાનિ ।

તતો વાગભવમૂર્ધાગ્રં દેહે વિન્યસ્ય દક્ષરેખાયાં દ્વી સુભગાપાદુકાં પૂજયામિ, પશ્ચિમરેખાયાં ૩ સ્ત્રી ભગપાદુકાં
પૂજયામિ, વામરેખાયાં ૩ ક્લીં ભગસર્પિણી પાદુકાં પૂજયામિ, મધ્યે

Page 66

હ્લે ભગાવહાપાદુ । ઇતિ મધ્યે સમ્પૂજ્ય હૃદયનાભિશિરોગુહ્યેષુ પીઠચતુષ્ટયં પૂજયેત્ ।

યથા - ઓડ્યાણમહાપીથે શ્રી-ઓડેશ્વરીદેવિ શ્રી-ઓડીશનાથદેવ શ્રીરક્તામ્બાદેવિ શ્રીચર્યાનાથપાદુકાં પૂજયામિ,
શ્રીજાલન્ધરમહાપીઠે શ્રીજાલેશ્વરીદેવિ શ્રીજાલીશનાથદેવ શ્રીકરામ્બાદેવિ શ્રીષષ્ઠીનાથપાદુકાં પૂજયામિ,
શ્રીપૂર્ણગિરિમહાપીઠે શ્રીપૂર્ણેશ્વરીદેવિ શ્રીપૂર્ણેશનાથદેવ શ્રીચણ્ડામ્બાદેવિ શ્રી-ઓડીશનાથપાદુકાં પૂજયામિ,
શ્રીકામરૂપમહાપીઠે શ્રીકામેશ્વરીદેવિ શ્રીકમેશનાથદેવ શ્રીમહોચ્છુષ્મદેવિ શ્રીમિત્રીશનાથપાદુકાં પૂજયામિ ।

ગુહ્યપીઠ(૬)વામભાગે ગુરુપડ્જિતં સમ્પૂજયેત્ । યથા - હ્રીં શ્રીં પરમશિવનાથપાદુકાં પૂજ્યામિ, હ્રીં શ્રીં પરાશક્ત્યમ્બાપાદુકાં પૂજ્યામિ, હ્રીં શ્રીં શ્રી-ઉષ્ણીશનાથપાદુકાં પૂજ્યામિ, હ્રીં શ્રીં શ્રીચિત્ચણીનાથપાદુકાં પૂજ્યામિ, હ્રીં શ્રીં શ્રીભગાનન્નાથપાદુકાં પૂજ્યામિ, હ્રીં શ્રીં શ્રીચન્દ્રગર્ભાનન્નાથપાદુકાં પૂજ્યામિ, શ્રીમહિમાનન્નાથપાદુ । ઇત્યાદિ સ્વગુર્વન્તં હૃદયકમલમધ્યેડનડગ્ગાઘચ-

Page 67

શક્તિપરિવૃતાં કામેશીમૂલવિદ્યાં ન્યસેત્ । યથા - પૂર્વાઘષ્ટદલેષુ પ્રાદક્ષિણ્યેનાનડગકુસુમાદેવિ અનડગમેખલા અનડગમદના અનડગમદનાતુરા અનડગમદનવેગા અનડગભુવનપાલા અનડગશશિરેખા અનડગરેખા ઇતિ ભગમાલિનીં ગુહ્યે ભગભુગે ભગિનીત્યાદિના સમ્પૂજ્ય આધારહૃદયભ્રૂમધ્યબ્રહ્મરન્ધ્રેષુ મુદ્રાયતુષ્ટયબીજાનિ હ્રેં(ઐ)હ્રીં શ્રીં ક્લીં અન્ઠરાલમ્બાખ્યાં પચ્ચમીમનુસ્મરેત્ । યથા - ઐ બ્લેં ય્લાં બ્લાં વઃ । યોનિમુદ્રાસ્મરનાદાધારે શક્તિક્ષોભં ચિન્તયેત્ । સા યોનિમુદ્રા । પુનસ્તાં શક્તિમાધારાદ્ હૃદયામ્બુજં નીત્વા ઐ ક્લીં સ્ત્રીં ઇતિ ક્ષોભણીવિદ્યાં સ્મરેત્ । કાલાનલચક્રં ભ્રમણચતુરયા સકલમલકાનનવિદાહં નિરૂપયેત્ । સા ભવેત્ ક્ષોભણીમુદ્રા । પુનસ્તાં ભ્રૂમધ્યં નીત્વા ઐ ઝું બ્લીમિતિ દ્રાવિણીવિદ્યામુદ્રાં સ્મરન્ શક્તિક્ષોભં ચિન્તયેત્ । સા ભવેદ્ દ્રાવિણી મુદ્રા । પુનસ્તાં બ્રહ્મરન્ધ્રં નીત્વા પરામૃતકલાસુવાપૂરેણ સહ મૂલાધારમાનીય ઐ ગુહ્યે વૌં વા સ્ત્રીં હેં ય ર વ લ ઇતિ સર્વાડગસુન્દરીમુદ્રાં સ્મરેત્ ।

અથ પરમાનન્દનિર્ભરમાનસો ન કિચ્ચિદપિ ચિન્તયેત્ । સૌષા નિરાલમ્બનાખ્યા મુદ્રા । તતઃ પચ્ચરત્તબીજાનિ શિરોવક્રત્ત્વહૃદયગુહ્યપાદેષુ ઝલૂં સ્લૂં મ્લૂં પ્લૂં ન્લૂં ઇતિ તસ્યા યોનૌ મૂલાઘબીજં વિન્યસ્ય સ્વનવશિવે મૂલકામરાજં વિન્યસ્ય

Page 68

તતઃ સુરક્તકરવીરપુષ્પાણિ પચ્ચપચ્ચભિઃ શરૈરભિમન્થ તસ્યા મદનમન્દિરે ક્ષિપ્ત્વા તાં ક્ષોભયેત્ સ્વયમક્ષુભિતઃ સન્ । તતો દિવ્યપૂરિતં પાત્રાન્તરમાનીય શ્રીનાથાય નિવેદ્ય દૂત્યૈ દત્ત્વા સ્વયમપિ સ્વીકૃત્ય દૂતીતનુકૃતન્યાસાન્ સ્વતનાવપિ વિધાય તાં કામેશ્વરીં પરિભાવ્યાત્માનં કામેશ્વરં ધ્યાત્વા ગન્ધહસ્તાખ્યમુદ્રયા યાવન્મદસુતિસ્તાવદ્ દ્રાવિણીમુદ્રાવિદ્યાં જપન્ યોનિમથનં કુર્યાત્ । હ્રીં ચપલે ચલચિત્તે રેતો મુગ્ધ બ્લૂં ક્લીં સ્ત્રીં હેં ય ર વ લ । એષા વિંશત્યક્ષરા દ્રાવિણીવિદ્યા । સાષ્ટાક્ષરેણ સહ બીજેન તસ્યા ઇતીચ્છાનુરૂપં મિથુનીભાવં કુર્યાત્ । પશ્ચાદ્ વામામૃતેન પ્રક્ષાલ્ય કુણ્ડગોલોદ્ભવં પાત્રાન્તરે કૃત્વા તદર્ધપાત્રે નિક્ષિપ્ય તેન સક્રમં પરમેશ્વરીમારાધયેત્ ।

તતો મણ્ડલદ્વારિ વામદક્ષિણયોઃ ગાં ગણપતયે નમઃ, બાં

Page 69

બટુકભૈરવાય નમ ઇતિ સમ્પૂજ્ય ચતુરસ્રષોડશદલાન્તરાલે ઇશાનાદિવાયવ્યાન્તં ગુરુપડ્જિતં સમ્પૂજ્ય ચતુરસ્રદલચતુર્દશારયુગ્માષ્ટરમધ્યત્રિકોણેષ્વાસનષટ્કં ન્યાસોક્તમન્ત્રૈઃ સમારાધ્ય ત્રિકોણમધ્યાગ્રદક્ષિણવામકોણેષુ હ્રીં શ્રીં શ્રી-ઓઝ્યાણપીઠપાદુકાં । શ્રીકામરૂપપીઠપાદુકાં પૂજ્યામિ, શ્રીજાલન્ધરપીઠપાદુકાં પૂજ્યામિ, શ્રીપૂર્ણગિરિપીઠપાદુ । એતાનિ ચતુરસ્રષડ્બિન્દુવૃત્તાર્ધચન્દ્રત્રિકોણાકૃતીનિ પીતધૂમ્રશ્ચેતરક્તાનિ ચતુષ્પીઠાન્અભ્યર્ચ્ય ઓઝ્યાણપીઠમધ્યે કદમ્બવનાન્તશ્રીમગ્ધપાદત્વેન લાં બ્રહ્મણે પૃથિવ્યધિપતયે નમઃ, વાં

વિષ્ણવે અપામધિપતયે નમઃ, રાં રુદ્રાય તેજો । આધિપતયે નમઃ, યાં ઈશાનાય વાચધિપતયે નમઃ - ઇત્યેતાન્યભર્થ્ય
હસૌ વિચદધિપતયે પચ્ચવક્ત્રાય આનન્દસદાશિવમહાપ્રેતપદ્માસનાય નમ ઇતિ મગ્ધાકારં સદાશિવમભર્થ્ય
સિંહાસનપ્રસૂનતૂલં પરિકલ્પ્ય તદુપરિ ઐ કલ્પીં હસૌ ઇતિ દેવદેવીમૂર્તિં પ્રકલ્પ્યાન્તર્યાગપુરસ્સરં બહિર્યાગં આરભેત્
। યથા -

તતો હૃદિ મહાચક્રં બાહ્યોક્તપ્રકારેણ (પરિભાવ્ય ગણેશબટુકાદિમૂર્તિં પ્રકલ્પ્ય તાં તાં માનસૈરુપચારૈરભ્યર્થ્ય
કુલકુણ્ડલિનીં મૂલાધારસ્વાધિષ્ઠાનમણિપૂરકાનાહતવિશુદ્ધિભૂમધ્યક્રમેણ)ષટ્ચક્રવ્યોમપચ્ચકગ્રન્થિદ્વાદશકાધાવરણકરવિદારણ
પરતેજઃસઙ્ગમચ્ચાકુલામૃતમહામ્બુધૌ વિશ્રમ્ય (તતો બિન્દુદેશમાનીય હસૌ

Page 70

હસ્કલ્પીં હસૌઃ શ્રીમહાત્રિપુરસુન્દરિ નમઃ । આવાહનવિધયા ચક્રમધ્યત્રિકોણાન્તઃ શ્રિપીઠાન્તર્નિધાપયેત્ ।)

મહાપદ્મવનાન્તસ્થે કારણાનન્દવિગ્રહે ।

સર્વભૂતહિતે માતોરેહ્યેહિ પરમેશ્વરિ ॥

અસ્મિન્ માણ્ડવે શ્રીમહાત્રિપુરસુન્દરિ સાન્નિધ્યં કુરુ કુરુ નમ ઇતિ ત્રિખણ્ડામુદ્રયા હૃદિસ્થમૂર્તાવાવાહ્ય
વસન્તકામરક્ષિતનન્દનોદ્યાનમધ્યે લીલાગૃહીતવિગ્રહાં કામેશ્વરીં કામેશ્વરાણકે પર્યંકુસાસનસંસ્થિતાં ધ્યાત્વા, એવં
સર્વલક્ષણસમ્પન્નાં સપરિવારાં માનસેન વિધિનાભ્યર્થ્ય પરામૃતકલયા સન્તાર્ય પુનસ્તાં તેજોરૂપતામભિનીય
પરમશિવસામરસ્યમનુભાવ્ય સ્વસ્થાનમાનીયાન્તર્મુદ્રાનવકં વક્ષ્યમાણતત્તદ્ભીજૈઃ પરશક્તિવિભ્રમરૂપં
પરિભાવ્ય કુલામૃતલોલીભૂતચૈતન્યમર્થી તાં પ્રવહણનાડ્યા ત્રિખણ્ડામુદ્રામુદ્રિતકરકમલકલિતપુષ્પાગ્જલૌ
વિરેચ્ય પૂર્વનિરૂપિતબાહ્યમાણ્ડલમૂર્તાવન્તર્યાગોક્તસમાવાહનમન્ત્રેણ સમાવાહ્ય સંસ્થાપ્ય સન્નિધીકૃત્ય
સન્નિરુધ્ધાવકુણ્ઠય સકલીકરણામૃતીકરણાનિ વિધાય ન્યાસજાતં દેવ્યઙ્ગે વિન્યસ્ય સપરિવારાં ભગવતીં
દેવીં ધ્યાનપદ્મત્યુક્તલક્ષણાં

Page 71

પરિભાવ્ય મુદ્રાનવકં પ્રદર્શ્યાધ્યાધુપચારાન્ પરિકલ્પયેત્ । યથા -

ઐ કલ્પીં સૌઃ ત્રિપુરસુન્દરિ અર્ધ્યં નમ ઇતિ શિરસિ સદૂર્વં તણ્ડુલમર્ધ્યં દત્વા તેન પાદયોઃ પાદ્યં નમ ઇતિ
પાદ્યાન્તેનાચમનીયં સ્વધેતિ ત્રિરાચમનીયં પૂર્વવત્ । મન્ત્રાન્તે વૌષડિતિ મુકુટોપરિ પુષ્પં મધુપર્કં સુધેતિ
દધિમધુઘૃતાત્મકં મધુપર્કમાસાદયિત્વા પુનરાચમનં નમ ઇત્યાચમનં નમસ્કારાન્તે કુકુમાધનુલેપનધૂપદીપનૈવેદ્યાનિ
નમોઽન્તં બાલામનુના દત્વા બાહુમાલાં ચ દત્વા વન્દનં વિધાય સ્નાનાર્થં વિજ્ઞાપનં કુર્યાત્ ।
રત્નપાદુકે ચ દત્વા સ્નાનમણ્ડપમુન્ત્રીય સિંહાસને સમુપવેશ્યાધ્યાદિવન્દનાન્તં પૂર્વવત્ સ્નાનં કલ્પયેત્ ।
કેશપ્રશાધનાભ્યઙ્ગોદ્ધર્તનોષ્ણોદકપચ્ચગવ્યપચ્ચામૃતાષ્ટગન્ધોદ્ધર્તનસુગન્ધામલકીકૃલોદકતીર્થોદકૈર્મૂલમન્ત્રાપ્તોત્તરશતસહસ્રા
સ્નાનં પરિકલ્પ્યાઙ્ગકેશાઙ્ગપ્રોદ્ધર્તનાદિવસ્ત્રં દત્વાઢક્ષતાદર્શવન્દનાધુપચારાન્ વિધાયાંશુકે પરિધાવ્ય(પ્ય)રત્નપાદુકે
દત્વા ભૂષણાર્થં માણ્ડપાન્તરમુન્ત્રીય તતઃ સિંહાસને સમુપવેશ્ય શ્રીમહાત્રિપુરસુન્દરિ મુકુટં કલ્પયામી-

Page 72

શ્રી પૂર્ણે ત્વરિતાદેવિ ત્રિષટ્કારિ ત્રોતલેશ્વરિ શબરેશ્વરિ ત્ર્યમ્બકિ ઝં દ્રીં હું ખે ય યે ક્ષ સ્ત્રીં હૂં ક્ષો દ્રીં ફટ્
શ્રીત્વરિતાનિત્યાપાદુકાં । । હ્રસૈં હ સ્ ફ લ્ રીં હસૌઃ અકુલે કુલે કુલકૌલિનિ નિત્યકિલિન્ને મદદ્રવે કુલસુન્દરિ સ્વાહા
શ્રીકુસુમ(સુમ?)સુન્દરીનિત્યાપાદુકાં । । શ્રીમહાનીલપતાકાદેવિ ઐ દ્રીં શ્રી ઝં નમઃ કામપતાકાભગવતિ કામાકુશે
ભગવતિ ત્રૈલોક્યવાસિનિ નમોઽસ્તુ તે હું હું હું મદનદેવ્યૈ ત્રૈલોક્યમાવેશય હું ફટ્ સ્વાહા શ્રીનીલપતાકાનિત્યાપાદુકાં ।
। ઝં દ્રીં

ઇ ઐ દ્રીં નિત્યકિલિન્ને મદદ્રવે સ્વાહા નિત્યકિલિન્નાનિત્યાશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ । તૃતીયા ॥ ૩ ॥

ઇ ઝં ફઝં ભઝં ફઝં ઝઝં છઝં જઝં સ્વાહા ભેરુણ્ડાનિત્યાશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ ॥ ૪ ॥

ઉ ઊ દ્રીં વહ્નિવાસિનીનિત્યાશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ ॥ ૫ ॥

ઊ આં દ્રીં ફે સઃ નિત્યકિલિન્ને મદદ્રવે સ્વાહા મહાવિઘ્નેશ્વરીનિત્યાશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ ॥ ૬ ॥

ઋ ઝં દ્રીં દ્રીં શિવદુત્યૈ નમઃ શિવદૂતીનિત્યાશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ ॥ ૭ ॥

ઋ દ્રીં હું ખે ય યે ક્ષઃ સ્ત્રીં હૂં ક્ષેં હું ફટ્ સ્વાહા ત્વરિતાનિત્યાશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ ॥ ૮ ॥

લ઼ ઐ કલીં સૌઃ કુલસુન્દરીનિત્યાશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ ॥ ૯ ॥

લ઼ દ્રાં દ્રીં કલીં બ્લૂં સઃ નિત્યાનિત્યાશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ ॥ ૧૦ ॥

ઐ ઐ દ્રીં ફે સ્ઋ ફઝં ઝં આં કલીં ઐ બ્લૂં નિત્યકિલિન્ને મદદ્રવે હું ફે દ્રીં નીલપતાકાનિત્યાશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ ।

ઐ.....અમઃ કામેશ્વરીનિત્યાશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ । કામપતાકે ત્રૈલોક્યચારિણિ નમોઽસ્તુ તે પરમે ગુહ્યે હું હું હું
મદને મદનદેહે ત્રૈલોક્યમાવિશ હું ફટ્ સ્વાહા નીલપતાકાનિત્યાશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ ॥ ૧૧ ॥

ઐ ભ મ ર ઝં વિજયાનિત્યાશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ ॥ ૧૨ ॥

ઝં સ્વૌ સર્વમઙ્ગલાનિત્યાશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ ॥ ૧૩ ॥

ઐ નમો ભગવતિ જ્વાલામાલિનિ દેવિ દેવિ સર્વભૂતસંહારિકે જાતવેદસિ જ્વલન્તિ જ્વલ જ્વલ પ્રજ્વલ પ્રજ્વલ દ્વાં
હું ર ર ર ર ર હું ફટ્ સ્વાહા જ્વાલામાલિનીનિત્યાશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ ॥ ૧૪ ॥

અં ચ્ઞૌ ચિત્રાનિત્યાશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ ॥ ૧૫ ॥

Page 75

મહાવિજયાદેવિ વિજયે જયે મહાવિજયે મહાદેવિ ઐ ઇ ઝં ઐ કલીં હસૌઃ ઝં જૂં સઃ હવેં ઝેં હસીં ઝં જૂં
સઃ હવેં હસીં ઝં જૂં સઃ હવેં હું હું મઙ્ગલે સ્ઝં વિજયે જયપ્રદે નિત્યકિલિન્ને મદદ્રવે હંસઃ સોડહં સ્વાહા
શ્રીવિજયાદેવિનિત્યાપાદુકાં । । શ્રીમહાસર્વમઙ્ગલમઙ્ગલેશ્વરિ મઙ્ગલમઙ્ગલરૂપિણિ શ્રી દ્રીં કલીં ઐ કલીં હસૌઃ
હૌં હં સઃ ઝં દ્રીં ક્ષઝં

અઃ મૂલવિદ્યામુખ્યાર્થ શ્રીમહાત્રિપુરસુન્દરીદેવિનિત્યાશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ ॥ ૧૬ ॥

એતાસ્તિથિનિત્યાઃ । સમસ્તમૂલવિદ્યા ષોડશી । સમદશી નિત્યા તુર્યબીજરૂપા । તામપિ કામરૂપસહિતાં તુર્યબીજેન પૂરયેત્ ।

ધ. ૬. પાઠઃ

(“નિત્યા યથા.....પૂજામારભેત” (પૃ ૭૨-૭૬)ઇત્યસ્ય સ્થાને)

ઐ કલીં હસૌઃ અં ઈ ઊં યાં રાં લાં વાં શાં શ્રીકામેશ્વરિ ઇચ્છાકામફલપ્રદે સર્વસત્ત્વવશકુરિ જગત્ક્ષોભાણકરે.....૬ઇ દ્રાં દ્રીં કલીં બ્લૂં સઃ ઐ શ્રીં કામેશ્વરીનિત્યાશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ ।

ઐ ભગભુગે ભગિનિ ભગોદરિ ભગમાલે ભગાવહે ભગગુહ્યે ભગયોનિપાતનિ સર્વભગવશકુરિ ભગરૂપે નિત્યે ક્લિન્ને ભગસ્વરૂપે મે હ્યાનય વરદ રેતે સુરેતે ભગક્લિન્નદ્રવે ક્લેદય દ્રાવય અમોઘે ભગવિચ્ચે ક્ષુભ ક્ષોભય સર્વસત્ત્વાન્ ભગેશ્વરિ ઐ બ્લૂં જં બ્લૂં ભૈં બ્લૂં મ્ઝૂં બ્લૂં હૈં બ્લૂં ભૈં ક્લિન્ને સર્વાણિ ભગાનિ મે વશમાનય સ્ત્રીં હૈં હં ર્ વ્ લૈં શ્રીભગમાલિનીપાદુકાં પૂજયામિ ।

૩ ઝૂં કેં ત્ઝૂં ક્ઝૂં છૂં સ્વાહા શ્રીભેરુણાનિત્યાશ્રીપાદુકાં ॥

૩ ઝૂં હ્રીં વહ્નિવાસિન્ચૈ નમઃ સ્વાહા શ્રીવહ્નિવાસિનીનિત્યાશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ ।

૩ ઝૂં હૈં સઃ નિત્યક્લિન્ને મદદ્રવે સ્વાહા શ્રીમહાવિઘ્નેશ્વરીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ । હ્રીં શિવદૂત્યૈ નમઃ શ્રીદૂતીનિત્યાપાદુકાં પૂજયામિ ।

૩ હૂં ખૈં છં ક્ષઃ શ્રી હૂં ખં ફટ્ ઝૂં હ્રીં સઃ નમો નિત્યાયૈ સ્વાહા ત્વરિતાનિત્યાશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ ।

૩ ઐ કલીં સૌઃ કુલસુન્દરીનિત્યાશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ ।

૩ ત્રાં (દ્રાં)દ્રીં કલીં બ્લૂં સઃ શ્રીનિત્યાશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ । અથવા -

૩ હં સ્ ફ્ લ્ ર્ યૂં હં સ્ ફ્ લ્ ર્ યીં હં સ્ ફ્ લ્ ર્ યૈં શ્રીનિત્યાપાદુકાં પૂજયામિ ।

૩ હ્રીં હૈં સ્ત્રૂં કૌં કલીં ઐ બ્લૂં નિત્યમ(દ)દ્રવે નીલપતાકાનિત્યાશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ ।

પુનઃ,

Page 76

હૌં અં અમ્બે મડગલાયૈ શ્રીં હ્રીં કલીં હૈં કલીં હસૌઃ હૌં હંસઃ શ્રીસર્વમડગલાનિત્યાપાદુકાં । ઝૂં શ્રીં હ્રીં ક્ષ્મીં રાં શીં રૂં રૈં રૌં રઃ ઝૂં નમોઽમ્બે ભગવતિ જ્વાલામાલિનિ દેવિ સર્વભૂતસંહારિણિ જાતવેદસે જ્વલ જ્વલ ઉજ્વલ હું ફટ્ સ્વાહા શ્રીજ્વાલામાલિનિનિત્યાપાદુકાં । ઝૂં શ્રીં હ્રીં સઃ હ્રીં હં શ્રીં હ્રીં ક્ઝૂં હું હું હ્રીં શ્રીં મહાજ્ઞાનાર્ણવિ ચિત્રે વિચિત્રે ચિદ્ધને ચિત્રભાનુભાસ્વદૂપિણિ મહાચિત્રામૃતેશ્વરિ ઐ હ્રીં શ્રીં હસૌઃ હૈં સ્કૈં હૈં સ્કૈં હસૌં હસૌં હૈં હરસ્ત્રીં અં અમ્બે હરકાં ક્ઝૂં કીં અં અમૃટે હરહરે કલીં કલીં ઐ હ્રીં કલીં હૈં શ્રીચિત્રામૃતાનિત્યાપાદુકાં । ઇતિ નિત્યાષોડશકમ્ । તતોડગ્ગાધાવરણપૂજામારભેત ।

અથાષ્ટલપદ્મસ્યાગ્રેય-ઈશાન-નૈરૃત્ય-વાયવ્યેષુ હૃદયાદિચતુષ્ટયં મધ્યે નેત્રં દિગ્દલેષુ ચાસ્ત્રમિત્યડ્ગાવૃતિ સમ્પૂજ્ય ચતુરસ્રબાહ્યાપ્ર(આ)કારપશ્ચિમાદિ

૩ નમઃ કામેશ્વરિ કામપતાકે કામાકુશે ભગવતિ નીલપતાકે ત્રૈલોક્યચારિણિ નમોઽસ્તુ તે પરમગુહ્ય હૂં હૂં હૂં મદને મદનદહે ત્રૈલોક્યં આવેશય હૂં ફટ્ સ્વાહા શ્રીનીલપતાકાનિત્યાશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ ।

૩.....વિજયાનિત્યાશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ ।

૩ સ્વૌં સર્વમડ્ગલાનિત્યાશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ ।

ઐં હ્રીં શ્રીં ઐં નમો ભગવતિ જ્વાલામાલિનિ દેવદેવિ સર્વભૂતસંહારકારિકે જાતદેવસિ જ્વલન્તિ જ્વલ જ્વલ પ્રજ્વલ પ્રજ્વલ હ્રાં હ્રીં હૂં જ્વાલામાલિનિ હૂં ફટ્ સ્વાહા । શ્રીજ્વાલામાલિનીનિત્યાશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ ।

ઐં હ્રીં શ્રીં ચિત્રાનિત્યાશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ । ઇતિ નિત્યાઃ ।

અથ સમસ્તવિદ્યાયા શ્રીમહાત્રિપુરસુન્દરીં ષોડશીનિત્યાં પૂજયેત્ ।

તતો મૂલદેવ્યૈ મૂલેન સમ્પૂજ્ય તયાડ્ગભોગાડ્ગાનિ પૂજયિત્વા આવરણાન્ પૂજયેત્ । દ્વારવામદક્ષિણાશાખયોઃ ૨ ગં ગણપતિનાથવલ્લભામ્બાસહિતશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ । ૨ રં (બં)બટુકનાથવલ્લભામ્બાસહિતશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ । ૨ કલીં કામેદેવાય રત્યમ્બાસહિતશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ । ગણપતિવામે ૨ બ્લૂં વસન્તાય પ્રીત્યમ્બાશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ । બટુકોત્તરે વૃત્તચતુરસ્રાન્તરાલે ઈશાનાદિવાયવ્યાન્તં પરમશિવનાથાદિસ્વગુરુપર્યન્તં ગુરુપડ્જિત્તિ પૂજયેત્ ।

પ્રથમાવરણં

અથ ૨ ચતુરસ્રાદિરેખાયૈ નમઃ ચતુરસ્રચક્રે પૂજયેત્ । ત્રૈલોક્યમોહને ચક્ર પશ્ચિમાદારભ્ય અણિમાદિસિદ્ધ્યષ્ટકં યજેત્ । યથા -

Page 77

દ્વારેષુ પ્રાદક્ષિણ્યેન પૂજયેત્ । હ્રીં શ્રીં અણિમાસિદ્ધિદેવિશ્રીપાદુકાં । હ્રીં શ્રીં લઘિમા । હ્રીં શ્રીં મહિમ । હ્રીં શ્રીં ઇશિત્વ । તતો વાયવ્યાદિદિક્ષુ હ્રીં શ્રીં વશિત્વ । હ્રીં શ્રીં પ્રાકામ્ય । હ્રીં શ્રીં ભુક્તિ, હ્રીં શ્રીં ઇચ્છા । હ્રીં શ્રીં પ્રાપ્તિ । ઉપરિ, હ્રીં શ્રીં સર્વકામ । અથઃ ।

અત્ર પૂર્વપશ્ચિમં યથાદિક્રમમેતસ્મિન્નેવ સ્થાને રસસિદ્ધિમોક્ષસિદ્ધિપાદુકે ઇતિ વિકલ્પેન ગ્રાહ્યે । પૂર્વાભિમુખપૂજાવદેવ દક્ષિણોત્તરપૂજાયાં સર્વમેવં દ્રષ્ટવ્યમ્ । પશ્ચિમાઅભિમુખપૂજાયાં તુ દિશાં વ્યત્યાસો નાસ્તિ, ગુરુપડ્જિત્તિરેવ પરં વ્યત્યાસઃ । તદાનીં નૈરૃત્યાદ્યાગ્રેયાન્તં પૂજયેત્, સ્વવામભાગે સ્વગુરુણા ભવિતવ્યમિતિ નિયતત્વાત્ । મધ્યપ્રાકારે પશ્ચિમાદિદિક્ષુ વાયવ્યાદિવિદિક્ષુ આં બ્રહ્માણી (શ્રીપાદુકાં પૂજયામિ), ઈ માહેશી ઊં કૌમારી ઋં વૈષ્ણવી લૃં વારાહી ઐં માહેન્દ્રી ઔં

Page 78

ચામુણ્ડી અઃ મહાલક્ષ્મી । પુનરન્તશ્ચતુરસ્રે તદ્દદ્ હ્રીં શ્રીં સર્વસહ્જોભણીમુદ્રા(દેવીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ), હ્રીં શ્રીં સર્વવિદ્રાવણી, હ્રીં શ્રીં સર્વાકર્ષણી, હ્રીં શ્રીં સર્વવશકુરી, હ્રીં શ્રીં સર્વોન્માદિની, હ્રીં શ્રીં સર્વમહાકુશા, હ્રીં શ્રીં

સર્વખેયરી, હ્રીં શ્રીં ત્રિખણ્ડા હ્રીં શ્રીં સર્વબીજમુદ્રા । પશ્ચિમે હ્રીં શ્રીં સર્વમહાયોનિમુદ્રાદેવિ ઇતિ પૂર્વે, અં આં સૌઃ શ્રીત્રિપુરાનિત્યાપાદુકાં ઇતિ મધ્યે ચક્રેશ્વરીમારાધ્ય એતાઃ પ્રકટયોગિન્યસ્ત્રૈલોક્યમોહને ચક્રે સમુદ્રાઃ સસિધ્રયઃ સાયુધાઃ સવાહનાઃ (સાસનાઃ)સપરિવારાઃ સર્વોપચારૈઃ સમ્પૂજિતાઃ સન્તર્પિતાઃ સન્તુ - ઇત્યર્થોદકપુષ્પૌર્મૂલદેવ્યૈ પૂજાં સમાર્થ્ય દ્રામિતિ સક્લોભણમુદ્રાં પ્રદશયિત્ ।

ઇતિ પ્રથમાવરણં

દ્વિતીયાવરણં

અથ ષોડશારે (વામાવર્તેન)ઐં હ્રીં શ્રીં અં કામાકર્ષિણીનિત્યાકલાદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ, આં બુદ્ધ્યાકર્ષિણીનિત્યાકલા । ઇં અહહુરાકર્ષિણીનિત્યા । ઇં શબ્દાકર્ષિણીનિત્યા । ઉં સ્પર્શાકર્ષિણીનિત્યા । ઊં રૂપાકર્ષિણીનિત્યા । ઋં રસાકર્ષિણીનિત્યા । ૠં ગન્ધાકર્ષિણીનિત્યા । લં ચિત્તાકર્ષિણીનિત્યા । લૃં ઘૈયાકર્ષિણીનિત્યા । ઐં સ્મૃત્યાકર્ષિણીનિત્યા । ઔં નામાકર્ષિણીનિત્યા । ઐં બીજાકર્ષિણીનિત્યા । ઐં આત્માકર્ષિણીનિત્યા । અં અમૃતાકર્ષિણીનિત્યા । અઃ શરીરાકર્ષિણીનિત્યાકલા-

Page 79

દેવીશ્રીપાદુકાં । ઇતિ પશ્ચિમદલાદારભ્ય વાયવ્યાન્ત્યં(ન્તં)પૂજ્યાઃ । ઐં કલીં સૌઃ ઇતિ ત્રિપુરેશ્વરીનિત્યાપાદુકાં પૂજયામીતિ મધ્યે ચક્રેશ્વરી પૂજયેત્ । એતાઃ (સમસ્તાઃ)ગુપ્તયોગિન્યઃ સર્વાશાપરિપૂરકે ચક્રે સમુદ્રા । ઇત્યાદિ પૂર્વવત્ । દ્રાં સર્વવિદ્રાવિણીમુદ્રાં પ્રદશયિત્ ।

ઇતિ દ્વિતીયાવરણં

તૃતીયાવરણં

અથાષ્ટદલે (હ્રીં શ્રીં)કં પ અનન્ડગુહુસુમાદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ, હ્રીં શ્રીં ચં પ અનન્ડગમેખલા । હ્રીં શ્રીં ટં પ અનન્ડગમદના । હ્રીં શ્રીં તં પ અનન્ડગમદનારુતા । હ્રીં શ્રીં પં પ અનન્ડગરેખા । હ્રીં શ્રીં ચં ણ અનન્ડગવેગા । હ્રીં શ્રીં શં ણ અનન્ડગાહુશા । હ્રીં શ્રીં ક્ષં અનન્ડગમાલિનીદેવીશ્રીપાદુકાં । ઇતિ પૂર્વાદિચતુર્દિક્ષુ પુનરાગ્રેયાદિષુ ચ । ઐં કલીં હ્રસૌઃ શ્રીત્રિપુરસુન્દરીનિત્યાપાદુકાં ઇતિ મધ્યે હ્રીં શ્રીં એતા ગુપ્તતરયોગિન્યઃ સર્વસક્લોભણચક્રે સમુદ્રા । ઇત્યાદિ પૂર્વવત્ । કલીં સર્વાકર્ષિણીમુદ્રાં પ્રદશયિત્ ।

ઇતિ તૃતીયાવરણં

ચતુર્થાવરણં

અથ ચતુર્દશારે હ્રીં શ્રીં સર્વસક્લોભિણીશક્તિશ્રીપાદુકાં । હ્રીં શ્રીં સર્વવિદ્રાવિણીશક્તિ । હ્રીં શ્રીં સર્વાકર્ષિણીશક્તિ । હ્રીં શ્રીં સર્વાહ્વાદિનીશક્તિ । હ્રીં

Page 80

શ્રીં સર્વસમ્મોહિનીશક્તિ । શ્રીં શ્રીં સર્વસ્તમ્ભિનીશક્તિ । શ્રીં શ્રીં સર્વજમ્ભિનીશક્તિ । શ્રીં શ્રીં સર્વવશકુરીશક્તિ । શ્રીં શ્રીં સર્વરજ્જનીશક્તિ । શ્રીં શ્રીં સર્વોન્માદિનીશક્તિ । શ્રીં શ્રીં સર્વાર્થસાધિનીશક્તિ । શ્રીં શ્રીં સર્વસમ્પત્તિપૂરણીશક્તિ । શ્રીં શ્રીં સર્વમન્ત્રમયીશક્તિ । શ્રીં શ્રીં સર્વદ્વન્દ્વક્ષયકુરીશક્તિશ્રીપાદુકાં । એતાઃ પશ્ચિમાદારભ્ય વામાવર્તન પૂજ્યાઃ । શ્રીં ક્લીં સૌઃ શ્રીત્રિપુરાવાસિનીનિત્યા(શ્રી)પાદુકાં પૂજયામિ નમ ઇતિ મધ્યે ચક્રેશ્વરીં સમ્પૂજ્ય એતાઃ સમ્પ્રદાયક્રમયોગિન્યઃ સર્વસૌભાગ્યદાયકચક્રે સમુદ્રા । ઇત્યાદિ પૂર્વવત્ । બ્લૂં સર્વવશકુરીમુદ્રાં પ્રદશયિત્ ।

ઇતિ ચતુર્થાવરણં

પચ્ચમાવરણં

બાહ્યદશારે સર્વસિદ્ધિપ્રદાદેવીશ્રીપાદુકાં । સર્વસમ્પત્તપ્રદાદેવી । સર્વપ્રિયકુરીદેવી । સર્વમડ્ગલકારિણીદેવી । સર્વકામપ્રદાદેવી । સર્વદુઃખવિમોચિનીદેવી । સર્વમૃત્યુપ્રશમનીદેવી । સર્વવિદ્યવિનાશિનીદેવી । સર્વાણગ-

Page 81

સુન્દરીદેવી । સર્વસૌભાગ્યદાયિનીદેવી । એતાઃ પશ્ચિમાદારભ્ય વામાવર્તન પૂજ્યાઃ । હૈં હ્રુક્લીં હ્રસૌઃ શ્રીત્રિપુરશ્રીનિત્યાપાદુકાં । ઇતિ મધ્યે । એતાઃ (સમસ્તાઃ)કુલકૌલયોગિન્યઃ સર્વાર્થસાધકે ચક્રે સમુદ્રા ઇત્યાદિ પૂર્વવત્ । સઃ સર્વોન્માદિનીમુદ્રાં પ્રદશયિત્ ।

ઇતિ પચ્ચમાવરણં

ષષ્ઠાવરણં

અથાન્તર્દશારે શ્રીં શ્રીં સર્વજ્ઞાદેવીશ્રીપાદુકાં । શ્રીં શ્રીં સર્વશક્તિમયીદેવી । શ્રીં શ્રીં સર્વૈશ્વર્યપ્રદા । શ્રીં શ્રીં સર્વજ્ઞાનમયી । શ્રીં શ્રીં સર્વવ્યાધિવિનાશિની । શ્રીં શ્રીં સર્વાધારસ્વરૂપિણી । શ્રીં શ્રીં સર્વપાપહરા । શ્રીં શ્રીં સર્વાનન્દમયી । શ્રીં શ્રીં સર્વરક્ષાસ્વરૂપિણી । શ્રીં શ્રીં સર્વેષ્વિત્કલપ્રદાદેવીશ્રીપાદુકાં । એતાઃ પૂર્વવત્ હ્રસૌં હ્રસ્કલીં હ્રસૌઃ શ્રીત્રિપુરામાલિનીનિત્યા । ઇતિ મધ્યે ચક્રેશ્વરીમારાધ્ય એતાઃ (સમસ્તાઃ)નિગર્ભયોગિન્યઃ સર્વરક્ષાકરે ચક્રે સમુદ્રા । ઇત્યાદિ પૂર્વવત્ । અર્ધ્યાદિકાક્ષતકુસુમૈરખિલચક્રેનાયિકાયૈ પૂજાં સમર્પ્ય હ્રુઃ મહાકુશામુદ્રાં પ્રદશયિત્ ।

ઇતિ ષષ્ઠાવરણં

સપ્તમાવરણં

Page 82

અથાષ્ટકોણે વશિન્યાઘષ્ટકન્યાસોક્તમન્ત્રૈર્દેવીપુરત આરભ્ય વામાવર્તન પૂજ્યાઃ । શ્રીં ક્લીં બ્લેં શ્રીત્રિપુરાસિદ્ધિદેવીશ્રી । ઇતિ મધ્યે । એતાઃ (સર્વાઃ)રહસ્યયોગિન્યઃ સર્વરોગહરે ચક્રે સમુદ્રા । ઇત્યાદિ પૂર્વવત્ । અર્ધ્યાદિકાક્ષતકુસુમૈરખિલનાયિકાયૈ પૂજાં સમર્પ્ય હ્રસ્પૃઃ ઇતિ ખેચરીમુદ્રાં પ્રદશયિત્ ।

ઇતિ સમમાવરણં

અષ્ટમાવરણં

અથાષ્ટકોણત્રિકોણાન્તરાલયતુષ્કે (પશ્ચિમાદારભ્ય વામાવર્તન બાણપૂજાં કુર્યાત્ ।) હ્રીં શ્રીં યાં રાં લાં વાં સાં ઐં દ્રાં દ્રીં ક્લીં બ્લૂં સઃ યાં રાં લાં વાં સાં જમ્ભનેભ્યઃ કામેશ્વરીબાણેભ્યો નમઃ । હ્રીં શ્રીં ઐં દ્રાં દ્રીં ક્લીં બ્લૂં સઃ યાં રાં લાં વાં સાં ઐં દ્રાં દ્રીં ક્લીં બ્લૂં સઃ જમ્ભનેભ્યઃ કામેશ્વરીબાણેભ્યો નમઃ । (હ્રીં શ્રીં) યાં રાં લાં વાં સાં ઐં દ્રાં દ્રીં ક્લીં બ્લૂં સઃ ધાં સમ્મોહનાય કામેશ્વરયાપાય નમઃ । હ્રીં શ્રીં દ્રાં દ્રીં ક્લીં બ્લૂં સઃ યાં રાં લાં વાં સાં ધાં સમ્મોહનાય કામેશ્વરીયાપાય નમઃ । એવં સર્વત્ર યોજ્યમ્ । આં વશીકરણાય કામેશ્વરપાશાય નમઃ । હ્રીં વશીકરણાય કામે-

Page 83

શ્વરીપાશાય નમઃ । હ્રૌં સ્તમ્ભનાય કામેશ્વરાકુશાય નમઃ । હ્રૌં સ્તમ્ભનાય કામેશ્વર્યકુશાય નમ ઇતિ પશ્ચિમાદારભ્ય પ્રાદક્ષિણ્યેન પૂજ્યાઃ । અથાન્તસ્ત્રિકોણાગ્રદક્ષવામકોણેષુ કામેશર્યાદિદેવીત્રયં ન્યાસોક્તાપીઠમન્ત્રૈઃ સમ્પૂજ્ય હ્રસૈં હ્રસ્ક્લીં હ્રસૌઃ શ્રીત્રિપુરામ્બાનિત્યાશ્રીપાદુ । ઇતિ મધ્યે (ચક્રેશ્વરીમારાધ્ય)એતા અતિરહસ્યયોગિન્યઃ સર્વસિદ્ધિમયે ચક્રે સમુદ્રા । ઇત્યાદિના મૂલદેવ્યૈ પૂજાં સમર્પયેત્ । અર્ધ્યોદકાક્ષતકુસુમૈરખિલચક્રનાયિકાયૈ પૂજાં સમાર્ચ્ય હ્રસૌં બીજમુદ્રાં પ્રદર્શયેત્ । અત્રાણિમાદારભ્ય ત્રિકોણાન્તપરિવારદેવતાનાં મૂલદેવતાવદ્ ધ્યાનં દ્રષ્ટવ્યમ્ । તથ્ય ન્યાસપટલે પ્રદર્શિતમેવ દ્રષ્ટવ્યમ્ ।

ઇત્યષ્ટમાવરણં

નવમાવરણં

તત્ત્વિકોણમધ્યે તુર્યપીઠમનુના મૂલદેવીં સમારાધ્ય તુર્યબીજમુખ્યાર્ય ત્રિપુરભૈરવીનિત્યા । ઇતિ સ્વામિનીબુદ્ધ્યાપિ તામેવારાધ્ય એતાઃ (સમસ્તાઃ)પરાપરાતિરહસ્યયોગિન્યઃ સર્વાનન્દમયે મહાચક્રે બૈન્દવે પરબ્રહ્મસ્વરૂપિણિ પરામૃતશક્તિસર્વ-

Page 84

ચક્રેશ્વરિ સર્વમન્ત્રેશ્વરિ સર્વવિદ્યેશ્વરિ સર્વપીઠેશ્વરિ સર્વયોગેશ્વરિ સર્વવાગીશ્વરિ સર્વસિદ્ધેશ્વરિ (સર્વકામેશ્વરિ સર્વસત્ત્વેશ્વરિ ત્રૈલોક્યમોહન)જગદુત્પત્તિ(સ્થિતિ)માતૃકાસને ચક્રાસને ચ તાસાં સમુદ્રાઃ સસિદ્ધયઃ સાયુધાઃ સવાહનાઃ સપરિવારાઃ સર્વોપચારૈર્મહાત્રિપુરસુન્દરીપરયાડપરયા પરાપરયા સપર્યયા સમ્પૂજિતાઃ સન્તુ । ઇતિ (વિશેષાર્ધ્યોદકાક્ષતકુસુમૈર્મૂલ)દેવ્યૈ (મૂલેન)પૂજાં સમર્પયેત્ । (યોનિમુદ્રાં પ્રદર્શયેત્ ।)

ઇતિ નવમાવરણં

ઘ. ૬. પાઠ:

(“સર્વોપચારૈ:.....।નૃત્યગીતં પરિકલ્પ્ય” (પૃ। ૮૪-૧૦૩)ઇત્યસ્ય સ્થાને)

“સર્વોપચારૈ: સમ્પૂજિતા: સન્તુડ ઇતિ સર્વાનન્દમયં નવમં ચક્રમ્ । પ્રતિચક્રં સ્વસ્વમુદ્રાં સ્વસ્વબીજસહિતાં યથાક્રમં પ્રદર્શયેત્ । યથા - હ્રીં શ્રીં દ્રાં સર્વસક્ષોભિણીમુદ્રાશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ, હ્રીં શ્રીં દ્રીં સર્વવિદ્રાવણીમુદ્રાશ્રિપાદુકાં પૂજયામિ, હ્રીં શ્રીં બ્લૂં સર્વાકર્ષણીમુદ્રાશ્રિપાદુકાં પૂજયામિ, હ્રીં શ્રીં ક્લીં સર્વવશકુરીમુદ્રાશ્રિપાદુકાં પૂજયામિ, હ્રીં શ્રીં સ: સરોન્માદનીમુદ્રાશ્રિપાદુકાં પૂજયામિ નમ: , હ્રીં શ્રીં ક્ઠૂં સર્વમહાકુશામુદ્રાશ્રિપાદુકાં પૂજયામિ, હ્રીં શ્રીં હ્સ્વઞ્ઞે ખેચરીમુદ્રાશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ, હ્રીં શ્રીં હ્સૌં બીજમુદ્રાશ્રિપાદુકાં પૂજયામિ, હ્રીં શ્રીં ઐં યોનિમુદ્રાશ્રિપાદુકાં પૂજયામિ, હ્રીં શ્રીં હ્સૌં ત્રિખાણ્ડામુદ્રાશ્રિપાદુકાં પૂજયામિ ।

તતો મૂલવિધાન્તે શ્રીમહાત્રિપુરસુન્દરિ ગન્ધં સ્વાહેતિ ગન્ધં દત્વા મૂલાન્તે શ્રીમહાત્રિપુરસુન્દરિ અક્ષતં વૌષટ્, એવં બાહુમાલાશ્ચ દદ્યાત્ । અથ સગુગુલાગુડુશીરશિતાજ્યમધુચન્દનપ્રક્ષિપ્તસારાડ્ગારપૂરિતધૂપપાત્રમાનીય સંસ્કારૈ: સંસ્કારયેત્ । તદુક્તં શિવશાસને -

આદૌ નિરીક્ષણં પશ્ચાત્ પ્રોક્ષણં તાડનં બુધ: ।

કુર્યાદભ્યુક્ષણં મન્ત્રી તથાકર્ષણમેવ ચ ॥

આરાધનં તત: સમ્યગભિમન્ત્રણપૂર્વકમ્ ।

દિગ્બન્ધનમથા ગુણ(?)અવગુણ્ઠનમેવ ચ ॥

Page 85

તતો મૂલમન્ત્રેણ સ્વાહાન્તેન ગન્ધં દત્વા વૌષટ્તોનાક્ષતકુસુમે દત્વા બાહુમાલાં ચ દત્વા (વન્દનં કૃત્વા)મૂલવિદ્યાદિ વનસ્પતિરસોત્પન્નો ગન્ધાઢ્યો ગન્ધ ઉત્તમ: ।

આગ્નેય: સર્વભૂતાનાં ધૂપોડયં પ્રતિગૃહ્યતામ્ ॥

નમ ઇતિ ધૂપં દત્વા મૂલવિદ્યામુખ્યાર્થ

સુપ્રકાશો મહાન્ દીપ: સર્વત્ર તિમિરાપહ: ।

સબાહ્યાભ્યન્તરં જ્યોતિર્દીપોડયં પ્રતિગૃહ્યતામ્ ॥

નમ ઇતિ દીપં દત્વા તતો મૂલવિદ્યાદિ મહાત્રિપુરસુન્દરિ નૈવેદ્યં ગૃહાણ સ્વાહા ઇતિ પાયસાપૂપાપદશાદિષદ્વિધરસોપેત ગુણવદનં મધુપૂર્ણાશ્વષકાંશ્ચ દેવ્યૈ ।

અમૃતીકરણં પશ્ચાત્ સંસ્કારાસ્તે દશ ક્રમાત્ ।

તતશ્ચ વાદયેદ્ ઘણ્ટાં હ્રીં જગદ્ગુણે નમ: ॥

ઇત્યભ્યર્થ વામેન વાદયેત્ । ધૂપમન્ત્રેણ ધૂપં વિષ્ટરાધ: પ્રદર્શયેત્ । ધૂપમન્ત્રો મૂલ(મુ)ખ્યાર્થ -

વનસ્પતિર્સોત્પન્નો ગન્ધાઢ્યો ગન્ધભૂષણ: ।

ઓગ્નેય: સર્વદેવાનાં ધૂપોડયં પ્રતિગૃહ્યતામ્ ॥ નમ: ।

તત્ પુષ્પાઞ્જલિં દત્વા કર્પૂરગર્ભવર્તિકાલકૃતં સુરભિઘૃતપૂરિતં સંસ્કારૈઃ સંસ્કૃતં દીપમન્ત્રેણ દીપ નેત્રે પ્રદર્શયિત્ ।
દીપમન્ત્રો મૂલાન્તે -

સુપ્રકાશો મહાદીપઃ સર્વ(ત્ર)તિમિરાપહઃ ।
સબાહ્યાભ્યન્તરં જ્યોતિર્દીપોડયં પ્રતિગૃહ્યતામ્ ॥ નમઃ ।
તતઃ પુષ્પાઞ્જલિં દદ્યાત્, અર્ધપાદાચમનાનપિ ।

Page 86

બહુવિધં નૈવેદ્યં પ્રતિચક્રમેકૈકાં મુદ્રાં પ્રદર્શયિત્ । નવચક્રેશ્વરીનિર્ણયોડપિ રસસારસઙ્ગહે દર્શિતઃ । યથા -
ત્રિપુરા પ્રથમા નિત્યા દ્વિતીયા ત્રિપુરેશ્વરી ।
સુન્દરી ચ તૃતીયા સ્થાય્યતુર્થા પુરવાસિની ॥

પઞ્ચમી ત્રિપુરશ્રીશ્ચ ષષ્ઠી ત્રિપુરમાલિની ।
સપ્તમી ત્રિપુરાસિદ્ધિરષ્ટમી ત્રિપુરામ્બિકા ॥

નવમી ભૈરવી પ્રોક્તા નિત્યાસ્તા વરવર્ણિનિ ।
ઇતિ (નવનિત્યાશ્ચક્રે યજ્ઞવ્યાઃ ।)

તતો વક્ષ્યમાણક્રમેણાગ્નિકાર્યં કૃત્વા ચક્રદક્ષવામપુરઃપૃષ્ઠભાગેષુ ત્રિકોણવૃત્તચતુરસ્રં મણ્ડલચતુષ્ટયં વિધાય બાં
બટુકભૈરવાય નમઃ, યાં યોગિનીભ્યઃ

અથ હેમાદિપાત્રે સુપકવલેહ્યયોષ્યભક્ષ્યભોજ્યનાનાવિધોપદંશઘૃતં મધુગુડદધિદુગ્ધં શિતાજ્યાપૂપપૂલિકાપાયસકદલપિશિતસન્
નૈવેદ્યં સમાનીય સંસ્કારૈઃ સંસ્કૃત્ય શુદ્ધોદકાક્ષતપ્રસૂનં સમાદાય મૂલાન્તે શ્રીમહાત્રિપુરસુન્દરિ નૈવેદ્યં નમ ઇતિ પ્રક્ષિપ્ય
કુસુમં ગૃહીત્વા નૈવેદ્યમન્ત્રેણ નૈવેદ્યં સમર્પયેત્ । નૈવેદ્યમન્ત્રઃ -

સત્પાત્રસિદ્ધં સત્સૌખ્યં વિવિધાનેકભક્ષણમ્ ।
નિવેદયામિ દેવેશિ સાન્વગાય ગૃહાણ તત્ ॥

અન્નં ચતુવિધં ગૃહ્ણ રસૈઃ ષડ્ભિઃ સમન્વિતમ્ ।
મયા નિવેદિતં તુભ્યં ગૃહાણ પરમેશ્વરિ ॥

નૈવેદ્યં ગૃહ્યતાં દેવિ ભક્તિં મે હ્યચલાં કુરુ ।
ઇષ્ઠિતં મે વરં દેહિ પરત્ર ચ પરાં ગતિમ્ ॥

Page 87

સ્વાહા, ક્ષાં ક્ષેત્રપાલાય નમઃ, ગાં ગણપતયે નમ ઇતિ ક્રમેણ ગન્ધાક્ષતકુસુમૈરભ્યર્ચ્ય પિશિતાનો(ત્રો)પદંશચર્વણાલિઝષસહિતં
પાત્રચતુષ્ટયં સદીપં બલિમણ્ડલે નિધાય એહ્યેહિ દેવીપુત્રબટુકનાથ કપિલપિડ્ગલજટાભારભાસુર ત્રિનેત્ર
જ્વાલામુખ ગન્ધપુષ્પાલિપિશિતબલિં ગૃહ્ણ સર્વવિદ્વાન્ નાશાય નાશય હું ફટ્ સ્વાહા ઇતિ બટુકબલિમન્ત્રઃ ।
ઊર્ધ્વે બ્રહ્માણ્ડતો વા દિવિ ગગનતલે ભૂતલે નિષ્કલે વા

પાતાલે વાડનલે વા સલિલપવનયોર્યત્ર કુત્ર સ્થિતા વા ।
ક્ષેત્રે પીઠોપપીઠાદિષુ ચ કૃતપદા ધૂપદીપાદિકેન
પ્રીતા દેવ્યઃ સદા નઃ શુભબલિવિધિના પાન્તુ વીરેન્દ્રવન્દ્યાઃ ॥

અષ્ટ(ઘ)યાનિ નિવેદ્યાદિ ભક્ષાણિ વિવિધાનિ ચ ।

મયા કૃતાનિ સર્વાણિ ભક્ષ્યતાં પ્રતિગૃહ્યતામ્ ॥ નમઃ ।

તતો મૂલાન્તે શ્રીમહાત્રિપુરસુન્દરિ આચમનીયં નમ ઇત્યાચમનાનન્તરં કર્પૂરવાસિતતામ્બૂલં તામ્બૂલમન્ત્રેણ નિવેદયેત્
। તામ્બૂલમન્ત્રઃ -

પૂર્ણીકલસમાયુક્તં નાનાવર્ણમનોરમમ્ ।

કર્પૂરાદિસમાયુક્તં તામ્બૂલં પ્રતિગૃહ્યતામ્ ॥ નમઃ ।

અથ વક્ષ્યમાણક્રમેણાગ્નિકાર્યં યથાશક્તિર્નિર્વર્ત્ય શ્રીચક્રદક્ષિણવામપશ્ચિમપૂર્વભાગેષુ ચતુરસ્રવૃત્તત્રિકોણમણ્ડલચતુષ્ટયં
પરિકલ્યાડ્ગૈઃ સમ્પૂજ્ય સમસ્તભક્ષ્યાદિસમ્ભૂતં બલિપાત્રચતુષ્ટયં સાધારં સ્થાપયેત્ । ઐ હ્રીં શ્રીં બાં બટુકભૈરવાય
નમ ઇતિ સધ્યાનેન પૂજયેદ્ દક્ષિણે ।

Page 88

યાં યોગિનીભ્યઃ સ્વાહા ઇતિ સર્વયોગિનીબલિમન્ત્રઃ । ક્ષાં ક્ષીં ક્ષૂં ક્ષૈં ક્ષૌં ક્ષઃ હું સ્થાનક્ષેત્રપાલ અલિપલલસહિતં બલિં
ગૃહ્ ગૃહ્ સર્વવિદ્વાન્ નાશય નાશય હું કૃટ્ સ્વાહા ઇતિ ક્ષેત્રપાલબલિમન્ત્રઃ । ઝલાં ઝલીં ઝલૂં ઝલૈં ઝલીં ઝલઃ ગં ગણપતે
વર વરદ સર્વજનં મે વશમાનય સર્વવિદ્વાન્ નાશય સર્વોપચારસહિતં બલિં ગૃહ્ ગૃહ્ સ્વાહા ઇતિ ગણપતિબલિમન્ત્રઃ
। એતચ્ચ બલિદાનં પૂર્વોક્તસ્થાનેષુ । અડ્ગુણાનામિકાભ્યાં બટુકબલિઃ । તર્જનીમધ્યમાનામિકાભિર્યોગિનીબલિઃ
। તર્જન્યા ક્ષેત્રપાલબલિઃ । મધ્યમયા ગણપતિબલિઃ । તત્ર બટુકનાથધ્યાનં શ્રીસિદ્ધનાથપાદૈરુક્તં -

ઐ હ્રીં શ્રીં યાં યોગિનીભ્યો નમ ઇતિ સધ્યાનેન પૂજયેત્ ચક્રવામે । ઐ હ્રીં શ્રીં ક્ષાં ક્ષેત્રપાલાય નમ ઇતિ ચક્રાગ્રે । ઐ
હ્રીં શ્રીં ગાં ગણપતયે નમ ઇતિ ચક્રપૃષ્ઠે । બટુકસ્ય ધ્યાનં શ્રીસિદ્ધપાદૈરુક્તં -
કરકલિતકપાલઃ કુણ્ડલીદણ્ડપાણિસ્તરુણાતિમિરનીલો વ્યાલયણોપવીતી ।
ક્રતુસમયસપર્યાવિદ્ધવિચ્છેદહેતુર્જયતિ બટુકનાથઃ સિદ્ધિદઃ સાધકાનામ્ ॥

અથ યોગિનીધ્યાનં -

યોગિન્યઃ કામરૂપાઃ સકલગુણભૂતસ્તમકાર્તસ્વરાભા

મત્તાઃ કહ્ણાલમાલાકલિતગલતટીરક્તવસ્ત્રોત્તરીયાઃ ।

લિડ્ગં પાશં કપાલં સૃણિમપિ વિધૃતાઃ સુસ્મિતાઃ સુપ્રસન્ના

ભક્તાનાં પૂજકાનામભિલષિતકૃલં સન્દદાનાઃ સુવેશાઃ ॥

Page 89

કરકલિતકપાલઃ કુણ્ડલીદણ્ડપાણિસ્તરુણતિમિરનીલો વ્યાલયજ્ઞોપવીતી ।

ક્રતુસમયસપર્યાવિદ્યવિચ્છેદહેતુર્જયતિ બટુકનાથઃ સિદ્ધિદઃ સાધકાનામ્ ॥

યોગિન્યઃ કામરૂપાઃ, પાશાકુશયોનિમથનકપાલં ગણનાથસ્ય, દેવ્યાસ્તુ દેવાશ્વેષણં દેવલિડ્ગધારિત્વં ચ । ઉભૌ રક્તવર્ણૌ । ક્ષેત્રપાલસ્ય શુલ્કમરુકકપાલખડ્ગા નગ્નત્વં ચ । તતસ્ત્રચ્છાન્ રક્તવર્તિકાન્ સુગન્ધિઘૃતપૂરિતાન્ સ્થાલસ્થાન્ દીપાન્ ત્રિકોણચતુરસ્રં મણ્ડલં વિધાય તત્ર પ્રતિષ્ઠાપ્ય ભુવનેશ્વર્યા પ્રજ્જવાલ્ય ગુહ્યમાલિન્યા સમારાધ્ય તત્ર સુવર્ણાદીનિ નિક્ષિપ્ય જાનુભ્યામવનિં ગત્વા કરાભ્યામુદ્ધૃત્ય સમયશ્લોકદ્વયં પઠન્ અધ્યુષ્ટવારં ભ્રામયેત્ । યથા

ક્ષેત્રપાલધ્યાનં -

શૂલં ડમરુકં ચૈવ કપાલં ખડ્ગમેવ ચ ।

દધાનં કૃષ્ણવર્ણાભં ભજેડલં ક્ષેત્રનાયકમ્ ॥

અથ ગણપતિધ્યાનં -

વામનં કૃષ્ણવર્ણં ચ સર્વા(ર્પા)ભરણભૂષિતમ્ ।

પાશાકુશં કપાલં ચ ત્રિશિખં બિભ્રતં નુમઃ ॥

Page 90

અન્તસ્તેજો બહિસ્તેજ એકીકૃત્યામિતપ્રભમ્ ।

ત્રિધા દેવ્યા પરિભ્રામ્ય કુલદીપં નિવેદયેત્ ॥

સમસ્તચક્રચક્રેશિયુતે દેવિ નવાત્મિકે ।

આરાત્રિકમિદં દેવિ ગૃહાણ મમ સિદ્ધયે ॥

તતો ભગવત્યૈ પુષ્પાઞ્જલિં વિકીર્ય સકલચક્રસ્થિતદેવતર્થમૂલદેવીરૂપં ધ્યાયેત્ । ઉક્તં હિ સંક્રુતપદ્ધત્યાં -

મહાચક્રવ(ન)સ્થાન્તઃ પદ્મરાગસમપ્રભામ્ ।

પાશાકુશૌ શરાન્ (ચાપાન્)ધારયન્તી ભજમ્યહમ્ ॥

બાહ્યચક્રેષુ યોગિન્યસ્તદુલ્લાસસમુદ્ભવાઃ ।

તદધ્યાનેન સમા ધ્યેયાઃ પૂજાયાં સાધકોત્તમૈઃ ॥

અથ શ્રીચક્રાગ્રે ભૂમણ્ડલકં કૃત્વાડડ્ગાનિ સમ્પૂજ્યારં પ્રતિસમર્પ્ય ગોધૂમયવશાલીવિનિર્મિતત્રિકોણાકારાન્ કર્પૂરગર્ભરક્તવર્તિકાલઙ્કૃતાન્ સુરભિઘૃતાન્ નવ વા પચ્ચ વા સ્થાલ્યાં કૃત્વા તદાધારે પ્રતિષ્ઠાપ્ય ભુવનેશ્વર્યા પ્રજ્જવાલ્ય સુવર્ણરજાટિકં નિક્ષિપ્ય ગુહ્યમાલિનીન્યાસં પૂજયેત્ । તતો બલિપાત્રેષુ શોધિતવારિણા બલિં હરેત્ । તદથા -

ઐ હ્રીં શ્રીં એહ્યેહિ દેવીપુત્ર બટુકનાથ કપિલ પિડ્ગલ જટાભારભાસુર ત્રિનેત્ર જવાલામુખ સર્વવિદ્યાન્ નાશય નાશય
સર્વોપચારસહિતબલિં ગૃહ ગૃહ સ્વાહા । ઐ ક્લીં હ્રસૌં
ઊર્ધાન્ બ્રહ્માણ્ડતો વા દિવિ ગગનતલે ભૂતલે નિસ્તલે વા
પાતાલે વાડનલે વા સલિલપવનયોર્યત્ર કુત્ર સ્થિતા વા ।
ક્ષેત્રે પીઠોપપીઠાદિષુ સુકૃતપદા પુષ્પધૂપાદિકેન
પ્રીતા દેવ્યઃ સદા નઃ શુભબલિવિધિના પાન્તુ વીરેન્દ્રવન્દ્યાઃ ॥

યાં સર્વયોગિનીભ્યો બલિં ગૃહ સ્વાહા । હ્રીં શ્રીં સર્વયોગિનીભ્યઃ સર્વભૂતેભ્યઃ સર્વભૂતપતિભ્યસ્ત્રૈલોક્યનિવાસિનીભ્ય
ઇમાં પૂજાબલિં ગૃહ ગૃહ સ્વાહા ।
ઐ હ્રીં શ્રીં કૌં સૌઃ ક્ષાં ક્ષીં ક્ષૂં ક્ષૌં ક્ષૌં ક્ષઃ હું સ્થાનક્ષેત્રપાલ ધૂપદીપાલિપિશિતબલિં ગૃહ ગૃહ સ્વાહા ।

Page 91

તતો મણ્ડલે પ્રતિષ્ઠાપ્ય મૂલવિદ્યાયા યથાશક્તિ સહસ્રાદિસંખ્યયા જપં વિધાય તં ચ જપમધ્યોદેકેન -
ગુહ્યાતિગુહ્યગોખી ત્વં ગૃહાણાસ્મત્ત્વં જપમ્ ।
સિદ્ધિર્ભવતુ મે દેવિ ત્વત્પ્રસાદાદ્ હૃદિ સ્થિતે ॥

અથ ગાણનાથઃ - ઐ હ્રીં શ્રીં ઐ ક્લીં ગ્લીં ગં મહાગણપતયે વર વરદ સર્વજનં મે વશમાનય સ્વાહા ।
આસવજલેનામિકયા તર્જનીમધ્યમાનામિકયા તર્જન્યા મધ્યમયા વા યથોપદેશં બલિં દત્ત્વા તાલત્રયછોટિકાસ્ફારમુદ્રાં
પ્રદર્શ્ય પૂજયેત્ ।

અથ જાનુભ્યામવર્ની ગતઃ શ્રીભગમાલિન્યા સમભ્યર્ચ્ય મૂલવિદ્યાજપાક્ષરાભ્યાં દીપસ્થાલીમુદ્ધૃત્ય શ્લોકદ્વયં
પઠન્નધ્યુષ્ટવારં પરિભ્રામ્ય પૂર્વમણ્ડલાધારે સ્થાપયેત્ શ્લોકમન્ત્રઃ -

અન્તસ્તેજો બહિસ્તેજ એકીકૃત્યામિતપ્રભમ્ ।

ત્રિધા દેવ્યાઃ પરિભ્રામ્ય કુલદીપં નિવેદયેત્ ॥

સમસ્તચક્રચકેશિયુતે દેવિ નવાત્મિકે ।

આરાત્રિકમિદં દેવિ ગૃહાણ મમ સિદ્ધયે ॥

તતઃ પુષ્પાઞ્જલિં દત્ત્વા નૈવેદ્યાદિકમપિ નિવેદ્ય અણિમાગ્રાદારભ્ય ગન્ધવારિણા તર્પયામીત્યન્તેન સન્તર્પ્ય
કામેશ્વર્યાદ્યાસ્તત્તત્સમયવિદ્યાયા તર્પયેત્ । સમયવિદ્યા યથા - ઐ હ્રીં શ્રીં ઐ ક્લીં હ્રસૌં આં ઈ ઊં યાં રાં લાં વાં સાં
કામેશ્વરિ ઇચ્છાકામફલપ્રદે સર્વાર્થસાધકિસર્વસત્ત્વવશશુરિ જગત્ક્ષોભકારિણિ હું હું હું દ્રાં ક્લીં બ્લૂં સઃ હ્રસૌં ક્લીં ઐ
કામેશ્વરીસમયનિત્યાશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ । (ઇતિ)સમયવિદ્યા । ઐ હ્રીં કીં હું ઐ ત્રં હ્રાં હ્રીં ક્લીં બ્લૂં સઃ ઐ યાં રાં લાં
વાં સાં સર્વકાર્યાર્થસાધિનિ વજ્રેશ્વરિ વજ્રપન્જરમધ્યગતે શ્રીં હ્રીં ક્લિન્ને ઐ હ્રીં શ્રીં ક્ષુઁ નિત્યમદદ્રવે હ્રીં શ્રીં વજ્રેશ્વર્યૈ
નમઃ હ્રીં શ્રીં ઐ ત્રિપુરવજ્રેશ્વરિશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ, તર્પયામીતિ સર્વત્ર યોજયમ્ । ઇતિ વજ્રેશ્વરીસમયા । ઐ હ્રીં

શ્રીં ઐ ભગવતિ બ્લૂ નિત્યકામેશ્વરિ સ્ત્રીં સર્વસત્વવશકુરિ સઃ ત્રિપુરભૈરવિ ચેં ક્લીં ત્રિપુરાસમયાનિત્યાશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ । ઇતિ સમયવિદ્યા । દ્વિતીયા નિત્યા ભગમાલિનીદેહે સમયા ।
તતઃ સમસ્તચક્રે પૂર્વવદ્ ધ્યાત્વા સબીજં મુદ્રાનવકં પ્રદશયેત્ । યથાશક્તિ હિતમાલયા યથોક્તપ્રકારેણ સઙ્ગખ્ય તેજોરૂપં જપફલમધ્યોદકકૃતં કુરુ મે,

Page 92

ઇતિ મન્ત્રેણ દેવ્યા વામહસ્તે સમર્પ્ય તં ચ જપં પરમેશ્વર્યા પરિગૃહ્યતાં(હીતં)ભાવયેત્ । તતો નિવેદ્યં વિસૃજ્ય હસ્તક્ષાલનં ગન્ધોદકૈઃ પરિકલ્પ્ય મૂલમન્ત્રેણ તામ્બૂલં નિવેદ્ય દર્પણં પ્રદર્શ્ય)છત્રં ચામરં ચ દત્વા પુનર્ગાન્ધાદિભિરભ્યર્ચ્ય મુદ્રાનવકં પ્રદર્શ્ય કિં કિમિત્યાદિના સ્મૃત્વાઽર્ધ્યયુલુકોદકૈઃ સ્વાત્માનં

ગુહ્યાતિગુહ્યગોપ્ત્રી ત્વં ગૃહાણાસ્મત્કૃતં જપમ્ ।

સિદ્ધિર્ભવતુ મે નિત્યં ત્વત્પ્રસાદાન્મહેશ્વરિ ॥

ઇતિ દેવ્યા વામકરે બ્રહ્માર્પણમન્ત્રેણ નિવેદ્ય જપફલં પરમેશ્વર્યાદિપરિગૃહીતં વિભાવયેદ્ બ્રહ્માર્પણમન્ત્રેણ । યથા - ઇતઃ પૂર્વં પ્રાણબુદ્ધિદેહધર્માધિકારિતા જાગૃત્સ્વપ્નસુષુપ્તમાવસ્થાસુ મનસા વાચા કર્મણા હસ્તાભ્યાં પાદાભ્યામુદરેણ શિશ્રા યત્સ્મૃતં યત્કૃતં યત્સ્મૃષ્ટં યચ્ચ ભાષિતં તત્સર્વં બ્રહ્માર્પણં ભવતુ સ્વાહા । તતઃ શ્રીદણ્ડકેન સ્તુત્વા નમેત્ । મૂલેન દર્પણચામરચ્છાત્રાદિકાન્ દદેત્ । મુદ્રાનવકં પ્રદર્શ્ય ષડાંગાયસમયાન્ જ્ઞાત્વા સમર્પયેત્ । ૩ ઐ ક્લિન્ને ક્લિન્નમદદ્રવે કુલે હ્રસૌઃ - એષા દક્ષિણેશ્વરીસમયા । પશ્ચિમં સમયં જ્ઞાત્વા દ્વાત્રિંશાણાં યજેત્ પુનઃ । હ્રસૈં હ્રશ્રીં હ્રસ્પૃક્ષૈં હ્રસ્મૌં ભગવતિ અમ્બે હ્ર સ્ ક્ષ્ ં લ્ વ્ ર્ યૂ સ્ હ્ર ક્ષ્ ં લ્ વ્ ર્ યૂ કુબ્જિકે હ્રસ્કાં હ્રસ્કીં હ્રસ્કૂં ડ ઝ ણ ન મે અધોરમુખિ ઝમ્રાં ઝમ્રીં કિણિ કિણિ વિચ્યે હ્રસ્કૈં હ્રસ્પૃક્ષૈં હ્રસ્શ્રીં હ્રશ્રીં શ્રીપશ્ચિમેશ્વરિસમયાદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ । એષા શ્રીપશ્ચિમસમયા ।

સમષ્ટયાખ્યં સમુદ્રાયકં જ્ઞાત્વા તથોત્તરમ્ ।

નર્વાણાં સમયાં જ્ઞાત્વા યજેત્ સપ્તદર્શીં કલામ્ ॥

Page 93

સપરિચ્છંદ પરમેશ્વર્યૈં પરિકલ્પ્ય પુનઃ પુનઃ પ્રણિપાતેન કૃતાર્થમેવાત્માનં પરિભાવયન્ ક્ષમાપણપૂર્વકં જાનુભ્યામવનિં ગતો મહાયજ્ઞરહસ્યં વિમર્શનાત્મકં પ્રવિભાવ્ય નવદર્શનમૂલવિદ્યા તત્તત્ત્થાનેષુ સમર્પયેત્ । યથા - હ્રસ્ત્રીં શ્રીં વા ।

ખ. પાઠઃ

“પરિકલ્પ્ય.....ત્રિપુરસુન્દર્યૈં નમઃ” (પૃ। ૯૩-૯૭)ઇત્યસ્ય સ્થાને

મહાયજ્ઞં રહસ્યવેદદર્શનાત્મકં પરિભાવ્ય તત્તદર્શનમૂલવિદ્યા તત્તત્ત્થાનેષુ સમર્પયેત્ । યથા - હ્રસ્ત્રીં ભગવતિ રુદ્રશક્તિ સ્વાહા હ્રસ્ત્રીં ઇતિ રુદ્રાર્ણવયા વા હ્રસ્ત્રીં ઇત્યેકાક્ષર્યા વા પૂર્વસમયવિદ્યા, ઐ ક્લિન્ને ક્લીં મદદ્રવે કુલે

હસ્રૌઃ હ્રીં હૌઃ ય વ લ ક્ષુ સ હ ર ય હૌઃ ઇતિ વા દક્ષિણસમયવિધયા તયોરન્યતરયા રુદ્રાર્ણવત્યા, હસ્રૌં હ્રશ્રીં હ્રસ્રશ્રીં હ્ર સ્ ખ્ ર્ઘે (હેં)હસ્રૌઃ ભગવતિ અમ્બે હ સ ક્ષ મ લ વ ર યૂં હ સ ક્ષ મ લ વ ર યીં કુબ્જિકે હ્ર સ્ ખ્ પ્રાં હ્ર સ્ ખ્ પ્રીં હ્ર સ્ ખ્ હ્રીં અઘોરે ઘોરે અઘોરમુખિ ઝ સાં ઝ સ્રીં કિણિ કિણિ વિચ્ચે હસ્રૌં હ્ર સ્ ખ્ ર્ઘે (હેં)હ્ર સ્ શ્રીં હ્ર સ્ હ્રીં હસ્રૌં ઇતિ શ્રીપશ્ચિમસમયેશ્વર્યમ્બાપાદુકાં પૂજયામિ નમ ઇતિ પશ્ચિમયા, દ્વાત્રિશાર્ણયા ઐં હ્રીં શ્રીં

ગ પાઠઃ

“પરિકલ્પ્ય.....। ત્રિપુરસુન્દર્યે નમઃ” (પૃ। ૯૩-૯૭)ઇત્યસ્ય સ્થાને

મહાયકં રહસ્યબીજદર્શનાદિકં પરિભાવ્ય તત્તત્તદર્શને મૂવિધયા તત્તત્તસ્થાનેષુ સમર્થયેત્ । યથા - હસ્રૌં.....ઇતિ પૂર્વાભાગસમયવિદ્યા સૃષ્ટિરૂપા ચતુરસ્પષોડશદલાષ્ટદલચક્રમધ્યેષુ પુષ્પં નિક્ષિપ્ય સમર્થયેત્ । ઐ ક્વિન્ને ક્લીં મદદ્રવે કુબ્જે હસ્રૌં ઇતિ રુદ્રાણ્યા દક્ષિણસમયવિધયા સ્થિતિરૂપચતુર્દશારદ્રયચક્રમધ્યે પુષ્પં નિક્ષિપ્ય સમર્થયેત્ । હસ્રૌં હ્રસ્ર્ઘેં હસ્રૌઃ ભગવતિ આઃ અમ્બિકે.....કુબ્જિકે હસ્રૌં ખ્ઘે અઘોરે ઘોરે હ્રાં હ્રીં

ખ્ઘં મહાયણડયોગેશ્વરિ દ્રીં એષોત્તરસમયા । એતાસાં સ્થાનનિયમસ્તુ સક્રુત્પદ્ધત્યાં -

બ્રાહ્મ્યાઘષ્ટૌ ચ તદ્યુગ્મમનડ્ડકુસુમાદિકમ્ ।

સૃષ્ટિચક્રં ત્રિધા પ્રોક્તં સંહારમપિ તચ્છણુ ॥

વશિન્યાઘાષ્ટાન્તરાલપીઠત્રયમનુક્રમાત્ ।

સંહારં તુ ત્રિધા જ્ઞેયમનાખ્યા સર્વગા તતઃ ॥

પ્રત્યેકં નામભેદેન સર્ગસ્થિતિલયક્રમાત્ ।

અથ ચક્રં ષડ્દર્શનાત્મકં જ્ઞાત્વા પૂજયેત્ । ઉક્તં હિ -

બૌદ્ધં બ્રાહ્મં તથા શૈવં સૌરં વૈષ્ણવમેવ ચ ।

શાક્તં ષષ્ઠં તુ વિજ્ઞેયં ચક્રં ષડ્દર્શનાત્મકમ્ ॥

Page 94

વેદાખ્યં શકલાખ્યં તં સૃષ્ટ્યાદિપ્રવિભેદતઃ ।

પૂર્વાભાગક્રમં જ્ઞાત્વા ત્વર્થયેત્ રામાસિન્જા(?) ॥ ઇતિ ।

વૌદ્ધશક્તિપૂર્વસમયામ્નાશાયુગલં ચક્રં શિલ્પાદિ..... । ઐ ક્વિન્ને ક્લીં મદદ્રવેન્દુલૈ હસ્રૌં । ઇયં રુદ્રાર્ણ્યા દક્ષિણસમયેશ્વરી ।

વસુરામાત્રમધ્યાન્તં સં રાત્રિપ્રભેદતઃ ।

પશ્ચિમં સમયં જ્ઞાત્વા દ્વાત્રિશાર્ણ્યાં યજેત્ ક્રમાત્ ।

ખૂં હસૌઃ અમ્બે ભગવતિ હ સ્ ખૂ હે સ્ હ ખૂ હે કુબ્જિકે હસ્રાં હ્રીં હસૌઃ અઘોર ઘોરે અઘોરમુખિ હ્રાં હ્રીં કિણિ કિણિ વિચ્ચે ઇતિ વા પશ્ચિમસમયવિદ્યા । ખૂં મહાયણયોગેશ્વર ઋ ઉત્તરમુખવિદ્યા । મ ચ પર મહાયણ ૩ ચ ૪ ટ ઐ શ ર વ ર કાલામ ગ્રાસકર ઔકારે તુકરિ સ્વાહા

કિણિ કિણિ રિચ્ચે હસૌં હસ્રું હેં હસ્રીં શીં હસૌં પશ્ચિમસમયેશ્વરીપાદુકાં પૂજ્યામિ । ઇતિ પશ્ચિમસમયેશ્વરી વિદ્યા । દ્વાત્રિંશાણ્યા સંહારરૂપેડષ્ટ(લમ)ધ્યે પુષ્પં નિક્ષિપેત્ । તત ઉત્તરામ્નાય.....મહાયણયોગેશ્વરિ એષા નવાક્ષરી ઉત્તરસમયવિદ્યા । હસ્રેં મહાયણ ૪ ઔ ગ પ વ સ રૂં ઇતિ સમદશીકલા કાલગ્રાસં કરોતિ । સ(તાં)મધ્યે પુષ્પં નિક્ષિપ્ય સમર્ચયેત્ । તતશ્ચ મહાયક્રમેતત્પ્રકૃતિદર્શનાત્મકં પ્રતિભાવ્ય તતઃ સમયમન્ત્રૈરર્ચયેત્ । ઊં તારે તુતારે તુરે સ્વાહા ઇત્યનયા બૌદ્ધસમયવિદ્યા તારાખ્યયા દ્યુષ્ટદલમધ્યે પુષ્પાણિ નિક્ષિપ્ય સમ(ર્ચ)યેત્ । ઔ ઔ હૌં શિવાય નમ ઇતિ શૈવસમયવિદ્યાડષ્ટદલમભ્યન્તરાષ્ટારં પુષ્પં નિક્ષિપ્ય સમર્ચયેત્ ।

તેષા સ્થાનનિયમોડપ્યાગમાન્તરે -

ચતુરસ્રં બૌદ્ધભેદં બ્રાહ્મં વૈ ષોડશચ્છદમ્ ।

વસ્વરં શૈવભેદં તુ મન્વસ્રં સૌરમુચ્યતે ॥

વૈષ્ણવં દ્વિદશારં તુ મધ્યે શાક્તં સમીરિતમ્ ।

ઇત્યુક્તસ્થાનેષુ તત્તદર્શનમન્ત્રૈઃ પૂજયેત્ । ષડ્દર્શનમન્ત્રા યથા - ઔ તારે તુતારે તુરે સ્વાહા બૌદ્ધદર્શનસમયાદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજ્યામિ નમ ઇતિ તારામન્ત્રઃ ॥ ૧ ॥ ઔ વૈદિકદર્શનસમયશ્રીપાદુકાં પૂજ્યામીતિ બ્રાહ્મમન્ત્રઃ ॥ ૨ ॥ હૌં શિવાય હૌં નમઃ શિવદર્શનપાદુકાં પૂજ્યામીતિ શિવમન્ત્રઃ ॥ ૩ ॥ હ્રાં હ્રીં સઃ સૌરદર્શનપાદુકાં પૂજ્યામીતિ સૌરમન્ત્રઃ ॥ ૪ ॥ ઔ નમો નારાયણાય નારાયણદર્શનશ્રીપાદુકાં પૂજ્યામિ (ઇતિ વૈષ્ણવમન્ત્રઃ) ॥ ૫ ॥ ઐ શાક્તદર્શનશ્રીપાદુકાં પૂજ્યામીતિ શાક્તમન્ત્રઃ ॥ ૬ ॥

Page 95

હસ્રૈઃ હસ્રીં હસ્રાં હસ્રું ભગવતિ અમ્બે હ સ્ ક્ષ ં લ્ વ્ ર્ યૂં સ્ હ ક્ષ ં લ્ વ્ ર્ યીં કુબ્જિકે હસ્રં હસ્રું હસ્રીં હ સ્ ખૂ હુ યૌ ઘોરે અઘોરમુખિ હ્રીં શ્રીં કિણિ કિણિ હસ્રૌં હસ્રું હસ્રીં હસ્રીં હસ્રૌં । એષા પશ્ચિમેશ્વરી દ્વાત્રિંશાક્ષરી સમયવિદ્યા ।

સમષ્ટયાખ્યમનાખ્યં તુ ચક્રં જ્ઞાત્વા તથોત્તરમ્ ।

નવર્ણા(વાર્ણ)સમયાન્યાસં ચજેત્ સમદર્શીં કલામ્ ॥

સ્કેં મહાયણયોગેશ્વરિ । એષા નવાક્ષરી ઉત્તરસમયવિદ્યા । સ એષ પરમહાયણલ ડપડડગ-એ રાવ । એષા સમદશી કલા કાલગ્રાસં કરોતિ । મહારથાડગ પ્રાકૃતરસદર્શનાત્મકં પ્રવિભાવ્ય તૈસ્તૈઃ સમયમન્ત્રૈરર્ચયેત્ । યથા - વન્દી અમ્બૌદ્ધિધાદન્તુ વાર્યાકં વિકૃતિસુતમ્ ।

જ્ઞાત્વા પ્રપૂજયેત્ પત્રાદ્ વજ્રતટીશમન્ત્રકૈઃ ॥

ઇતિ બૌદ્ધસમયવિદ્યા । ઐ ઇતિ વૈદિકસમયવિદ્યા । ઐ ઈૌ શિવાય હ્રૌં નમ ઇતિ શૈવસમયવિદ્યા । હ્રાં હ્રીં સઃ સૂર્યાય નમ ઇતિ સૌરસમયવિદ્યા । ઐ નમો નારાયણાય ઇતિ વૈષ્ણવસમયવિદ્યા । ઐ ઇતિ શાક્તસમયવિદ્યા ।

તતઃ કામેશ્વર્યાદિદેવીનાં તત્ત્વસમયવિદ્યા સમવારં સમયપુષ્પં દદાત્ । તતઃ કામેશ્વરી-ભગમાલિન્યૌ નિત્યાભેદાન્તર્ગતૌ પૂર્વાર્ધતો વજ્રેશ્વરી ત્રિપુરસુન્દરી । હ્રાં હ્રીં સઃ સૂર્યાય નમ ઇતિ સૌરસમયવિદ્યા ચતુર્દશારમર્ચયેત્ । ઐ નમો નારાયણાય વૈષ્ણવસમયવિદ્યા દ્વિદશારદ્યે પુષ્પં નિક્ષિપ્ય સમર્ચયેત્ । મધ્યત્રયે શાક્તદર્શનં જ્ઞાત્વા વાગ્ભવેન સમર્ચયેત્ ।

તતઃ કામેશ્વર્યાદિદેવીનાં તત્ત્વસમયવિદ્યા સકૃત્ તર્પયેત્ । મૂલદેવ્યૈ સમવારં તર્પયેત્ । અથ બલિવિસર્જનાર્થં શિષ્યં સમાહૂયાજ્ઞાં કુર્યાત્ । બલિવિસર્જનમન્ત્રો યથા - ૩ નિખિલબ્રહ્માણ્ડાશેષપીઠોપપીઠક્ષેત્રોપક્ષેત્રસન્દોહોપસન્દોહચત્વરોપચત્વરઃ ઇમાં પૂજાં બલિં ગુહ્ય ગુહ્ય સ્વાહા ।

ઇતિ વિસર્જ્ય શિષ્યોઽસૌ પાત્રે તોયં ચ કારયેત્ ।

તત્પાત્રં ગુરવે દદાત્રમસ્તુભ્યં શિશુઃ પુનઃ ॥

આચાર્યસ્તત્કરે કૃત્વા શાન્તિમન્ત્રં જપન્ પુનઃ ।

તર્પયેચ્છલિલં શાન્ત્યૈ સમયસ્ય કુલસ્ય ચ ॥

Page 96

ઐ તારે તુતારે તુરે સ્વાહા ઇતિ બૌદ્ધમતે તારાનામ વિદ્યા । દ્વિરદારં વૈદિકદર્શનં જ્ઞાત્વા વેદાદિનાડર્યયેત્ । અષ્ટદલભ્યન્તરાષ્ટારમેવ શૈવદર્શનં જ્ઞાત્વા ઈૌ શિવાય ઈૌ નમ ઇત્યભ્યર્ચયેત્ । ચતુર્દશારં સૌરદર્શનં જ્ઞાત્વા હ્રીં હ્રીં સઃ સૂર્યાય નમ ઇત્યર્ચયેત્ । દ્વિદશારં વૈષ્ણવં જ્ઞાત્વા ઐ નમો નારાયણાય ઇત્યષ્ટાક્ષરેણાર્યયેત્ । મધ્યત્રયં શાક્તદર્શનં જ્ઞાત્વા વાગ્ભવેન પૂજયેત્ ।

શાન્તિમન્ત્રો યથા -

યજન્તિ દેવ્યો હરપાદપદ્મજં પ્રસન્નધામામૃતમોક્ષદાયકમ્ ।

અનન્તસિદ્ધાન્તમતિપ્રબોધકં નમામિ ચાષ્ટાષ્ટકયોગિનીગણમ્ ॥

યોગિનીચક્રમધ્યસ્થં માતૃમણ્ડલવેષ્ટિતમ્ ।

નમામિ શિરસિ નાથં ભૈરવં ભૈરવીપ્રિયમ્ ॥

આપદો દુરિતં રોગાઃ સમયાચારલઙ્ઘનાત્ ।

સર્વાણિ મે વ્યપોહન્તુ દિવ્યચક્રસ્ય મેલનાત્ ॥

સમ્પૂજકાનાં પ્રતિપાલકાનાં સામાન્યતત્ત્વજ્ઞતપોધનાનામ્ ।

દેશસ્ય રાષ્ટ્રસ્ય પુરસ્ય રાણાં કરોતિ શાન્તિં ભગવાન્ કુલેશઃ ॥

યાસામાજ્ઞાપ્રભાવેણ સુસ્થિતં ભુવનત્રયમ્ ।

નમસ્તાભ્યો નમસ્તાભ્યો યોગિનીભ્યો નિરન્તરમ્ ॥

નન્દન્તુ સાધકકુલાન્યણિમાદિસિદ્ધિઃ

શાપાઃ પતન્તુ સમયદ્વિષિ યોગિનાં યા ।

સા શામ્ભવી સ્ફુરતિ કાપિ સમાપ્યવસ્થા

યસ્થાં ગુરોશ્ચરણપદ્મજમેકમેવ ॥

યે દિવ્યક્રમદૂષકાઃ સમયિનામાવેશકાઃ સદ્ગુરો-

ર્દ્રેષ્ટારઃ કુલયોગિનાં જનમનસ્તાપાઃ કુલદ્વેષિણઃ ।

વીરદ્રવ્યવિનિન્દકાઃ કુલવધૂવૈહાસકાઃ પૂજને

દ્રોહાધીનધિયઃ પતન્તુ ત ઇમે ષઘો(ડયો)ગિનીમણ્ડલે ॥

Page 97

તતઃ કામેશ્વર્યાદિદેવીનાં તત્તત્સમયવિધયા સકૃત્ સકૃત્ પુષ્પં દત્વા મધ્યે મૂલદેવ્યૈ તત્સમયવિધયા સમવારં સમયપુષ્પં દદાત્ । તત્ર કામેશ્વરીભગમાલિન્યૌ સમયવિદ્યે નિત્યાભેદાન્તર્ગતે પૂર્વોદ્ધૃતે । ચક્રે(વજ્રે)શ્ચરીત્રિપુરસુન્દરીસમયવિદ્યા । યથા - ઐ હ્રીં સર્વકાર્યાર્થસાધિનિ વજ્રેશ્ચરિ વજ્રપઞ્જરમધ્યગતે કર્લી કિલત્રે ઐ કૌ નિત્યમદ્રદ્રવે હ્રીં વજ્રનિત્યાયૈ નમઃ । કર્લી ભગવતિ બ્રૂ નિત્યાકામેશ્ચરિ શ્રીં સર્વસત્ત્વવશકુરિ સઃ ત્રિપુરભૈરવિ ઐ વિચ્યે કર્લી ત્રિપુરસુન્દર્યૈ નમઃ ।

તતઃ પ્રદક્ષિણનમસ્કારૈઃ પરમેશ્વરીં પરિતોષ્ય પરાઝમુખાર્ઘ્યેણ પરિવારદેવતાગણં દેવ્યઙ્ગે સંયોજ્ય દેવીમણ્ડલસ્થકુસુમેનાદાય સંહારમુદ્રયા મહાપદ્મવનાન્તસ્થં

હેરમ્બા બટુકાઃ સવેષ્ટગગણાઃ પ્રેતાઃ પિશાચગ્રહા

વેતાલોરગયક્ષભૂતપિતરઃ ક્ષેત્રાધિપા રાક્ષસાઃ ।

યે ત્રૈલોક્યગતાશ્ચ હુમ્ફુડધિપપ્રાયૈર્મહામન્ત્રજૈ-

સ્તૃમા યાન્તુ સદા સ્વધાર્પિતપયોમાંસાસવાત્રાદિભિઃ ॥

સ્વર્ગે વ્યોમ્નિ રસાતલે જલનિધૌ ક્ષમાવહ્નિદિક્ષુ સ્થિતાઃ

સૂક્ષ્માઃ સ્થૂલગતાશ્ચ પીઠજનિતાઃ સ્વક્ષેત્રજા મન્ત્રજાઃ ।

યોગસ્થાઃ સહજાશ્ચ ચણ્ડજનિતાઃ શ્રીકૌલિકા મન્ત્રજા

યોગિન્યઃ પલલાસવાત્રમુદિતાસ્તાઃ સર્વદા પાન્તુ વઃ ॥

દ્વારસ્થાઃ સહ ગહ્વારદિનિલયાઃ શ્રીનન્દને કાનને

શૂન્યાગારવિહારકન્દરમઠારામશ્મશાનસ્થિતાઃ ।

कूपस्थानगताश्चतुष्पथगताः सन्तोऽसंस्थाश्च ये
पक्वान्नोदरुतेतुमांसकुसुमं गृह्णन्तु तुष्यन्तु नः ॥

ततो भगवत्यै पुष्पाञ्जलिं दत्त्वा सकलीकृत्य मुद्रानवकं प्रदर्श्य श्रीमन्नात्रिपुरसुन्दरि पराङ्मुखायैः स्वाहेत्यर्घ्यं दत्त्वा
श्रीपात्रं संशु(शो)ध्य वारयतुष्टयं निवेद्यार्घ्यदेवता देवाङ्ग-

Page 98

शृङ्गाटोदरं नीत्वा बाह्याभ्यन्तरभेदेन कामकलाध्यानं “भिन्दुं सङ्कुल्य” (नि. षो. १.१८५) इत्यादि सुत्रोक्तं
यथाविधि विदध्यात् । भेयरीमुद्राभन्धेन सङ्ग यावन्मनोऽलयस्तावदङ्कुलशृङ्गाटे उन्मनीभूय तिष्ठेत् । तदुक्तं
श्रीकमस्तोत्रे -

चिदङ्कुरं कामकलास्वरूपं भिन्दुं विगाव्यामिततेजसेध्रुम् ।

अनालतोन्मेषनिनादवृत्तियङ्गस्थितं जन्मभिलान्तराले ॥

तस्याधरस्थं शशिसूर्यरूपं भिन्दुद्वयं पार्श्वयुगप्रवाहम् ।

तस्याप्यधो वह्निशिखाग्रभागं रेभाकृती द्वे प्रविलाप्य सम्यक् ॥

एति ततो मूलविद्याभीजत्रयैस्तत्त्वत्रयान्तैः स्वाहान्तैः प्रसादं स्वीकृत्य कुमारी(बटुका)वर्ययेत् । औं ह्रीं
(एति)कूमाारीमन्त्रः । ह्रीं औं (एति)बटुकमन्त्रः । त्रिकोणवृत्तयतुरसं मण्डलं कुमारीबटुकयोः पुरस्ताद् विधाय
षट्स्वरभेदेन

देवताङ्गे विलीनाः सन्तिवति विलाप्यात्मानं कामकलात्मकं ध्यात्वा भेयरीमुद्रया क्षमस्वेति तां
भगवतीमङ्कुल(गव?)शृङ्गाटोदरगतां कृत्वा तेनैव मार्गोद्गाधारे विसर्जयेत् । अथैशान्यां त्रिकोणं भूमण्डले उ
त्रिपुरसुन्दरि शोषिकाभ्यो नम एति शोषिकाः सम्पूज्य ताभ्यो निर्मात्यमन्त्रेण निर्मात्यं ददेत् । निर्मात्यमन्त्रो यथा

औं लेख्ययोष्यात्रपानाद्विताम्बूलं स्रग्विलेपनम् ।

निर्मात्यभाजनं तुभ्यं ददामि श्रीशिवाङ्गया ॥

Page 99

ह्रीं ह्रीं रेण मण्डलं सम्पूज्य साधारं पात्रं प्रतिष्ठाप्यार्घ्यप्रतिष्ठावत् प्रतिष्ठितकलशं दित्वेन सद्भित्तिरूपं तत्र
स्वस्वमन्त्रान् विन्यस्य (वि)शेषार्घ्यभिन्दुं निक्षिप्य (सु)वस्त्रासनं पुष्पगन्धताम्बूलाद्यैर्भक्ष्यभोग्यलेख्ययोष्ययर्घ्यभाद्यैर्मधुमांस
सिद्धान्नादिभिश्च सदीपैस्तानर्थयित्वा पादवन्दनं विधाय त्रिः पाययित्वा यङ्कदेवतासङ्ख्यया यतुष्पष्टिसङ्ख्यया
वा द्वात्रिंशद्व्याष्टायतुःसङ्ख्यापर्यन्तं यथाशक्ति पादप्रक्षालनाद्यर्घ्यप्रतिष्ठापुरःसरं वित्तशाठ्यं विना योगिनीयङ्कं
नित्यपूजान्ते लयवल्गमर्थयित्वा त्रिः पात्रं कारयित्वा परमेश्वरीभक्तिमभिप्रायं तदनुज्ञातो मूलविद्याभीजत्रयं
तुरीयभीजान्तैस्तत्त्वयतुष्टयान्तैः स्वाहान्तैः (श्री)गुरुध्यानपुरस्सरमन्तःशक्तिमुत्थाप्य समरसीभावं नीत्वा

તસ્થિખાયાં પાત્રયતુષ્ઠયં નીત્વા શ્રીગુર્વાણયા ચક્રરાજપુરસ્સરં બલિં બહિર્વિસૃજ્ય દેવી પૂજા નિત્યં નિર્વિઘ્નેન ભવિતવ્યેત્યભિપ્રાર્થ્ય પુનઃ સમયપાત્રમવલોક્ય નૈવેદ્યાદિકં

અથ જાનુભ્યામવર્ની ગતો મૂલવિદ્યાબીજતત્ત્વત્રયૈસ્ત્રિવારં પ્રસાદીકૃત્ય પૂર્વોક્તમણ્ડલદ્વયં પરિકલ્પ્ય તત્ર સાધારં પાત્રદ્વયં પ્રતિષ્ઠાપ્ય સદ્વિતીયેન વિશિષ્ટજલેનાપૂર્ણ વિશેષાર્ધજલં નિક્ષિપ્ય સુવર્ણવસ્ત્રાદિભિઃ સમ્પૂજ્ય ઐ શ્રી કૌમાર્યે નમઃ, શ્રી બટુકાય નમઃ ઇતિ મન્ત્રૌ તૌ નમસ્કૃત્ય વિસર્જયેત્ । શુકલશ્વેતશ્રીચક્રં દેવતાસંખ્યં યોગિન્યષ્ટાષ્ટકસંખ્યં ચ સદક્ષિણૈઃ સમ્પૂજયેત્ । તતો નિવેદ્યજાતં પ્રસાદીકૃત્ય વિશિષ્ટં શિષ્યેભ્યો દત્ત્વા સુખમનુભવેત્ ।

Page 100

પૂર્વં સર્વં સ્વયં પ્રસાદીકૃત્ય શિષ્ટે સામયિકાનાં દત્ત્વા તત્પ્રસાદલબ્ધવિભવઃ સ્વેચ્છયા વિહરેત્ । ઇતિ બાહ્યપૂજા । અન્તઃપૂજા યથાવદ્ યોગિનાં પ્રવિલિખ્યતે । સા યથા - સ્વકીયાલિકસ્થાને જ્ઞાનક્રિયારૂપૌ ગણેશબટુકૌ સ્વસ્વમન્ત્રાભ્યાં પ્રતિભારૂપૌ સમ્પૂજ્ય સ્વકીયમૂલાધારાધઃ કુલક્ષેત્રપાલં વિશ્વધારણપ્રતિભારૂપં સ્મૃત્વા દ્વાદશાન્તે ભેદાભેદમહામોહવિવર્તસાક્ષિણં પરિકલ્પ્ય મગ્ધકાન્તર્ગતાં દ્વાનિશાર્ણરૂપં સ્મૃત્વા “સમસ્તપ્રકટ ગુમ્ ।” ઇત્યાદિપૂર્વ(પૃ. ૨૬)સૂચિતમન્ત્રેણામસ્તકાદિગુહ્યાન્તં ચતુષ્ષષ્ટિતદભિમાનિયોગિનીમયં પ્રવિભાવ્ય સ્વવામભાગે ચતુરસ્રપોડશદલાન્તરાલે ઇશાનાદિરોમકૂપાન્તં ચિત્રાણવિષયાત્મકં ગુરુકમગુણાવલિં સ્મૃત્વા શિરોરન્ધ્રભૂમધ્યલમ્બિકાકન્ઠહૃદયનાભિમેદ્વાધારેષુ ષડાસનં ષડધ્વરૂપં વિન્યસ્યાકુલકુલશૃંગાટગતામનચ્ચકલાં ત્રિખણ્ડમુદ્રયા આવાહનવિધયા આવાહ્ય સકલશરીરે

અથાન્તર્થજનં યોગિનીનાં લિખ્યતે યથા - સ્વશરીરમેવ માણ્ડપમ્, નન્દનકાનનં રોમનિચયમ્, સ્તબ્જયોતિદૃકરભ્યાદિક્ષોભાણમેવ વર્તિઃ, પ્રતિભિમ્બચિચ્છક્તિસ્ફાર એવ કામઃ, આહ્વાદકારિવૃત્તિષુ પ્રતિપાદિતા પારમેશ્વરી સ્ફુરતા વસન્તઃ, બાહ્યભાવવિમર્દની જ્ઞાનશક્તિરન્તરોલ્લાસ્યાત્મિકા શક્તિર્ગણાધિપતિઃ, પરવિચિકીવર્ણા ચિચ્છક્તિકલા સરસ્વતી, નવદ્વારમુખેન સકલવિષયં સમ્યક્ સમુદાયં પદારૂપા પ્રતિપાલયન્તી પારમેશ્વરી સ્ફુરતા દ્વારશ્રીઃ, અધઃશક્તિરેવ દલી(દિહલી), અન્તઃસ્થાનાનિ દ્વારાણિ, તદન્તસ્થા એકાદશદેવતા મનસા સહ એકાદશેન્દ્રિયાણિ, ભૈમાનિતાઃ શિવસ્થારા એવ ગાયિકાઃ ।

Page 101

ચક્રમયે સમરસીકૃતપરાપરકુણ્ડલિનીમયચિદ્દણ્ડે ત્વનુલોમપ્રતિલોમરૂપેણ મૂલવિદ્યાં સ્મૃત્વા સ્વશિરોગતચતુરસ્રે ચૂડીતલાદિવાયવ્યાદિવિદિક્ષ્વણિમાદિકં બ્રાહ્મ્યાદિકં મુદ્રાદશકં ચાન્તરન્તઃશૃંગાટકેષુ બાહ્યોક્તપ્રકારેણ પદ્મરાગરશ્મિકદમ્બકરૂપં પ્રાદક્ષિણ્યેન સમ્પૂજ્ય તચ્ચક્રેશ્વરીં ત્રિપુરાં નિત્યાં તચ્ચકાભિમાનિનીં સ્મૃત્વા તત્રત્ર્યેન સમર્પણમન્ત્રેણ પરામૃતકલાપાત્રં સ્મરેત્ । તત્રૈવ ચતુરસ્રાભ્યન્તરે દ્વ્યષ્ટદલપદ્મે લલાટાગ્રાદિતઃ કલાષોડશરશ્મિકદમ્બકં વામાવર્તેન તચ્ચક્રેશ્વરીં ત્રિપુરેશ્વરીં નિત્યાં પૂર્વવત્તચ્ચક્યાપિનીં સ્મૃત્વા તત્સમર્પણમન્ત્રેણ પરામૃતાસ્રાવં કૃત્વા તદભ્યન્તરે તત્રૈવાષ્ટદલપદ્મં પદ્મરાગોપમં સચ્ચિન્ત્ય લલાટાગ્રાભ્યન્તરે પૂર્વાધાગ્રેયાદિદિવિદિક્ષ્વનંગાધાષ્ટરશ્મિકદમ્બકં બાહ્યોક્તમન્ત્રૈઃ સ્મૃત્વા તચ્ચક્રેશ્વરીં ત્રિપુરસુન્દરીં નિત્યાં

तत्समर्पणमन्त्रं य स्मृत्वा बिन्दुमध्यं भूयङ्कं प्रविश्य यत्तुर्दशदेवीं यङ्केश्वरीं तथ्यङ्कसमर्पणं तत्पृष्ठादिवामावर्तेन
कृत्वा लम्बिकायां कण्ठे यङ्कदशङ्कं पूर्णवत् कृत्वा हृत्कमले त्वष्टास्रयङ्के पुरत आरभ्य

अथ पूजा यथा - अथ रत्नावल्यां कथितत्रिपाण्डमुद्रया कुलकुण्डलिनीमुत्थाप्य षोडशान्तर्गतसर्वानन्दमये नैन्दवे
महापीठे समावाप्य तत्रोक्तमुद्रानवकं प्रदर्श्य मानसैरुपचारैराधयेत् । उक्तं छि -

Page 102

वामावर्तेन वशिन्धाद्यष्टकं तथ्यङ्केश्वरीं तत्समर्पणमन्त्रं स्मृत्वा नाभियङ्के त्रिकोणे पुरस्तादारभ्य
कामेश्वर्यादितेवीत्रयं तथ्यङ्केश्वरीं प्रादक्षिण्येन स्मृत्वा तत्समर्पणमन्त्रेण समर्थं य मेढ्राधारे मूलविधया समस्तया
तुरीयपीठमन्त्रेण कुलकुण्डलिनीं स्मृत्वा तथ्यङ्केश्वरीतुरीयबीजरूपां स्मृत्वा परामृतयुक्तोदकेन तत्समर्पणमन्त्रं
समरन् पूजा समर्प्याध्युष्टकोटिरोमनिचये अङ्कैकरोम प्रत्यष्टाष्टकं शृङ्गाष्टकं अवधमृतकिलत्रं स्मृत्वा
यत्तुष्षष्टिलक्षकोटिमहायोगिनीश्रीपादुकां पूजयामीति प्रपूज्य मूलाधारस्वाधिष्ठानमणिपूरकानाडतविशुद्धिकण्ठलम्बिकाभूमध्य
नित्याष्टकं भूमध्यादुपरि ज्यवशिष्टनित्याष्टकमाद्वादशान्तं प्रतिगृह्यैकैकं सम्पूज्य पूजापूर्त्यर्थं तुरीयसमयविधां
परामृतवाहिनीं तत्रैव स्मृत्वा शक्तिपञ्चकयत्तुर्वह्निभिर्द्राव्यद्रावकभावेन स्वशरीरं यान्य(व?)र्णवर्णमकुलाभमृतकलया
पद्मरागमय्या कोटियन्द्रसुशीतलया त्वापूर्य तस्मिन् परामृतहृदये स्वविमर्शशक्तिं स्वात्मैक्येनाधवर्णवर्णनशेषबीजगर्भागां
कृत्वा परानन्दानुभववात्मकस्तिष्ठेत् ।

उत्थाप्य षोडशान्तयेन मुद्रया भवार्णवध्वंसकरीं पुरातनीम् ।

सौषुम्नमार्गे शवमूलविधया गले महापीठमये य तां नयेत् ॥

आध्यायेद्(वाडयेद्)यथापूर्वमुपचारैः पृथक् पृथक् ।

मानसैर्गन्धपुष्पाद्यैः पूजयन् योगिनां सदा ॥

Page 103

ततः पार्थिवगुणं सौगन्ध्यमशेषं गन्धपुष्पधूपभावेन समर्प्याग्नितत्त्वगुणमभिलप्रकाशं दीपमालाकर्पूरारात्रिकं
दत्त्वाऽप्यगुणमशेषं सरसमन्नलक्ष्यभोज्याष्टकं निवेद्य वायुतत्त्वगुणस्वशरीरयेष्टितं प्रदक्षिणमनस्कारं
परिकल्प्याऽकाशतत्त्वगुणशब्दघट्टादिनानावाद्यं परिकल्प्य (बुद्धिविभ्रमरूपा वृत्तीर्नृत्यगीतं परिकल्प्य) मनोबुद्ध्युद्धारात्
पशून् सरागादिकान् निशस्य तथ्यङ्केश्वरीं परितोष्य ज्ञानभङ्गेन मलमायाकर्माभ्यान् मगान् क्षयं
नीत्वा तदाममांसं बहुविधं परमेश्वर्यै निवेद्य कपालयन्द्रशृङ्गाटोदरगतितां मधेधारां (अविशिन्ना)द्वैत्यै समर्थं
स्वयं विमर्शशक्त्या शृङ्गाटोदरगतया बिन्दौ परमाद्वयपदे समरसीभूय पूजामनवरतं तन्वन् आनन्दमयो
भवेदित्यन्तःपूजा ।

॥ छति (श्रीविधानन्तनाथविरचितायां श्रीत्रिपुरसुन्दरीपद्धत्यां ज्ञानदीपविमर्शिनीयां)पूजापद्धतिस्त्रयोदशी ॥

ઉપચારાશ્ચ યથા - ભુમિર્ગન્ધઃ, આકાશઃ પુષ્પમ્, વાયુર્ધૂપ, તેજોઃ (દીપમ્), જલં નૈવેદ્યમ્, સ્વશરીરચેષ્ટાઃ પ્રદક્ષિણં
નમસ્કારં પરિકલ્પ્ય શબ્દં ઘણ્ટાદિ પ્રતિભાવ્ય બુદ્ધિનર્તકી પરિકલ્પ્ય

Page 104

મુદ્રાપદ્ધતિઃ

અથ મુદ્રોદ્ધારો યથા બાહ્યાભ્યન્તરભેદન । બાહ્યા સર્વસંક્ષોભિણ્યાદિયોનિમુદ્રાન્તાસ્તત્તદ્વીજૈઃ સહ પ્રતિચક્રમેકેકાઃ
પૂજાયાં કરવિરચને નિદર્શનીયાઃ । ત્રિખંડા ત્વાવાહનાર્થમેવ (વિનિયુક્તા) । દ્રાં દ્રીં કર્લીં બ્લૂં સઃ ક્ઠૂં હ્સ્ફીં ઐં
ઇતિ મુદ્રાબીજાનિ । રચનાપ્રકારસ્ત્વસ્માભિઃ કૃતાયામર્થરત્નાવલ્યાં મુદ્રાપટલવ્યાખ્યાને દ્રષ્ટવ્યઃ ।

અભ્યન્તરે યોનિમુદ્રાં યોજયેત્ । મેદ્વાધારનાભિહૃદયકણ્ઠલમ્બિકાભ્રૂમધ્યાષ્ટપદ્મપોડશદલચતુરસ્રનવાધારેષુ
પૂર્વોક્તબીજાનિ વાગ્ભવાદીનિ સહજબીજાન્તાનિ સ્મરન્ કુલશક્તિવિભ્રમં ભાવયેત્ । યોગિનામાન્તરમુદ્રાઃ ।

॥ ઇતિ વિધાનન્દવિરચિતાયાં શ્રીત્રિપુરસુન્દરીપદ્ધત્યાં જ્ઞાનદીપવિમર્શિન્યાં મુદ્રાપદ્ધતિશ્ચતુર્દશી ॥

Page 105

હોમપદ્ધતિઃ

અથ હોમઃ । તત્ર બાહ્યો યથા - સુલક્ષણે યોનિકુણ્ડે ભગાહુચતુરસ્રાર્ધચન્દ્રવૃત્તિત્રિકોણાદિકુણ્ડાનામન્યતમં
કાર્યાનુરૂપેણ કુણ્ડં સાધયેત્ । તત્ર ચતુરસ્રયોનિકુણ્ડાદીનાં લક્ષણમુચ્યતે । યથા - ચતુરસ્રં સમં તતો હસ્તમાત્રં
પ્રમાણં પચ્ચદશાઙ્ગુલખાતં (ચ) । તન્મધ્યેડઙ્ગુલૈકં નિર્ગત્યાઙ્ગુલૈકોચ્છિતકણ્ઠં કણ્ઠોપરિ નવાઙ્ગુલોચ્છિતા
મેખલા । મેખલા ચ પ્રથમા ષડઙ્ગુલવિસ્તારા । તસ્યામઙ્ગુલદ્વયં લમ્બિત્વા ચતુરઙ્ગુલવિસ્તારા
દ્વિતીયા મેખલા, તસ્યાપ્ચઙ્ગુલદ્વયં લમ્બિત્વા દ્વ્યઙ્ગુલવિસ્તારા તૃતીયા મેખલા । ઇત્યં ત્રિમેખલા
હસ્તપ્રમાણાદ્ બહિર્બહિઃ કર્તવ્યા । તત્પશ્ચિમપાર્શ્વમધ્યે દ્વાદશાઙ્ગુલદીર્ઘા અષ્ટાઙ્ગુલવિસ્તારા યોનિઃ કર્તવ્યા
। એકમેખલાપક્ષેડષ્ટાદશાઙ્ગુલં ખાતમ્, તત્ર ચૈકાઙ્ગુલઃ કણ્ઠઃ ષડઙ્ગુલોચ્છિતા મેખલા ચતુરઙ્ગુલવિસ્તૃતા
યોનિઃ । પ્રાગ્વદઙ્ગુલૌ કાષ્ઠકણ્ઠૌ । કુણ્ડાભ્યન્તરમુખા કિચ્ચિદવનતા અશ્વત્થપત્રવદ્ યોનિઃ । એવં લક્ષણયુક્તં
ત્રિકોણાધાકારં વા કુર્યાત્ । ઇત્યં દેવ્યાસ્ત્વીશાનભાગે કુણ્ડં કુર્યાત્ । તત્ર ઉલ્લેખનપ્રોક્ષણાદિસંસ્કૃતે હસન્ત્યાં
ભૂમૌ વા ચતુરસ્રત્રિકોણાહ્નિતાયાં મૂલવિદ્યામુચ્ચાર્ય

Page 106

કુણ્ડાય નમ ઇતિ કુણ્ડં સમ્પૂજ્ય ઋતુમર્તીં કામેશ્વરીં સકામાં ધ્યાત્વા સમાવાહ્ય મૂલવિદ્યાયા સમભ્યર્ચ્યારણેઃ
સૂર્યકાન્તાત્ કુલાષ્ટકરૂપવેશ્યાદિગૃહાદ્વા પુષ્પિતસ્ત્રીસુભગાનામન્યતમસ્યા ગૃહાદ્વા વિશેષતઃ । અથવા
દ્વિજાતિગૃહાદ્વા સ્વગૃહાદ્વા વહ્નિમાનીય વૌષડન્તમૂલવિદ્યાભિમન્ત્રિતાભ્યાં લોચનાભ્યામવલોકનમગ્રેરસ્ત્રમન્ત્રેણ
તાડનં હુઙ્કડન્તેન કવ્યાદંશપરિત્યાગઃ । કવચમન્ત્રેણ સમ્પૂજ્ય કુણ્ડસ્યોપરિ પ્રદક્ષિણં ત્રિધા પરિભ્રમ્ય જાનુભ્યામવનીં
ગત આત્મનઃ સમ્મુખં કૃત્વા કુણ્ડે સ્થાપયેત્ । કર્લીં વહ્નિમૂર્તયે નમ (ઇત્યગ્નિમભ્યર્ચ્ય)કામેશ્યાં ગર્ભનાડ્યાં

વામનાડ્યાં પ્રાણપૂરણપુરસ્સરં મૂલમધ્યેનાગ્નિં સંહારમુદ્રયાન્તઃસમાકૃષ્ય બૈન્દવોદરાગ્નિના સમરસીકૃત્યોદ્ભવમુદ્રયા
કામરાજેનૈવ દક્ષિણનાડ્યા રેચકેન મૂલમધ્યાનન્તર વહ્નિચૈતન્યાય નમઃ । ઇત્યં તેન કામેશીગર્ભનાડ્યાં પ્રતિષ્ઠાય
જ્વાલિનીમુદ્રાં પ્રદર્શ્ય મૂલષડડગેનાગ્નિષડડગેન ચ પૂજયેત્ તમગ્નિમ્ ।

યથા - સહસ્રાર્ષિષે હૃદયાય નમઃ । સ્વસ્તિપૂર્ણાય શિરસે સ્વાહા । અન્તસ્થપુરુષાય શિખાયૈ વષટ્ । ધૂમવ્યાપિને
કવચાય હું । સમજિહ્વાય નેત્રત્રયાય વૌષટ્ । ધનુર્ધરાય અસ્ત્રાય ફટ્ - ઇત્યગ્નિષડડગાનિ । વૈશ્વાનર જાતવેદ ઇહાવહ
લોહિતાક્ષ સર્વકર્માણિ સાધય સ્વાહેત્યગ્નિમન્ત્રેણ

Page 107

શક્તિસ્વસ્તિકવરદાભયધારિણં કનકવર્ણ કનકમાલાલકૃતં વહ્નિં સમ્પૂજ્ય તન્મધ્યે જિહ્વાસપ્તકબીજવિન્યાસં
વિદધ્યાત્ । યથા - અગ્નિમુખે ષટ્કોણં વિલિખ્ય ઐ સ્ત્ર્યં પદ્મરાગાયૈ તપ્તયામીકરવર્ણાયૈ હિરણ્યાયૈ નમઃ । મધ્યે
શાકુરકોણે ઐ ખ્યં સુવર્ણાયૈ સૂર્યવર્ણાયૈ ગંગનાયૈ નમઃ । ઐન્દ્રકોણે ઐ સ્ત્ર્યં રુદ્રલોહિતાયૈ પ્રોદાદાદિત્યવર્ણાયૈ
રક્તાયૈ નમઃ । વહ્નિકોણે ઐ હ્યૂ લોહિતાયૈ નીલવર્ણાયૈ નમઃ । તતસ્તદગ્નિહૃદયે દેવીં સપરિવારાં સમ્પૂજ્ય
તદનન્તરં રક્તશ્વમારપુષ્પાણિ સિતાજયક્ષીરસંયુતાનિ કેવલાજયહોમપૂર્વકં મૂલવિધયા નૈરૂત્યકોણે ઐ ખ્યં શ્વેતાયૈ
મુક્તામણિવર્ણાયૈ સુપ્રભાયૈ નમઃ । પશ્ચિમકોણે ઐ પૂં ધૂમિન્યૈ પદ્મરાગવર્ણાયૈ અતિરક્તાયૈ નમઃ । વાયવ્યકોણે
ઐ ઇં કરાલ્યૈ ચન્દ્રકોટિપ્રભાયૈ બહુરૂપાયૈ નમઃ । એતદનન્તરં કુણ્ડમધ્યે દેવીં સમભ્યર્ચ્ય પૂર્વવત્ સપરિચ્છદામિતિ
ગર્ભનાડ્યા સ્થાપિતસ્ય મન્ત્રસંસ્કૃતવહ્નિસ્તોત્રયબિન્દુ દત્વા

Page 108

સદિન્ધનૈરાચ્છાધ ગર્ભરક્ષાર્થમસ્ત્રજમદર્ભકકુણં દેવીહસ્તે બધ્વા ગર્ભાધાનાર્થ મૂલવિધયા મૂલસ્વામિનીમભ્યર્ચ્ય
પ્રથમબાણેનાહુતિત્રયં દત્વા રક્તાશ્વમારપુષ્પાણિ સિતાજયક્ષીરસંયુતાનિ જુહુયાત્ ત્રિધા । તતઃ પુંસવનાર્થ
મૂલવિધયા મૂલસ્વામિનીં સમ્પૂજ્ય દ્વિતીયબાણેનાહુતિત્રયં હુત્વા તતઃ સીમન્તોત્રયનાર્થ મૂલવિધયા મૂલસ્વામિનીં
સમભ્યર્ચ્ય તૃતીયબાણેનાહુતિત્રયં હુત્વા તતો મૂલવિધયાભિમન્ત્રિતકુસુમેન ચક્રાડગકલ્પનં કુર્યાત્ । ગર્ભનિષ્કામણં
ચ વિધાય તરર્થ મૂલવિધયા દેવીં સમભ્યર્ચ્ય ચતુર્થબાણેનાહુતિત્રયં હુત્વા નામકરણાર્થ મૂલસ્વામિનીં સમ્પૂજ્ય
પચ્ચમબાણેનાહુતિત્રયં હુત્વા કામાગ્નિસ્ત્વં હુતાશન ઇતિ નામ વિધાય તતો મેખલાસુ રક્ષાર્થ બ્રાહ્મ્યાદિકં સમ્પૂજ્ય
કુલિશાધસ્ત્રાણિ ચ વજ્રશક્તિદણ્ડપગ્ગપાશધ્વજગદાશૂલપદ્મચક્રાણિ । બ્રાહ્મ્યાદીનામનન્તરં દિક્ષુ કામબીજેન
કામં સમ્પૂજ્ય પૂર્વે દક્ષિણાસ્યાં વસન્તં પશ્ચિમાયાં રતિં ઉદીચ્યાં પ્રીતિમિતિ । તતશ્ચન્દનાદિસુગન્ધકાષ્ઠૈર્મૂપદીપાર્થ
વહ્નિમુદ્રત્ય કુણ્ડાન્તરે ધારણીયમ્ । યથાશક્તિ નિત્યહોમં જુહુયાત્ ।

Page 109

કામ્યાર્થી મૂલગ્રન્થોક્તમલ્લિકાજાત્યાદિદ્રવ્યૈર્જુહુયાત્ । પુરશ્ચરણાર્થી મન્ત્રદશાંશં પલાશપુષ્પૈર્જુહુયાત્ ।
પરિવારાણાં ચૈકેકશઃ પશ્ચાદન્નપાનભક્ષ્યભોજ્યલેહ્યયોષ્યતામ્બૂલાદિકં નૈવેદ્યાર્થમસ્મિન્ જુહુયાત્ । તતો દેવ્યાઃ
કરોદ્વર્તનાદિકં સકુલ્ય સુચમાપૂર્ય સુકસ્તુવં સમ્બઙ્કં કૃત્વા તદનૂત્યાય ઋજુકાયો ભૂત્વા સ્વનાભિમૂલે સુકસ્તુવાદિ
કૃત્વા પૂર્ણાહુતિં હુત્વા મૂલવિધયા આજ્યધારામવિછિન્નાં પૂર્ણાહુત્યર્થ ક્ષિપેત્ । તતો દેવીં વિસુજેત્ । સાપેક્ષં
પૂજાયકં ગચ્છેદિતિ । તતો વ્યાહૃતિં હુત્વા ભસ્મ ધારયેત્ । નાડીસન્ધાનેન વહ્નિસ્થાં દેવીં બ્રહ્મરન્ત્રે(બ્રહ્મરન્ત્રેષુ)

પરદેવ્યાં વા સંયોજ્ય વહ્નિમન્ત્રાત્ સંહૃત્ય દ્વાદશાન્તં નીત્વા હૃદિ નિવેશ્ય વહ્નિ વિસૃજ્ય પ્રસ્તરરૂપદર્ભમાલામુદ્રાસ્ય
મેખલાસુ સ્થિતાન્ મન્ત્રાન્ સમાકૃષ્ય નિવેદ્ય કાલદન્તં ત્રિવિધબલિમન્ત્રાન્ હૃદિ કૃત્વા સમ્યગ્ દેવીમુપેત્ય પુનર્ધૂપેન
સન્ધૂપ્યાર્ધપુષ્પાદિકં દત્ત્વા સાદૃગં પ્રણમ્ય અર્ધપાત્રસ્થદ્રવ્યચલુકત્રયેણ જપહોમૌ દેવ્યૈ નિવેદયેત્ ।
અથાન્તરહોમો યથા - નાભિકુણ્ડકુણ્ડલિનીચિદગ્રૌ દેવીમયે રાવરૌદ્રપ્રયોગલબ્ધપરમામૃતાજ્યેન
સહાક્ષવૃત્ત્યાખ્યદ્રવ્યાણિ સમાવૃત્ત્યા જુહુયાત્ ।

Page 110

ૐ ધર્માધર્મહવિદીમામાત્માગ્રૌ મનસા ઋચા ।

સુષુમ્નાવર્ત્મના નિત્યમક્ષવૃત્તિં જુહોમ્યહમ્ ॥

સ્વાહેતિ મૂલમન્ત્રપૂર્વકોડયમાભ્યન્તરહોમમન્ત્રઃ ।

પ્રકાશાકાશહસ્તાભ્યામવલોજ્યોન્મનીસ્રુચા ।

ધર્માધર્મકલાસ્નેહપૂર્ણાં વહ્નો જુહોમ્યહમ્ ॥

સ્વાહેતિ મૂલમન્ત્રપૂર્વકેનૈ(ણૌ)તેન પૂર્ણાહુતિં દધાત્ । તદુક્તં સદ્ગુતપદ્ધત્યાં -

આભ્યાં રાવાખ્યરૌદ્રાભ્યામાન્ત્યં ચસ્મિન્નનામકે ।

તદૃષ્ટ્યા તદ્ભલેનાશુ લભ્યતે ન કથાકમૈઃ ॥

મન્ત્રમુદ્રાનિરીહઃ સન્નજ્ઞાનં ચેન કેનચિત્ ।

તપદગ્રૌ હુનેદિદ્ધે ભાવપ્રા(વા)તં હવિર્મહત્ ॥

ચિત્તવૃત્તિસમાયુક્તામેનાં પૂર્ણાહુતિં ક્ષિપેત્ ।

એષ હોમવરઃ શ્રેષ્ઠઃ સમિદાજ્યાદિવર્જિતઃ ॥

॥ ઇતિ શ્રીવિધાનન્ટનાથવિરચિતાયાં શ્રિત્રિપુરસુન્દરીપદ્ધત્યાં જ્ઞાનદીપવિમર્શિન્યાં હોમપદ્ધતિઃ પચ્ચદશી ॥

Page 111

જપપદ્ધતિઃ

અથ જપલક્ષણં ત્રિભેદં - માનસમુપાંશુર્વાચિકં ચેતિ । તત્રોપાંશુવાચિકૌ કર્મયોગિનામ્ । તલ્લક્ષણમુક્તં
શ્રીસિદ્ધનાથપાદૈઃ -

ઉપાંશુર્નિજકર્ણૈકગોચરઃ સિદ્ધિદાયકઃ ।

સુસ્પષ્ટવચનોચ્ચારો વાચિકઃ સુવિશુદ્ધિદઃ ॥ ઇતિ ॥

માનસસ્તત્ત્વમુદ્રાપ્રયોગેણ શક્તિધારાચારેણ । તદુક્તં -

ઉચ્ચારો મનસા સ્થાનધ્યાનવર્ણ(પ્ર)કલ્પનાત્ ।

ઇત્યાદિના । તેષાં ફલાધિક્ષયમપિ શતલક્ષકોટિભેદેનોત્તરોત્તરવૈશિષ્ટ્યં મૂલાગમેષુ દ્રષ્ટવ્યમ્ ।

॥ ઇતિ જપપદ્ધતિઃ ષોડશી ॥

Page 112

અક્ષમાલાપદ્ધતિઃ

અથાક્ષમાલાલક્ષણં બાહ્યાભ્યન્તરભેદેન નિરૂપ્યતે । મુક્તાફલમણિસ્ફિતવૈદૂર્યપ્રવાલપદ્મરાગરક્તચન્દનરુદ્રાક્ષશાંખકુશાગ્રન્થિ
યથાકામં રક્તસૂત્રપ્રોતાનિ મૃગનાભિકર્પૂરકુણ્ડગોલોદ્ભવમિશ્રપ્રથમાર્તવભાવિતાનિ મૂલવિદ્યાજમાનિ
સમવિંશત્યષ્ટાવિંશત્ત્રિશદષ્ટપચ્ચાશદષ્ટોત્તરશતાનિ શતાનિ વા શુભેડહનિ સમાહૃત્યાક્ષમાલા કાર્યા ।
તયાક્ષમાલયા યથોક્તમુદ્રયા જપં કુર્યાત્ ।

યથા મધ્યમાડ્ગુલિમધ્યપર્વણિ માલાં નિધાય જ્યેષ્ઠાડ્ગુલિમધ્યપર્વણાકર્ષણં ગૃહસ્થાનામ્ । આભ્યન્તરા તુ
કુણ્ડલીસૂત્રપ્રોતાનિ હસમનુભૂષિતાનિ અનુલોમવિલોમમાતૃકાક્ષરાણિ શતસંખ્યાનિ વર્ગાષ્ટકસમેતાન્યષ્ટોત્તરશતાનિ
ભવન્તિ ।

કાર્ય(ં)પ્રાણસમો જપઃ સ્ફુટતરોચ્ચારક્રમાત્ કારયેત્

પચ્ચાશન્મણિમાલિકા કુલવધૂસૂત્રં ચ બન્ધુઃ કુજા ।

Page 113

મેરુ(ં)સોડપિ લયાન્તકોડપિ પિહિતો મેરો(ર)વિનોલ્લડ્ઘયેદ્

એવં નિશ્ચલલક્ષજપનિરતઃ સિદ્ધો ભવેત્ ખેચરઃ ॥

અક્ષમાલાપદ્ધતિઃ સમદશી ॥

Page 114

સ્તોત્રપદ્ધતિર્હ

અથ સ્તોત્રજપપ્રકારઃ -

કિં કિં દુઃખં દનુજદલિનિ લીયતે ન સ્મૃતાયાં

કા કા કીર્તિઃ કુલકમલિનિ ખ્યાપ્યતે ન સ્તુતાયામ્ ।

કં કં યોગં સુરવરનુતે નાપ્લુવન્ત્યર્થિતાયાં

કા કા સિદ્ધિસ્ત્વયિ ન ચિનુતે ચિત્તમાલમ્બિતાયામ્ ॥ ૧ ॥

સર્ગસંસર્ગસંરમ્ભસ્ફારિતાઘૌઘવિભ્રમે ।

ચિચ્ચન્દ્રમણ્ડલાન્તરથે નમસ્તે હરવલ્લભે ॥ ૨ ॥

જગદાહ્લાદનોદ્યોતયોગભોગવિયોગિનિ ।

સ્થિતિલાભસ્થિતે દેવિ નમઃ સ્થાણુપ્રિયેડમ્બિકે ॥ ૩ ॥

ભાવાભાવપૃથગભાવસ્વભાવોદયધર્મિણિ ।
ચૈતન્યપગ્ધકે દેવિ નમસ્તુભ્યં વરાડ્ગને ॥ ૪ ॥

Page 115

ષ્ટિસ્થિત્યુપસંહારપ્રત્યુજ્ઞાતપદોદયે ।
ચિદ્વિશ્રાન્તિમહાસત્તામાત્રે માત્રે નમોઽસ્તુ તે ॥ ૫ ॥

વહ્ન્યર્કશીતકિરણે બ્રહ્મચક્રાન્તરેદિતે ।
ચતુષ્પીઠેશ્વરિ શિવે નમસ્તે ત્રિપુરેશ્વરિ ॥ ૬ ॥

ચરાચરમિદં વિશ્વં પ્રકાશયસિ શામભવિ ।
માતૃકારૂપમાસ્થાય તસ્યૈ માતર્નમોઽસ્તુ તે ॥ ૭ ॥

સ્મૃતા ભવભયં હંસિ પૂજિતા શિવશકુરિ ।
સ્તુતા ત્વં વાચ્છિતં વસ્તુ દદાસિ કરુણાપરે ॥ ૮ ॥

ભક્તસ્ય મે નિત્યપૂજાયુક્તસ્ય સમનન્તરમ્ ।
વાગ્ભવાદિમહાસિદ્ધિ દેહિ ત્રિપુરસુન્દરિ ॥ ૯ ॥

પરમાનન્દસન્દોહપ્રમોદભરનિભરિ ।
દુઃખત્રયપરિભ્લાનવદનં ત્રાહિ માં શિવે ॥ ૧૦ ॥

શબ્દબ્રહ્મમયે સ્વચ્છે દેવિ ત્રિપુરસુન્દરિ ।
યથાશક્તિ જપં પૂજા ગૃહાણ મદનુગ્રહાત્ ॥ ૧૧ ॥

દ્રવ્યહીનં ક્રિયાહીનં મન્ત્રહીનં ચ યદ્ભવેત્ ।
તત્સર્વં કૃપયા દેવિ ક્ષમસ્વ પરમેશ્વરિ ॥ ૧૨ ॥

Page 116

દ્વૈતાદ્વૈતમહામોહશર્વરીક્ષપણક્ષમઃ ।
ભાસ્વાનિવ જયત્યેકો ગણેશો ભૂતિસંયુતઃ ॥ ૧૩ ॥

પ્રતિભાયાઃ પરોલ્લાસો નિશાકર ઇવાપરઃ ।
મૂર્તિયુક્તઃ સ જયતિ બટુકસ્તાણ્ડવાન્વિતઃ ॥ ૧૪ ॥

ષટ્ત્રિંશત્તત્ત્વવિભવં ક્ષેત્રં ચઃ પાલયત્યલમ્ ।
ક્ષેત્રેશં તમહં નૌમિ તાણ્ડવસ્થં મહાલયમ્ ॥ ૧૫ ॥

ચતુષ્પીઠનિવાસિન્યો યોગેશ્વર્યો મહાબલાઃ ।
ચતુષ્ષષ્ટિપ્રકારાસ્તા નિત્યં વન્દે કુલાડ્ગનાઃ ॥ ૧૬ ॥

भेदाभेदमलामोडविवर्तपरिमण्डिताम् ।
आपूरयन्तीं समयां त्रिशार्णां तां नमाम्यहम् ॥ १७ ॥

५. पाठः

यन्मया क्रियते कर्म जाग्रत्स्वप्नसुषुप्तिषु ।
तत्सर्वं तावकी पूजा भूयाद् भूयै य मे शिवे ॥
यन्मयोक्तमिडाज्ञानात् तन्मलत् स्वल्पमेव वा ।
उन्त! सर्वं जगद्भ्रात्रि क्षन्तव्यमयमञ्जलिः ॥

Page 117

तत्रौभ्यनन्तविभवां भुवनालिवर्तिमत्ताङ्गनां लुप्तयमोहनदक्षरक्षाम् ।
देवीं परां त्रिपुरभोगिनिनामधेयां सर्वाभिलाषपरिपूरणकल्पवल्लीम् ॥

अथ पञ्चश्लोकाः -

अद्य मे सकलं जन्म अद्य मे सकला क्रिया ।
अद्य मे सकलं स्थानं जिवितं सकलं मम ॥
अद्य धन्यः कृतार्थोऽहमद्य मे सकला गतिः ।
अद्य मे सकलं सर्वं त्रैलोक्यं सयराचरम् ॥
यन्नाथ भवदङ्घ्रिभ्यामङ्कितस्तु शिरो मम ।
तेन विख्यातसतीर्तिश्चरिष्यामि जगत्त्रये ॥
त्वत्प्रसादान्मलादेव सर्वज्ञत्वं लभाम्यहम् ।
किमनेन न पर्याप्तं यदायात एतत् प्रभुः ॥
किं कर्म का गतिर्मलयमादेशो दीयतां प्रभो ।
यदि मां मन्यसे नाथ श्रद्धाभक्तिसमन्वितम् ॥
त्रैलोक्यमोहनं यत् सर्वशापरिपूरकम् ।
सर्वसङ्क्षोभाणं यत् सर्वसौभाग्यदायकम् ॥
सर्वार्थसाधकं यत् सर्वरक्षाकरं तथा ।
सर्वरोगहरं यत् सर्वसिद्धिप्रदायकम् ॥
सर्वानन्दमयं मध्यं नवमं यत्कनायकम् ।

નવધા ચક્રસંક્રેતં યો જાનાતિ સ પૂજકઃ ॥
 પ્રકટાશ્ચૈવ ગુપ્તાશ્ચ તથા ગુપ્તતરાઃ પરાઃ ।
 સમ્પ્રદાયકુલોત્તીર્ણા નિગર્ભાશ્ચ રહસ્યકાઃ ॥
 અતિપૂર્વરહસ્યાશ્ચ પરાપરરહસ્યકાઃ ।
 નવધા નામસંક્રેતો યોગિનીનાં યતઃ સ્થિતઃ ॥

Page 118

ત્રિપુરા ત્રિપુરેશી ચ સુન્દરી પુરવાસિની ।
 શ્રીર્માલિની ચ ત્રિપુરા સિદ્ધા ચ ત્રિપુરામ્બિકા ।
 નવમી ભૈરવી પ્રોક્તા ચક્રેશ્વર્યો યથાક્રમમ્ ॥
 જયતિ નિજસુધામ્ભસ્સમ્ભવા વાગ્ભવશ્રીરથ
 સરસસમુદ્યત્કામતત્ત્વાનુભાવા
 તદનુ પરમધામધ્યાનસંલક્ષ્યમોક્ષા
 રવિશશિશિભિરૂપા ત્રૈપુરી મન્ત્રશક્તિઃ ॥ ૧ ॥

જય જય જગદેકમાર્તનમશ્વન્દ્રયુડેન્દ્રસોપેન્દ્રપદ્મોદ્ભવોષ્ણાંશુશીતાંશુશિભિપવનયમધનદદનુજેન્દ્રપતિવરુણ(પ્ર)મુખસકલસુરમ
 સુલીતે સ્થલામ્મોજનિભયરણનખરત્વકાન્તિચ્છલેન હરનયનહવ્યાશનપ્રતિકૃતાનડ્ગવિજયશ્રિયાડસૌ ભવત્યા
 ભવેનેવ શરણાગતઃ પાદમૂલે સમાલીન ઇવાલક્ષ્યતે સુલક્ષ્યતે લલિતલાવણ્યતરુકન્દલીસુભગજડ્ઘાલતે ચિલ્લતે
 ॥ ૨ ॥

ગલિતકલધૌતપ્રભોરુદ્યતે સુદ્યુતે વિદ્યુદ્યોતમાણિક્ક(કય)બન્ધોજ્વલાનર્ધકાગ્નિકલાપાનુસંયમિતસુનિતમ્બભિમ્બસ્થલે
 સુથલે ॥ ૩ ॥

સ્મરદ્વિરદપરિરચિતનવરોમરાજ્યકુશો નિરકુશો ॥ ૪ ॥

દક્ષિણાવર્તનાભિભમત્રિવલીતટપરિલુઠિતલલિતલાવણ્યરસસુરતનિમ્નગાભૂષિતસુમધ્યદેશે સુદેશે
 સ્ફુરત્તારહારાવલીગગનગડ્ગાતરડ્ગપ્રજાલિંગિતોત્તુડ્ગનિભિડસ્તનસૌવર્ણગિરિશિખરયુગ્મે અયુગ્મે ઉમે
 ॥ ૫ ॥

મુરારિકરકમ્બુરેખાનુગતકણ્ઠપીઠે સુપીઠે લસત્સરલસવિલાસભુજયુગલપરિહસિતનવકોમલમૃણાલે સુનાલે ॥
 ૬ ॥

Page 119

મહાર્દમણિવલયજમયૂખયથમાંસલિ(લ)કરકમલનખરત્વકિરણે જિતરણે સુકરણે સુશરણે ॥ ૭ ॥

स्फुटपद्मरागेन्द्रमणिङ्कुण्डलोत्प्लसितकान्तिच्छद्योत्थुरितगण्डस्थलीरथितकस्तूरिकापत्ररेभासमुद्गातसुधानाथगाण्डिवशोभे
सुशोभे ॥ ८ ॥

मडासिद्धगन्धर्वगणकिन्नरीतुम्भुरुप्रभुभवररथितवरविविधपदमङ्गलानङ्गसङ्गीतसुभश्रवाणसम्मूर्णकार्णो
सुकर्णो जय स्वामिनि ॥ ९ ॥

शशिशकलसुगन्धिताम्भूलपरिपूर्णांभुभि सुभुभि ॥ १० ॥

बालप्रवालप्रभाधरदलोपान्तविश्रान्तदन्तधुतिधोतिताशोकनवपल्लवासक्तशरदिन्दुकरनिकरसान्द्रप्रभे सुप्रभे देवि
॥ ११ ॥

विश्वकर्मादिनिर्माणविधिसूत्रसुस्पष्टनासाग्ररेभे सुरेभे ॥ १२ ॥

कपोलतलकान्तिविभवेन न विभान्ति नश्यन्ति धावन्ति तेजसि य तमांसि य विमलतरतरलतरतारकानङ्गलीलाविलासासोत्प्ल
सुकाशे ॥ १३ ॥

यलद्वल्लताविजितकन्दर्पकोदण्डभङ्गे सुभङ्गे ॥ १४ ॥

मिलन्मध्यमृगनाभिभयभिन्दुपटयन्द्रतिलकायमानेक्षणालङ्कृतार्धेन्दुरोचिल्ललाटे सुललाटे ॥ १५ ॥

लसद्भ्रंशमणिजालकान्तरितवरयलकुन्तलान्तानुगतकुन्दमालानुषक्तभ्रमद्भ्रमरपङ्के सुपङ्के ॥ १६ ॥

वडद्वल्लपपरिमलमनोहारिनवमालिकामल्लिकामालतीकेतकीयम्पकेन्द्रीवरोदारमन्दारमालानुसङ्गथितधम्मिल्लमूर्धावनद्धेन्दुकर
गगनतलसञ्चरोऽयं यशश्चरुपः सदा दृश्यते ते शिवे ॥ १७ ॥

यस्य मधुरस्मितज्योतिषा पूर्णचरिणाङ्गुलक्ष्मीः क्षणाक्षेपं विक्षिप्यते तस्य मुणपुण्डरीकस्य कविभिः कदा कोपमा
केन कस्मिन् कथं दीयते ॥ १८ ॥

Page 120

सुस्फुटस्फुटिकघटिताक्षसूत्रनक्षत्रययङ्कपरिवर्तनविनोदसन्दर्शितनिशासमययारे सुयारे मडाज्ञानमयपुस्तकं
उस्तपन्नेऽत्र वामे दधत्या भवत्या तदा सुस्फुटे वाममार्गस्य सर्वोत्तमत्वं समुपदिश्यते ॥ १९ ॥

दिव्यमुभसौरभे योगपर्यङ्कुबद्धासने सुवदने सुरसने सुदर्शने समुदने सुडसने सुरेशि जननि तुभ्यं नमो जय जननि
तुभ्यं नमो जय जननि तुभ्यं नमः ॥ २० ॥

अ ण उ ऋ ल षति लघुतया तदनु द्वैर्घ्येण पञ्चैव योनिस्तथा वागभव प्रणव औ बिन्दुरः क ञ ग घ ङ य छ ज ञ
ज ट ठ ड ण त थ द ध न प कृ ञ भ म य र ल व श ष सङ्क्षलयेति सुबद्धरुद्रात्मिकाममृतकरकिरणगणवर्षिणी
मातृकामुद्गिरन्ती डसन्ती लसन्ती वसन्ती सदा तत्र कमलवनभवनभूमौ भवन्ती भवभेदिनी भयभङ्गिनी
सभूर्भुवःस्वर्भुवनमूर्तिभव्ये सुभव्ये सुकाव्ये ॥ २१ ॥

સુકૃતિના યેન સમ્ભાવ્યસે તસ્ય જર્જરિતજરસો વિરજસોઽપિ પુત્રીકૃતાર્કસ્ય સત્તર્કપદવાક્યાગમવેદવેદાઙ્ગવેદાન્તસિદ્ધાન્તસૌર
વિવિધવિદ્યાકુલં લિખિતપદગુપ્તસમ્બન્ધરસસત્કાન્તિસોદારભણિતપ્રબન્ધપ્રભાર્થસમલક્ષ્ટતાશેષભાષામહાકાવ્યલીલોદયા
સિદ્ધિરૂપયાતિ સઘોમ્બિકે ॥ ૨૨ ॥

વાગ્ભવેનૈકેન વાગ્દેવિ વાગીશ્વરો જાયતે । કિન્નુ કિલ કામાક્ષરેણ સકૃદુચ્ચરિતેનૈવ તવ સાધકો બાધકો ભવતિ ભુવિ
સર્વશૃંગારિનાં તત્રયનપથપતિતત્રેત્રીલોલ્પલા ઝટિતિ યદિ સિદ્ધગન્ધર્વગણસુન્દરીલલિતવરવિદ્યાધરી વાસુરી
વામરી વા મહીનાથનાથાઙ્ગના વા જ્વલન્મદનગરશરનિકરદલિતસજ્જોભિતા નિગડિતેવ જ્વલિતેવ સ્ખલિતેવ
મુષિતેવ સમ્પદ્યતે । શક્તિભીજૈકસન્ધ્યાયિનાં યોગિનાં ભોગિનાં વૈનતેયાયતે દાહિનામમૃતમેઘાયતે દુસ્સહવિષાણાં
નિશાનાથયૂઝાયતે । ધ્યાયતે ધાર્યતે યેન બીજત્રયં તસ્ય નામ્નૈવ પશુપાશમલપગ્જરં ત્રુટયતિ તદાજ્ઞયા સિદ્ધ્યતિ
ય ગુણાષ્ટકં ભક્તિભાજા મહાભૈરવિ કવલિતસકલતત્વાત્મિકે સુસ્વરૂપે સુરૂપે પરિણતશિવાયાં ત્વયિ તદા કઃ પરઃ
શિષ્યતે કા કિંયા શિષ્યતે યદિ ત્વદ્ભક્તિહીનસ્ય

Page 121

તત્ત્વસ્ય કાર્યક્રિયાકારિતા તદિતિ તસ્મિન્ વિધૌ તસ્ય કિં ધામ કિં નામ કિં કર્મ કિં શર્મ કિં નર્મ કિં વર્મ કિં ધર્મ કા
ગતિઃ કા રતિઃ કા મતિઃ કિં વર્જનીયં ચ ॥ ૨૩ ॥

ઝટિતિ યદિ સર્વશૂન્યાન્તભૂમૌ નિજેચ્છાસમુન્મેષસમયં સમાસાધ વાલાગઝોટયંશરૂપા વિગર્ભીકૃતાશેષસંસારબીજનુબન્નાસિ
કન્દં તદા ત્વમમ્બિકા ગીયસે । તદનુ પરિજનિતકુટિલાગ્રતેજોઽકુરા જનનિ વામેતિ સંસ્તૂયસે તતો બદ્ધસ્પષ્ટરેખા
શિખા જ્યેષ્ઠેતિ સમ્ભાવ્યસે । સૈવ શૃંગાટકાકારતામાગતા સૌદ્રીતિ વિખ્યાયસે ॥ ૨૪ ॥

તાશ્ચ વામાદિકાસ્ત્વત્કલાસ્ત્રીન્ ગુણાન્ સન્દધત્યઃક્રિયાજ્ઞાનચયવાઞ્છાસ્વરૂપાઃ ક્રમાત્ તામરસજન્મમધુમથનપુરવૈરિણાં
બીજભાવં ભજન્ત્યઃ સૃજન્ત્યસ્ત્રિભુવનં ત્રિપુરસુન્દરીતિ તેન સહીર્ત્યસે ॥ ૨૫ ॥

તત્ર શૃંગાટપીઠોલ્લસત્કુણ્ડલોકાકલાપા કુલાત્ પ્રોલ્લસન્તી સગન્ધી શિવાર્કં સમારુઢ્ય ચાન્દ્રં
મહામણ્ડલં દ્રાવયન્તી પિબન્તી સુધાં કુલવધૂઃ કુલં પરિત્યજ્ય પરપુરુષં કુલીનમવલમ્બ્ય વિશ્વં પરિભ્રામ્ય
સર્વસ્વમાક્રમ્ય તેનૈવ માર્ગેણ નિજકુલનિવાસં સમાગત્ય સન્તુષ્યસીતિ પ્રિયઃ કઃ પતિઃ પ્રભુઃ કોઽસ્તુ તેનૈવ
જાનીમહે હે મહેશાનિ! રમસે ચ કામેશ્વરી કામગિર્યાલયેઽનઙ્ગકુસુમાદિભિઃ સેવિતા તદુપરિ જાલન્ધરપીઠે
વજ્રપીઠેષુ વજ્રેશ્વરીપરિજના નટયસિ પુનઃ પૂર્ણગિરિગહ્વરે નગ્રવસનાચ્ચિતે ભગમાલિની વિલસસિ દેવિ
જ્વલન્મદનશરનિકરમધુવિકસિતસમદમધુકરકદમ્બાવિપિનવિભવે ભગવતિ શ્રીત્રિપુરસુન્દરિ શ્રી-ઓઝ્યાણપીઠે
નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે શિવે ॥ ૨૬ ॥

ઇતિ ત્રિપુરસુન્દરીચરણકિંક્રિણીશિષ્જિતં

મહાપ્રણતિદીપકં ત્રિપુરસુન્દરીદણ્ડકમ્ ।

ઇમં ભજતિ ભક્તિમાન્ પઠતિ ચ સુધીઃ સાધકઃ

સ ચાષ્ટગુણસમ્પદાં ભવતુ ભાજનં સર્વદા ॥ ૨૭ ॥

Page 122

सौधाम्बुधावरुणपोतसुवर्णशैलकादम्बदिव्यवनमध्यमवर्णभूमौ ।
भास्वद्विचित्रमणिमण्डपदिव्यपीठमध्यस्थितां भुवनमातरमाश्रयामि ॥ २८ ॥

ब्रह्मेन्द्ररुद्ररिचन्द्रसङ्ग्रहमिस्कन्दद्विपाननडुताशनवन्दितायै ।
वागीश्वरि त्रिभुवनेश्वरि विश्वमातरन्तर्बलिश्च कृतसंस्थितये नमस्ते ॥ २९ ॥
छति त्रिपुरसुन्दरीदण्डकं समाप्तम् ॥

(अथ सौभाग्यलुप्तस्तोत्रं पठेत्)
तन्मण्डः परमं नौमि कृत्यैः पञ्चभिरङ्कितम् ।
अशेषविश्रामेदात्म पूर्णाढन्तात्मकं शिवम् ॥ १ ॥

त्रिधा विभक्तं यद्भस्तु स्तोतृस्तुत्यस्तुतिक्रमात् ।
ऐकस्मै मण्डसे तस्मै नमः सकलयक्षुषे ॥ २ ॥

स्मरामि तां परा वायं पश्यन्त्यादिकमाश्रयाम् ।
नानाविधरसाकारां मलानुभववृषिणीम् ॥ ३ ॥

देशकालपदार्थात्म यद्भस्तु यथा यथा ।
तत्तद्रूपेण या भाति तां श्रये सांविदीं कलाम् ॥ ४ ॥

भूलाद्विभिलपर्यन्तं मलात्रिपुरसुन्दरि ।
या तनुस्ते तटित्प्रभ्या तां भजे भवशातनीम् ॥ ५ ॥

योनीं कनकपुञ्जामं लुटि विद्युच्छटोज्ज्वलम् ।
आज्ञायां यन्द्रसङ्काशं मण्डस्तव मण्डेश्वरि ॥ ६ ॥

प्रसृतामृतरश्म्यौघसन्तर्पितयरायराम् ।
भवानि भवशान्त्यै त्वां भावयाम्यमृतेश्वरीम् ॥ ७ ॥

Page 123

वर्णः कला पदं तत्त्वं मन्त्रो भुवनमेव य ।
छत्यध्वषट्कं देवेशि भाति त्वयि त्रिदात्मनि ॥ ८ ॥

अनाश्रितादिकालाग्निरुद्रान्तं चित्रमुद्भुतम् ।
उन्मीलयसि मातस्त्वं प्रकाशवपुषि त्वयि ॥ ९ ॥

यद्विदं भासते देवि नामरूपङ्कियात्मकम् ।
प्रकाशवपुषि त्वत्तस्तत्सर्वं नातिरिच्यते ॥ १० ॥

नेत्राद्विजलकोपान्ते लृत्पद्मासनलीलया ।

વારં વારં ત્વયા દેવિ રૂપાદિમધુ સેવ્યતે ॥ ૧૧ ॥

સંવિદેવ્યઃ સમાક્રમ્ય વિષયાનમૃતાસવાન્ ।

યોગિનાં પ્રેષયન્ત્યાર્યે ત્વત્પૂજાર્થં હિ સર્વદા ॥ ૧૨ ॥

સૌભાગ્યહૃદયં ગુહ્યં શિવાનન્દેન યોગિના ।

સમારાધનપૂર્ત્યર્થં સ્મૃતં સકલકામદમ્ ॥ ૧૩ ॥

ઇતિ વિરચિતમેતત્ ત્રૈપુરં સ્તોત્રમામં

પ્રકટિતપરમાર્થં યોગિવર્યોપજુષ્મ્ ।

સકલદુરિતરોગદ્વંડસનાનન્યકાર્યં

પ્રતિયજનવિધાનં સેવ્યતાં ભક્તિયુક્તૈઃ ॥ ૧૪ ॥

॥ ઇતિ સ્તોત્રપદ્ધતિરષ્ટાદશી ॥

Page 124

પવિત્રપદ્ધતિ:

અથ પવિત્રારોપણં બાહ્યાભ્યન્તરભેદેન લિખ્યતે । તત્ર મિથુનસંક્રાન્તિમારભ્ય તુલાસંક્રમણપર્યન્તમુભયપક્ષયતુર્થષ્ઠમીયતુર્થ
તિથૌ -

સૌવર્ણં રાજતં તામ્રં કૃતાદિષુ યથાક્રમમ્ ।

કલૌ કાર્પાસજં વાપિ યથાશક્તિ પવિત્રકમ્ ॥

કર્તિતં દ્વિજકન્યાભિસ્ત્રિગુણં ત્રિગુણીકૃતમ્ ।

ઘૌતં શુક્લં શુભં સૂત્રમન્યદધ્યુપયુજ્યતે ॥

પટ્ટવલ્લપદ્મોત્થં ક્ષૌમં દાર્ભં શણ્ઘોદ્ભવમ્ ।

મુજ્જાદિસમ્ભવં સૂત્રં પવિત્રાય પ્રશસ્યતે ॥

પ્રણવશ્ચન્દ્રમા વહ્નિર્જામ નાગો ગુહો રવિઃ ।

સાદાખ્યઃ સર્વદેવાશ્ચ ક્રમેણ નવતન્તુષુ ॥

(ઇતિ)સોમશમ્ભુગ્રન્થોક્તયુક્ત્યા નવતનુસૂત્રં વિધાય શિરોમન્ત્રાભિમન્ત્રિતેન પઞ્ચગવ્યેન સંશોધ્ય મદનકુલાદિજલેન
હૃન્મન્ત્રિતેન પ્રક્ષાલ્ય

Page 125

પુનરસ્ત્રેણાભ્યુક્ષ્ય નેત્રેણાવરોધ્ય કવચેન ગ્રથિત્વા રક્તચન્દનકાશ્મીરકસ્તૂરીચન્દ્રરોચનાહરિદ્રાગૈરિકકષાયકલ્કાદિના
રન્જયેત્ । અન્યતમેન (તદેતિ)યથાસમ્પત્તિ શિખામન્ત્રેણ રન્જયિત્વા સમસ્તેનાડગપટ્ટકેનોદ્ધૃત્ય

मूलमन्त्रेण माण्डपेशाने स्थापयेत् । तत्र पूर्वधुरधिवासनार्थं निजबाहुमात्रं पञ्चाशद्गुणमेकग्रन्थि श्रीभाण्डमण्डितं पवित्रकं विरच्य ततोऽपरेधुरारोपणार्थमष्टोत्तरशतयतुःपञ्चाशत्सप्तविंशतिगुणमुत्तमादिक्रमेण षोडशद्वादशनवसङ्ख्याधारग्रन्थि तत्पुर्वष्टकाभिप्रयेण स्वदैः षोडशभिन्नपुंसैर्द्वादशभिर्वर्गादैः सक्षकारैर्नवभिः स्वगुणसङ्ख्याकैरङ्गुलैः प्रतिपर्वमानं वा पवित्रत्रयं कुर्यात् ।

गणेशक्षेत्रपालाभ्यां नवतन्तुतत्तुल्यग्रन्थिभण्डप्रमाणगुरुणां (सिद्धानां)समं नवतन्तुतत्समं ग्रन्थिपञ्चगुलीमात्रं प्रतिगुरु (प्रतिसिद्धं)पवित्रकम्, अथवैकमेव सर्वत्र बोद्धव्यम् । आसनषट्कस्य प्रत्येकं कण्ठमनुग्रन्थङ्गुलं यतुरङ्गुलस्थानां सिद्धब्रह्मादिमुद्राणामष्टतन्तु तावता ग्रन्थङ्गुलं य कुर्यात् ।

Page 126

षोडशकलाद्व्यष्टिकोणान्त्यङ्कदेवतानां स्वयङ्कसङ्ख्याया सूत्रादि कार्यम् । तत्र यङ्केश्वरीणां त्रैकाधिकं तन्त्वाद्विपवित्रकं कार्यम् । कामेश्वर्यादिदेवीत्रयस्य प्रत्येकं द्वादशतन्त्वादिकं मुष्यदेव्यास्तु उत्तमादिक्रमेण यतुष्षष्ट्यष्टत्रिंशत्सप्तविंशतितन्त्वादि पूर्वोक्ताभिप्रायेण कुर्यात् । मध्ययङ्केश्वर्या मूलदेवतावदेव कार्यम् । गङ्गावतारकमष्टोत्तरशतयतुःषष्टियतुःपञ्चाशत् तन्त्वादि विधाय आचार्यस्य सप्ततन्तूपवीतमानं यथाशोभं ग्रन्थि विरच्य तथैव साधकसामयिकानाम्, किन्तु साधकस्य पञ्चतन्त्वादि, सामयिकानां त्रितन्त्वादि (भट्टकादि)भक्तित्रयस्य नवतन्त्वादि कार्यम् । अग्निस्थापनं प्राग्वत् । सर्वासामथवा मुष्यदेव्या अेकमेव । ततः कलशाष्टकवारिधानीदेवीकुम्भानां सप्तविंशतिद्वादशनवतन्त्वादि कार्यम् ।

ततोऽधिवासनवासरेऽस्त्रमन्त्रेण माण्डपं त्रिसूत्रेण वेष्टयित्वा शान्तादिकोणोपकण्ठे यवान् प्रस्तीर्थं तदुपर्यासनषट्कं समभ्यर्च्य तदुपरि पयःसंयुतोदकपूर्णां पञ्चरत्नसर्वोषधिपूगङ्गलादिकुलगर्भा

Page 127

कुङ्कुमादिविच्छित्तिरञ्जितं यूपपल्लवच्छन्नं सोपवीतं समाव्य तद्गुलङ्गलसम्पूर्णपात्रमुष्णं सवस्त्रयुग्माच्छादितं देवीकुम्भं व्यवस्थाप्य तदुपरि देवीमावाह्य मूलमन्त्रेण तां सम्पूज्य वारिधानीमलङ्कृत्यास्त्रेणाभ्यर्च्य पूर्वादिशानान्तेषु मुष्यकुम्भवदलङ्कृतेषु कुम्भेष्वष्टसु अष्टौ वशिन्त्यादिका (ः)सैकारै (ः)स्वस्वनामपदैर्नमोन्तैर्यज्ञरक्षार्थं पूजयेत् । ततः प्राग्वन्माण्डले नित्यनैमित्तिकार्यं पूजां कृत्वाऽधिवासनपवित्रं देव्या आरोपयेत् । यथा पवित्रं गन्धपुष्पसङ्घितं धूपवासितमादाय ध्यात्वा देवीं पवित्रस्य समग्रस्याधिकारिणीं मूलविद्यां समुख्यार्थं सर्वयङ्कान्तरालस्थे सर्वपीठाधिपे सर्वतत्त्वात्मिके परब्रह्माभिन्नरूपे मन्त्रान्निपुणसुन्दरि कृतसंवत्सरनित्यनैमित्तिकपूजापरिपूरणाय सर्वकामावाप्तये य अेल्येडि द्वारपालगुरुसिद्धदेवतायङ्केश्वरीपरिवारिता पवित्रारोडण्वावाहनसमये आभन्त्राणगन्धपवित्रकमिदं तुल्यं नम इति गन्धपवित्रं देवीशिरस्यारिष्येत् ।

ततः परेष्टुः कुम्भपूजां नित्यनैमित्तिकीं य देवीपूजां कृत्वा देवीकुम्भे तावन्मूलेन तत्समाभौ तुल्यमिदं पवित्रं नम इत्यनेन पवित्रकमारोप्यास्त्रेण

Page 128

वारिधान्यां तथैवारोप्य वशिन्त्यादिदिग्देवतानां स्वस्वनामभिरौकारादिनमोन्तैस्तुल्यमिदं पवित्रं नम इत्युख्यार्थारिष्येत् । ततः प्रधानदेवीमन्त्रमुख्यार्थात्मानं देवीरूपं ध्यात्वाऽत्मनि पवित्रकं समारोपयेत् ।

તતઃ પરિવારદેવીનાં સ્વસ્વનામમન્ત્રૈસ્તુભ્યમિદં પવિત્રકં નમ ઇત્યેવ મન્ત્રૈઃ પ્રતિચક્રં પવિત્રકં સમર્થ્ય
મૂલમન્ત્રમુચ્યાર્ય સોમસૂર્યવહ્નિચક્રેશ્ચરિ ત્રૈલોક્યમોહનાદિસર્વચક્રાધિષ્ઠાતુ બ્રહ્મવિષ્ણુરુદ્રપરબ્રહ્માત્મિકે
આત્મતત્ત્વવિદ્યાતત્ત્વશિવતત્ત્વવ્યાપિકે નિજરૂપાભિન્નેચ્છાજ્ઞાનક્રિયાશક્તિસ્વરૂપોલ્લાસભૂતે સમસ્ત(મન્ત્ર)માતર્મહાત્રિપુરસુન્દરિ
પરચિચ્ચમત્કારધર્મિણ્યણિમાદિનિખિલસિદ્ધિપ્રદે સાંવત્સરિકનિત્યનૈમિત્તિકપૂજાપરિપૂરણાય તુભ્યમિદં સુપવિત્રકં
નમ ઇતિ (ચક્ર)દેવ્યૈ દત્વા પવિત્રત્રયં તતઃ સમયવિદ્યાં સ્મૃત્વા તેનૈવ વાક્યેન ગડ્ગાવતારે તુભ્યમિદં પવિત્રકં નમ
ઇતિ સમર્પયેત્ ।

અથ -

પ્રસીદ મમ દેવેશિ ક્રિયાલોપો યતો ગતઃ ।

મધ્યે સંવત્સરસ્યાસ્ય આદાવન્તે તથા ભવેત્ ॥

Page 129

તદનેનાનુયોગેન સિતસૂત્રાન્વિતેન તુ ।

મમાસ્તુ તત્ સુસમ્પૂર્ણમખાણં ત્રિપુરેશ્ચરિ ॥

ઇતિ પીઠવ્યોપતિષ્ઠેત્ । તતોડગ્નિકાર્યં નિર્વત્યાગ્નો દેવીં ધ્યાત્વા પૂર્વવત્ પવિત્રકમર્પયિત્વા મહાનૈવેદ્યાદિધૂપ(દીપ)ઘણ્ટાવાદિત્રાસા
કૃત્વા કૃતકૃત્યઃ સ્વપેત્ ।

તતોડપરેધુર્નિત્યનૈમિત્તિકપૂજા કૃત્વા હોમં વિધાય કુમારીબટુકયોગિનીચક્રમભ્યર્ચ્ય દેવ્યૈ દક્ષિણાં નૈવેદ્યં પૂર્ણાહુતિ
કૃત્વા વહ્નિસ્થાં દેવીં વિસર્જ્ય એતત્તે નિર્માલ્યનૈવેદ્યપવિત્રાદિકં શ્રીત્રિપુરસુન્દરિ શેષિકાભ્યો નમ ઇતિ સમર્પ્ય તત્સર્વ
વસ્ત્રે બદ્ધ્વાડગાધજલેષુ વિનિક્ષિપેત્ ।

અથાન્તરં પવિત્રં યોગિનાં લિખ્યતે । કુલશક્તિમધ્યુષ્ઠવલયાં મૃણાલતન્તુનિભાં તડિત્કોટિવિડમ્બિનીં વિશ્વસૂચનાત્
સૂત્રભૂતામુત્યાપ્ય નવચક્ર(વિ)બ્રમચતુરાં ચક્રપ્રતિલોમેન બ્રહ્મરન્ધ્રં નીત્વા શર્કગાટોદરગતાયામનવગર્ભસ્થિતાયાં

Page 130

પરશક્ત્યામર્પયેત્ ત્રિવારમ્, તેન માનસકર્મલક્ષણં વત્સરજં પ્રાપ્યતે । તદુક્તમનન્તશક્તિભટ્ટારકૈઃ
(ત્રિપુરસુન્દરીકલ્પલતાયામ્)-

યત્પ્રોતં વિશ્વમેતદ્ભુવનવિરચનાત્ તત્ત્વવાર્ણાધિમુદ્યન્મન્ત્રસ્ફારાનુષક્તં પ્રતતપદકલાદ્વૈતરૂપં વિભાતિ ।

તદીપં શક્તિસૂત્રં પરમશિવમહાપૂગદેદીપ્યમાનં વન્દે પૂજાક્રમસ્ય પ્રચુરફલવિધૌ હેતુભૂતં સ્વહૃત્સ્થમ્ ॥

॥ ઇતિ શ્રીવિધાનન્દનાથવિરચિતાયાં ત્રિપુરસુન્દરીપદ્ધત્યાં જ્ઞાનદીપવિમર્શિન્યાં પવિત્રપદ્ધતિરેકોનવિંશતિઃ ॥

Page 131

દમનપદ્ધતિઃ

અથ દમનકારોપણં દ્વિવિધં બાહ્યાભ્યન્તરભેદેન ।

હેલાવલોકનબલાદ્વિલયં વિધાય

કામં ચકાર તરસાભિનવં સ શમ્ભુઃ ।
 યદ્દીપવીર્યવિભવાશ્રયણેન શક્તિઃ
 સાવ્યાત્ ત્રિલોકજનની ત્રિપુરા જગન્તિ ॥
 દેવ્યાઃ કરોતિ પરશક્તિમહોદયેન
 દિવ્યં વસન્તસમયે દમનોત્સવં યઃ ।
 કામાન્ નિતાન્તમિહ કામિજનઃ સમન્તાદ્
 આપ્નોતિ શશ્વદમિતાન્ સ્વહૃદન્તરસ્થાન્ ॥
 દમનકસ્ય વિધિં વક્ષ્યે શાસ્ત્રદૃષ્ટેન કર્મણા ।
 યેન સાંવત્સરી પૂજા સાહૃલ્યં ભજતે નૃણામ્ ॥
 પૂર્વં સમાધિસંસ્થસ્ય શિવસ્યામિતતેજસઃ ।
 તપોનિકૃત્તયે કામઃ શકેણ પ્રેષિતો યદા ॥

Page 132

તદા લલાટનેત્રાગ્નિજવાલાભિસ્તેન શમ્ભુના ।
 ભસ્મરાશીકૃતઃ કોપાત્ સ કામસ્તત્ર વિશ્વજિત્ ॥
 રતિઃ પતિવિયોગાર્તા પ્રીતિઃ શોકાદ્ રુરોદ ચ ।
 તદશ્રુપાતાદુદ્ભૂતા દમનસ્ય લતા શુભા ॥
 તદ્ રામણીયં સૌરભ્યં પવિત્રત્વં ચ શકુરઃ ।
 દૃષ્ટ્વાદાય મુદ્રા દગ્ધે મૂર્ધ્નિ તામતિકૌતુકાત્ ॥
 રતિપ્રીતિશુચં જ્ઞાત્વા કરુણાવિષ્માનસઃ ।
 અનડ્ગં નિર્મમે શમ્ભુર્ભૂયઃ સકુલ્પમાત્રતઃ ॥
 તતો વરં દદૌ તસ્મૈ કન્દર્પાય સ શક્તિમાન્ ।
 વસન્તે દામનીં પૂજામસ્માકં ન કરોતિ યઃ ॥
 વત્સરાચાર્કુલં તસ્ય તવ સર્વં ભવિષ્યતિ ।
 ઇત્યસ્માત્કારણાત્ સન્તઃ કુર્વન્તિ દમનોત્સવમ્ ॥

તત્ર પવિત્રમૃદાપૂર્ણે અર્પરે સમૂલં દમનકમાદાય નવધા કૃત્વા હસક્ષમલવરયૂં ઇતિ મન્ત્રેણામન્થ્યાસ્યૈવૈકૈકાક્ષરેણ
 સનાદભિન્દુના નવધા મન્ત્રિતં પૃથક્ પૃથગારોપ્ય અઘોરેભ્યોઽથ ઘોરેભ્યો ઘોરઘોરતરેભ્યઃ સર્વેભ્યઃ શર્વ સર્વેભ્યો
 નમસ્તે અસ્તુ રુદ્રરૂપેભ્યો નમ ઇત્યઘોરમન્ત્રેણાભિષિચ્યાસ્ત્રેણ વામકરતર્જન્યાગ્રવિલેખનેન

Page 133

રક્ષાં કૃત્વા કવચેન મૂલમુદ્રયોપરિ કરભ્રામણેનાવગુણ્ય સ્થાપયેત્ । તતો વૃદ્ધિગતશ્ચૈત્રમાસિ સિતત્રયોદશ્યાં
તં દમનકમસ્ત્રેણોદ્યુત્ય કુકુમાદિસુગન્ધદ્રવ્યૈર્હૃદયમન્ત્રેણાલભ્ય પવિત્રવદધિવાસ્ય પ્રાતશ્ચતુર્દશ્યાં નિત્યપૂજાં નિર્વર્ત્ય
પવિત્રવદ્ ઘટસ્થાપનાદિકં કૃત્વા તતઃ કુકુમધૂપાદિવાસિતેન તેનૈવ (દમનેન)નિત્યનૈમિત્તકપૂજાં કૃત્વા દમનકં સમર્થ
દેવ્યૈ પૂજામણ્ડલે કુકુમોદકાદિના (મણ્ડલાન્તરે)વિરચ્ય હસ્તેનાશોકતરુમાલિખ્ય તદુપરિ ત્રિકોણં કૃત્વા તન્મધ્યે
નવયૌવનમારક્તવસ્ત્રાલકારભૂષિતં રતિપ્રીતિભ્યાં કામદેવં સર્વોપચારસહિતેન મદ(દમ)નકેનાભ્યર્ચ્ય ઐ લ્હી શ્રીં ક્લે
રત્યૈ નમઃ, ઐ લ્હી શ્રીં ક્લે પ્રીત્યૈ નમ ઇતિ મન્ત્રેણ રતિપ્રીતી સમભ્યર્ચ્ય વં વસન્તાય નમ ઇતિ (મન્ત્રેણ)વસન્તમર્થચિત્વા
ઐ કં કદમ્બવનાય નમ ઇત્યુદ્યાનં સમ્પૂજયેત્ ।

તેષાં ધ્યાનં યથા - વસન્તો ગૌરવર્ણો વામકરાર્પિતામૃતપૂર્ણકલશઃ, દક્ષિણકરે નાનાપુષ્પરચિતમાલાધારી, રતિપ્રીતી
દ્વે ગૌરશ્યામવર્ણો તામ્બૂલપત્રમુદિતવામકરે કુશેશયનીલોત્પલહસ્તે દિવ્યવસ્ત્રાવૃતે

Page 134

દિવ્યાભરણભૂષિતે પુષ્પમાલોપશોભિતે ધ્યેયે । ઇતિ કામમર્થચિત્વા આગમોક્તં તત્પ્રસાદનાય વાજ્યં પઠેત્ । યથા

દેવ્યભ્યર્હિતેન દેવેન વરસ્તે મન્મથાર્પિતઃ ।

યસ્તેન પૂજા નિર્વિઘ્ન ભૂયાન્મે ત્વત્પ્રસાદતઃ ॥

ઇતિ મદનોત્સવપૂજા નિર્વિત્યાગ્રિકાર્યં કૃત્વા દમનકપૂજાસમર્પણં વિધાય તતો દમનકસમ્પૂજિતામિષ્ટદેવતામાગમપુસ્તકં
તતો ગુરુતઃ સ્વાત્માનં દિવ્યસૂક્ષ્મઘણ્ટિકાધલણ્કૃતહિન્દોલકાધિરૂઢં કૃત્વા ગીતવાદ્યનૃત્યાદિ (વિવિધોત્સવં)વિધાયાભીષ્ટદેવતામ્
કુમારીચક્રં સન્તર્ધ્યં સ્વવિભવાનુસારેણ સ્વગુરુ સંપરિવારં યથાશક્ત્યા હેમવસ્ત્રાદિના સમ્પૂજ્ય તત્પ્રસાદાદાણાં
ગૃહીત્વા દીપોત્સવં કુર્યાત્ । યથા -

ગોધૂમાશ્ચ સિતાશાલીગુડખણ્ડવિમિશ્રિતાઃ ।

શર્કરાદિકસંયુક્તા લવણેન્દુવિમિશ્રિતાઃ ॥

ક્ષીરેણાલોડયેત્ તત્તુ સ્વયમ્ભુકુસુમાન્વિતમ્ ।

કુણ્ડગોલકસમ્મિશ્રં નવદ્રવ્યવિમિશ્રિતમ્ ॥

સાર્ધત્રયગુલમાનાં ત્રિકોણાકારાં ચક્રેશ્વરીં નવકસડ્પ્યયા કૃત્વા ધૃતેન પક્તાન્ રક્તવર્તિકાન્ ગોઘૃતપૂરિતાન્
સ્થાવ્યભ્યન્તરે યાદૃદિક્ષુ મધ્યે સંસ્થાપ્ય

Page 135

સિદ્ધદ્રવ્યં યવદધિમધુઘૃતલોલીભૂતચરં મધદીપાસનત્વેન સંસ્થાપ્ય ચણકાદીન્ વિકીર્ય પરિતસ્તામ્બૂલપત્રાન્
સપૂગફલાન્ નિક્ષિપ્ય રત્નસ્વર્ણસમેતાન્ કૃત્વા ઐકુારાહિતત્રિકોણવૃત્તચતુરસ્રમણ્ડલં કૃત્વા દેવીં ષડ્ગેનાભ્યર્ચ્ય
દીપાસનસ્થાલીશ્ચ તસ્મિન્ પ્રતિષ્ઠાપ્ય કીકુણ્ડેણ પ્રબોધ્ય નવનિત્યાભિઃ પ્રત્યેકં હેતુપુષ્પગન્ધચારાધ્ય ભૂજાનુકો
ભૂત્વા કરાભ્યામુદ્યુત્ય મૂલવિદ્યાસમયવિદ્યાચતુષ્ટયપ્રાન્તે પ્રાગારાર્તિકપરિભ્રામણોક્તં વાજ્યદ્વયં પઠન્ દેવીપુરતઃ
પ્રાદક્ષિણ્યેનાધ્યુષ્ટવારં પરિભ્રામ્ય તન્મણ્ડલે પ્રતિષ્ઠાપ્ય સ્વસ્વસામયિકૈઃ સહ રહસિ તાન્ દીપાન્ સચતુષ્કાન્

सशालिकान् सम्प्राश्यायभ्य मूलदेवीं नमस्कृत्य पूर्णाहुतिं (दत्त्वा)वह्निस्थां मण्डलस्थां देवीं विसृज्य निर्मात्यानि वेधारोपितं मण्ड(दम)नकं शेषिकायेटिकाभ्यो निवेद्य ताश्च विसृज्य मूलविधामङ्गसङ्गितां प्राग्वद् देहे विन्यसेत् । अथाभ्यन्तरदमनकं (यथा)- भ्रूमध्ये मूलविधामुदितकोटिबालार्कभां दमनकाभ्यां दमनोद्भवान् (ध्यात्वा)मनसा सम्पाद्य तामाभ्यन्तरयन्त्रेभ्यो अनश्चकलासंयु(त्रि)तायै मूलेन समर्प्याभ्यन्तरद्वारस्थेभ्यः कामरतिप्रीतिवसन्तोधानेभ्यो दत्त्वा मानसकर्मसिद्ध्यै प्रार्थनावाक्यं पठेत्, दीपोत्सवं चाभ्यन्तरं

Page 136

कुर्यात् । यथा - अकुलशङ्काटे निशेषजगद्धीजमाद्यवर्णं प्रकाशं शिवरूपं दीपं समर्पयेत् । यरुक्रमपि तद्विमर्शरूपमधःशङ्काटोदरगतं परामृतकलया सिक्तं भावयेत् ।

निमित्तार्थनतिथयस्त्वेना मन्तव्याः - शिवरात्रिदिनत्रयं दीपोत्सवदिनत्रयं दक्षिणोत्तरायण(दिनद्वयं)यन्त्रसूत्र्योपराग(दिनद्वयं)युगाद्यादिदिनमात्मजन्मत्रयं गुरुजन्मत्रयं स्वदीक्षादिनिमित्यादि ।

॥ ऽति श्रीविधान-नानाथविरचितायां श्रीत्रिपुरसुन्दरीपद्धत्यां दमनकपद्धतिर्विशतिः ॥

Page 137

काम्यपद्धतिः

अथ काम्यप्रयोगांश्च कथयामि समासतः ।

यैः प्राप्नुवन्ति मनुजः प्रार्थितानप्रयत्नतः ॥

सारस्वतार्थी मूलवाग्भवमाज्ञोपायेन शाक्तोपायेन वा साधयेत् । अ(आ)ज्ञवः क्रियानुष्ठानजः । यथा - श्वेतवस्त्रगन्धालङ्कारादिसङ्गितः श्वेतापवकमध्यगः श्वेतवस्त्रालङ्कारां पुस्तकाक्षमालाम्बरं यतुरस्रसङ्गितमध्ययङ्गां ध्यात्वा श्वेतैरेव गन्धाद्युपयारैर्मूलाद्येन सिद्धिमातृकामुद्रावशिन्यादिसङ्गितां कोणदेवीरङ्गितामभ्यर्च्य तत्पुत्रतः श्वेताक्षमालया नवलक्षं जपेत् । तदन्ते योनिपुत्रो मल्लिकाज्जात्यादिश्वेतपुष्पैराज्यमधुप्लुतैर्दशजुडुयात्, तर्पयेत् शतांशेन । मस्तके लृष्टये श्वेतवर्णां ध्यात्वाऽत्मानमपि देवीरूपं ध्यात्वा जपेत् । अथवा पूजाविरङ्गितं ङितकृतन्यासः श्वेतवर्णां भगवतीं मूर्ध्नि लृष्ट(द्)ध्यानपूर्वकमात्मानं (य)तन्मयं ध्यात्वा मूलाद्यरूपां कुण्डलिनीं मूलादिब्रह्मरन्ध्रगां शरन्नन्दकरोपमां करामृतलोलीभूतां समस्तवेदशास्त्रागमानुद्गिरन्तीं यन्त्रे विलीनां ध्यायेत् । अयं शाक्तोपायः । तथा (य?)वश्याद्यर्थी रक्तवस्त्रगन्धानुलेपनादिकृतन्यासः कामकलारूपमात्मानं ध्यात्वा तदनु यतुरस्रयतुर्दशादशाद्वयाष्टकोणमित्रकोणयङ्गां कामकलारूपां यतुर्भुजां पाशाङ्कुशयापबाणधरां ध्यात्वा

Page 138

सिद्धिमातृमुद्रायतुर्दशद्वयवसुदेवीसङ्गितां कोणदेवीरङ्गितां मूलमध्येन सम्पूज्य रक्ताक्षमालया नवलक्षजपं विधाय ततो रक्ताश्वेअमारजपापुष्पाद्यैर्मधुरत्रितययुतैस्त्रिकोणपुत्रोदशांशं जुडुयात् । शतांशेन तर्पयेत् । अयं कृत्वाऽचिरादपरः कामो भवति । अथवा तादृग्रूपां भगवतीमात्मानं ध्यात्वा मूलमध्यरूपां कुलकुण्डलिनीमूलाद्

બ્રહ્મરન્ધ્રાદ્ મૂલાન્તં દ્રાવ્યદ્રાવકભાવેન ધ્યાયેત્ । તથા વિષાપહારાર્થી શ્વેતવસ્ત્રાલહુરાદિશ્વેતવર્ણા
પાશાકુશપુસ્તકાક્ષમાલાધરાં સમસ્તચક્રમધ્યગાં ધ્યાત્વા કોણદેવીરહિતસમસ્તપરિવારદેવતાસહિતાં મૂલતાર્તીયેન
સમ્પૂજ્ય શ્વેતાક્ષમાલયા નવલક્ષ્મં જપં વિધાય શ્વેતપુષ્પૈરાજ્યમધુપ્લુતૈશ્ચતુરસ્રકુણ્ડે દશાંશં જુહુયાત્ । શતાંશેન
તર્પયેત્ । એવહુારી કામકલાવગ્ચનકરી(રો)ભવતીતિ ।

તાદૃગ્રૂપાં દેવીમાત્માનં સગ્ચિન્ત્ય મૂલતાર્તીયરૂપાં કુણ્ડલિનીં મૂલાન્તં (લગ્મિ)બિકાન્તં લગ્મિકાતો બ્રહ્મરન્ધ્રં(ન્ધ્રાન્તં
બ્રહ્મરન્ધ્રાત્ પુનર્લગ્મિકાપર્યન્તં શરચ્ચન્દ્રકરોપમાં ધ્યાયેત્ । તસ્યાપ્યચિરાત્ પૂર્વવત્ ફલસિદ્ધિઃ । અથવા
રક્તવસ્ત્રાદ્યં ત્રિપુરસુન્દરીવિગ્રહમાત્માનં ધ્યાત્વા સમસ્તચક્રમધ્યસ્થાં સમસ્તપરિવારસહિતાં સમષ્ટિવિદ્યા
ચાભ્યર્થ્ય તત્પુરસ્તાદ્ રક્તાક્ષમાત્રયા નવલક્ષ્મજપં કૃત્વા ચતુરસ્રાદિકુણ્ડે પલાશપુષ્પૈર્મધુરત્રયાન્વિતૈર્દશાંશં હુત્વા
શતાંશં સન્તર્પ્ય

Page 139

પશ્ચિમાભિમુખલિંગપુરતો લક્ષ્મેકં જપેત્ । ઇત્યહુારી સાક્ષાદ્ ભૈરવો ભવતિ । અથવા મહાત્રિપુરસુન્દરીમાત્માનં
ધ્યાત્વા સમસ્તવિદ્યારૂપાં કુલકુણ્ડલિનીં જન્મસ્થાનાદ્ હૃદયં હૃદયાદ્ ભ્રૂમધ્યં ભ્રૂમધ્યાદ્ બ્રહ્મરન્ધ્રં પુનશ્ચ બ્રહ્મરન્ધ્રાદ્
ભ્રૂમધ્યમિત્યેવક્રમેણ । દ્રાવ્યદ્રાવકભાવેન કેવલપદ્મરાગનિભાં ધ્યાયેત્, યાવન્મનોલયઃ । તસ્યાપિ પૂર્વવત્
તત્ફલસિદ્ધિઃ । ઇતરવશ્યાદિકામ્યપ્રયોગો । આસ્માભિઃ કૃતાયામર્થરત્નાવલયાં સર્વં સ્પષ્ટમેવાસ્તીતિ ।

॥ ઇતિ કામવિધાનપદ્ધતિરેકવિંશતિઃ ॥

Page 140

દીક્ષાપદ્ધતિઃ

અથ (દીક્ષા)કથ્યતે । યથા -

પ્રણમ્ય સર્વતોજયોતિરિહં સામરસાત્મિકામ્ ।

વામકેશીમતપ્રામાં દીક્ષાં વક્ષ્યે ગુરુદિતામ્ ॥

દેવમાનુષપિત્ર્યાદિવત્સરાદિદિને સુધીઃ ।

સિદ્ધપક્ષે શુભદિને ચન્દ્રશુદ્ધ્યામતન્દ્રિતઃ ॥

મણ્ડપં કરયિત્વા તુ લક્ષણૈરન્વિતં ગુરુઃ ।

દીક્ષોપકરણં સર્વં તત્રાનીય યથાવિધિ ॥

રક્તતેજોમય(યં)સ્થાપ્ય બ્રહ્માણ્ડે મણ્ડપે સુધીઃ ।

ઉપવિશ્યાસને રમ્યે હૃદ્યે રક્તોત્તરામ્બરે ॥

५. पाठः

प्राग्य परमेशानीं धामत्रयनिवासिनीम् ।
वामकेशीमतप्रासां दीक्षां वक्ष्ये शिवोदिताम् ॥ १ ॥

देवमानुष्यपैत्रादिवत्सरेषु शुभे दिने ।
सुमुहूर्ते सुयोगे य यन्द्रशुद्ध्यामतन्त्रितः ॥ २ ॥

मण्डपं कारयित्वा तु लक्षाक्षौरन्वितं गुरुः ।
दीक्षोपकरणं सर्वं तत्रानीय यथाविधि ॥ ३ ॥

स्नात्वा सन्ध्यादिकं सर्वं सूर्यपूजादिकं कृमात् ।
कृत्वा सुरक्तगन्धाद्यैरनुलिप्तः स्वलङ्कृतः ॥ ४ ॥

Page 141

शिवाद्विगुरुपर्यन्तां पारम्पर्यकभावलीम् ।
स्मृत्वा कपडुजे विद्वान् तदाज्ञादानपूर्वकम् ॥

समाप्य नित्यपूजां तु ङोमान्ते देशिकोत्तमः ।
आसामैशानदिग्भागे नवारयतुरस्रकम् ॥

मण्डलं वर्तयित्वा तु कलशा(न्)स्थापयेन्नव ।
डैमजान् ताम्रजान् वापि मार्तिकान् वापि नूतनान् ॥

संशोध्य नेत्रप्राणवै रक्तसूत्रगुणान्वितान् ।
पयःपूषान् कृलोपेतान् पञ्चामृतपवित्रितान् ॥

ध्यानामृतसमोपेतान् अष्टगन्धिसुगन्धितान् ।
डैमरत्नयुतान् कृत्वा रक्ताम्बरयुगान्वितान् ॥

शक्त्या समन्वितः श्रीमान् यार्वङ्ग्या यारुभूषया ।
यक्षमुद्गत्य सकलं विधिवद् देशिकोत्तमद् ॥ ५ ॥

नित्यनैमित्तिकीं पूजां कृत्वान्ते ङोमसंयुतान् ।
मण्डपेशान् (वि)दिग्भागे नवारं यतुरस्रकम् ॥ ६ ॥

मण्डलं वर्तयित्वा तु रज्जितैस्तण्डुलैः शुभैः ।
पञ्चवर्णैर्यथान्यायं रजोभिर्वाथ कुङ्कुमैः ॥ ७ ॥

डैमांस्ताम्रानथान्यान् वा मार्तिकान् वाथ नूतनात् ।

રક્તસૂત્રૈર્યથાન્યાયં મણિડતાન્ મણ્ડલૈરનુ ॥ ૮ ॥

નવકુમ્ભાન્ સમાહૃત્ય કષાયજલપૂરિતાન્ ।

રત્નસ્વર્ણાદિસંયુક્તાન્ સ્થાપયિત્વાથ મણ્ડલે ॥ ૯ ॥

Page 142

ચુતપલ્લવસઞ્ચન્નમુખાનક્ષતકાન્વિતાન્ ।

સશઙ્ખદર્પણોપેતાન્ સફલાન્ ફલદાયકાન્ ॥

ગણેશક્ષેત્રપાલાભ્યાં સહિતં ગુરુમણ્ડલમ્ ।

ઋત્વાસનાન્તમભ્યર્ચ્ય વ્રીહિતાણ્ડુલમણિડતે ॥

સર્વધાન્યસમાયુક્તે કુશકૂર્યવિરાજિતે ।

મધ્યે ચ વસુકોણે ચ પ્રણવૈઃ સ્થાપિતાન્ યજેત્ ॥

મૂલદેવીં મધ્યકુમ્ભે વશિન્ધ્યાદીંસ્તથાષ્ટસુ ।

સહસ્રાદિકમેણૈવ સ્પૃશન્ મૂલમનું જપેત્ ॥

નીરાજનવિધિં કુર્યાત્ પૂર્વવદ્દેશિકાગ્રણીઃ ।

રક્તગન્ધવિલિમાઙ્ગઃ સ્ત્રીવેષાભરણાન્વિતઃ ॥

મધ્યે દેવીમયં કુમ્ભં બહિરષ્ટ યથા પરાન્ ।

કોણેષુ કારણૈર્યુક્તાન્ વશિન્ધ્યાદિસમાશ્રયાન્ ॥ ૧૦ ॥

ઉદિતારુણસક્રાશૈઃ પરિધાગ્યાંશુકૈઃ શુભૈઃ ।

યુગ્મયુગ્મક્રમેણાથ વસ્ત્રેણાચ્છાદ્ય બુદ્ધિમાન્ ॥ ૧૧ ॥

અથવા મધ્યગે યુગ્મં બહિરેકમલાભતઃ ।

સતાણ્ડુલૈઃ ફલમુખૈઃ સતામ્બૂલૈઃ સપુષ્પકૈઃ ॥ ૧૨ ॥

પલ્લવોપરિ રાજદ્ભી રજ્જિતાન્ પત્રકૈઃ શુભૈઃ ।

ગણેશબટુકી દ્વારિ સમ્પૂજ્ય સ્વસ્ત્યમન્ત્રતઃ ॥ ૧૩ ॥

ઈશાનાદિ યથાન્યાયં વાયવ્યાન્તં ગુરુક્રમમ્ ।

અભ્યર્ચ્યાસનષટ્કં તુ મધ્યકુમ્ભાસને બુધઃ ॥ ૧૪ ॥

Page 143

તામ્બૂલપૂરિતમુખો વિજ્ઞાનાનન્દચેતનઃ ।

સર્વશ્ઙ્ગારવેષાઢ્યસ્ત્રિપુરીકૃતવિગ્રહઃ ॥

सुशीलः सत्यसन्धश्च करुणादिगुणान्वितः ।
 विनीतः कुलपालश्च शाक्तशाम्भवतत्त्ववित् ॥
 शक्त्या य सञ्चितः श्रीमान् यार्यङ्ग्या यारुशिलया ।
 रक्तगन्धविलिमाङ्ग्या विज्ञानानन्दमात्रया ॥
 क्षौमवस्त्रपरीताङ्ग्या मुदितो देशिकाग्राणीः ।
 (अलमानन्देन संयुक्तः)मदिरानन्दनन्दितः ॥
 द्वि(टी)क्षये(द्)देशिकः शिष्यं तदानन्दोपलक्षणम् ।
 कुम्भस्य पुरतो भूयो योनिवृत्तं सुमण्डलम् ॥

मूलदेवीं मध्यकुम्भे आवाहयानुविधानतः ।
 यङ्कं (सं)पूजयित्वा तु आह्वयो कुम्भे यथा गुरुः ॥ १५ ॥
 वशिन्यादिमथाभ्यर्च्यष्टकं तुष्टिदं गुरुः ।
 गन्धपुष्पादिभिस्तत्र यथान्यायं यथोचितैः ॥ १६ ॥
 षोडशैरुपचारैस्तु अङ्घ्रिर्नैवेद्यकादिभिः ।
 परितोष्य यथाशक्ति भक्त्या भक्तेष्टदं ततः ॥ १७ ॥
 तत्पुरो मण्डलं भूयो गुरुणा यतुरस्रकम् ।
 तत्र शङ्खं प्रतिष्ठाप्य सुगन्धिजलपूरितम् ॥ १८ ॥
 ऋत्वासनेऽर्चिते तत्र देवीं सम्भाव्य बुद्धिमान् ।
 कोणदेवीवृत्तां देवीं सम्पूजयानुविधानतः ॥ १९ ॥

Page 144

विधाय विधिवद् विद्वानभ्यर्च्य रसमासनम् ।
 तत्र शङ्खं प्रतिष्ठाप्य ह्रियरत्नगुणान्वितम् ॥
 कोणदेवीयुतां देवीमर्चयेत् शङ्खवारिणा ।
 अष्टोत्तरशतं जप्त्वा स्पृशन् शङ्खमम(न)-न्यधीः ॥
 नितान्तदक्षिणान् दक्षान् सात्त्विकान् सुदृढव्रतान् ।
 ऋष्याकालुष्यरक्षितान् मायाकुम्भाववर्जितान् ॥
 गुरुसुश्रूषणरतान् वेदवेदाङ्गपारगान् ।
 सुउपान् भट्टवित्तांश्च श्रद्धाभक्तिसमन्वितान् ॥

સ્થાપયિત્વા પુરસ્તસ્ય નવાચતુરસ્રકે ।
વર્ગબીજસમેતાભિર્વશિન્ધાદિભિરચિતે ॥

અષ્ટોત્તરશતં તત્ર મૂલમન્ત્રં સ્મૃશન્ જપેત્ ।
નીરાજનિવિધિં કુર્યાત્ પશ્ચાદ્ દેશિકપુણ્ડગવઃ ॥ ૨૦ ॥
શિષ્યાનાહા(નાવાહ)યેદ્ યોગ્યાન્ સુગુમાનપ્રમાદિનઃ ।
નિતાન્તદક્ષિણાન્ દક્ષાન્ લક્ષણૈરન્વિતાન્ પુનઃ ॥ ૨૧ ॥

પ્રવેશ્ય પ્રતિસીમાન્તવસ્ત્રચ્છન્નમુખાન્ ગુરુઃ ।
પ્રોક્ષયેન્મૂલમન્ત્રેણ ત્રિવારં શઙ્ખવારિણા ॥ ૨૨ ॥
નવાચતુરસ્રાખ્યે મણ્ડલે પૂજિતે સુધીઃ ।
સ્થાપયિત્વા તતઃ શિષ્યાન્ સ્વેચ્છયા સ્વાત્મનઃ પુરમૂ(રઃ) ॥ ૨૩ ॥

Page 145

મણ્ડલે પરમેશાનીમૂ(આ)બાહ્યાભ્યર્ચ્ય દેશિકઃ ।
મુખે સમપ્રોક્ષણં કૃત્વા વિસૃજ્યાચ્છાદકં પટમ્ ॥
અણુશક્તિમયીં વાપિ શામ્ભવીં વાપિ યોજયેત્ ।
દૃષ્ટિ શિષ્યશરીરે તુ પારમ્પર્યક્રમાગતામ્ ॥
દ્વાત્રિંશસમયે દીપ્તે કાલાગ્નૌ ભ્રામણાત્મકે ।
બ્રહ્માણં દહ્યમાનં તુ સઙ્ચિન્ત્યાદૌ મહામનાઃ ॥
તતઃ સંવર્તવહ્નિં તુ તન્મધ્યે ન્યસ્ય મૂલકે ।
ષોડશાક્ષં મહાજવાલં લેલિહાનં રસાતલમ્ ॥

મુખે બિન્દુત્રયં દત્ત્વા વિસૃજ્યાચ્છાદકં પટમ્ ।
અણુ શક્તિમયીં વાપિ શામ્ભવીં વા પ્રયોજયેત્ ॥ ૨૪ ॥
દૃષ્ટિ શિષ્યશરીરે તુ આજ્ઞાસઙ્ક્રમણાય ચ ।
દ્વાત્રિંશાસ્રમયે દીપ્તે કાલાગ્નૌ ભ્રમમાણકે ॥ ૨૫ ॥
કોટિકલ્પાનલજવાલાચ્છટાભિઃ કવલીકૃતમ્ ।
બ્રહ્માણં દહ્યમાનં તુ સર્વતઃ સંવૃતં બુધઃ ॥ ૨૬ ॥
સઙ્ચિન્ત્યાભ્યન્તરે તત્ર ષોડશાક્ષં મહાપ્રભમ્ ।

कायमूलं तु निर्विघ्नं सङ्गतं कालवह्निना ॥ २७ ॥

रसातलादिकं कृत्वा दग्ध्वा पातालसप्तकम् ।

प्रविष्टं वाऽयं वह्निं षट्कोणाकारमद्भुतम् ॥ २८ ॥

त्रैलोक्यमानन्यत्र (कथं दृश्यमानं य) ज्वालाभिरतिभीषणैः ।

कालसंवर्तवज्ज्वालवह्नित्रयसमुद्भवैः ॥ २९ ॥

Page 146

क्रमेण दृश्यमानं तु तलान्तकं रसात्मकम् ।

ततो वाऽववह्निं तु षडंशं विश्वपञ्चकम् ॥

सञ्चिन्त्य जिह्वा तस्य दृश्यमानं भुवादिकम् ।

अन्योन्यश्लिष्टशिभया अस्तं शिष्यस्य विग्रहम् ॥

व(ज्)वलन्तं विह्वलीभूतं ध्यात्वा तन्मूलमण्डले ।

कल्पाग्निं प्रस्फुरन्तं तु तडिद्रलयसन्निभम् ॥

अश्रुकारं ज्वलन्तं य ध्यात्वा तन्मध्यतः शिवम् ।

वाक्कामविषयं तु रुद्रशक्तिं तडित्प्रभाम् ॥

प्रबोध्य हंसमुख्यार्थं संदरेत् तन्मूलत्रयम् ।

मायीयं वाग्भवेनैव कामराजेन कार्मजम् ॥

शास्त्रो(नाणव)कं गृह्य रौद्रीकुञ्चिकया पुनः ।

उत्पाद्य तरसा विद्वान् कपाटग्रतलो विशेत् ॥

भुवनानि सप्तपर्यन्तं दग्ध्वा भुवनसञ्चयम् ।

ज्वालाभिस्तीव्ररूपाभिर्गन्धमानं विचिन्तयेत् ॥ ३० ॥

शिष्यदेहं यथान्यायं परिपूर्य समन्ततः ।

कुलालयकमध्यस्थं वस्तुवञ्च्यललात्मकम् ॥ ३१ ॥

वेष्टनं परितः कृत्वा मूलाधारासनं गुहम् ।

निर्भिद्य शिभया साक्षान्मूलवह्निं गुणालम्बकम् ॥ ३२ ॥

Page 147

बीजाष्टकजपं तत्र दग्ध्वा पुर्यष्टकं क्रमम् ।

महत्क्षेत्रज्ञसंयुक्तं शक्तिं शक्त्यन्तसंस्थिताम् ॥

ચાલયેન્નાદમધ્યસ્થં જીવં નાદેન ચાલયેત્ ।
 જીવેન ચાલયેત્ પ્રાણં નારીં પ્રાણેન ચાલયેત્ ॥
 નાડીભિશ્ચાલયેત્ પિણ્ડં પિણ્ડે શક્તિં પ્રચાલયેત્ ।
 તથા ભ્રમન્ત્યા વેગેન શિષ્યઃ પતતિ તત્ક્ષણાત્ ॥
 અથવા રોદનં કુર્યાત્ સહેદ્યા જલ્પતિ સ્વયમ્ ।
 ગાયેદ્યા નૃત્યતે વાપિ તત્પતેદથવા લુઠેત્ ॥
 આજ્ઞાસડ્કમણસ્યૈતચ્ચિહ્નં વિન્દેત દેશિકઃ ।
 સૃષ્ટિક્રમં ભજેદ્ ભૂયઃ કારુણ્યાત્ કરુણાપરઃ ॥

પ્રવિશ્યૈકીકૃતં સર્વં શતકોટ્યાદિકલ્પિતમ્ ।
 સચ્ચિન્ત્યાચાર્યરાજેન્દ્રો (રૌ)દ્રશક્તિં તડિત્પ્રભામ્ ॥ ૩૩ ॥
 પ્રબોધ્યાધારષટ્કં ચ ષડધ્વાત્મકમુગ્રધીઃ ।
 સંહૃત્ય તુ ક્રમેણૈવ જ્વા(લા)લોલૈશ્ચલાત્મકૈઃ ॥ ૩૪ ॥
 નિર્ભિદ્ય બિન્દુમધ્યેન સહસ્રારામ્બુજં પુનઃ ।
 ભિત્વા દગ્ધ્વાથ ભૂયોઽપિ મહાશૂન્યપથં નયેત્ ॥ ૩૫ ॥
 તત્ર ભૂયઃ સદાચાર્યો મુણ્ડવ્યોમ્નિ નિરામયૈઃ ।
 ચિદાનન્દાત્મકં નીત્વા શિષ્યાત્માનં વિચક્ષણઃ ॥ ૩૬ ॥
 અધ્વોત્તીર્ણો શિવે સ્થાપ્ય શિષ્યપુર્યષ્ટકં શનૈઃ ।
 બીજાષ્ટકં જપન્ દગ્ધ્વા માયાકાર્માણવં મલમ્ ॥ ૩૭ ॥
 માયેયં વાગભવેનૈવ કામરાજેન કર્મજમ્ ।
 શક્તિબીજં સ્મરન્ ભૂય આણવં સન્દહેત્ મલમ્ ॥ ૩૮ ॥

Page 148

રમતે વિમલે વ્યોમ્નિ સહસ્રારામ્બુજોદરે ।
 મહાયક્રમનુસ્મૃત્ય શુકલં શુકામૃતપ્લુતમ્ ॥
 સમસ્તવર્ણરક્તં તુ ધ્યાત્વા તન્મધ્યતઃ સુધીઃ ।
 તન્મધ્યે સંસ્થિતા દેવ્યસ્તાવત્યઃ ક્ષીરસન્નિભાઃ ॥
 શ્વેતપીયૂષધારાભિઃ સિચ્ચન્ત્યઃ શિષ્યવિગ્રહમ્ ।
 ધ્યાત્વા પરામૃતાપૂર્ણાં તૈરાપ્લાવ્ય કાલમૂલતઃ ॥

भीजाष्टकं विलोमेन जपन् पुर्यष्टकादिकम् ।
निर्माय शिष्ययैतन्त्यं स्वस्थाने स्थापयेद् बुधः ॥

शक्त्या यलन्त्या नादस्य यलनाभ्यालयेद् बुधः ।
श्रुवं तु यालयेत् सम्यख्यलता तेन मारुतम् ॥ ३९ ॥
यलता वायुना सम्यक् यलन्त्यो नाड्यो मुहुः ।
नाडीभिश्चालयमानाभिः पिण्डस्य यलनं बुधः ॥ ४० ॥
भावयित्वाथ शक्तेस्तु यलनात् सर्वयालनम् ।
अथ तद्भावनां दृष्ट्वा पातयेत् शिष्यदेउकम् ॥ ४१ ॥
ओवमाणववधेन वेधयित्वा शिशुं गुरुः ।
सृष्टिकमं भजेद् भूयः शिष्यस्य भक्तिशालिनः ॥ ४२ ॥
द्वादशान्ते परे व्योम्नि निरालम्बपदाश्रये ।
सितारं केसराढ्यं य सलस्राराम्भुजं गुरुः ॥ ४३ ॥
अधोमुष्णं सुधापूरैः पूरयन्तं जगत्त्रयम् ।
कोटियन्द्रप्रतीकाशं चिदिन्दोर्मण्डलाकृतः ॥ ४४ ॥

Page 149

भीजाष्टकं यथा -

शिवयन्द्रमलायोनिभिन्दुभिः प्रथमं पुनः ।
शिववज्रश्चाद्यशङ्करेक-ऐकारभिन्दुभिः ॥
द्वितीयं य तृतीयं तु शिवाद्यौकारभिन्दुभिः ।
यन्द्रेशरेक-ऐकारभिन्दुभिश्च (य)तुर्थकम् ॥
यन्द्रस्य शिवसाद्यं स्याद्देक-ऐकारभिन्दुभिः ॥
पञ्चमं तु यन्द्रशिवरेककुङ्कुमारभिन्दुभिः ॥
षष्ठं यन्द्रशिवौकारकान्तकान्ताग्निभिन्दुभिः ।
सप्तमं याष्टमं यन्द्रशिव-ॐकारभिन्दुभिः ॥

तन्मध्ये भावयेद्यङ्कं मातृकामयमद्भुतम् ।
तत्राक्षरपदान्तस्थशक्तिभिः कुम्भपूरितैः ॥ ४५ ॥

સુધાધારૈઃ પ્રશાન્તાગ્નિં ક્ષીરોદમિવ સર્વતઃ ।
પૂરિતઃ ભુવનાભોગં દ્વિસમભુવનાત્મકમ્ ॥ ૪૬ ॥

ષડધ્વં ચ ષડાધારં સંસૃજ્ય મતિમાન્ ગુરુઃ ।
બીજાષ્ટકં જપેદ્ ભૂયો વિલોમેનોપદેશતઃ ॥ ૪૭ ॥

પુર્ય(ષ્ટ)કમિદં સૃષ્ટ્વા શિવાદાનીય જીવકમ્ ।
હૃદિ નાભૌ તથા મૂલે સંસ્થાપ્ય સુધિયા પ્લુતમ્ ॥ ૪૮ ॥

ચિરં સિઞ્ચેત્ સુધાપૂરૈઃ શિષ્યાત્માનં સુખાય ચ ।
તતઃ સમુત્થિતં શિષ્યં પ્રણામં કારયેદ્ ગુરુઃ ॥ ૪૯ ॥

Page 150

આણવીયા સમાખ્યાતા દીક્ષા શાક્તી નિગદ્યતે ।
આત્મશક્તિં ચ મૂલસ્થાં દિવ્યપૈતૃકરોધનાત્ ॥

ઉત્થાપ્ય શનકૈર્વિદ્વાન્ વામનાસાવિનિર્ગતામ્ ।
શિષ્યદક્ષિણયા નાસા પ્રવેશ્યાધારમણ્ડલમ્ ॥

તત્રસ્થાં ક્ષોભયેચ્છક્તિમાનાભિ શિષ્યવિગ્રહે ।
તત્રસ્થં ત્રસરેણવાભં મલિનં શિષ્યજીવકમ્ ॥

આત્મશક્ત્યા સ્વયં દગ્ધ્વા ઘટ્ટયિત્વા નિરુધ્ય ચ ।
તતસ્તત્ત્વે નિયુજ્યૈનં શિવતત્ત્વં સમુન્નયેત્ ॥

પુનઃ સ્વસ્થાનમાનીય પ્લાવયેત્ ખેચરામ્ભસા ।
દીક્ષા શાક્તી સમાખ્યાતા શામ્ભવી તુ પ્રચક્ષતે ॥

મુક્તોડસીતિ સમાભાષ્ય આચાર્યશ્ચ મુહુર્મુહુઃ ।
મૂલન્યસ્તકરાભ્યાં તુ સ્પૃશેત્ સર્વાઙ્ગકં ગુરુઃ ॥ ૫૦ ॥

મૂલેન હસ્તકમલૈઃ શઙ્ખં વા પુષ્પમેવ વા ।
મૂર્ધાન્તં સેચયેદ્ વિદ્વાન્ પૂર્વમન્તેડપિ વા ગુરુઃ ॥ ૫૧ ॥

શિષ્યમૂર્ધ્નિ ન્યસેત્ પાદૌ સર્વસ્થાપ્યાયનૌ શુભૌ ।
ઇત્યાણવેન વેધેન વેધયેચ્છિષ્યમાત્મનઃ ॥ ૫૨ ॥

અભિષિઞ્ચેદ્ યથાન્યાયં પ્રાકુણે મણ્ડલે શુભે ।
ચતુષ્કમૌક્તિકાદીનાં મધ્યે સ્વસ્તિકલાઞ્જિ(ઞ્જિ)તે ॥ ૫૩ ॥

ऋत्वासनेऽर्थिते तत्र स्थापयित्वा शुभं गुरुः ।
मस्ते तस्य यथान्यायं कृमं सम्पूज्य यत्नतः ॥ ५४ ॥
गुरुकमेण सखितं सर्वन्यायं विधाय य ।
सान्निध्यमस्मिन् भेदेऽपि मयि वाऽस्मिन्नपि त्वया ॥ ५५ ॥

Page 151

अत्र मण्डलकुण्डलद्विज्याकाण्डो न विद्यते ।
गुरोराज्ञाप्रवेशेन केवलं निष्प्रपञ्चकम् ॥
विषमूर्च्छागतप्रायमानन्ते लीयते शिशुः ।
यं सा शाम्भवी प्रोक्ता दीक्षा सर्वोत्तमोत्तमा ॥
एति वेदविधिं कृत्वा मुक्तोऽसीति वदेद् गुरुः ।
आनीय प्राङ्गणे शिष्यं पट्टे लक्ष्मणलक्षिते ॥
भौक्तिकैरक्षतैर्वापि स्वस्तिकं तत्र कल्पयेत् ।
तत्र संवेशयित्वा तु शिष्यं ऋत्वासनार्थिते ॥
कुम्भान् शक्त्या सङ्कोत्थाप्य स्नापयेन्मूलविद्यया ।
पुनः शिष्यं समाहूय पूजामण्डलसन्निधौ ॥

एति सम्प्रार्थ्य देवेशीं प्रणिपत्य मङ्गमनाः ।
कुम्भान् शक्त्या सङ्कोत्थाप्य स्नापयेन्मूलविद्यया ॥ ५६ ॥
अथ भूयः कुलाचार्यो योगिनीयङ्कमर्थयेत् ।
अष्टाष्टकं वा द्वात्रिंशन्नवकं वाप्यलाभतः ॥ ५७ ॥
कुमारीभट्टकैः सार्धं यथाहं(र्ह)प्रतिपत्तितः ।
प्रादप्रक्षालनावैश्च दक्षिणान्तैर्यथाङ्कमम् ॥ ५८ ॥
मात्वैर्गन्धैश्च पुष्पैश्च धूपदीपैश्च तर्पणैः ।
अन्यानपि सदाचारान् यथार्हप्रतिपत्तितः ॥ ५९ ॥
प्रसाद्य योगिनीयङ्कं समयीति वदेद् गुरुः ।
साधकानां ततो दत्त्वा पुष्पशङ्खाभिषेचनान् ॥ ६० ॥
सङ्कमं मूलमन्त्रं तु पारम्पर्यङ्मान्वितम् ।
शिष्यस्य वामकर्णे तु उपदिश्य कृमाद् गुरुः ॥ ६१ ॥

Page 152

તત્ક્ષણે પ્રોચ્ચરેદ્ વિદ્યાં ત્રિવારં સક્રમં ગુરુઃ ।
 તસ્ય મસ્તકમધ્યે તુ સમ્પૂજ્ય શ્રીક્રમં ગુરુઃ ॥
 પારમ્પર્યક્રમં દત્વા પુત્રકેત્યભિધાય ચ ।
 આચાર્યત્વં દદે(ત્)તસ્મૈ નામ યાસ્મૈ સમર્પયેત્ ॥
 મધ્યે પ્રાડ્નામપૂર્વાર્ણ(ર્ણ)મનોહરપદાહ્રિતમ્ ।
 ત(કૃ)ત્વા શ્રીપૂર્વિકાં સંજ્ઞામન્તે ચાનન્દમણિઠતામ્ ॥
 પાદુકાપીઠચત્રાદિયોગસામ્રાજ્યમેવ ચ ।
 દત્વા સમાપયેદ્ દીક્ષામિષ્ટ્વા શ્રીયોગિનીગણમ્ ॥
 (અથ તત્ર સદાચાર્ય શિષ્યઃ સમ્પૂજયેન્મુદા ।
 સૌવર્ણભૂષણૌર્દિવ્યૈઃ સરત્તૈરડ્ગુલીયકૈઃ ॥

તતઃ પાત્રવરં (દત્વા)પરિપૂર્ય મુખં પુનઃ ।
 શિષ્યમન્તેઽથ વક્ત્રે વા અઞ્જલ્યા વાથ સેચયેત્ ॥ ૬૨ ॥
 મુખેનાઞ્જલિના વાપિ.....શિષ્યોઽપિ તાં (પિબેત્) ।
 પુત્રકેત્યભિધાયૈનમાચાર્ય(યા)જ્ઞાં વદેદ્ ગુરુમ્(રુઃ) ॥ ૬૩ ॥
 સુગન્ધેન સમાલિપ્ય માલામમ્લાનપદ્મજામ્ ।
 ગલે શિષ્યસ્ય દત્વા તુ શિરોમાલાં તતો દદેત્ ॥ ૬૪ ॥
 સિંહાસનં તતો દત્વા પાદુકોષ્પણીષકં તતઃ ।
 શ્વેતચ્છત્રં તતો દદ્યાદ્ યદન્યદુપચારકમ્ ॥ ૬૫ ॥
 નામ તસ્મૈ તતો દદ્યાદ્ રમણીયં મનોહરમ્ ।
 મધ્યે પ્રાડ્નામપૂર્વાર્ણ મનોહરપદાહ્રિતમ્ ॥ ૬૬ ॥

Page 153

સાક્ષતૈર્ગન્ધકુસુમૈઃ સરત્તૈરડ્ગુલીયકૈઃ ।
 ઉપચારૈર્મહાહૈશ્વ નીરાજનસમન્વિતૈઃ ॥
 સન્તોષ્ય દક્ષિણાં દદ્યાત્ સુવર્ણ દશલક્ષકમ્ ॥
 ક્ષોણીભાગાત્મનો રમ્યાનશ્વરભગજેન્દ્રગાન્ ।
 કામી(મિ)નીયાવસારમ્ભજિતરમ્ભાદિવિભ્રમાઃ ।

सर्वस्वं दक्षिणां दद्यादात्मानं सपरिच्छदः(६म्) ॥

श्रीपूर्वमन्तरे भूय आनन्दनाथमण्डितम् ।
 मातृकायङ्कमालिष्य सम्पूज्य तु यथाविधि ॥ ६७ ॥
 पुष्पापातेन वै तत्र नाममस्मै निवेदयेत् ।
 श्रीकण्ठादिभवं नाम पुरुषाणां निवेदयेत् ॥ ६८ ॥
 मालिनीजं तथा स्त्रीणां यथान्यायमतन्त्रितः ।
 आर्यस्त्वमिति सम्प्रोक्त्वा परानुग्रहकारकः ॥ ६९ ॥
 एति गुर्वाज्ञाया सद्यस्तीर्णसंसारसागरः ।
 तद्गुरुं शक्तिसहितं स्वासने तु शुभे पुनः ॥ ७० ॥
 उपवेश्य यथान्यायं यथार्हप्रतिपत्तिभिः ।
 सम्पूज्य तद्गुरुं शिष्यः पुरतो मण्डलं पुनः ॥ ७१ ॥
 नवारयतुरस्त्राभ्यं कृत्वाभ्यर्च्य यथाविधि ।
 आरात्रिकं ततः कृत्वा वस्त्रस्वर्णादिभूषितम् ॥ ७२ ॥
 नमस्कृत्य यथान्यायं दक्षिणां विनिवेदयेत् ।
 वित्तशाठ्यं विना सर्वं गुरवे विनिवेदयेत् ॥ ७३ ॥
 शरीरमर्थं प्राणं च गुरवे विनिवेदितुः ।
 तत्प्रसादपरिप्राप्त्यै मुहुर्युञ्जत नान्यथा ॥ ७४ ॥
 दुस्त्रै दुस्कर्तृा दुस्त्रै दुस्कर्तृा दुस्त्रै दुस्वङ्गं दुस्त्रैः । वेधकाले त्वेवं सृष्टिकाले विलोमेन षडाधारललाटब्रह्मरन्ध्रेषु ।

Page 154

एत्येव(वं)दीक्षासमयान् गुणान् प्राप्याशु मोदते ।
 एव लोके परत्रापि सर्वत्र शुभमेधते ॥
 अथ दीक्षादिमहापर्वसु बाह्ययतुरस्त्राभ्यन्तराले प्रवेशगत्या पश्चिमादिवायव्यादिदिग्विदिक्षु ब्राह्म्या(ध)ष्टकं पूजयेत् । (प्रत्येकमष्टकव्याख्या(स्या)ऽष्टाष्ट(ष्ट)कयोगिनीगणयङ्कं पूजयेद्यथा । आद्यै(द्वै)तासां बीजोद्धारः प्रदर्शयते, यथा -
 क्षकारादिल(ल)कारान्तमक्षराष्टकमुच्यते ।
 अथैकं लेखयेद् वाद्यैः स्वरैरष्टभिरष्टभिः ॥

અષ્ટમો હ્યલિસે શાક્તઃ સમશેષાઃ સભિન્દુકાઃ ।
કથિતાનિ ચતુઃષ્ટિબીજાનિ કમસાગરે ॥
યથાક્રમેણ યોજ્યાનિ શક્તીનાં નામપૂર્વકમ્ ।
અથ શક્ત્યા યથાન્યાયં કથિતાં તુ કુલોદયે ॥

અથ શાક્તેન વેધેન વેધયેદ્રા શિશું ગુરુઃ ।
(પ્રકુર્યાં)દાત્મનઃ શક્તિં વિદ્યુદ્ગલયભાસ્વરામ્ ॥ ૭૫ ॥
રુદ્રશક્તિસ્વરૂપાં તુ ગચ્છન્તીં મધ્યવર્તના ।
ભિન્દન્તીં વહ્નિસઙ્ઘાતમાભૂવિમ(વ)રક્રમાત્ ॥ ૭૬ ॥
નિર્ગત્ય વામયા નાડ્યા શિષ્યદક્ષિણયા પુનઃ ।
હિત્વા બહિર્બિલં તસ્ય સૂક્ષ્મસૂચિમુખશ્રિયા ॥ ૭૭ ॥
કર્ણાદિનાભિપર્યન્તં પ્રવિશ્યા(શ્ય)મધ્યવર્તના ।
નાભિસ્થં ત્રસરેણવાભમસૃજન્ શિષ્યજીવકમ્ ॥ ૭૮ ॥
ધિયા તુ શક્તિબાણેન ઘટ્ટયેત્ તં યથાસ્થિતમ્ ।
નિરુધ્ય તસ્ય સ્રોતાંસિ દાહયેત્ તન્મલત્રયમ્ ॥ ૭૯ ॥

Page 155

અક્ષોભ્યા ઋક્ષકર્ણી ચ રાક્ષસી ક્ષપણી ક્ષયા ।
પિઙ્ગાક્ષી ચાક્ષયા ક્ષપા ત્વાદ્યમષ્ટમાં(કમી)રિતમ્ ॥

તચ્છક્રયૈક્યરસાપન્નશક્ત્યા તત્ત્વક્રમેણ તુ ।
ઉપર્યુપરિ સંયોજ્ય શિષ્યાત્માનં વિચક્ષણઃ ॥ ૮૦ ॥

(excerpt from અગ્નિપુરાણ (૧૪૬.૧૨-૨૧), (૬.૩૨૭-૩૩૬)?)

Page 156

ઇલા લીલા તથા લયા લોલા લહુ તથૈવ ચ ।
લક્ષ્મીશ્રી લાલસા ચ વિમલા ચાષ્ટમી મત ॥
દ્વિતીયમષ્ટકં પ્રોક્તં તૃતીયં કથયામ્યહમ્ ।
હુતાશની વિશાલાક્ષી હુહુરી વડવામુખી ॥

मडोदरा मडीतुङ्गा डोधना लेलिडा तथा ।
तृतीयमष्टकं प्रोक्तं यतुर्थं कथ्यतेऽधुना ॥
सर्वज्ञा तरला तारा ऋग्वेदा य उच्यमाना ।
संडारिणी (य)साराण्या तथा कलाधराष्टमी ॥

अथोत्तीर्णपदं नीत्वा निरालम्बसुधात्मके ।
परशक्त्यां प्रवेश्यैनं विद्यानन्दसुधाभयम् ॥ ८१ ॥
भावयेद् भावनायुक्तं सदसद्भाववर्जितम् ।
अभाष्यसुधया पूर्णं भावयन् पातयेत् शिशुम् ॥ ८२ ॥
अथ शाक्तप्रकारेण वेधोऽयं सम्प्रकीर्तितः ।
पुनः सृष्टिक्रमेणैनं तत्त्वक्रमेणयोगतः ॥ ८३ ॥
शक्त्यानीय निजस्थाने तं तथा स्थापयेद् गुरुः ।
सडस्रांश(सारा)म्बुजोद्भूतसुधया प्लावयेच्चिरम् ॥ ८४ ॥

Page 157

यतुर्थमष्टकं प्रोक्तं पञ्चमं य अवीम्यडम् ।
तालजङ्घा य रक्ताक्षी विद्युज्जिह्वा करङ्गिणी ॥
मेघनादा प्रयङ्गोत्रा कालकर्णी वरप्रदा ।
अष्टकं पञ्चमं प्रोक्तं षष्ठं तु कथयाम्यडम् ॥
चन्द्रा चन्द्रावती यैव प्रपञ्चा प्रलयान्तिका ।
पियुक्त्रा पिशाच्यी य पिशिता(शी)लोल्पाष्टमी ॥
षष्ठकं त्वष्टकं प्रोक्तं सप्तमं कथयाम्यडम् ।
वमनी वामनी यैव तपनी तापनी तथा ॥

सर्वज्ञं परिभाव्यैनमात्मशक्तिं ततो गुरुः ।
आनीयाधारयङ्कस्थं ब्रह्मरन्ध्रसुधाप्लुतम् ॥ ८५ ॥
कृत्वा स्थिरीभूय चिरं सिञ्चेच्छिष्यं यथा पुरा ।
अथवा शाम्भवो वेधः कियते केवलाज्ञया ॥ ८६ ॥
प्रत्यक्षे वा परोक्षे वा पादसंस्मृतियोगतः ।

રક્તપાદપ્રભાવ્યામં શરીરં ચિન્તયન્મુહુઃ ॥ ૮૭ ॥

મલત્રયં ક્ષણેનૈવ નાશયેચ્છિષ્યસંશ્રયમ્ ।

પુનઃ શુક્લપદોત્પાદિ ॥ ૮૮ ॥

Page 158

વિકૃતાનના બૃહત્કુક્ષી વિકૃતા વિશ્વરૂપિણી ।

સપ્તમષ્ટમ(મં ત્વષ્ટ)કં પ્રોક્તમષ્ટમં કથયામ્યહમ્ ॥

યમજિહ્વા જયન્તી ચ દુર્જયા ચ યમાન્તિકા ।

વિડાલી રેવતી ચૈવ પ્રેતના વિજયા તથા ॥

અષ્ટમં કથિતં હ્યેતદષ્ટાત્મકમિહોચ્ચતે ।

ગોપનીયં પ્રયત્નેન સમયસ્થૈઃ સુખામયે ॥

સુધાત્મકાભિઃ સન્ધ્યાયન્ પ્રત્યયં પ્રતિપાદયેત્ ।

પિણ્ડપાતાદિકેનાત્ર આનન્દે લીયતે શિશુઃ ॥ ૮૯ ॥

એવં વેધવિધિં કૃત્વા જ્ઞા..... ।

.....ક્તાભિષેકાદ્યં યથાન્યાયં સમાચરેત્ ॥ ૯૦ ॥

ઇતિ દીક્ષાપ્રકારોઽત્ર દર્શિતોઽનુગ્રહેણ તુ ।

સ્વાત્માનન્દેન સચ્ચિષ્યરક્ષણાય મહાત્મના ॥ ૯૧ ॥

॥ ઇતિ શ્રીવિધાનન્દનાથવિરચિતાયાં શ્રીત્રિપુરસુન્દરીપદ્મત્યાં જ્ઞાનદીપવિમર્શિન્યાં દીક્ષાપદ્ધતિરેકવિંશતિઃ ॥ ઇતિ મધ્યમપદ્ધતિઃ સમ્પૂર્ણા ॥ શિવમસ્તુ ॥

(ખ । માતૃકા સમાપ્ત)

Page 159

પૂર્વોક્તબીજસંયુક્તા(યુક્તં)કુલાચારક્રમેણ તુ ।

અભિષેકદિને સયગ્ મહાપર્વદિનેષુ ચ ॥)

યથા - હ્રીં શ્રીં ક્ષાં અક્ષોભ્યાશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ । ર ક્ષીં ઋક્ષકર્ણપાદુકાં પૂજયામિ । ર ક્ષૂં રાક્ષસી ॥ ર ક્ષીં (ક્ષીં)ક્ષપણી ॥ ર ક્ષીં (ક્ષ્વીં)છાયામ્બા ॥ ર ક્ષૌં પિડ્ગલાક્ષી ॥ ર ક્ષૌં અક્ષયા । હ્રીં શ્રીં ક્ષઃ ક્ષપામ્બાપાદુકાં પૂજયામિ । ર લઘ્યાં ઇલાયૈ(મ્બા) । ર લઈ લીલા(યૈ?)મ્બાપાદુકાં પૂજયામિ । ર લઊં લયા(લાવાવૃતા?)મ્બાપાદુકાં પૂજયામિ । લૃ લોષા(લા)મ્બાપાદુકાં પૂજયામિ । ર લૃ લહુમ્બાપાદુકાં પૂજયામિ । ર લઐં લહેશ્વરી-અમ્બા-પાદુકાં પૂજયામિ । ર લઔં લાલસામ્બાપાદુકાં પૂજયામિ । ર લઁ વિમલામ્બાપાદુકાં પૂજયામિ । ર હાં હુતાશનામ્બાપાદુકાં પૂજયામિ ।

sanskritdocuments.org

પૂજ્યામિ । ૨ વૌં વિદ્વતા(અમિતા)મ્બાપાદુકાં પૂજ્યામિ । ૨ વઃ વિશ્વરૂપિણી-અમ્બાપાદુકાં પૂજ્યામિ । હ્રીં શ્રીં લાં
યમજિહ્વામ્બાપાદુકાં પૂજ્યામિ । ૨ લીં જયન્તી-અમ્બાપાદુકાં પૂજ્યામિ ।

૩ ષાં તાલજડ્ધામ્બાશ્રી । ૩ ષીં રક્તામ્બાશ્રી । ૩ ષૂં વિદ્યુજ્જિહ્વા(મ્બા)શ્રી । ૩ ષૃં કરક્રિણ્યમ્બાશ્રી । ૩ ષ્ઠૂં
મેઘપા(ના)દામ્બાશ્રી । ૩ ષૈં પ્રચરડામ્બાશ્રી । ૩ ષૌં કાલકાર્યમ્બાશ્રી । ૩ ષઃ વરપ્રદામ્બાશ્રીપાદુકાં પૂજ્યામિ । ૩
લ ષા યી(ઈ)વારાહીભગામ્બાશ્રીપાદુકાં પૂજ્યામિ ।

૩ શાં ચન્દ્રામ્બાશ્રી । ૩ શીં ચન્દ્રાવત્યમ્બાશ્રી । ૩ શૂં પ્રપન્ચામ્બાશ્રી । ૩ શૃં પ્ર(લ)યાન્તિકામ્બાશ્રી । ૩ શ્ઠૂં
પિયુવક્રામ્બાશ્રી । ૩ શૈં પિશાચ્યમ્બાશ્રી । ૩ શૌં પિશિતામ્બાશ્રી । ૩ શઃ લોલુપામ્બાશ્રીપાદુકાં પૂજ્યામિ । ૩
ઐ શા યી(ઈ)ઇન્દ્રાણીકિલકિલામ્બાશ્રીપાદુકાં પૂજ્યામિ ।

૩ વાં વમન્યમ્બાશ્રી । ૩ વીં વામન્યમ્બાશ્રી । ૩ વૂં તપન્યમ્બાશ્રી । ૩ વૃં તાપન્યમ્બાશ્રી । ૩ વ્ઠૂં વિદ્વતાનનામ્બાશ્રી
। ૩ વૈં બૃહત્કુક્ષ્યમ્બાશ્રી । ૩ વૌં વિદ્વતામ્બાશ્રી । ૩ વઃ વિશ્વરૂપિણ્યમ્બાશ્રીપાદુકાં પૂજ્યામિ । ૩ ઔ વા
યી(ઈ)ચામુણ્ડામ્બાકાલરાત્રીશ્રીપાદુકાં પૂજ્યામિ ।

Page 161

૨ લૂં દુર્જ્યામ્બાપાદુકાં ॥ ૨ લ્લં યમાતૃ(ન્તિ)કા-અમ્બાપાદુકાં પૂજ્યામિ । હ્રીં શ્રીં લાં યમજિહ્વામ્બાપાદુકાં પૂજ્યામિ ।
૨ લીં જયન્તી-અમ્બાપાદુકાં પૂજ્યામિ । ૨ લ્લૂં વિડાલી-અમ્બાપાદુકાં ॥ ૨ લૈં રેવત્યમ્બાપાદુકાં પૂજ્યામિ । ૨ ર
લૌં પ્રેતનાયકામ્બાપાદુકાં ॥ ૨ લઃ વિજયાપાદુકાં પૂજ્યામિ । હ્રીં શ્રીં આં ક્ષાં બ્રહ્માણિમડ્ગલામ્બાપાદુકાં
પૂજ્યામિ । ૨ ઇં લઆં માહેશ્વરી-ચર્ચિકામ્બાપાદુકાં પૂજ્યામિ । ૨ ઊં હાં કૌમારીયોગેશામ્બાપાદુકાં ॥
૨ ઋં સાં વૈષ્ણવીહરસિદ્ધામ્બાપાદુકાં પૂજ્યામિ । ૨ લ્લં ષાં વારાહીભટ્ટામ્બિકાં પૂજ્યામિ । ૨ ઐં શાં
ઇન્દ્રાણીકિલિકિલામ્બાપાદુકાં પૂજ્યામિ । ૨ ઔં વાં ચામુણ્ડાકાલરાત્રી-અમ્બાપાદુકાં પૂજ્યામિ । ૨ અઃ લાં
મહાલક્ષ્મીભીષણામ્બાપાદુકાં પૂજ્યામિ । ઇતિ ક્ષેત્રાષ્ટકં મૂલાષ્ટકં ચ ચતુષ્ષષ્ટા(ષ્ટય)ભ્યન્તરે પૂજ્યમ્ । તદુક્તં
સક્રુતપદ્ધત્યાં -

ત્રૈલોક્યમોહને ચક્રે યોગિન્યઃ પ્રકટાઃ સ્થિતાઃ ।

તાસાં નામપ્રભેદસ્તુ ગદિતો રુદ્રયામલે ॥

પ્રત્યેકમષ્ટકવ્યાખ્યા ચતુષ્ષષ્ટ્યાખ્યસંજ્ઞયયા ।

પૂજ્યાભિષેકસમયે મહાપર્વદિનેષુ ચ ।

અથવા નિત્યમપિ તાઃ પૂજ્યાઃ (સર્વોપચારકૈઃ) ॥

૩ લાં યમજિહ્વામ્બાશ્રી । ૩ લીં જયન્ત્યમ્બાશ્રી । ૩ લૂં દુર્જ્યામ્બાશ્રી । ૩ લ્લૂં યમાન્તિકામ્બાશ્રી । ૩ લ્લૂં
વિડાલ્યમ્બાશ્રી । ૩ લૈં રેવત્યમ્બાશ્રી । ૩ લૌં પ્રેતનામ્બાશ્રી । ૩ લઃ વિજયામ્બાશ્રીપાદુકાં પૂજ્યામિ । ૩ અ લા
યી(ઈ)મહાલક્ષ્મીભીષણામ્બાશ્રીપાદુકાં પૂજ્યામિ ।

गुरुपारम्पर्यम्

अथास्मद्गुरुभिरभिहितं पारम्पर्यमभिधीयते । यथा - तद्विदानीं यतुष्पीठभेदेन लिप्यते । आदौ प्रकाशविमर्शसारनिर्विशेषबिन्दुलक्षणः परमानन्दानुभवरूपो गुरुः । स पुनर्निर्विशेषबिन्द्वात्मा स्वेच्छावशात् प्रकाशविमर्शशक्तिशिवात्मनात्मानं विभज्योऽयावत्पीठे कृते युगे कामेश्वरकामेश्वरीसंज्ञाया स्थितश्चर्यानाथरूपी ऽयस्यास्त्रिपुरसुन्दर्या मन्त्रविद्यामुद्राप्यत्रिवृत्तराप्रकाशकत्वेन गुरुतारा(र्वा)ज्ञास्वरूपी तुरीयविद्याभिमानि आज्ञासङ्केतप्रवर्तकः परमशिवः स्वाभेदेन स्थितायै स्वशक्त्यै कामेश्वर्यै प्रथममुपदिदेश । तदुक्तं सङ्केतपद्धत्यां -
अस्मान्तरोदुपीठस्था भटान्निपुरसुन्दरी ।

शाक्तस्फारसमाविष्टो यो ज्येनाभ्युत्थरेन्नरः ॥

सोऽचिरात्त्वलभते सिद्धिं वाक्कामविषसंज्ञकाम् ।

छिन्ना रुद्धाश्च ये मन्त्राः कीलिता मूर्च्छिताश्च ये ॥

सिद्ध्यन्ति तेऽचिरात्तस्य शक्तिविस्फारभृङ्गिताः ।

मुद्रा विद्याश्च मन्त्राश्च यत्र यन्त्राश्च संस्थिताः ॥

तमलं पीठराजेशमोङ्काराभ्यं नमाम्यहम् ।

वाक्कामविषमोक्षाणामालयं सर्वसिद्धिदम् ॥

श्रीपीठराजं दृष्ट्वाक्ष्यं तमलं शरणं त्रये ।

अज्ञानतिमिरध्वंसाद्याज्ञास्फारप्रदर्शनात् ॥

आज्ञापीठमिदं प्रोक्तमोदुपीठं नमाम्यहम् ।

धृत्यनेनोऽयानपीठस्थितं यर्या(नाथ)तच्छक्तिरूपमन्त्रविद्याप्रकाशं तुरीयविद्यास्वरूपमाद्यं मिथुनमिति यावत् ।

अथ पुनस्तस्य यर्यानाथरूपस्य परमशिवभट्टारकस्याज्ञापीठे स्थित्वा कृताधिकारं कुर्वतो विमर्शरूपिणी शक्तिः कामेश्वर्यम्भा । सा पुनः पूजकत्रिपीठभेदेन ओषमित्राप्यान् शक्तिकामवाग्भवविदेवतान् मन्त्रविद्यामुद्रागुण्त्रेताद्वापरकलिविधिकारपुरुषान् चित्प्राणविषयज्येष्ठमध्यमबालाप्यान् त्रिसिद्धान् सुपरीक्ष्य तेषु प्रकाश्यामास मन्त्रविद्यामुद्रागुण्त्रेति । अतस्त्रितयं सङ्केतपद्धत्यां यथोक्तमवलोक्य शोधितं कुर्यात् । तद्यथा -

अस्त्रस्थोत्तरकोणस्था भगेशी पूर्वापीठगा ।

कामादिनवसङ्केतयन्त्रमन्त्रविधौ स्थिता ॥

नवसिद्धिप्रदा या सा मन्त्रपीठे कृतास्पदा ।

अणिमादिमलामोक्षपर्यन्तघटनोद्यता ॥

દ્વાદશાન્તાદિતાલ્વન્તં જગદાહ્વાદકં પરમ્ ।
પુનઃ કન્દાદિતાલ્વન્તં શક્યન્તં તુ સમુચ્ચરેત્ ॥

Page 164

પૂર્ણપીઠસ્થિતા બાલા વિઘ્નનિર્નાશિની પરા ।
યૈર્મનાકુ સ્મર્યંતે તેષામજરામરતા સદા ॥

મનનત્રાણધર્મોડસૌ મન્ત્રો યઃ પરિકીર્તિતઃ ।
તસ્યાધારો મન્ત્રપીઠઃ પૂર્ણાખ્યો જયતાદજઃ ॥

ઇત્યાદ્યસ્ય જયેષ્ઠસ્યાધિકારઃ ।
ત્ર્યસ્રદક્ષિણકોણસ્થા વજ્રેશી જાલપીઠગા ।
નવવિદ્યાખ્યસક્રુતસ્ફારસિદ્ધિપ્રદાયિકા ॥

કરશુદ્ધૌ દેહરક્ષાઙ્ગાસને ચ રથાઙ્ગકે ।
મન્ત્રાધારે તથા સાધ્યાવાહને તુ સુપૂજિતઃ ॥

ત્રિપુરા ત્રિપુરેશી ચ સુન્દરી પુરવાસિની ।
શ્રીર્માલિની ચ સિદ્ધામ્બા મહાત્રિપુરભૈરવી ॥

વિદ્યાસક્રુતમેતત્તુ ગુરુપક્તિત્વમાગતમ્ ।
શ્રીમદ્દીપકસન્તાનસન્તત્યા દર્શિતં નુમઃ ॥

ગુદમેઢ્રનાભિચક્રહૃદ્ગલભૂવિભેદિતમ્ ।
તરુણારુણસક્રુશં કામરાજં સમુચ્ચરેત્ ॥

ઇતિ ષષ્ઠનાથ(સ્ય)મધ્યમસ્યાધિકારઃ ।
ત્ર્યસ્રાગ્રકોણગા યા સા કામેશી કામપીઠગા ।
મુદ્રાદશકસક્રુતદશસિદ્ધિપ્રદાયિકા ॥

Page 165

એકા ચૈવ મહામુદ્રા યોનિમુદ્રાત્વમાગતા ।
તથા વિભક્તમાત્માનં સક્ષ્માભાદિપ્રભેદતઃ ॥

શક્તિગર્ભાત્પ્રોચ્ચલન્તં હૃદ્ગ્રન્થિપ્રવિભેદકમ્ ।
દેદીપ્યમાનં જિહ્વાગ્રે વાગભવં તુ સમુચ્ચરેત્ ॥

કામપીઠે સ્થિતા યાજ્ઞા કામતત્ત્વવિબોધિકા ।
સ્મરણાદેશિકેન્દ્રાણાં વાગ્વિલાસપ્રદાયિકા ॥

દ્રાવણાત્ પાશજાલસ્ય તત્પરસ્ય તુ મોદનાત્ ।
મુદ્રાપીઠમિતિ પ્રોક્તં કામરૂપં નમામ્યહમ્ ॥

એતદ્ભાલમિત્રસ્યાધિકારઃ । ત્રિસિદ્ધા ઓલિત્રયાભિમાનિન ઇતિ । તદુક્તં સંકુતપદ્ધત્યાં -
કન્દાગ્રકોણાત્પ્રોચ્ચૈર્યા સ્ફુરન્તી સતતોદિતા ।
કામેશી સર્વગાં નિત્યાં ગુરુરૂપાં નમામિ તામ્ ॥

જયેષ્ઠમધ્યમબાલાખ્યાન્ ચિત્રાણવિષયાત્મકાન્ ।

ઓષમિત્રીશસંજ્ઞેયાન્ નૌમ્યહં સિદ્ધપુણ્ણવાન્ ॥ ઇતિ ।

અત્ર ઓડાદિસિદ્ધાનાં નામાદ્યક્ષરગ્રહણં કૃતમ્ । યથા ઓ ઇત્યનેન ઓડુસ્ય ગ્રહણમ્ । ષ ઇત્યનેન ષષ્ઠસ્ય ।
મિત્રીશ ઇતિ સમ્પૂર્ણસ્ય ગ્રહણમ્ । ઋકારેણ ઋષિરિતિ ગૃહીતમ્ । ષકારેણ ષષ્ઠ ઇતિ । ષષ્ઠમિત્રયોર્લોકિકવૈદિકેષુ
એકપ્રકારેણ

Page 166

નામગ્રહણં કૃતમ્ । શ્રીમદોડુસ્ય કૌલે ઓડુ ઇત્યેવ પ્રસિદ્ધિઃ । લૌકિકે તુ ઋષિરિતિ શ્રીમત્કોધમનુરિતિ ભાવઃ,
શ્રીમદુર્વાસસ એવાભિધાનમ્ । તદિદં ત્રિતયં કાદિભેદે ઓલિત્રયનિરૂપણે ઓલિગાયત્ર્યાં સ્પષ્ટં જ્ઞાયતે । તદ્યથા -
ઓડુનાથાય વિદ્મહે શ્રી દુર્વાસસે ધીમહિ । તન્નઃ કૌલિઃ પ્રચોદયાત્ ॥

ષષ્ઠનાથાય વિદ્મહે શ્રીકુમારાય ધીમહિ । તન્નો લક્ષ્મીઃ પ્રચોદયાત્ ॥

મિત્રનાથાય વિદ્મહે શ્રીકણ્ઠાય ધીમહિ । તન્નઃ કુબ્જિઃ પ્રચોદયાત્ ॥

શ્રીદુર્વાસઃસુબ્રહ્મણ્યમહાદેવા લૌકિકે । તેષાં પૂજાનામ ગુરુમુખાદેવાવગન્તવ્યમ્, ન પુનઃ પુસ્તકે લેખ્યમ્ । એતે
વ્યાપનીસમનોન્મન્યપરપર્યાયાઃ શૃંગાટત્રિરેકાભિમાનિનસ્તત્ર સન્નિહિતાઃ । ચતુર્થમિથુનરૂપં કામેશ્વરકામેશ્વરીરૂપં
પ્રકાશવિમર્શમયં શૃંગાટમધ્યસ્થબિન્દુરૂપં બીજોચ્છૂનવિભક્તબિન્દુવિભાગાકારમાશ્રિત્ય સ્થિતમ્,
શ્રીચર્યાનાથતચ્છક્તિમિથુનમિતિ ભાવઃ । એવં શૃંગાટકસ્ય ત્રિરેખામયત્રિબીજમધ્યસ્થતુરીયવિદ્યાસ્વરૂપમિતિ
। પચ્ચકારણરૂપપરમકામાત્મકે ગુપ્તાધ-સ્વરૂપે સર્વમેતદ્વ્યવસ્થિતમિતિ ભાવઃ ।

એતત્પચ્ચકં દિવ્યૌઘઃ । એતેષાં ગુપ્તનામગ્રહણં કપદિમસૌરાધગ્રહણજ્ઞાતવ્યમ્ । તતઃ પરં કલિયુગગુરુણાં
મિત્રીશેન મિથુનમનુગૃહીતમ્, તલ્લોપામુદ્રાગસ્ત્યાત્મકમ્ । તતઃ પૂજાનામ પ્રપ્રાભ્યામાધગ્રહણમ્ ।
તાભ્યામનુગૃહીતઃ કહ્ણાલતાપસઃ, તેન ધર્માચાર્યઃ, ધર્માચાર્યેણ મુક્તકેશિનીનામ યોગિની, તયા શ્રીદીપકા

Page 167

ચાર્યઃ । એતત્ષટ્કમસ્માકં સિદ્ધૌઘઃ । પ્રપ્રાદિવિક્રમૈરાધગ્રહણં ગુપ્તનામ । તદનુ જિષ્ણુદેવ-માતૃગુપ્તદેવ-તેજોદેવ-
મનોજેદેવ-(કલ્યાણદેવ)-શ્રીરત્નદેવ-શ્રીવાસુદેવસમકં માનવૌઘઃ । વિવિશકમપરવૈરાધગ્રહણં ગુપ્તનામ જ્ઞાતવ્યમ્ ।
ઇત્યં સર્વેષાં પૂજાનામ ગુરુમુખાજ્ઞાતવ્યમ્ ।

॥ ઇતિ શ્રીવિધાનનન્દનાથવિરચિતાયાં શ્રીત્રિપુરસુન્દરીપદ્ધત્યાં જ્ઞાનદીપવિમર્શિ-ન્યાં દીક્ષાપદ્ધતિદ્વાવિંશતિઃ ॥

Page 168

ગ્રન્થસમાપ્તિ:

શ્રીવિદ્યાધરાય નમઃ । શ્રીયોગાનન્દમુનયે નમઃ ।
 કરુણી(ણાં)પરમેશસ્ય તરુણીમરુણામુમામ્ ।
 હકારાર્ધકલાં ગૌરીં વન્દે ત્રિપુરસુન્દરીમ્ ॥
 પરમાનન્દનામાનમકુલાનન્દનિર્ભરામ્ ।
 વન્દેહં પર(મ?)યા ભક્ત્યા કરુણામૃતવર્ષિણીમ્ ॥
 પ્રતિભા(ભાં)શામ્ભવીં વન્દે વાગ્મયીં ચિન્મયીં તથા ।
 મયા ગુરુમુખામ્નાયમાસાદ્ય પરભક્તિતઃ ॥
 રચિતા પદ્ધતિઃ સમ્યક્ સાધુબોધાય સાદરમ્ ।
 અમરાનન્દનાગ્રેયં વિધાનન્દેન ધીમતા ॥
 રચિતા વાઙ્મયી માલા ગૃહાણ હરવલ્લભે ।
 ક્ષન્તવ્યોઽપ્યપરાધો મે જ્ઞાનાજ્ઞાનકૃતસ્ત્વયા ॥
 કારુણ્યરસપૂર્ણેસ્તુ લોચનૈર્મા વિલોકય ।
 સન્તો નઃ ક્ષન્તુમર્હન્તુ ત્વસન્તઃ સન્તુ કામતઃ ॥
 ત્વદ્ભક્તિરસપૂરૈર્યા રચિતા પદ્ધતિર્મયા ।
 તત્પાદપદ્મયુગલસ્યન્તિને મધુસેવિનઃ ।
 પ્રસીદ પરમેશાનિ કારુણ્યાન્મમ ભરવી ॥
 ઇતિ વિધાનન્દનાથવિરચિતા જ્ઞાનદીપવિમર્શિની સમ્પૂર્ણા ।

Page 169

પ્રથમં પરિશિષ્ટં

(૪૩ ખ । - ૪૪ ક । પત્રયોઃ સ્થિતા ઇમે શ્લોકાઃ કામવિધાનપદ્ધતિદીક્ષાપદ્ધત્યોરન્તરા દૃશ્યન્તે ।)
 કુણ્ડં વા મણ્ડપં વાપિ શિલ્પં વિદ્યં ન કારયેત્ ।
 શિલ્પદોષાઃ સમાયાન્તિ શિલ્પહીનાઃ કૃલપ્રદાઃ ॥ ૧ ॥
 રૂપૈસ્તુ ભ્રિયતે રાજ્ની કેશા દુર્ભિક્ષકારકાઃ ।
 પાષાણૈર્વિકલં રાજ્યમડ્ગારા વ્યાધિકારકાઃ ॥ ૨ ॥

काष्ठर्यरवं शोकं तस्मादेतानि वर्जयेत् ।
 शल्यैर्विनायकृत्वं वाञ्छितार्थकृत्प्रदम् ॥ ३ ॥
 कुडुनं स्पन्दनं यैव वाञ्छकराणामेवम् ।
 सूत्रपातं ततः कुर्याद् द्विग्विद्विषु समन्ततः ॥ ४ ॥
 कर्करान्तं जलान्तं वा शिल्पदोषजिघांसाया ।
 भानयेद्दृष्ट्वा विधिना शल्यमुद्धरेत् ॥ ५ ॥
 वक्तपलोममायाप्रत्युक्तः वाणी जायते ।
 लगे ध्वजादिपतितः स्वस्थाने शल्यमाभ्याति ॥ ६ ॥
 कर्तुश्चाङ्गविकारेण जिनीयन्ते प्रमाणातः ।
 पश्चादि(टी)नां प्रवेशे कीर्तने वीरुतैर्द्विजः ॥ ७ ॥
 द्विज्मात्रमिदमाभ्यातं विस्तरोऽन्यत्र लक्ष्यताम् ।
 अञ्जसा स्तोत्रभातेषु शल्योद्धारे प्रयोजनम् ॥ ८ ॥
 प्रेक्ष्याश्मभिः करापूरैरष्टाङ्गुलिमृदं तरेत् ।
 पादोनं भातमापूर्य यजेर्मुदुराडतैः ॥ ९ ॥

Page 170

(प४ भ-प६ भ । पर्यन्तं स्थिताः श्लोकाः ।)
 (अडौ)तौ वर्णयकस्य स्वप्रकाशविमर्शकौ ।
 शिवशक्ति(डि?)मयौ वन्दे परस्परकिरणौ परौ ॥
 आ(अ)कुलात् पञ्चाशद्धा (या)प्रसृता शक्तिरुपिणी ।
 यन्द्रामृतमयी वन्दे तामहं सृष्टिमार्गगाम् ॥
 जन्मस्थानात् समुद्यन्तां यतुर्वह्निस्वरुपिणीम् ।
 असन्तीं तत्त्ववर्णाद्यं वन्दे संसारमध्यगाम् ॥
 सृष्टिसंसारसंयोगात् सामरस्यपदं गताम् ।
 तां वन्दे परमेशानीमुन्मन्यन्ते व्यवस्थिताम् ॥
 भिन्दुद्वयपुटान्तस्थां मलावह्निस्वरुपिणीम् ।
 उकारार्धकलारेणां मलाबीजक(जङ्कु)रां नुमः ॥
 मलाकामकलाशक्तिमुपस्तनवराङ्गकाम् ।
 वन्दे तां परमां शक्तिं मलान्निपुरसुन्दरीम् ॥

વર્ણમણ્ડલમન્ત્રાખ્યાં ધામસવિત્સ્વરૂપિણીમ્ ॥
 પ્રસૂતા(તાં)પગ્ન્યધા નિત્યાં કાલગ્રાસકલાલયામ્ ॥
 વામાદિશક્તિભેદેન પરલિંગસ્ય પિણ્ડકામ્ ।
 મહાશૃંગાટપીઠાન્તામનચ્ચકાન્તર્ગતાં ભજે ॥
 અકથાદિત્રિપદ્ધિસ્થાં હક્ષાખ્યકન્દમધ્યગામ્ ।
 મહાવાગ્ભવરૂપાં તાં વન્દે કાલાપહારિણીમ્ ॥
 કામમન્મથકન્દર્પસ્કરધ્વજમોહનૌ(નૈઃ) ।
 યન્ત્રરાજસ્વરૂપેણ સ્થિતાં (તાં)ત્રિપુરાં ભજે ॥
 અવર્ણબીજમધ્યસ્થાં મહાકામકલાકુરામ્ ।
 શૃંગાટપીઠમધ્યસ્થવાગ્ભવસ્થાં સદા ભજે ॥
 શાન્તિકં શરદિ જ્ઞેયં હેમન્તે પૌષ્ટિકં તથા ।
 વસન્તે ચાકર્ષણં તુ ગ્રીષ્મે વિદ્વેષણં સ્મૃતમ્ ॥

Page 171

પ્રાવૃષ્યુચ્ચાટનં કર્મ મારણં શિશિરે ધ્રુવમ્ ।
 ઓભિઃ કાલૈસ્ત્રયઃ(શ્ચ યઃ)કર્મ કુરુતે સાધકઃ સદા ॥
 અર્ધરાત્રે શરત્કાલં હેમન્તં સુપ્રભાતકે ।
 પૂર્વાહ્ને તુ વસન્તં ચ મધ્યાહ્ને ગ્રીષ્મ ઉચ્યતે ॥
 પ્રાવૃષમપરાહ્ને તુ પ્રદોષે શિશિરં સ્મૃતમ્ ।
 અપરો ભેદઃ -
 ઉષાકાલે તુ હેમન્તઃ પ્રભાતે શિશિરો ભવેત્ ।
 પ્રહરાર્ધે વસન્તઃ સ્યાદ્ ગ્રીષ્મં મધ્યન્તિનાન્તરે ॥
 પ્રહરે ચતુર્થે વર્ષે તુ શરદોઽસ્તંગતેન તુ ।
 એતે ષડ્વતવઃ કર્મ જ્ઞાત્વા સિદ્ધિર્ભવેદિતિ ॥
 નામ્નસ્તા(વ)દન્તે મન્ત્રો ભવતિ પલ્લવઃ ।
 મન્ત્રસ્થાન્તં યદા નામ સ ભવેદ્યોગઃ । નામ્ન આદૌ મધ્યે ચાન્તે મન્ત્રઃ સ ચ નિરોધઃ । નામ્ન આદ્યાવન્તે ચ મન્ત્રો ભવતિ
 સમ્પુટઃ । અન્તરાન્તરે મન્ત્રાર્ણાન્વયોઃ ।
 મોહનાકર્ષણં ચૈવ ક્ષોભણોન્માદનં તથા ।
 કનિષ્ઠામધ્યમાંગુષ્ઠસંયોગેન તુ લીલયા ॥

विधिदृष्टेन लोमेन तथा द्रव्यानुपपत्तः ।
 सर्वमेतत् प्रसिद्ध्येत मुद्रामन्त्रप्रयोगतः ॥
 सधोवाममधोरे य पुरुषेशानमेव य ।
 अङ्गुष्ठादिकनिष्ठान्तं द्रष्टव्यं तत्त्वपञ्चकम् ॥
 मुख्यैवोदयं ज्ञात्वा कर्म कुर्याद्यथाविधि ।
 नाजसः सन्ध्य(सिद्ध्य)ते मन्त्रो नाहुतश्च ह्यलप्रदः ॥

Page 172

नायष्टो यच्छते कामान् तस्मात् त्रितयमायरेत् ।
 पूजया लभते पूजां जपात् सिद्धिर्न संशयः ॥
 विभूतिश्चाग्निकार्येण सौभाग्यं सर्वसिद्धिदम् ॥
 धृतरथस्यादिप्रयोगोऽस्माभिः कृतायामर्थरत्नावल्यां सर्वं स्पष्टमेतत् ।
 ॥ धृति काम्यपद्धतिरेकविंशतिः ॥

Page 173

(प० क-भ । पत्रयोः स्थितः पाठः ।)

ह्रीं श्रीं वां लीलाम्बापादुकां पूजयामि । लूं लूं लावावृताम्बा पादुकां पूजयामि । लू लोलाम्बा पादुकां पूजयामि । लृ लङ्गाम्बा(प)दु । लूं लङ्गेश्वरी-अम्बापादुकां पूजयामि । लैं लालसाम्बा पादुकां पूजयामि । लैं विमलाम्बापादुका । लः मालाम्बापादुकां पूजयामि । ह्रीं श्रीं डां दुताशनाम्बापादुकां पूजयामि । ह्रीं विशालाक्षी-अम्बापादुका । लुं लुङ्गाराम्बापादुका । लं वज्रामुभी-अम्बापादुका । लुं लालाराम्बापादुका । ह्रैं हूराम्बापादुका । ह्रैं कोधनाथाम्बापादुका । लः लयानकाम्बापादुका । ह्रीं श्रीं सां सर्वज्ञाम्बापादुका । सां तेलाम्बापादुकां पूजयामि । सू ताराम्बापादुकां पूजयामि । सू ऋग्वेदाम्बापादुका । सू दशाननाम्बापादुका । सैं साराम्बापादुका । सैं सवाम्बापादुकां पूजयामि ।

(प० भ-प० भ । पत्रेषु स्थितः पाठः ।)

सः संवराङ्गाम्बापादुकां पूजयामि । ह्रीं श्रीं तालजङ्घाम्बापादुका । आं रक्ताक्षी-अम्बापादुका । भूं विद्युज्जिह्वाम्बापादुकां पूजयामि । भूं करङ्गिणी-अम्बा । भूं मेघनादाम्बापादुका । भ्रैं यशोदाङ्गाम्बापादुकां पूजयामि । भ्रूं कालकर्णी-अम्बापादुकां पूजयामि । भः वरप्रदाम्बापादुका । ह्रीं श्रीं शशिपादुकां पूजयामि । श्रीयम्मावती-अम्बापादुकां पूजयामि । शूं प्रय(प)ञ्चाम्बापादुकां पूजयामि । श्वं प्रलयान्तकाम्बापादुकां पूजयामि । श्रुं पियुवङ्गाम्बापादुका । शैं पिशाची-अम्बापादुकां पूजयामि । शौं पिशितासनाम्बापादुका । शः लोलुपाङ्गाम्बापादुकां पूजयामि । ह्रीं श्रीं वां वामनाम्बापादुका । भीवमताम्बापादुकां पूजयामि । । ह्रूं वामनाम्बापादुका । ह्रूं वा पुं व गवापादुका । वै भृल्लुक्षी-अम्बापादुकां पूजयामि । वौ अमिताम्बापादुकां पूजयामि । वः विश्वरूपिणी-अम्बापादुका । ह्रीं श्रीं यां यमजिह्वाम्बापादुकां पूजयामि

। ચીં ચં ચન્તી-અમ્બાપાદુકાં પૂજયામિ । ચં દુર્જયામ્બાપાદુકાં । વૌં રેવવીકલમ્બાપાદુકાં પૂજયામિ । યઃ
પ્રેતનાયકામ્બાપાદુકાં । અં આ બ્રહ્માણીમડ્ગલામ્બાપાદુકાં પૂજયામિ । ઈ લાં માહેશ્વરીચર્યિકામ્બાપાદુકાં ।
પ્લું હાં કૌમારીયોગેશામ્બાપાદુકાં । । ઋં ષા વૈષ્ણવી હરસિદ્ધામ્બાપાદુકાં પૂજયામિ । લું ષાં વારાહીભટ્ટામ્બિકાં
પૂજયામિ । ઐં શાં કિલિમ્બાપાદુકાં પૂજયામિ । ઋં વાં ચામુણ્ડાકાલરાત્રી-અમ્બાપાદુકાં પૂજયામિ । અ યઃ
મહાલક્ષ્મીભીષણામ્બાપાદુકાં પૂજયામિ ।

Page 174

દ્વિતીયં પરિશિષ્ટં

અથ મણ્ડપવર્ણનં
ઉદયચન્દ્રોદયાત્ ક્ષુભ્યદ્રક્તપીયૂષવારિઘૌ ।
મધ્યે હેમમર્થો ભૂમિં સ્મરેન્માણિક્ષયમણિઉતામ્ ॥
તન્મધ્યે નન્દનોદ્યાનં મદનોન્માદનં મહત્ ।
નિત્યાભ્યુદિતપૂર્ણેન્દુજયોત્સ્નાજાલેન દીપિતમ્ ॥
સદા સહ વસન્તેન કામદેવેન રક્ષિતમ્ ।
કદમ્બચૂતપુન્નાગનાગકેસરચમ્પકૈઃ ॥
બકુલૈઃ પારિજાતૈશ્ચ સર્વત્ર કુસુમોદ્ભવૈઃ ।
ઝાઙ્ગારમુખરૈર્ભૂડગૈર્જય(પ)દ્ભિઃ કોકિલૈર્યુતૈઃ ॥
નાનાવાર્ણૌ રથાડ્ગૈશ્ચ દ્વિજસડ્ઘૈર્નિષેવિતમ્ ।
શિખિકોકિલહંસાઘૈર્લાલાપક્ષિભિરાવૃતમ્ ॥
નાનાપુષ્પલતાકીર્ણૈઃ શોભિતં વૃક્ષમણ્ડપૈઃ ।
પર્યકુદીર્ઘકાશોભૈઃ કમલોત્પલસમ્ભવૈઃ ॥
રજોભિર્ધૂસરૈઃ સમ્યક્ સેવિતં મલયાનિલૈઃ ।
ધ્યાત્વૈવં નન્દનોદ્યાનં તદન્તઃ પ્રાડ્ગણં સ્મરેત્ ॥

Page 175

શુદ્ધકાઞ્ચનસમ્પૂર્ણાં વાલુકાભિરલક્ષ્મીતમ્ ।
પ્રાડ્ગણં ચિન્તયિત્વેત્થં સુરસડ્ઘૈર્નિષેવિતમ્ ॥
તન્મધ્યે મણ્ડપં ધ્યાયેદ્ વ્યામબ્રહ્માણ્ડમણ્ડલમ્ ।
તરુણાદિત્યસકુણં ચતુરસ્રં સુશોભનમ્ ॥

रक्ततेजःप्रभापुञ्जपिञ्जरीकृतद्विज्जुषम् ।
 मध्यस्तम्भविनिर्मुक्तं कोणस्तम्भसमन्वितम् ॥
 मलामाणिक्यवैदूर्यरत्नकाञ्चनभूषितम् ।
 मुक्तादामविभूषाढ्यं रत्नसोपानमण्डितम् ॥
 मन्दवायुसमाक्रान्तं गन्धधूपाङ्गरञ्जितम् ।
 रत्नयामरघण्टादिवितानैरुपशोभितम् ॥
 जातिचम्पकपुन्नागकेतकीमल्लिकादिविभिः ।
 गन्धोत्पलसिताम्भोजमाघवीभिः सुशोभितम् ॥
 रत्नकाञ्चनवैदूर्यमुक्तानिर्मितपुस्तकैः ।
 भद्राभिश्चित्रमालाभिः सुवृत्ताभिरलङ्कितम् ॥
 रत्नपुत्तलिकाकोटिभूषितं परिघोपरि ।
 नानावर्णादिविभिर्द्वैविध्यान्वितं विश्वकर्मणः ॥
 तन्मध्ये विपुलां ध्यायेद्देहिकां शतयोजनाम् ।
 सडस्त्रादित्यसङ्काशां मेघमाणिक्यनिर्मिताम् ॥

Page 176

यत्तुर्द्धारसमोपेतां माणिक्यद्वारतोरणाम् ।
 प्रदीपैः पूर्णकुम्भैश्च सर्वतः समलङ्किताम् ॥
 उभोभिः पालिकाभिश्च साङ्कराभिरलङ्किताम् ।
 ध्यात्वैवं मण्डपं दिव्यं द्वारपालान् समर्थयेत् ॥

॥ इति श्रीविधानन्तनाथविरचितायां ज्ञानदीपविमर्शिन्यां त्रिपुरसुन्दरीपद्धत्यां मण्डपवर्णनपद्धतिः ॥

Page 177

तृतीयं परिशिष्टं

मन्त्रोद्धारपद्धतिः

मूलाङ्गभूता या विद्या(ः)पृथगन्यागमोद्विता(ः) ।
 तासामुद्धारमात्रोऽत्र दृश्यते वर्णगह्वरे ॥

વર્ણન્યાસસહિતો વર્ણગહ્વરો યથા -
 સુસમે ભૂપ્રદેશે તુ નિમ્નોત્તરવિવર્જિતે ।
 પુષ્પપ્રકરશોભાઢ્યે દિવ્યધૂપાધિવાસિતે ॥
 તામ્બૂલાપૂઝાગણગણ્ડૂષો રક્તમાલાનુલેપનઃ ।
 પ્રણમ્ય ગુરુપાદાબ્જદ્વન્દ્વમાનન્દસાન્દ્રધીઃ ॥
 વારુણેન્દ્રાયતાસ્તા(ન્ય)ત્રષટ્કર્માદૌ નિવેશયેત્ ।
 સૂત્રાણિ યામ્યસૌમ્યાન્તં પુનરેકાદશં ન્યસેત્ ॥
 વારુણેન્દ્રાયતાઃ પઞ્ચ સમ્ભવન્ત્યત્ર પડ્કતયઃ ।
 મધ્યપડ્કત્યૈવ યત્સૂત્રં મધ્યં તસ્ય વિલોપયેત્ ॥
 પદાન્યેકોનપઞ્ચાશદેવં સિદ્ધ્યન્તિ યત્નતઃ ।
 અથાસ્મિન્ વર્ણવિન્યાસો દર્શયતે વર્ણગહ્વરે ॥
 અકારાદીન્ સમીરાદિકોષ્ટાદારભ્ય વિન્યસેત્ ।
 ઈશાનાન્તં દ્વિતીયસ્યાં પડ્કતૌ ભૂયો દશ ન્યસેત્ ॥

Page 178

આદિજાન્તાન્ તૃતીયસ્યાં મધ્યકોષ્ટાવર્ધિ ન્યસેત્ ।
 હકારાદીન્ વિલોમેન શ્(આ)ન્તાનઞ્ચન્તમાલિખેત્ ॥
 મુરુત્કોષ્ઠે સમારભ્ય વર્ણન્યાસઃ સમીરિતઃ ।
 મુરુત્કોષ્ઠગતે ગૃહ્ય ગુજમધ્યે નિયોજયેત્ ॥
 એતદ્વાગ્ભવમાખ્યાતં કામરાજમતઃ પરમ્ ।
 મુરુદગ્રગતં ગૃહ્ય અઃઅમ્મધ્યે નિયોજયેત્ ।
 ઉસમધ્યસમાયુક્તં શક્તિબીજમુદાહૃતમ્ ॥
 ઇયં સા ત્રિપુરા નિત્યા કરશુદ્ધિકરી મતા ।
 અસ્યાઃ કરશુદ્ધિવિદ્યાયાઃ પ્રથમદ્વિતીયબીજયોર્વાગ્ભવકામરાજસંજ્ઞા ઉદયાકરેણોક્તા -
 સા ચ ભેદદ્વયેનાસ્તિ તદ્દુક્તં રુદ્રયામલે ॥
 ત્રિકોણમધ્યે યત્સૂર્ય શ્ડગ્ગાતાકૃતિસંસ્થિતમ્ ।
 તત્રાહ્લમચૈતન્યં વાગ્ભવં તદિદં પ્રિયે ॥
 તદ્દૂર્ધ્વ જનનસ્થાનાત્ સંસ્થિતા શક્તિરુત્તમા ।
 ધ્વનિરૂપા તુ સા દેવી દ્વિભુજા પરિવેષિતા ।

कामराजमिदं तद्रे गोपनीयं प्रयत्नतः ॥

तथा सुवर्णत्रिशङ्का(त्रिशिका)यामप्याद्यवर्णस्यैव वाग्लवत्वमुक्तम् । यथा -

अभिन्दुमविसर्गं य अकारं जपतो मलान् ।

उद्वेति देवि सलसा ज्ञानौघः पारमेश्वरः ॥

Page 179

गीतायमपि - “अक्षराणामकारोऽस्मि” (१०.३३) इति ।

अष्टमध्यगतं गृह्य अङ्कुरेण समागतम् ।

वाग्लवं बीजमाभ्यातमुद्धरेत् कामराजकम् ॥

रुसमध्यगतं गृह्य उदमध्ये नियोजयेत् ।

ओकारवामसंयुक्तमडमध्येन भेदितम् (तम्) ॥

भवमध्यं समादाय षष्ठमध्येन योजयेत् ।

उकारदक्षसंयुक्तं शक्तिबीजमुदाहृतम् ॥

अङ्गन्यासप्रयुक्तं नित्या य त्रिपुरेश्वरी ।

ओ-ओ-मध्यगतं गृह्य अङ्कुरेण विभेदितम् ॥

वाग्लवं तु समाभ्यातं वागैश्वर्यप्रदायकम् ।

अष्टमध्यगतं गृह्य उदमध्ये निवेशितम् ॥

उँकारकामसंयुक्तं सङ्कुरं कामराजकम् ।

जसमध्यं समादाय षष्ठमध्यासने स्थितम् ॥

अनुग्रहेशसंयुक्तं मलासेनेन भेदितम् ।

शाक्तं बीजमिदं प्रोक्तं सर्गात्पूर्वं सभिन्दुकम् ॥

आत्मरक्षाकरी सेयं नित्या त्रिपुरसुन्दरी ।

मध्यकोष्ठगतं गृह्य छदमध्ये निवेशितम् ॥

Page 180

त्रिमूर्तिङ्कुरसंयुक्तं बीजं वाग्लवमादिशेत् ।

सरिमध्यगतं गृह्य दकारोत्तरयोजितम् ॥

ईकाराग्रसमायुक्तं बिन्दुना मूर्ध्नि भूषितम् ।

कामराजमिदं प्यातं शक्तिबीजं समुद्धरेत् ॥

कोष्ठमध्यगतं गृह्य तदग्रे विनिवेशितम् ।

ઔંકારબિન્દુસંયુક્તં નિત્યા ત્રિપુરવાસિની ।
 મધ્યકોષ્ઠગતં ગૃહ્ય ત્રિસ્થાનવિનિવેશિતમ્ ॥
 આદ્યં ભૂતાંશસંયુક્તં બિન્દુના મૂર્ધ્નિ ભૂષિતમ્ ।
 વાગ્ભવં બીજમાખ્યાતં કામરાજમતઃ પરમ્ ॥
 ડદમધ્યાસનાસીનં રિસમધ્યં તુ મધ્યમે ।
 ઇ-ઉમધ્યેન સંયુક્તં બિન્દુના મૂર્ધ્નિ ભૂષિતમ્ ॥
 અન્ત્યં ભૃગ્વાસનાસીનં મધ્યકોષ્ઠકમસ્તકે ।
 શાપાનુગ્રહસંયુક્તં મહાસેનેન ભેદિતમ્ ॥
 શક્તિબીજં સમાખ્યાતં બિન્દુના પૂર્વવદ્ યુતમ્ ।
 તૃતીયેતિ પુનઃ પ્રાપ્તે હલોપઃ ક્રિયતે બુધૈઃ ॥
 ત્રિપુરાશ્રીરિયં ખ્યાતા નિત્યા ચક્રાસને સ્થિતા ।
 મધ્યકોષ્ઠગતં ગૃહ્ય હષમધ્યે નિવેશયેત્ ॥

Page 181

ભૂતીશબિન્દુસંયુક્તં વાગ્ભવં વા વિલાસજમ્ ।
 મધ્યકોષ્ઠગતં ગૃહ્ય કદમધ્યાસને ન્યસેત્ ॥
 તદ્વયં ઝસમધ્યસ્થં પિનાકીશસમન્વિતમ્ ।
 મૂર્ધ્નિ ઈકારસંયુક્તં નાદબિન્દુસમન્વિતમ્ ॥
 કામરાજં સમાખ્યાતં શક્તિબીજમતઃ પરમ્ ।
 મકમધ્યગતં ગૃહ્ય ખગમધ્યે નિવેશયેત્ ॥
 વીપ્સયેત્તદ્વયં ભૂયઃ કૂરાનુગ્રહસંયુતમ્ ।
 મહાસેનસમાયુક્તં વીપ્સાવર્જં સમુદ્ધરેત્ ॥
 સર્વમન્ત્રાસનગતા નિત્યા ત્રિપુરમાલિની ।
 અકમધ્યગતં ગૃહ્ય વથમધ્યાસને ન્યસેત્ ॥
 ત્રિમૂર્તિકૂરસંયુક્તં વાગ્ભવં કવિતારકમ્ ।
 રુસમધ્યગતં ગૃહ્ય પિનાકીશનિવેશિતમ્ ॥
 ત્રિમૂર્તિકૂરસંયુક્તં કામરાજમુદાહૃતમ્ ।
 ઘઘમધ્યગતં ગૃહ્ય પિનાકીશનિવેશિતમ્ ॥
 ઝિણ્ડીશકૂરસંયુક્તં શક્તિબીજમુદાહૃતમ્ ।

छत्येषा त्रिपुरासिद्धा साध्यसिद्धासनस्थिता ॥

मध्यकोष्ठमादाय कक्षमध्ये निवेशितम् ।

लयमध्यासने स्थाप्य भौतीशाङ्करसंयुतम् ॥

Page 182

वाग्वचं तु समाख्यातं वागैश्वर्यप्रदायकम् ।

जसमध्यगतं गृह्य ङषमध्ये निवेशयेत् ॥

तदधो रुसमध्यस्थं कृत्वा भूयः समुख्यरेत् ।

उदमध्यसमासीनं लयमध्यासने स्थितम् ॥

त्रिमूर्तिङ्करसंयुक्तं कामराजमुदाहृतम् ।

लयमध्यगतस्थाने लकाराग्रं समुद्धरेत् ॥

पुनर्मध्यगतं वार्णं तस्य मूर्ध्नि निवेशयेत् ।

तदूर्ध्वं ङषमध्यं तु तदूर्ध्वं ङषमध्यगम् ॥

मूर्धन्यग्रो बिन्दुमलासेनसमन्वितम् ।

वीप्सावर्जं समुद्धारः शक्तिबीजस्य दर्शितः ॥

ऐतच्छक्तिबीजाख्यं द्वेऽङ्गुलं मोक्षदायकम् ।

आवाङ्मे निरुक्तैषा नित्या वा य त्रिपुराग्नििका ॥

असमध्यगतं गृह्य अःमध्ये गं निवेशयेत् ।

अः रा मध्यं समादाय तदधः स्थापयेद् बुधः ॥

पिनाकिनमधोदेशे तदधो लङ्गुलीश्वरम् ।

तदधः षड्मध्यस्थं तदधो रिसमध्यगम् ॥

अम्भ मध्यगतं पश्चात् तदधो उदमध्यगम् ।

तदधः कक्षमध्यस्थं तदधो रिसमध्यगम् ॥

Page 183

तदधो डार्णदक्षस्थं मध्यकोष्ठगतं न्यसेत् ।

तदधो लयमध्यस्थं त्रिमूर्तिश्चन्द्रसंयुतम् ॥

नित्या यैषा समाख्याता साक्षात् त्रिपुरभैरवी ।

श्रीवामडेश्वरे यङ्के(तन्त्रे)नवभागेषु संस्थिता(ः) ॥

नवनित्या(ः)समाख्याताः सर्वतन्त्रेषु गोपिता(ः) ॥

ત્રિપગ્ચતિથિનિત્યાનામુદ્ધારઃ સમ્પ્રદૃશ્ય(દૃશ્ય)તે ॥

સર્વસિદ્ધ્યામયે પુંસામુન્મધ્યા(થ્યા)ગમસાગરમ્ ।

ઇડમધ્યગતં ગૃહ્ય કુર્યાદ્ બિન્દુસમન્વિતમ્ ॥

અઃખમધ્યગતં ગૃહ્ય ડદમધ્યાસને ન્યસેત્ ।

ત્રિમૂર્તિબિન્દુસંયુક્તં કૂટમેતત્ સમુદ્ધરેત્ ॥

જલમધ્યં સમાદાય તદગ્રાસનસંયુતમ્ ।

ઇહમધ્યેન સંયુક્તં બિન્દુસેનસમન્વિતમ્ ॥

અનન્તાન્તે ત્રિમૂર્તીશં તદન્તેડર્ધાશિમુદ્ધરેત્ ।

વર્ણત્રયમિદં ભૂયઃ કૂરેણ ચ વિભેદયેત્ ॥

કપાલીશો ભુજ્ગીશઃ પિનાકી ખડ્ગી બકસ્તથા ।

ખડ્ગીશોડપિ તદન્તે સ્યાદ્ ભૃગવીશસ્તદનન્તરમ્ ॥

અનન્તબિન્દુસંયુક્તં વર્ણાં હ્યેતે પૃથક્ પૃથક્ ।

ઝખમધ્યગતં ગૃહ્ય મુરુત્યૂર્વેણ ભેદયેત્ ॥

Page 184

હતમધ્યં સમાદાય ઝિણ્ટીશેન નિયોજયેત્ ।

નગમધ્યગતં ગૃહ્ય ઘઘમધ્યાસને ન્યસેત્ ॥

પુનશ્ચ લયમધ્યસ્થં સૂક્ષ્મમસ્તકમુદ્ધરેત્ ।

કેવલં સૂક્ષ્મમુદ્ધૃત્ય ઔરમધ્યં દ્વિરુચ્ચરેત્ ॥

અનન્તેન સમાકાન્તં કોધીશસ્તદનન્તરમ્ ।

અનન્તમસ્તકાકાન્તં ભયમધ્યગતં તતઃ ॥

કેવલં ઠસમધ્યસ્થં ડદમધ્યગતં પુનઃ ।

સગમધ્યં સમાદાય લયમધ્યે નિયોજયેત્ ॥

રક્ષાકોષ્ઠગતં ગૃહ્ય ઝિણ્ટીશેન વિભૂષયેત્ ।

કફમધ્યગતં ગૃહ્ય તદન્તે શાગ્રમુદ્ધરેત્ ॥

લાગ્રાસનસમાયુક્તં કૃત્વા ભૂયઃ સમુદ્ધરેત્ ।

હાગ્રં કેવલમુદ્ધૃત્ય પુનશ્ચ નયમધ્યગમ્ ॥

શાગ્રાસનસમાયુક્તં ભૂયઃ કેવલમેવ તત્ ।

पुनश्च नगमध्यस्थं अङ्कुरेण विभेद्येत् ॥
 तदन्ते डेवलः क्रोधी लयमध्यससूक्ष्मगः ।
 छुमध्यं समादाय डेवलं लृशमध्यगम् ॥
 यकारदक्षवर्णार्धं मस्तके तस्य कारयेत् ।
 रुमध्यं समादाय कुगमध्ये नियोजयेत् ॥
 सद्योजातसमाक्रान्तं कृत्वा भूयः समुद्धरेत् ।
 डेवलं जडमध्यस्थं तढमध्यं तथा पुनः ॥

Page 185

डेवलं रुसमध्यस्थं लात्रं जिह्मेशसंयुतम् ।
 लकुलीश त्रिधा कृत्वा अर्धशङ्करसंयुतम् ॥
 पृथग्भीजत्रयमिदं पुनः स्यादछमध्यगम् ।
 अङ्कुरेण समाक्रान्तं कृत्वा यान्यं समुद्धरेत् ॥
 अत्रि द्विस्थानगं कृत्वा लयमध्यासने स्थितम् ।
 अनन्ताङ्करसंयुक्तं प्रथमं परिकल्पयेत् ॥
 त्रिमूर्तिबिन्दुसंयुक्तं द्वितीयं परिकल्पयेत् ।
 तस्य द्वितीयमेवं स्यात्तदन्ते भीजराजकम् ॥
 उडमध्यं समादाय दकारोत्तरसंस्थितम् ।
 अर्धशङ्करसंयुक्तं भीजमेतत् समुद्धरेत् ॥
 मडासेनसमायुक्तो भृग्वीशस्तदनन्तरम् ।
 आद्यभीजत्रयं पश्चाद्विलोमेन समुद्धरेत् ॥
 अेषा कामेश्वरी नित्या प्रतिपत्तिथिनायिका ।
 पञ्चाशदक्षरी विधा सर्वकामफलप्रदा ॥
 द्वितीयतिथिनित्यायाः समुद्धारोऽधुनोच्यते ।
 यथोक्तं सिद्धनाथेन नवशत्यां पदक्रमात् ॥
 डौलं प्राणवमुद्धृत्य ततो भगभुगेपदम् ।
 भगिनीतिपदं पश्चाद् भगोदरि ततः परम् ॥
 उद्धरेदक्षराण्यष्टौ भगमाले भगावले ।
 भगगुह्यपदं पश्चाद् भगयोनि ततः परम् ॥

Page 186

ષડક્ષરં તતઃ પશ્ચાત્ પદં ભગનિપાતનિ ।
 સર્વશબ્દં સમુદ્ધૃત્ય તતો ભગવશકુરિ ॥
 ભગરૂપપદં પશ્ચાન્નિત્યકિલિન્ને પદં તતઃ ।
 ભગસ્વરૂપે સર્વાણિ ભગાનીતિ દશાક્ષરમ્ ॥
 મે હ્યાનયેતિ વરદે રેતેપદમનન્તરમ્ ।
 સુરેતે ચ ભગકિલિન્ને તતઃ કિલિન્નદ્રવે પદમ્ ॥
 કલેદયેતિ સમાલિખ્ય દ્રાવયેતિ પદં લિખેત્ ।
 અમોઘે પદમુદ્ધૃત્ય ભગવિશ્વે વિસર્ગયુક્તુ ॥
 સવિસર્ગં ક્ષુભપદં ક્ષોભયેતિ પદં તતઃ ।
 સર્વસત્વાન્ પદં દધાદ્ ભગેશ્વરિ તતઃ પરમ્ ॥
 આદ્યં પ્રણવમુદ્ધૃત્ય ક્ષાન્તં રાન્તોપરિસ્થિતમ્ ।
 પચ્ચમાગ્રં સ્વરભિન્નં કૂટે બિન્દુવિભૂષિતમ્ ॥
 કુર્યાજ્જમ્ભે (ચ)મોહે ચ વમ્ભે કિલિન્ને ચતુષ્ઠયમ્ ।
 કૂટેનાન્તરિતં કૃત્વા કૂટન્તે તં સમુદ્ધરેત્ ॥
 કિલિન્ને પદં સમુદ્ધૃત્ય સર્વાણિ ચ ભગાનિ ચ ।
 આલિખેન્મેપદં પૂર્વં તદન્તે વશમાનય ॥
 સ્ત્રીબીજં માન્મથં બીજં માયાબીજં તદન્તકમ્ ।
 શતમેકં ચતુસ્ત્રિંશદ્વર્ણાનામિદમુદ્ધૃતમ્ ॥
 કામમધ્યગતં ગૃહ્ય છદમધ્યાસનસ્થિતમ્ ।
 ત્રિમૂર્તિબીજસંયુક્તં પ્રથમં પરિકીર્તિતમ્ ॥

Page 187

વટમધ્યગતં ગૃહ્ય કુર્યાત્ સૂક્ષ્મસમન્વિતમ્ ।
 થણમધ્યં સમાદાય તદ્રામેન નિયોજયેત્ ॥
 રિહમધ્યં સમાદાય રેકુપૃષ્ઠાસનસ્થિતમ્ ।
 સૂક્ષ્મેણ મસ્તકાકાન્તં બિન્દુનોપરિ ભૂષિતમ્ ॥
 પાગ્રં ઝિણ્ડીશસંયુક્તં કેવલં યથમધ્યગમ્ ।

नैरृत्यकोणगं गृह्य तमेव पुनरुद्धरेत् ॥
 यथमध्यासनस्थं तु कृत्वा भूयः समुद्धरेत् ।
 त्रिपटीशेन समायुक्तं धवमध्यं समुद्धरेत् ॥
 कृकमध्यं समादाय शाग्रान्तविभूषितम् ।
 लकुलीशमनन्तान्तमन्तिमं परिकीर्तितम् ॥
 नित्यक्लिन्नेयमुदित तृतीया तिथिनायिका ।
 सद्योजातं समुद्धृत्य बिन्दुना मूर्ध्नि भूषितम् ।
 अभमध्यगतं गृह्य लाग्रासनसमन्वितम् ॥
 उँकारमस्तकाङ्कान्तं द्वितीयं परिकीर्तितम् ।
 जडमध्यं समादाय लयमध्यासनान्वितम् ॥
 सद्योजातसमाङ्कान्तं बिन्दुना मूर्ध्नि भूषितम् ।
 ऋसमध्यं समादाय यथमध्यासनस्थितम् ॥
 Page 188
 बिन्दुनुग्रहसंयुक्तं यतुर्थं परिकीर्तितम् ।
 आग्नेयकोष्ठकं गृह्य उतमध्यासनस्थितम् ॥
 बिन्दुनुग्रहसंयुक्तं पञ्चमं परिकीर्तितम् ।
 यजमध्यं समादाय लाग्रासनसमन्वितम् ॥
 भुवनद्वारसंयुक्तं पञ्चकं परिकीर्तितम् ।
 छलमध्यं समादाय भुजङ्गासनसंस्थितम् ॥
 सद्योजाताग्रसंयुक्तं बिन्दुना मूर्ध्नि भूषितम् ।
 षष्ठमं कथितं बीजं तदन्ते वह्निवल्बला ॥
 भेरुण्डा कथिता नित्या यतुर्थी याष्टवर्णका ।
 सद्योजातं समुद्धृत्य अङ्कुरेण समन्वितम् ॥
 मध्यकोष्ठकमादाय लाग्रासनसमन्वितम् ।
 यतुर्थस्वरसंयुक्तं बिन्दुनादविभूषितम् ॥
 बीजमेतत् समुद्धृत्य केवलं साग्रमुद्धरेत् ।
 जसमध्यं समादाय पात्रसूक्ष्मविभूषितम् ॥
 धधमध्यमनन्ताक्तं षष्ठमध्यं ससूक्ष्मकम् ।

ષઝમધ્યં સમાદાય રાગભૂતીશસંયુતમ્ ॥

Page 189

નમસા યુતેન મુદિતા પઞ્ચમી રન્ધ્રવર્ણકા ।

એ ઓ મધ્યગતં ગૃહ્ય બિન્દુના મૂર્ધ્નિ ભૂષિતમ્ ॥

ઠસમધ્યં સમાદાય ઝિણ્ટીશેન વિભેદયેત્ ।

કૂરેણ મસ્તકાકાન્તં બીજમાજ્ઞાકરં પરમ્ ॥

કુકારવામસડ્ગૃહ્ય મહાસેનેન ભેદયેત્ ।

તૃતીયં વર્ણમાખ્યાતં સઙ્ગૃહ્યનમિદં પરમ્ ॥

નિત્યક્લિન્નાખ્યનિત્યાયા દ્વિતીયાદિદશાક્ષરાત્ ।

ક્રમેણ ચાખ્યો નિત્યાયા મહાવિદ્યેશ્વરી મતા ॥

ત્રયોદશાક્ષરી સેયં ષષ્ઠી નિત્યોદિતા પરા ।

ઓમ્કમધ્યગતં ગૃહ્ય છદમધ્યે નિવેશિતમ્ ॥

ત્રિમૂર્તિબિન્દુસંયુક્તં બીજં ત્રૈલોક્યવશ્યદમ્ ।

શિવદૂતી ચ વિજ્ઞેયા સચતુર્થી નમોઽન્તિકા ॥

સપ્તાક્ષરેણ મુદિતા સપ્તમી તિથિનાથિકા ।

ભૌતીશાગ્રં બિન્દુસંયુક્તં પ્રથમં પરિકીર્તિતમ્ ॥

મકમધ્યં યવામસ્થં ત્રિમૂર્તિન્દુસમાયુતમ્ ।

દ્વિતીયં કથિતં વર્ણં વિષોપવિષનાશનમ્ ॥

હાગ્રં સેનસમાયુક્તં તૃતીયં વર્ણનાયકમ્ ।

ખડ્ગમધ્યં સમાલિખ્ય કેવલં વરવર્ણિનિ ॥

Page 190

સદ્યોજાતેન સંયુક્તં ણકારોત્તરમુદ્ધરેત્ ।

ઊર્ણવામં સમાદાય સૂક્ષ્મીશેન નિયોજયેત્ ॥

ણથમધ્યં સમાદાય વ્યજમધ્યાસનસ્થિતમ્ ।

ઝિણ્ટીશેન સમાયુક્તં કથિતં વર્ણનાયકમ્ ॥

શિખીશવામમાદાય શાગ્રાસનસમન્વિતમ્ ।

અનન્તમસ્તકાકાન્તં વર્ણમેતદનન્તરમ્ ॥

ઓકમધ્યં સમાદાય અનન્તેન તુ ભૂષયેત્ ।

रन्ध्रवर्णयमुद्दिता त्वरिता त्वष्टमी मता ॥
 कूर्मेशवाममुद्धृत्य बिन्दुयुक्तं तु कारयेत् ।
 प्रथमं बीजमाध्यातं पाण्डिवासप्रदायकम् ॥
 भृग्वीशवामगं गृह्य अत्रिवासासनस्थितम् ।
 त्रिमूर्तिकूरसंयुक्तं बीजक्ष्वेदापहारकम् ॥
 भृग्वीशोऽनुग्रहयुतो मडासेनेन भूषितः ।
 नवमी तिथिनाथेयं त्रिवर्णा कुलसुन्दरी ॥
 लयमध्यासनस्थात्रीयुतं कृत्वा कभेरा तु ।
 श्रीकण्ठाग्रेण संयुक्तं प्रथमं कूरसंयुतम् ॥
 Page 191
 त्रिमूर्तिचन्द्रसंयुक्तं द्वितीयं परिकीर्तितम् ।
 (उसमध्यगतं गृह्य अत्रिवासासनस्थितम् ॥
 त्रिमूर्तिबिन्दुसंयुक्तं तृतीयं परिकीर्तितम् ।
 उठमध्यं समाधाय भुजङ्गासनसंस्थितम् ॥
 अर्धांशाकूरसंयुक्तं यतुर्थं परिकीर्तितम् ।)
 मडासेनेन संयुक्तं उषमध्यं य यत्नतः ॥
 नित्या नित्येयमुद्दिता पञ्चाङ्गा दशमी मता ।
 लङ्गुलीशं भुजङ्गस्थं मूर्तिबिन्दुसमायुतम् ॥
 बीजमाद्यं समाध्यातं त्रैलोक्याकर्षणक्षमम् ।
 सठमध्यं समाधाय वालिपृष्ठसमाश्रितम् ॥
 जिएटीशबिन्दुसंयुक्तं द्वितीयं बीजमुद्धृतम् ।
 शिभीशोत्तरमाधाय पिनाकीशाग्रसंयुतम् ॥
 अमराकूरसंयुक्तं बीजं त्रैलोक्यमोहनम् ।
 यन्द्रवामं समाधाय लयमध्यासने स्थितम् ॥
 सद्योबिन्दुसमायुक्तं बीजमाकर्षणं परम् ।
 अनन्ताकूरसंयुक्तं कृत्वा भूयः समुद्धरेत् ॥
 भृग्वीशवाममाधाय अत्रिवासासनस्थितम् ।
 त्रिमूर्तिबिन्दुसंयुक्तं बीजं मेलापकं परम् ॥

અથમધ્યગતં ગૃહ્ય અઢૂરેણ સમન્વિતમ્ ।
બીજમેતત્ સમાખ્યાતં સપ્તમં સર્વકામદમ્ ॥

Page 192

ઠહમધ્યં સમાદાય અત્રિવામાસનસ્થિતમ્ ।
અર્ધીશાઢૂરસંયુક્તમષ્ટમં પરિકીર્તિતમ્ ॥
સૂક્ષ્મયુક્તં મીનપૃષ્ઠં નવમં પરિકીર્તિતમ્ ।
થણમધ્યં સમાદાય ભુજડ્ગાગ્રાસનસ્થિતમ્ ॥
ઉમાકાન્તસ્ય વામં સ્યાત્ તદેકાદશમક્ષરમ્ ।
કેવલસ્ત્રિદ્વાદશમો વર્ણરાજઃ પ્રકીર્તિતઃ ॥
ભુજડ્ગાસનસંસ્થસ્ત્રિભૂયસ્ત્રયોદશમ ઇરિતઃ ।
ઝિણ્ટીશેન સમાયુક્તો મીનવામં તદન્તતઃ ॥
અમરાઢૂરસંયુક્તો ભકારોત્તરગસ્તતઃ ।
આદિબીજદ્વયં પશ્ચાદ્ વિલોમેન સમુદ્ધરેત્ ॥
નિત્યા નીલપતાકેયં બીજરૂપા સમુદ્ધૃતા ।
સમોત્તરદશાર્ણેયમેકાદશતિથીશ્વરી ॥
સઘોજાતો બિન્દુયુક્તો નમોડન્તઃ પરિકીર્તિતઃ ।
મેષેશઃ કેવલો જ્ઞેયસ્તદન્તે તુ વ્યવસ્થિતઃ ॥
મહાકાલઃ સેનયુક્તસ્તૃતીયઃ પરિકીર્તિતઃ ।
ઋતુરામોડન્તયુક્તસ્તદન્તે વર્ણનાયકઃ ॥
વ્યોમો ઝિણ્ટીશસંયુક્તસ્તદન્તે પરિકીર્તિતઃ ।
શાગ્રાસનસમાયુક્તો બકેશસ્તદન્તરમ્ ॥
ડતમધ્યઃ સૂક્ષ્મયુક્તસ્તદન્તે સંવ્યવસ્થિતઃ ।
ક્રોધીશોડન્તસંયુક્તો મહાકાલસ્તદન્તકઃ ॥

Page 193

લોહિતેશઃ કેવલઃ સ્યાદાષાઢી ચ તદન્તતઃ ।
અનન્તેન સમાયુક્તઃ સર્વકામફલપ્રદઃ ॥
મહાસેનાગ્રગો વર્ણો ઝિણ્ટીશેન સમન્વિતઃ ।

कोधीशोऽनन्तसंयुक्तस्तदन्ते संव्यवस्थितः ॥

महाकालस्तथा भूयो भिन्दन्तेशसंयुतः ।

कोधीशोऽमरसंयुक्तस्तदन्ते यः समुद्भूतः ॥

जिह्मशेन समायुक्तो मेषवामस्तदन्ततल्लु ।

महाकालाग्रगो वार्णः केवलः स्यादनन्तरम् ॥

पञ्चान्तकः केवलं स्यात् तदन्ते शाग्रमेव यः ।

थण्मध्यं सूक्ष्मयुक्तं तदन्ते संव्यवस्थितः ॥

उर्णवामो मूर्तियुक्तः पिनाकीशस्तदन्ततः ।

लोडितेशः केवलः स्यादकाराग्रस्तदन्तरम् ॥

अनन्तेन समायुक्तस्त्वनन्तकुलदायकः ।

उद्गिशेन समायुक्तः कोधीशस्तदन्तरम् ॥

द्विभङ्गः केवलः पश्चात् पं ता तस्य तथा पुनः ।

षट्पिशः केवलः पश्चात् आषाढी सूक्ष्मसंयुतः ॥

लाग्रासनसमायुक्त आषाढी भौमिकान्वितः ।

सद्योजातेन संयुक्तः पिनाकीशस्तदन्ततः ॥

Page 194

कोधीशो वालियुक्तः स्यात्तदन्ते विनिवेशयेत् ।

अनन्तेशसमायुक्तः कूर्मेशः स्यात्ततः परम् ॥

सप्तिसूक्ष्मसमायुक्त उमाकान्तोऽपि तादृशः ।

मेघे ते केवलस्यायो यः सद्यःसमायुतः ॥

लाग्रास्त्वाषाढिना युक्तस्त्वमरेशसमन्वितः ।

याग्रं जिह्मशसंयुक्तं तदन्ते यः समुद्भूतेत् ॥

वालीशासनगो मध्यो जिह्मशेन समन्वितः ।

कूरामरसमायुक्तो मध्यगं स्यादतः परम् ॥

तमेव वीरस्येद् भूयो जाग्रं केवलमन्ततः ।

थपृष्ठो केवलं ते स्यात् मेषो जिह्मशसंयुतः ॥

एकारवाममादाय तदन्ते त्रिः समुद्भूतेत् ।

तदन्ते केवलं मेषं मेषान्ते त्रिः समुद्भूतेत् ॥

ઝિણ્ટીશં મસ્તકે તસ્ય દત્વા શન્યં સમુદ્ધરેત્ ॥

દણ્ડ્યગ્રં સમુપાદાય લાગ્રભૂતીશસંયુતમ્ ।

ભુજ્ડગપુચ્છમાદાય સઘોજાતેન યોજયેત્ ॥

ક્રોધીશં બલિસંસ્થં તુ ભયમધ્યમનન્તયુક્ ।

ખડ્ગં ઝિણ્ટીશસંયુક્તં નગમધ્યં તુ કેવલમ્ ॥

Page 195

કેવલં ચણ્મધ્યં તુ દત્વા ભૂયઃ સમુદ્ધરેત્ ।

મકમધ્યં સમાદાય કૂરામરવિભૂષિતમ્ ॥

શિખીશં સમુપાદાય સોમેશાર્ધેન યોજયેત્ ।

શિખીશવામમાદાય ખડ્ગીશાસનસંસ્થિતમ્ ॥

અનન્તેન સમાક્રાન્તં કૃત્વા મધ્યમગં તથા ।

નિત્યા નીલપતાકાખ્યા શતવર્ણા ષડુત્તરા ॥

માગ્રયાગ્રભુજ્ડગાખ્યતદગ્રાર્ણાન્ સમુદ્ધરેત્ ।

અર્ધીશાનુગ્રહેશાનૌ બિન્દુયુક્તૌ તુ મસ્તયોઃ ॥

નિત્યેયં વિજયાખ્યા સ્યાત્ ષડર્ણા દ્વાદશી મતા ॥

ષડ્ભિરેકાક્ષરી પ્રોક્તા દ્વાદશી તિથિનાયિકા ॥

કક્રમધ્યં સમાદાય શાગ્રયુક્તં તુ કારયેત્ ।

સઘોજાતસમાક્રાન્તં બિન્દુના મૂર્ધ્નિ ભૂષિતમ્ ॥

ત્રયોદશી સમાખ્યાતા નિત્યેયં સર્વમડ્ગલા ।

એષા નિત્યા સમાખ્યાતા ત્રયોદશી તિથીશ્વરી ॥

અજમધ્યગતં ગૃહ્ય કૂરયુક્તં સમુદ્ધરેત્ ।

શગ્રમધ્યં તદન્તં સ્યાત્તદન્તે થાગ્રમુદ્ધરેત્ ॥

સઘોજાતસમાક્રાન્તં કૃત્વા ભૂયઃ સમુદ્ધરેત્ ।

જડમધ્યં કેવલં સ્યાત્ પગ્થાન્તેશાગ્રમેવ ચ ॥

આષાઢી સૂક્ષ્મસંયુક્તસ્તદન્તે છંદમધ્યગઃ ।

ખડ્ગીશાનન્તસંયુક્તં કૃત્વા ચાન્યં સમુદ્ધરેત્ ॥

Page 196

उदमध्यं समादाय अनन्तेन विभूषयेत् ।
 तदमध्यं समादाय श्रीभण्डाग्रेण योजयेत् ॥
 अत्रिवामं सूक्ष्मयुक्तं मेषेशं य तथैव य ।
 जिह्मिशनं समायुक्तमन्त्री(र्धा)शं य समुद्धरेत् ॥
 भङ्गीशः केवलोऽन्ते स्यात् पृष्ठस्थो जिह्मिसेयुतः ।
 साग्रः सूक्ष्मयुतं ते स्यात् स य मध्यतदन्तगः ॥
 भङ्गो भुजङ्गसंयुक्तो द्विजङ्गोऽङ्गीशसंयुतः ॥
 केवलं त्रयमध्यस्तु ङोत्रो भिन्दुसमायुतः ।
 तत्पृष्ठोऽनन्तसंयुक्तस्तदन्तः परिकीर्तितः ॥
 केवलो लयमध्यस्थो वर्णराजस्ततः परम् ।
 अभ्यमध्यगतं गृह्य श्रीकण्ठाग्रसमन्वितम् ॥
 भुजङ्गसूक्ष्मसंयुक्तं ततः परमुदाहृतम् ।
 जिह्मिशनं समाकान्तः कोधीशः स्यात् ततः परम् ॥
 अदमध्यं समादाय भूतीशोत्तरशोभितम् ।
 एापृष्ठं केवलं ग्राह्यं साग्रं जिह्मिशनसंयुतम् ॥
 केवलं दण्डिपृष्ठं स्यात् तदन्ते वर्णनायकम् ।
 ङाग्रं सूक्ष्मसमायुक्तं कृत्वा भूयः समुद्धरेत् ॥

Page 197

ङाग्रं भङ्गसमायुक्तं पिनाकी भिन्दुसंयुतम् ।
 थाग्रं सूक्ष्मसमायुक्तं तदन्ते वर्णमुद्धरेत् ॥
 उकारपृष्ठमादाय साग्रवर्णेन योजयेत् ।
 पिनाकीशस्तदन्ते स्याद् वीप्सयेद्वर्णयुग्मकम् ॥
 लोडितेशं भुजङ्गेन युक्तमादौ तु दापयेत् ।
 वीप्सितश्चावर्णयुग्मस्य प्रत्येकं वीप्सयेत्तु तत् ॥
 बीजं नीलपताकायामाधवर्णं समुद्धरेत् ।
 कूरामरेशसंयुक्तं मध्यकोष्ठगतं लिप्तेत् ॥
 सोमेश्वरार्धसंयुक्तं शिपीशं वीप्सयेत्तदा ।

હાગ્રં ખડ્ગીશસંયુક્તમનન્તેન વિભૂષયેત્ ॥
 શ્રીકણ્ઠાગ્રસમાયુક્તં લકુલીશં સમુદ્ધરેત્ ।
 જ્વાલામાલિની નિત્યેયમુદ્ધૃતા ચ ચતુર્દશી ॥
 પગ્ચાદશાક્ષરી વિદ્યા સર્વકામફલપ્રદા ।
 બડમધ્યે કેવલં તુ પ્રથમં વર્ણમુદ્ધરેત્ ॥
 કૂરાનુગ્રહસંયુક્તં કોધીશં તદનન્તરમ્ ।
 એકાક્ષરસમાખ્યાતા ચિત્રા પગ્ચદશી સ્મૃતા ॥
 કામેશ્વરી ચ વજ્રેશી નિત્યા ચ ભગમાલિની ।
 સુન્દરી ત્રિપુરા પૂર્વાશ્વતસ્રઃ સમયાત્મિકાઃ ॥

Page 198

કામેશીભગમાલિન્યૌ નિત્યાદેહગતે ઉભે ।
 વજ્રેશીસુન્દરીનિત્યે ઉદ્ધૃતે નેત્રગહ્વરે ॥
 સઘઃ પૂર્વં સમાદાય અકૂરેણ વિભેદયેત્ ।
 પ્રથમં બીજમાખ્યાતં સર્વાભીષ્ટફલપ્રદમ્ ॥
 મધ્યકોષ્ઠગતં ગૃહ્ય ભુજડ્ગાસનસંસ્થિતમ્ ।
 ત્રિમૂર્તિભિન્દુસંયુક્તં દ્વિતીયં પરિકીર્તિતમ્ ॥
 મધ્યમાગ્રં કેવલં સ્યાત્ તૃતીયો વર્ણનાયકઃ ।
 સાગ્રં ભુજડ્ગાનન્તં સમધ્યગામનન્તરમ્ ॥
 ભુજડ્ગં બાલિસંયુક્તં ભૌતીશોત્તરસંયુતમ્ ।
 ષષ્ઠં વર્ણં સમાખ્યાતં સપ્તમં કલ્પ્યતેડધુના ॥
 વાલીશપૃષ્ઠમાદાય તદમધ્યેન યોજયેત્ ।
 સાગ્રઃ કેવલ એવ સ્યાદ્ધર્ણરાજસ્તતઃ પરમ્ ॥
 ચ્યુત્તરં સૂક્ષ્મસંયુક્તં તદન્તે વર્ણમુદ્ધરેત્ ।
 સાગ્રં કેવલમુદ્ધૃત્ય હપૃષ્ઠં રેફસંયુતમ્ ॥
 ઝિણ્ડીશસંયુતં કૃત્વા શાર્ણાશાગ્રેણ સંયુતમ્ ।
 અનન્તાગ્રયુતં લાગ્રં ઉદ્ધૃત્ય પુનરુદ્ધરેત્ ॥

Page 199

યોત્તરઃ કેવલં ખ્યાતસ્તદ્ધૃત્ય વર્ણનાયકઃ ।

छात्रं धोत्तरसंयुक्तं कृत्वाऽन्यद्भीजमुद्धरेत् ॥

शिभीशात्रं भिन्दुयुक्तं तत्परं परिकीर्तितम् ।

उपृष्ठं केवलं भूयो यपृष्ठमपि तादृशम् ॥

यात्रं केवलमुद्धृत्य नात्रवालिपुतं भवेत् ।

पञ्चान्तगं केवलं भूयस्थाग्रो जिएटीशसंयुतः ॥

अस्या द्वितीयमुद्धृत्य रिसमध्यं समुद्धरेत् ।

भुजङ्गपृष्ठसंयुक्तं सूक्ष्मकूरसमन्वितम् ॥

मेषो जिएटीशसंयुक्तो भौतीशोऽकूरसंयुतः ।

छात्रं वामं भुजङ्गस्थं सधोऽकूरविभूषितम् ॥

लोडितात्रं सूक्ष्मयुक्तं थात्रं वालियुतं पुनः ।

कालः केवल एष स्यात्तदन्ते वर्णनायकः ॥

नैरृत्यकोष्ठगः पश्चात् स एव लयमध्यगः ।

भङ्गो जिएटीशसंयुक्तः परस्तात् परिकीर्तितः ॥

अस्या द्वितीयकोऽन्ते स्यान्मन्त्रस्यास्य विनिश्चयः ।

पञ्चत्रिंशाक्षरी प्रोक्ता सर्वकार्यार्थसाधिका ॥

यतुर्थी य नमोऽन्तः स्याद् वज्रनित्याद्वयं पुनः ।

वज्रेभरीति नित्येयं द्वितीया परमेश्वरी ॥

Page 200

मध्यमं कुलसुन्दर्याः प्रथमं परिकीर्तितम् ।

द्विरङ्गः केवलान्तः स्यात् पञ्चान्तोऽपि छि तादृशः ॥

भङ्गीशः केवलं भूय आषाढी सूक्ष्मसंयुतः ।

नित्या नित्यं यतुर्थं स्यात् ततो मेषः ससूक्ष्मकः ॥

थाग्रो वालिसमायुक्तः कोधीशोऽनन्तसंयुतः ।

कालो जिएटीशसंयुक्तः सात्रं सात्रसमन्वितम् ।

भुजङ्गः सूक्ष्मसंयुक्तस्तदन्ते संयवस्थितः ।

भृवीशथात्रसंयुक्तो भुजङ्गीशसमन्वितः ॥

त्रिमूर्तिङ्कूरसंयुक्तस्त्रयोदशमं हरितः ।

छात्रः केवल एव स्यात् शाग्रो द्विलात्रसंयुतः ॥

ષષ્ઠસ્થઃ કેવલોઽન્તેઽસ્ય ણપૃષ્ઠઃ ખડ્ગસંયુતઃ ।
 મહાસેનસમાયુક્તો ભુજડ્ગીશસ્તદન્તતઃ ॥
 માત્રો ભૂતીશસંયુક્તો યપૃષ્ઠઃ સ્થાદનન્તરમ્ ।
 ખડ્ગીશસૂક્ષ્મસંયુક્તો ભૌતીશાકૂરસંયુતઃ ॥
 આદ્યં બીજમથાન્તેઽસ્યા દ્વાત્રિંશાણાં સમુદ્ધૃતા ।
 સમયેશી યતુર્થા યા વિદ્યા ત્રિપુરસુન્દરી ॥

મુદ્રાબીજાનિ
 અથેન્દાનીં સ્વમુદ્રાણાં બીજાનિ કથયામ્યહમ્ ।
 રચિતેયં ત્રિખણ્ડાખ્યા સર્વસિદ્ધિફલામયે ॥

Page 201

પિનાકી દક્ષમાદાય વાલિપુચ્છેન યોજયેત્ ।
 અનુગ્રહોત્તરોપેતમકૂરેણ સમન્વિતમ્ ॥
 સર્વસક્ષોભિણીમુદ્રાબીજં ત્રૈલોક્યમોહનમ્ ।
 સૂક્ષ્મા ગૃહીતં તદ્ભીજમનન્તેન સમન્વિતમ્ ॥
 સર્વવિદ્રાવિણીમુદ્રાબીજમેતત્પ્રકાશિતમ્ ।
 દારુણોત્તરમાદાય અત્રિવામાસનસ્થિતમ્ ॥
 અર્ધીશાકૂરસંયુક્તં બીજમાકર્ષણં મતમ્ ।
 ભૃગુવીશવામમાદાય ડદમધ્યાસનસ્થિતમ્ ॥
 સૂક્ષ્મેશાગ્રસમાયુક્તં સેનપુચ્છવિભૂષિતમ્ ।
 સર્વાવેશકરીમુદ્રાબીજમેતત્ સમુદ્ધૃતમ્ ॥
 શિખીશવામમાદાય મહાસેનેન યોજયેત્ ।
 સર્વોન્માદકરીમુદ્રાબીજમુન્માદનં પરમ્ ॥
 વજ્રપુચ્છં સમાદાય કૂર્મદક્ષાસનસ્થિતમ્ ।
 બિન્દુમસ્તકસંયુક્તં સદ્યોજાતેન ભૂષિતમ્ ॥
 એતન્મહાકુશામુદ્રાબીજં સાક્ષાત્ સમુદ્ધૃતમ્ ।
 ભૃગુવીશપુચ્છમાદાય શ્વેતપુચ્છાસનસ્થિતમ્ ॥
 ક્રોધીશાગ્રસમાયુક્તં ભૃગુદક્ષિણયોજિતમ્ ।
 વાલિપુચ્છાસનારૂઢં જિણ્ડીશાકૂરભૂષિતમ્ ॥

Page 202

સર્વસંક્ષોભિણીમુદ્રાબીજમાણાકરં પરમ્ ।
 ભૃગુવીશપુચ્છમાદાય તદગ્રાસનસંસ્થિતમ્ ॥
 અનુગ્રહેશસંયુક્તં બિન્દુનોપરિ ભૂષિતમ્ ।
 બીજં તદ્ભીજમુદ્રાયા જગદ્ભીજકૃલાસિદમ્ ॥
 કૂર્મવાસં સમાદાય સેનપૃષ્ઠસમન્વિતમ્ ।
 બીજં તદ્યોનિમુદ્રાયા જગદ્યોનિકૃલાસિદમ્ ॥
 એવં બીજાનિ મુદ્રાણાં યથાયોગં નિયોજયેત્ ।
 ચતુરામ્નાયવિદ્યોદ્ધારઃ
 ચતુરામ્નાયવિદ્યાનામુદ્ધારોઽથ પ્રદર્શયતે ॥
 શ્વેતપૃષ્ઠં સમાદાય ભૃગુપૃષ્ઠેન યોજયેત્ ।
 થકારવામસંયુક્તં મૂર્તિબિન્દુસમન્વિતમ્ ॥
 વિદ્યેયં રુદ્રશક્ત્યાખ્યા સર્વામ્નાયાધિનાયિકા ।
 અનન્તદક્ષમાદાય અત્રીશોત્તરસંસ્થિતમ્ ॥
 સદ્યોજાતોત્તરાકાન્તં બિન્દુના મસ્તકેઽહ્નિતમ્ ।
 અકારોત્તરમાદાય ઝિણ્ડીશેન સમન્વિતમ્ ॥
 તૃતીયવર્ણમાખ્યાતં ચતુર્થમપિ કથ્યતે ।
 ઝષમધ્યં સમાદાય ડદમધ્યાસનસ્થિતમ્ ॥
 સૂક્ષ્માગ્રં મસ્તકાકાન્તં બિન્દુનોપરિ ભૂષિતમ્ ।
 બીજમેતત્સમાખ્યાતં ત્રૈલોક્યાકૃષ્ણિદાયકમ્ ॥
 કેવલં યાગ્રમુદ્વૃત્ય દણ્ડિપૃષ્ઠં સમુદ્ધરેત્ ।
 લકારં દક્ષિણં ગૃહ્ય વાલિપૃષ્ઠેન યોજયેત્ ॥
 શાગ્રં ઝિણ્ડીશસંયુક્તં તદન્તે પરિકીર્તિતમ્ ।
 મહાસેનાગ્રમાદાય ત્રિમૂર્ત્યગ્રેણ યોજયેત્ ॥
 ડકારદક્ષિણં ગૃહ્ય ઝિણ્ડીશેન નિયોજયેત્ ।
 એતદન્તે મધ્યકોષે તદન્તાસનસંસ્થિતમ્ ॥
 સદ્યોજાતાગ્રસંયુક્તં બિન્દુનોપરિ ભૂષિતમ્ ।
 એકાદશાક્ષરા સેયં વિદ્યા દક્ષિણનાયિકા ॥

લકુલીશં તદગ્રં ચ તદધો લાગ્રમેવ ચ ।
 સંલિખ્ય મસ્તકે તસ્ય ભૌતીશં બિન્દુસંયુતમ્ ॥
 દત્વા સમુદ્ધૃતં કુટું પ્રથમં પ્રણવં ભવેત્ ।
 જગ્રાધો હાગ્રમુદ્ધૃત્ય તદધો ભૃગુપૃષ્ઠગમ્ ॥
 તસ્યાધો વાલિપુચ્છં ચ લિખિત્વા તસ્ય મસ્તકે ।
 ત્રિમૂર્તિબિન્દુસંયુક્તં દ્વિતીયં પ્રણવં ભવેત્ ॥
 મધ્યકોષ્ઠકમુદ્ધૃત્ય તદધઃ શ્વેતપુચ્છકમ્ ।
 તદધો યાગ્રમુદ્ધૃત્ય દણ્ડિવામં તતોડપ્યધઃ ॥
 ત્રિમૂર્તિબિન્દુસંયુક્તં શિરસ્તસ્ય પ્રકલ્પયેત્ ।
 તૃતીયં પ્રણવં ખ્યાતં કમલામિફલપ્રદમ્ ॥

Page 204

કમમધ્યં સમુદ્ધૃત્ય કફમધ્યં સમુદ્ધરેત્ ।
 તસ્યાધશ્ચણ્ડમુદ્ધૃત્ય શિખીશાનં તતોડપ્યધઃ ॥
 લાગ્રં તસ્યાસને દધાદ્ ઝિણ્ડીશં શિરસિ ન્યસેત્ ।
 અકૂરેણ સમાકાન્તં ચતુર્થં પ્રણવં વ્રજેત્ ॥
 અફમધ્યં સમાદાય કોધદક્ષે નિવેશયેત્ ।
 ખડ્ગીશં તદધો ન્યસ્ય મસ્તકેડનુગ્રહેશ્વરમ્ ॥
 અકૂરેણ સમાકાન્તં પચ્ચમં પ્રણવં ભવેત્ ।
 દ્વિરણ્ડં કેવલં ગ્રાહ્યં તદન્તે ખાગ્રગં તથા ॥
 ખડ્ગીશં કેવલં ભૂયસ્તદન્તે વાલિદક્ષિણમ્ ।
 કુર્યાત્ સૂક્ષ્મેશસંયુક્તં તદન્તેડન્યત્ સમુદ્ધરેત્ ॥
 (મરુહોષ્ઠગતં ગૃહ્ય અકૂરેણ તુ યોજયેત્ ।
 ઝિણ્ડીશેન સમાયુક્તં ભકારાગ્રં સમુદ્ધરેત્ ॥)
 તદન્તે તુ નવાત્માનં નવાત્માન્તે નવાત્મિકામ્ ।
 અકૂરેશ્વરસંયુક્તં ભૃગુવામં સમુદ્ધરેત્ ॥
 છગલાણ્ડયુતં છાગં સૂક્ષ્મણૈવ તુ ભેદયેત્ ।
 ઝિણ્ડીશમસ્તકાકાન્તં મહાસેનાગ્રગં પુનઃ ॥
 મધ્યકોષ્ઠગમુદ્ધૃત્ય તદગ્રાસનસંયુતમ્ ।

यएउं शिपीशसंयुक्तं तदधोऽपि निवेशयेत् ॥

Page 205

अेतत् त्रिस्थानगं कृत्वाङ्कुरं तच्छिरसि न्यसेत् ।

अनङ्गं प्रथमे कुर्यात् त्रिमूर्तीशं द्वितीयके ॥

अनुग्रहं तु तार्तीयं यथायोगं समुद्भरेत् ।

श्रीकण्ठः केवलो भूयस्तदग्रे शागगं पुनः ॥

सद्योजातसमायुक्तं तदन्ते दण्डिवामकम् ।

जिह्वाशेन समायुक्तं तदन्तेऽन्यत् समुद्भरेत् ॥

भङ्गीशवाममादाय सद्योजातेन योजयेत् ।

तदन्ते लाग्रमुद्धृत्य जिह्वाशेन नियोजयेत् ॥

अेतदन्तेऽनन्तपुच्छं य केवलं विनियोजयेत् ।

सद्योजातेन संयुक्तं पञ्चान्ताग्रं समुद्भरेत् ॥

भुजङ्गीशस्तदन्ते स्थादनन्तेन समन्वितः ।

उमाकान्तोत्तरं गृह्य अमरेशेन पूजयेत् ॥

यएउं सूक्ष्मेशसंयुक्तं तदन्ते तु प्रकल्पयेत् ।

आग्नेयकोष्ठकं गृह्य तदधः कोषदक्षिणम् ॥

कोषाधो दण्डिवामं स्यात् कूरानन्तसमन्वितम् ।

बीजमेतत् समाख्यातं सञ्ज्वनकरं परम् ॥

आकारलीनं अकः स्यान्मूर्तियुक्तिस्तदन्ततः ।

भृगुवीशोत्तरकं गृह्य सूक्ष्मेण परिभुषयेत् ॥

Page 206

उमाकान्तः सूक्ष्मयुक्तस्तदन्ते वर्णको भवेत् ।

वीप्सया वर्णयुग्मं स्यात् तदन्ते परिकीर्तितम् ॥

भङ्गं सूक्ष्मयुतं कृत्वा कूर्मेशद्वयमुद्भरेत् ।

जिह्वाशेन समायुक्तं द्वात्रिंशं वर्णकं भवेत् ॥

प्रणवैः परिहीनं तद् विलोमान्तात् समुद्भरेत् ।

द्वित्र्यत्वारिंशते यैवं पश्चिमे समयेश्चरि ॥

कोषीशाग्रं समुद्धृत्य शिपीशं तदधो न्यसेत् ।

ભુજ્ઙગં તદધઃસ્થાને ઝિણ્ટીશં મસ્તકે ન્યસેત્ ॥

કાલમસ્તકમેતત્સ્યાત્ પિણ્ડં પગ્ચાત્મકં પરમ્ ।

વાલિમસ્તકમુદ્દત્ય મધ્યકોષ્ઠગતં પુનઃ ॥

અનન્તમસ્તકાકાન્તં તદન્તે કૂર્મમુદ્દરેત્ ।

ઉમાકાન્તસમાયુક્તો દારુકસ્તદનન્તરમ્ ॥

વાલિં સઘઃસમાયુક્તં પગ્ચાન્તં ઝિણ્ટિસંયુતમ્ ।

ષાગ્રં ખડ્ગીશસંયુક્તમર્ધાશાગ્રં તદન્તતઃ ॥

સમયમન્ત્રસમુદ્ધારઃ

અતઃ પરં સમુદ્ધારં દર્શયિષ્યામિ સાદરમ્ ।

ષણ્ણાં ષોઢાદિતત્ત્વેષુ મન્ત્રાણાં સમયાત્મનામ્ ॥

સઘોજાતં બિન્દુયુક્તં પ્રથમં પરિકલ્પયેત્ ।

થણ્ણમધ્યં સમાદાય અનન્તેન વિભૂષયેત્ ॥

Page 207

લાગ્રં ઝિણ્ટીશસંયુક્તં તૃતીયં વર્ણમુદ્દરેત્ ।

આષાઢીશં સમાદાય અમરેશેન ભૂષયેત્ ॥

વાલીશદક્ષિણં ગૃહ્ય અનન્તેન નિયોજયેત્ ।

વાલીપુચ્છં સમાદાય ઝિણ્ટીશેન વિભૂષયેત્ ॥

ચતુર્થમસ્ય ભૂયોડપિ સપ્તમં પરિકીર્તિતમ્ ।

અષ્ટમં ચ તૃતીયં સ્થાદ્ વહ્નિજાયામથોદ્દરેત્ ॥

તારાનામ મહાવિદ્યા બૌદ્ધાનાં સમયેશ્વરી ।

દશાક્ષરા સમુદિતા જલેષુ પરિરક્ષિતા ॥

ભૌતીશાગ્રં સમાદાય અકૂરેણ સમાહૃતમ્ ।

એષા વિદ્યા સમાખ્યાતા બ્રાહ્મી સમયપુડ્ગવી ॥

(મધ્યકોષ્ઠગતં ગૃહ્ય સઘોજાતાગ્રસંયુતમ્ ।

બિન્દુના ભૂષિતં કુર્યાદ્ભીજં પ્રાસાદસંજ્ઞિકમ્ ॥

તતઃ શિવાખ્યા ઠેડન્તા સ્યાત્ પુનરાદ્યં નમોડન્તગમ્ ।

શિવાનાં સમયેશીયં વિદ્યા મુક્તિફલપ્રદા ॥)

મધ્યકોષ્ઠગતં ગૃહ્ય ભુજ્ઙગાસનસંસ્થિતમ્ ।

अनन्तेन समाकान्तं बिन्दुनोपरि भूषितम् ॥

अेतदोङ्कारलीनं तु त्रिमूर्तीशसमन्वितम् ।

द्वितीयं बीजमाभ्यातं सर्वपापप्रणाशनम् ॥

महासेनसमाकान्तं श्वेतपृष्ठं तदन्ततः ।

सौरी समयविद्येयं त्र्यक्षरा समुदीरिता ॥

Page 208

आदौ वेदादिमुद्धृत्य तदन्ते नतिमुद्धरेत् ।

नारायणाभ्या उयुक्ता वैष्णवी समयेश्वरी ॥

भौतीशानं समाधाय अङ्कुरेण तु मण्डयेत् ।

शाक्तानां समयेशीयं महायोनिरिति स्मृता ॥

बौद्धादिबाह्यतन्त्रेषु रजस्येष्वगमेषु च ।

या याः प्राधान्यतो विधा उद्धृताश्चन्द्रमोहिना ॥

श्रीविधानन्दनाथेन ताः सर्वा वर्णगह्वरे ।

मुद्रासंज्ञा कराभ्यामिदं प्रवामादिसंज्ञया ॥

उद्धृताः साधकेन्द्राणां सम्यग्विधाकृतास्तथे ॥

॥ इति श्रीविधानन्दनाथविरचितायां ज्ञानदीपविमर्शिन्यां श्रीत्रिपुरसुन्दरीपद्धत्यां मन्त्रोद्धारपद्धतिरेकादशी ॥

Page 209

चतुर्थ परिशिष्टं

न्यासपद्धतिः

कुङ्कुमन्यासः

अथवा पूर्वोक्तक्रमेण मातृकां विन्यस्य ततः कुङ्कुमन्यासमाचरेत् । तृतीयबीजपुटितां च विन्यस्य पुनः

प्रथमद्वितीयबीजे उक्त्वा मातृकाक्षरमेकैकं तृतीयबीजं च योजय न्यसेत् । अयं कुङ्कुमन्यासः ।

ભૂતિલિપિન્યાસઃ

અથ ભૂતલિપિન્યાસમાચરેત્ । ઐ હ્રીં શ્રીં અઃ ઇઃ ઉઃ ઋઃ લઃ બ્રહ્મણે નમઃ । એઃ ઐઃ ઓઃ ઔઃ વિષ્ણવે નમઃ । હઃ યઃ રઃ વઃ લઃ રુદ્રાય નમઃ । ડઃ કઃ ખઃ ઘઃ ગઃ પ્રજોશાય નમઃ । ઝઃ ચઃ છઃ ઝઃ જઃ ઇન્દ્રાય નમઃ । નઃ તઃ થઃ ધઃ દઃ વરુણાય નમઃ । મઃ પઃ ફઃ ભઃ બઃ સોમાય નમઃ ઇતિ મૂલાધારનાભિહૃદયકણ્ઠેષુ પ્રાગ્યામ્યવરુણોદઙ્મુખેષુ ન્યસેત્ ક્રમેણ । ઐ હ્રિં શ્રીં શઃ ઇચ્છાશક્ત્યૈ નમઃ । સઃ જ્ઞાનશક્ત્યૈ નમઃ । સઃ ક્રિયાશક્ત્યૈ નમઃ ઇત્યાધારહૃદયમૂર્ધસુ । હ્રીં શ્રીં પ્રભૂતાયૈ નમઃ । હ્રીં શ્રીં વિમલાયૈ નમઃ । હ્રીં શ્રીં સારાયૈ નમઃ । હ્રીં શ્રીં સમારાધ્યાયૈ નમઃ । હ્રીં શ્રીં પરમસુખાયૈ નમઃ ઇતિ દક્ષકટ્યાં સવામાંસકટિહૃત્સુ ન્યસેત્ । હઃ યઃ રઃ વઃ લઃ હૃદયાય વષટ્ । ણઃ ટઃ ઠઃ ડઃ કવચાય હું । નઃ તઃ થઃ ધઃ દઃ નેત્રત્રયાય વૌષટ્ । મઃ પઃ ફઃ ભઃ બઃ અસ્ત્રાય ફટ્ । અત્ શબ્દબ્રહ્મ-ઋષિઃ અત્ શ્રીભૂતલિપિ ચ્છન્દઃ અત્ મૂલપ્રકૃતિર્દેવતા । પૂર્વવત્ર.....ભિન્નવર્ગાણિ મૂલાધારસ્વાધિષ્ઠાનભિપૂરકાનાહતવિશુદ્ધિભણ્ડિકાભૂમધ્યલલાટબ્રહ્મરન્ધ્રેષુ અર્લ ઇતિ બીજપુટિતાનિ વિન્યસ્ય શઃ ષઃ સઃ અર્લ ઇચ્છાજ્ઞાનક્રિયાશક્તિભ્યો નમઃ । તત્રૈવ અઃ ઇઃ ઉઃ ઋઃ લઃ એઃ ઐઃ ઓઃ ઔઃ ઇતિ સ્વરાન્ ત્રિપ્રણવપૂર્વકાન્ અર્લ ઇતિ

Page 210

શ્રીભૂતલિપિબીજપુટિતાન્ ન્યસેત્ । ઇત્યમુપર્યપિ સર્વત્ર હઃ યઃ રઃ વઃ લઃ ઇત્યૂર્ધ્વપ્રાગ્દક્ષિણપશ્ચિમોત્તરમુખેષુ ત્રિપ્રણવપૂર્વકાન્ વિન્યસેત્ । ડઃ કઃ ખઃ ઘઃ ગઃ ઇતિ કરાગ્રતઃમૂલમધ્યાડ્ગુલિમૂલમણિબન્ધકેષુ વિન્યસ્ય એવં ચવર્ગટવર્ગતવર્ગાન્ વામકરદક્ષવામપાદેષુ ન્યસેત્ । એવં પવર્ગ જઠરદક્ષવામપાર્શ્વનાભિપૃષ્ઠેષુ ન્યસેત્ । શઃ ષઃ સઃ ઇત્યાધારહૃદયભૂમધ્યેષુ ન્યસેત્ । એવમેતાન્ પ્રણવાદિશ્રીભૂતલિપિબીજપુટિતાન્ પૂર્વોક્તવિપરીતક્રમેણ સઃ ષઃ શઃ ઇત્યાદિકાન્ તત્તત્સ્થાનેષુ વિન્યસેત્ ।

વિઘ્નરતિન્યાસઃ

અથ વિઘ્નરતિન્યાસઃ । અં વિઘ્નેશરતિભ્યાં નમઃ । આં વિઘ્નરાજશ્રીભ્યાં નમઃ । ઇં વિનાયકશ્રીભ્યાં નમઃ । ઈં શિવોત્તમતુષ્ટિભ્યાં । ઉં વિઘ્નકૃત્સરસ્વતીભ્યાં । ઊં વિઘ્નકર્તૃરતિભ્યાં । ઋં ગણનાયકકાન્તિભ્યાં । ૠં એકદન્તકામિનીભ્યાં । લં દ્વિજિહ્વમોહિનીભ્યાં નમઃ । લૂં ગજવક્ત્રજટીભ્યાં । ઐં નિરઙ્ગનતીપ્રાભ્યાં । ઔં કપર્દિજટાભ્યાં । ઌં દીર્ઘમુખામ્બિકાભ્યાં । ઐં શઙ્ઘવર્ણાનન્દાભ્યાં નમઃ । અં વૃષભધ્વજદીર્ઘમુખીભ્યાં । અઃ ગણનાયકામરૂપિણીભ્યાં । કં ગજેન્દ્રભ્રાન્તિભ્યાં । ખં શૂર્પકર્ણજયિનીભ્યાં । ગં ત્રિવોચનસત્યાભ્યાં । ઘં લમ્બોદરવિઘ્નેશીભ્યાં ॥ ઙં મહાનન્દમુખીભ્યાં । ચં ચતુર્મુખકાન્તિભ્યાં । છં સદાશિવમદવિહ્વાભ્યાં । જં આમોદવિકટાભ્યાં । ઝં દુર્મુખઘૃણિતાક્ષિભ્યાં ॥ ઞં સુમુખભૂતાભ્યાં । ટં પ્રમોદપૂતાભ્યાં । ઠં એકપાદસતીભ્યાં । ડં દ્વિપેન્દ્રરતિભ્યાં । ઢં શૂરમાનુષીભ્યાં । ણં વીરમકરધ્વજીભ્યાં । તં ષણ્મુખવિકટાક્ષિભ્યાં । નં દ્વિરણ્ડકધનુર્ધરાભ્યાં । પં સેનાનીયામિનીભ્યાં । ફં ગ્રામણીરાત્રિભ્યાં । બં મત્તવાહનાભ્યાં । ભં વિમત્તવાહનાભ્યાં । મં મત્તવાહનચપલાભ્યાં । યં જટીચપલાક્ષિભ્યાં । રં મુણ્ડ-ઋત્વિગભ્યાં । લં ખડ્ગિદુર્ગાભ્યાં । વં વરેણ્યસુભગાભ્યાં । શં વૃષવાહનશિશુપ્રજાભ્યાં । ષં

भक्ष्यप्रियदुर्गाभ्यां । । सं गणेश्वरकालजिह्वाभ्यां । । उं मेघनादानन्दाभ्यां । । लअं कङ्कालजिह्वाभ्यां । । क्षं
गणेश्वरगुहप्रियाभ्यां नमः ॥

Page 211

कामरतिन्यासः

अथ कामरतिन्यासः । औं ह्रीं श्रीं क्लीं अं कामरतिभ्यां नमः । ४ आं कामप्रीतिभ्यां नमः । ४ एं कान्तकामिनीभ्यां
नमः । ४ ँ कान्तिमन्मोहिनीभ्यां नमः । ४ ऐं कामाण्डकमलालयाभ्यां नमः । ४ ओं कामयारविलासिनीभ्यां
नमः । ४ ऋं कामकल्पलताभ्यां नमः । ४ ॠं कामुकश्यामलाभ्यां नमः । ४ लं कामवर्धकशुचिस्मिताभ्यां
नमः । ४ लृं कामविस्मिताक्षिभ्यां नमः । ४ ऐं कामप्रियाभ्यां नमः । ४ औं रममाणलेलिङ्गाभ्यां नमः ।
४ ॐ रतिनाथद्विगम्भराभ्यां नमः । ४ औं रतिप्रियवामाभ्यां नमः । ४ रात्रिनाथकुब्जाभ्यां नमः । ४ अः
रमाकान्तधराभ्यां नमः । ४ अं आं असिताङ्गवैश्वर्याभ्यां नमः । ४ इति न्यासस्थाने व्यापकम् । ४ कं
रममाणानित्याभ्यां नमः । ४ षं निशाचरकल्याणीभ्यां नमः । ४ गं नन्दमोहिनीभ्यां नमः । ४ घं नन्दसुरोत्तमाभ्यां
नमः । ४ ङं नन्द्युत्तमाभ्यां नमः । ४ छं छन्दमोहिनीभ्यां नमः । ४ चं नन्दयितृसुखावलीभ्यां
नमः । ४ छं पञ्चबाणमालिनीभ्यां नमः । ४ जं रतिसाधकलङ्काभ्यां नमः । ४ जं पुष्पधन्वैकाक्षिभ्यां नमः
। ४ जं मलानुमुषीभ्यां नमः । ४ णं यण्डकौमारीभ्यां व्यापकम् । ४ टं भ्रमणनीलीभ्यां नमः । ४ ठं
भ्रमणजटिलीभ्यां नमः । ४ उं

घडः।पाठः

कामरतिन्यासः

अं कामरतिभ्यां नमः । आं कामप्रीतिभ्यां नमः । एं कामकान्तिभ्यां नमः । ऐं कान्तिमन्मोहिनीभ्यां
नमः । ओं कामघ्नकमलालयाभ्यां नमः । औं कामयारविलासिनीभ्यां नमः । ॠं कर्मकल्पलताभ्यां नमः
। ॡं कामुकश्यामलताभ्यां नमः । लं कामवर्धकशुचिस्मिताभ्यां नमः । लृं कामविस्मिताभ्यां नमः
। ऐं र(का)मविशालाक्षीभ्यां नमः । औं रमाणलेलिङ्गाभ्यां नमः । ॐ रतिनाथद्विगम्भराभ्यां नमः
। औं रतिप्रियरा(वा)माभ्यां नमः । अं रात्रिनाथकुब्जाभ्यां नमः । अः रमाकान्तधराभ्यां नमः । कं
र(म)माणानित्याभ्यां नमः । षं निशाचर(र)कल्याणीभ्यां नमः । गं गणेशमोहिनीभ्यां नमः । घं नन्दकमलाभ्यां
नमः । ङं नन्दिनीसुरतोत्सवाभ्यां नमः । चं नन्दयितृसुखावलीभ्यां नमः । छं निचरमर्दिनीभ्यां नमः । जं
रतिसङ्घकलाप्रियाभ्यां नमः । जं पुष्पधन्वि-अेकाक्षिभ्यां नमः । जं मलानुमुषीभ्यां नमः । टं भ्रमणलाभ्यां
नमः । ठं भ्रमणजटिलीभ्यां नमः । उं भ्रममाणमालिनीभ्यां नमः । ढं

Page 212

ભ્રમમાણમાલિનીભ્યાં નમઃ । ૪ ઢે ભ્રમશિવાભ્યાં નમઃ । ૪ ણં ભ્રાન્તમુગ્ધાભ્યાં નમઃ । ૪ ઋ ઋ કોઘવૈષ્ણવીભ્યાં
વ્યાપકમ્ । ૪ તં ભ્રમિકરમાભ્યાં નમઃ । ૪ થં ભ્રમભ્રામણીભ્યાં નમઃ । ૪ દં ભ્રાન્તવારલોલાભ્યાં નમઃ । ૪
ધં ભ્રમવાહદીર્ઘજિહ્વીભ્યાં નમઃ । ૪ નં મોહનરતિપ્રિયાભ્યાં નમઃ । ૪ લં લૃં ઉન્મત્તવારાહીભ્યાં વ્યાપકમ્ ।
૪ પં મોહકપલાશાક્ષિભ્યાં નમઃ । ૪ ફં મોહગૃહિણીભ્યાં નમઃ । ૪ બં મોહવિવર્દકશુચિસ્મિતાભ્યાં નમઃ ।
૪ ભં મદનાનુરૂપધરાભ્યાં નમઃ । ૪ મં મન્મથમાલાભ્યાં નમઃ । ૪ ઐ ઐ કપાલીન્દ્રાણીભ્યાં વ્યાપકમ્ । ૪
યં માતૃગ્ગહ્વાદનીભ્યાં નમઃ । ૪ રં ભૃગુનાયકવિશ્વતોમુખીભ્યાં નમઃ । ૪ લં ગાયકનન્દિનીભ્યાં નમઃ । ૪
ચં ગીતિકરરમાભ્યાં નમઃ । ૪ ઐ ઐ ભીષણ્યામુણ્ડાભ્યાં વ્યાપકમ્ । ૪ શં ગર્તકકાલીભ્યાં નમઃ । ૪ ષં
ક્ષ્વેલકકાલકાણ્ડાભ્યાં નમઃ । ૪ સં ઉન્મત્તકન્દરીભ્યાં નમઃ । ૪ હં નૃતજયમેઘશ્યામાભ્યાં નમઃ । ૪ લઅં
વિલાસિઝષાભ્યાં નમઃ । ૪ ઐ ઈં શ્રિં કલીં ક્ષં કામવર્તનોન્મત્તાભ્યાં નમઃ । ૪ અં અઃ સંહારમહાલક્ષ્મીભ્યાં વ્યાપકમ્
।

શ્રીકણ્ઠાદિન્યાસઃ

અથ શ્રીકણ્ઠાદિ । ઐ ઈં શ્રીં શ્રીં શ્રીં અં શ્રીકણ્ઠેશમૂર્તિપૂર્ણોદરીશક્તીભ્યાં નમઃ । ૩ આં અનન્તવિજયાભ્યાં નમઃ ।
૩ ઇં સૂક્ષ્મશભ્મલીભ્યાં નમઃ । ૩ ઈં

ભ્રમણિશિખાભ્યાં નમઃ । ણં ભ્રાન્તમુગ્ધાભ્યાં નમઃ । તં ભ્રમણીરમાભ્યાં નમઃ । થં ભૃગુગિભૂમાભ્યાં નમઃ । દં
ભ્રાન્તચારલોલાભ્યાં નમઃ । ધં ભ્રમરવચગ્ચલાભ્યાં નમઃ । નં મોહનદીર્ઘજિહ્વાભ્યાં નમઃ । પં મોચકરતિપ્રિયાભ્યાં
નમઃ । ફં મુગ્ધવલોલાક્ષીભ્યાં નમઃ । બં મોહનવર્ધનભૃગુભ્યાં નમઃ । ભં મદનકપટનાભ્યાં નમઃ । મં
મન્મથનરૂપાભ્યાં નમઃ । યં ભૃગુમાલાભ્યાં નમઃ । રં ભૃગુનાયકકુંડલિનીભ્યાં નમઃ । લં ગાયકવિશ્વતોમુખીભ્યાં નમઃ
। વં ગીતિજનન્દિનીભ્યાં નમઃ । શં વર્તકરમણભ્યાં નમઃ । ષં ક્ષોલકકાન્તિભ્યાં નમઃ । સં ઉન્મત્તકાલ(ક)ણ્ઠાભ્યાં
નમઃ । હં મ(ન)ર્તકવૃકોદરાભ્યાં નમઃ । લઅં વિલાસિમેઘશ્યામાભ્યાં નમઃ । ક્ષં કામવર્ધનપયોભ્યાં નમઃ । ઇતિ
માતૃ(કા)સ્થાનેષુ ન્યસેત્ ।

શ્રીકણ્ઠન્યાસઃ

એવમા(યુ)ધાદિ વિન્યસ્ય રુદ્રશક્ત્યન્વિતાં માતૃકાં ન્યસેત્ । તથા -

શ્રીકણ્ઠાદિન્યાસસ્ય દક્ષિણામૂર્તિ-ઋષિર્ગાયત્રીચ્છન્દોઽર્ધનારીશ્વરદેવતા હલો બીજાનિ સ્વરાઃ શક્તયો જ્ઞાનાર્થે
વિનિયોગઃ । એતેષાં સ્થાનનિયમસ્તુ -

Page 213

ત્રિમૂર્તિલોલાભ્યાં નમઃ । ૩ ઉં અમરેશવર્તુલાક્ષિભ્યાં નમઃ । ૩ ઊં અર્ધીશદીર્ઘધોણાભ્યાં નમઃ । ૩ ઋ
ભારભૂતિસુદીર્ઘમુખીભ્યાં નમઃ । ૩ ઋ અતિથીશગોમુખીભ્યાં નમઃ । ૩ લં સ્થાણ્વીશદીર્ઘજિહ્વાભ્યાં નમઃ ।
૩ લૃં હરેશકુણ્ડોદરીભ્યાં નમઃ । ૩ ઐ ઐ ઝણ્ડીશોર્ધ્વકેશીભ્યાં નમઃ । ૩ ઐ ભૌતિકવિકૃતમુખીભ્યાં નમઃ । ૩ ઐ

सद्योजातज्वालामुभीभ्यां नमः । उ औं अनुग्रहेशोल्लामुभीभ्यां नमः । उ अं अङ्कुरेशश्रियामुभीभ्यां नमः । उ अः मडासेनविद्यामुभीभ्यां नमः । उ कं क्रोधीशमडाकावीभ्यां नमः । उ ञं याएउशसरस्वतीभ्यां नमः । उ गं पञ्चान्तकसर्वसिद्धिगौरीभ्यां नमः । उ घं शिवोत्तमत्रैलोक्यविद्यामुभीभ्यां नमः । उ ङं ऐकरुद्रमन्त्रशक्तिभ्यां नमः । उ चं कूर्मेशात्ममयिशक्तिभ्यां नमः । उ छं ऐकनेत्रभूतमातृभ्यां नमः । उ जं यतुराननलम्बोदरीभ्यां नमः । उ ञं अजेशद्राविणीभ्यां नमः । उ ञं सर्वेशनागरीभ्यां नमः । उ टं सोमेशभेयरीभ्यां नमः । उ

ऋषिर्गुरुत्वाच्छिरसैव धार्यः छन्दोऽक्षरत्वाद्रसनागतं स्यात् ।

धिघाडवगन्तव्यतया सदैव वृद्धिं प्रतिष्ठा(दिष्टा)मनुदेवता य ॥ धति ॥ (प्र । सा. ६.२)

इसां इध्याय नमः । इसीं शिरसे स्वाहा । इसूं शिष्यायै वषट् । इसैं कवयाय हुं । इसौं नेत्रत्रयाय वौ(ष)ट् ।

इसः अस्त्राय हुट् । इत्यङ्गन्यासः । धति विधाय चिन्तयेत् -

सिन्दूरकाञ्चनसमोभव(य)भागमर्धनारीश्वरं गिरिसुताडरभूषयिहम् ।

पाशाभयाक्षवलयेष्टदस्तमेवं स्मृत्वा न्यसेत् सकलवाञ्छितवस्तुसिद्ध्यै ॥

(प्र । सा. ७.२३)

धति ध्यात्वा न्यसेत् -

अं श्रीकण्ठपूजोदरीभ्यां नमः । आं अनन्तविजयाभ्यां नमः । इं सूक्ष्मशास्त्रलीभ्यां नमः । ईं त्रिमूर्तिशोलाक्षीभ्यां नमः । उं अग्नेशवर्तुलाक्षीभ्यां नमः । ऊं अर्धाशदीर्घघोषाभ्यां नमः । ऋं भारभूतीशदीर्घमुभीभ्यां नमः । ॠं अतिथीशशोभुभीभ्यां नमः । लं स्थाएवीशदीर्घजिह्वाभ्यां नमः । लूं डरेण(श)कुण्डोदरीभ्यां नमः । ऐं ञएटीश-उध्वडेशीभ्यां

Page 214

ठं लाङ्गलीशमञ्जरीभ्यां नमः । उ उं दारु(ऐश)रूपिणीभ्यां नमः । उ ढं अर्धनारीश्वरवीरिणीभ्यां नमः । उ णं उमाकान्तकाकोदरीभ्यां नमः । उ तं आषाढीशपूतनाभ्यां नमः । उ थं उिण्डीशभद्रकावीभ्यां नमः । उ दं अत्रीशयोगिनीभ्यां नमः । उ धं मीनेशशङ्खिनीभ्यां नमः । उ नं मेघेशगर्जिनीभ्यां नमः । उ बं छगलाएशकपर्दिनीभ्यां नमः । उ भं द्विराएशवज्राभ्यां नमः । उ मं मडाकालेशजयाभ्यां नमः । उ यं बालीशसुमुभीश्वरीभ्यां त्वगात्मने ओन्नमश्मिवाय । उ रं लुङ्गेश्वरेवतीभ्यां रुधिरात्मने ॥ उ लं पिनाकीशमाधवीभ्यां मांसात्मने ॥ उ वं ञङ्गीशवारुणीभ्यां मेदात्मने ॥ उ शं बडेशवायवीभ्यां अस्थ्यात्मने । उ षं श्वेतेशरक्षोवधारिणीभ्यां मज्जात्मने ॥ उ सं भृग्वीशसङ्गयाभ्यां शुक्लात्मने ॥ उ ङं लङ्गुलीशमङ्गलाक्ष्मीभ्यां प्राणात्मने ॥ उ लअं शिवेशव्यापिनीभ्यां लिङ्गात्मने । ऐं ह्रीं श्रीं क्षं संवतडिशमूर्तिमङ्गमायाभ्यां क्रोधात्मने नमः शिवाय ।

नमः । औं भौतिकेशविभूतिमुभीभ्यां नमः । ॐ सद्योजातेशज्वालामुभीभ्यां नमः । औं अनुग्रहेश-
उल्लामुभीभ्यां नमः । अं अङ्कुरेश्रीमुभीभ्यां नमः । अः मडासेनसद्भिद्यामुभीभ्यां नमः । कं

ક્રોધીશમહાકાલીભ્યાં નમઃ । ખં ચણ્ડેશસરસ્વતીભ્યાં નમઃ । ગં પચ્યાન્તકેશસર્વસિદ્ધિભ્યાં નમઃ । ઘં
શિવોન્મેષત્રૈલોક્યવિદ્યાભ્યાં નમઃ । ઙં એકરુદ્રેશમન્ત્રશક્તિભ્યાં નમઃ । ચં કૂર્મે(શ)શક્તિભ્યાં નમઃ । છં
એકનેત્રેશભૂતાભ્યાં નમઃ । જં ચતુરાનનેશલમ્બોદરીભ્યાં નમઃ । ઝં અજેશદ્રાવિણીભ્યાં નમઃ । ઞં સંવેશનગરીભ્યાં
નમઃ । ટં સોમેશખેચરીભ્યાં નમઃ । ઠં લાઙ્ગલીશમઞ્જરીભ્યાં નમઃ । ડં દારુણેશરૂપિણીભ્યાં નમઃ ।
ઢં અર્ધનારીશવીરણીભ્યાં નમઃ । ણં ઉમાકાન્તશરાદનીભ્યાં નમઃ । તં આધારીશપૂતનાભ્યાં નમઃ । થં
દણ્ડીશભદ્રકાલીભ્યાં નમઃ । દં અત્રીશયોગિનીભ્યાં નમઃ । ધં મીનેશશૃંગિનીભ્યાં નમઃ । નં મેષગર્જિનીભ્યાં
નમઃ । પં લોહિતેશકાલરાત્રિભ્યાં નમઃ । ફં શિખાણ્ડીશકુર્દિનીભ્યાં નમઃ । બં છગલણ્ડેશકર્પદિનીભ્યાં
નમઃ । ભં દ્વિરણ્ડેશવજ્રકાલીભ્યાં નમઃ । મં મહાકાલેશજયાભ્યાં નમઃ । યં વાલીશસુમુખીભ્યાં નમઃ । રં
અઙ્ગીશરેવતીભ્યાં નમઃ । લં પિનાકીશમાધવીભ્યાં નમઃ । વં ખઙ્ગીશવારુણીભ્યાં નમઃ । શં બકેશવાયવીભ્યાં
નમઃ । ષં શ્રેતેશરક્ષોવધારણીભ્યાં નમઃ । સં ભૃગવીશસહજાભ્યાં નમઃ । હં લકુલીશ(લ)ક્ષ્મીભ્યાં નમઃ । લઙ્
શિવેશવ્યાપિનીભ્યાં નમઃ । ક્ષં સંવર્તકેશમહામાયાભ્યાં નમઃ । ઇતિ શ્રીકણ્ઠાદિન્યાસં માતૃકાસ્થાનેષુ ન્યસેત્ ।

Page 215

ગ ।

ન્યાસપદ્ધતિ:

(અથ ન્યાસમાચરેત્-

ન્યાસં નિર્વર્તયેદ્ દેવિ ષોઢાન્યાસપુરઃસરમ્ ।

ગણેશૈઃ પ્રથમો ન્યાસો દ્વિતીયસ્તુ ગ્રહૈઃ સ્મૃતઃ ॥

નક્ષત્રૈશ્ચ તૃતીયઃ સ્યાદ્ યોગિનીભિશ્ચતુર્થકઃ ।

રાશિભિઃ પચ્ચમો ન્યાસઃ ષષ્ઠઃ પીઠૈર્નિગદ્યતે ॥

ષોઢાન્યાસસ્ત્વયં પ્રોક્તઃ સર્વત્રૈવાપરાજિતઃ ।

એવં યો ન્યસ્તગાત્રસ્તુ સ પૂજ્યઃ સર્વયોગિભિઃ ॥

નાસ્ત્યસ્ય પૂજ્યો લોકેષુ પિતૃમાતૃમુખો જનઃ ।

સ એવં પૂજ્યઃ સર્વેષાં સ સ્વયં પરમેશ્વરઃ ॥

ષોઢાન્યાસવિહીનં યં પ્રણમેદેષ પાર્વતિ ।

સોઽચિરાન્મૃત્યુમાપ્રોતિ નરકં ચ પ્રપદ્યતે ॥ (યો. હ્ર. ૩. ૮-૧૩)

गणेशन्यासः

ॐ ह्रीं श्रीं अं विघ्नेश्वरश्रीभ्यां नमः - शिरसि, ॐ ह्रीं श्रीं आं विघ्नराजश्रीभ्यां नमः - मुष्मण्डले, ॐ ह्रीं श्रीं ङं विनायकतुष्टिभ्यां नमः - दक्षिणनेत्रे, ॐ ह्रीं श्रीं ञं शिवोत्तमशान्तिभ्यां नमः - वामनेत्रे, ॐ ह्रीं श्रीं टं विघ्नहृत्पुष्टिभ्यां नमः - दक्षकर्णे, ॐ ह्रीं श्रीं ठं विघ्नकर्तृसरस्वतीभ्यां नमः - वामकर्णे, ॐ ह्रीं श्रीं डं गणनायकरतिभ्यां नमः - दक्षनासापुटे, ॐ ह्रीं श्रीं ढं गणनाथमेधाभ्यां नमः - वामनासापुटे, ॐ ह्रीं श्रीं णं ऐक्यन्तकान्तिभ्यां नमः - दक्षगण्डे, ॐ ह्रीं श्रीं तं द्विदन्तकामिनीभ्यां नमः - वामगण्डे, ॐ ह्रीं श्रीं थं गजवक्त्रमोहिनीभ्यां नमः - उर्ध्वोष्ठे, ॐ ह्रीं श्रीं दं ॐ

Page 216

निरञ्जरा(नजटा)भ्यां नमः-अधरोष्ठे, ॐ ह्रीं श्रीं ॐ कपर्दितीव्राभ्यां नमः-उर्ध्वदन्तपङ्क्तौ, ॐ ह्रीं श्रीं औ दीर्घमुष्मण्वालिनीभ्यां नमः-अधोदन्तपङ्क्तौ, ॐ ह्रीं श्रीं अं शङ्खकर्णनन्दिनीभ्यां नमः-मस्तकोर्ध्वे, ॐ ह्रीं श्रीं इः वृषध्वजसुवत्साभ्यां नमः-आस्ये, ॐ ह्रीं श्रीं कं गणनाथकामरुपिणीभ्यां नमः-दक्षबाहुमूले, ॐ ह्रीं श्रीं खं गजेन्द्रोग्राभ्यां नमः-दक्षकूर्परे, ॐ ह्रीं श्रीं गं शूर्पकर्णजयिनीभ्यां नमः-दक्षमण्डिभन्धे, ॐ ह्रीं श्रीं घं त्रिनेत्रसत्याभ्यां नमः-दक्षकराङ्गुलिमूले, ॐ ह्रीं श्रीं ङं लम्बोदरविघ्नेशानीभ्यां दक्षपाणिनभात्रे, ॐ ह्रीं श्रीं चं मङ्गलान्तस्वपिणीभ्यां नमो वामबाहुमूले, ॐ ह्रीं श्रीं छं यतुर्मूर्तिकामदाभ्यां नमो वामबाहुकूर्परे, ॐ ह्रीं श्रीं जं सदाशिवमदविबलाभ्यां नमो वामबाहुमण्डिभन्धे, ॐ ह्रीं श्रीं ञं आमोदविकटाभ्यां नमो वामकराङ्गुलिमूले, ॐ ह्रीं श्रीं टं दुर्भुषधूर्णिताननाभ्यां नमो वामपाणिनभात्रे, ॐ ह्रीं श्रीं ठं सुमुष्मण्मूर्तिभ्यां नमो दक्षपादोरुमूले, ॐ ह्रीं श्रीं डं प्रमोदभूमिभ्यां नमो दक्षपादजानुनि, ॐ ह्रीं श्रीं ढं ऐकपादसतीभ्यां नमो दक्षपादगुल्फे, ॐ ह्रीं श्रीं णं द्विजिह्वरमाभ्यां नमो दक्षपादाङ्गुलिमूले, ॐ ह्रीं श्रीं तं शूरमानुषीभ्यां नमो दक्षपादनभात्रे, ॐ ह्रीं श्रीं थं वीरमकरध्वजाभ्यां नमो वामपादोरुमूले, ॐ ह्रीं श्रीं दं वामपादविकर्णभ्यां नमो वामपादजानुनि, ॐ ह्रीं श्रीं दं वरदभुक्तुटीभ्यां नमो वामपादगुल्फे, ॐ ह्रीं श्रीं घं वामदेवलज्जाभ्यां नमः वामपादाङ्गुलिमूले, ॐ ह्रीं श्रीं ङं वक्तुण्डदीर्घघोषाभ्यां नमो वामपादनभात्रे, ॐ ह्रीं श्रीं चं द्विरण्डकधनुर्धराभ्यां नमो पार्श्वे, ॐ ह्रीं श्रीं छं सेनानीयामिनीभ्यां नमो वामपार्श्वे, ॐ ह्रीं श्रीं मं विमलशशिप्रभाभ्यां नमो जठरे, ॐ ह्रीं श्रीं यं मत्तवाहनलोलाभ्यां नमो वक्षसि, ॐ ह्रीं श्रीं रं जटीशयपल्लवोद्यनाभ्यां नमो दक्षदोर्मूले, ॐ ह्रीं श्रीं लं मुण्डि-ऋद्धिभ्यां नमो वामदोर्मूले, ॐ ह्रीं श्रीं वं भङ्गिदुर्गाभ्यां नमोऽपरगले, ॐ ह्रीं श्रीं शं वरेण्यसुभगाभ्यां नमो दक्षकक्षे, ॐ ह्रीं श्रीं षं वृषकेतनशिवाभ्यां नमो वामकक्षे, ॐ ह्रीं श्रीं सं भक्षप्रियदुर्गाभ्यां नमः पादयुग्मे, ॐ ह्रीं श्रीं ङं गणेशगुहप्रियाभ्यां नमो पाण्डोः, ॐ ह्रीं श्रीं लं मेघनादकालीभ्यां नमो जठराननयोः, ॐ ह्रीं श्रीं क्षं गणेश्वरकालजिह्वाभ्यां नमः सर्वाङ्गसन्धिषु ।

Page 217

तरुणादित्यसङ्काशान् गजवक्त्रांस्त्रिवीथनान् ।
पाशाङ्कुशवराभीतिहस्तान् शक्तिसमायुतान् ॥

એતાંસ્તુ વિન્યસેદ્ દેવિ માતૃકાન્યાસવત્ પ્રિયે । (યો. હ. ૩.૨૦-૨૨)
ઇતિ ગણેશન્યાસં વિધાય ગ્રહન્યાસં કુર્યાત્ ।)

ગ્રહન્યાસ:

આદિવર્ગમુક્ત્વા સૂર્યાય નમ ઇતિ હૃદયાધઃ । યાદિ(વર્ગ)મુક્ત્વા સોમાય નમઃ । કાદિ અગ્નિરકાય નમઃ । યાદિ
શુક્રાય નમઃ । ટાદિ બુધાય નમઃ । તાદિ બૃહસ્પતયે નમઃ । પાદિ શનૈશ્ચરાય નમઃ । શં ષં સં હં રાહવે નમઃ । લઘં
ક્ષં કેતવે નમઃ ।

સ્વરૈસ્તુ સહિતં સૂર્ય હૃદયાધસ્તુ વિન્યસેત્ ।
બિન્દુસ્થાને સુધાસૂતિ યાદિવર્ણચતુષ્ટયૈઃ ॥

ભૂપુત્રં લોચનદ્વન્દ્વે કવર્ગાધિપતિ પ્રિયે ।
હૃદયે વિન્યસેચ્છુકં ચવર્ગાધિપતિ પુનઃ ॥
હૃદયોપરિ વિન્યસ્ય ટવર્ગાધિપતિ બુધઃ ।
બૃહસ્પતિ કણ્ઠદેશે તવર્ગાધિપતિ પ્રિયે ॥
નાભૌ શનૈશ્ચરં ચૈવ પવર્ગેશં સુરેશ્ચરિ ।
વક્ત્રે ચૈવ ચતુર્વર્ણૈઃ સહિતં રાહુમેવ ચ ॥

ગ । પાઠ

ગ્રહન્યાસ:

અથ ગ્રહન્યાસઃ - ઓં અં આં ઇં ઈં ઊં ઋં ૠં લં ૡં એં ઐં ઔં અં અઃ શ્રીસૂર્યાય રેણુકાયૈ નમો હૃન્મધ્યે, ચં રં લં
વં ચન્દ્રાય અમૃતાયૈ નમો ભુવોર્મધ્યે, કં ખં ગં ઘં ઙં મડ્ગલાય વામાયૈ લોચનદ્વયે, ચં છં જં ઝં બુધાય જ્ઞાનરૂપાયૈ
નમો હૃદયોપરિ, ટં ઠં ડં ઢં બૃહસ્પતયે યશસ્વિન્યૈ નમો કણ્ઠદેશે, તં થં દં ધં નં શુક્રાય શાકુર્યૈ નમો વક્ત્રે, પં ફં બં
ભં મં શનૈશ્ચરાય શક્ત્યૈ નમો નાભૌ, શં ષં સં હં રાહવે કૃષ્ણાયૈ નમો વક્ત્રે, લઘં ક્ષં કેતવે ધૂમ્રાયૈ નમો પાદયોઃ ।

Page 218

લઘાક્ષકારાન્વિતં કેતુ પાથૌ દેશે ચ વિન્યસેત્ ।
લલાટે દક્ષનેત્રે ચ વામે કર્ણદ્વયે પુનઃ ॥
પુટ્યોર્નાસિકાયાં ચ કણ્ઠે સ્કન્ધદ્વયે તથા ।
પશ્ચાત્ કૌર્પરયુગ્મે ચ મણિબન્ધદ્વયે તથા ॥
સ્તનયોર્નાભિદેશે ચ કટિદ્વન્દ્વે તતઃ પરમ્ ।

ઊરુયુગ્મે તથા જાન્વોર્જઘયોશ્ચરણદ્વયે ॥

જવલત્કાલાનલપ્રખ્યા વરદાભયપાણયઃ ।

નતિપાણ્યોઽશ્વનીપૂર્વાઃ સર્વાભરણભૂષિતાઃ ॥

એતાસ્તુ વિન્યસેદ્દેવિ સ્થાનેષ્વેષુ સુરાર્ચિતે । (યો. હ. ૩.૨૧-૨૯)

નક્ષત્ર-ન્યાસઃ

અં આં અશ્વિનીનક્ષત્રદેવતાયૈ નમઃ । ઇં ભરણીનક્ષત્રદેવતાયૈ નમઃ । ઈં ઉં ઊં કૃત્તિકાનક્ષત્રદેવતાયૈ નમઃ । ઋં ઋં લં
લં રોહિણીનક્ષત્રદે । ઐં મૃગશીર્ષાનક્ષત્રદે । ઐં આર્દ્રાનક્ષત્રદે । ઐં ઐં પુનર્વસુનક્ષત્રદે । કં પુષ્યનક્ષત્રદે ।
। ખં ગં આશ્લેષાનક્ષત્રદે । ધં ડં મઘાનક્ષત્રદેવતાયૈ નમઃ । ચં પૂર્વાનક્ષત્રદેવતાયૈ । છં જં ઉત્તરાનક્ષત્રદે ॥

રક્તં શ્વેતં તથા રક્તં રક્તં પીતં ચ પાણુરમ્ ।

ધૂમ્રં કૃષ્ણં તથા ધૂમ્રં ભાવયેદ્ રવિપૂર્વકાન્ ॥ (નિ. ષો. ૮.૨૬)

ઇતિ ગ્રહ-ન્યાસં કૃત્વા નક્ષત્ર-ન્યાસં કુર્યાત્ ।

નક્ષત્ર-ન્યાસઃ

અથ નક્ષત્ર-ન્યાસઃ - અં આં અશ્વિ-ન્યૈ નમો લલાટે, ઇં ભરણ્યૈ નમો દક્ષનેત્રે, ઈં ઉં ઊં કૃત્તિકાયૈ નમો વામનેત્રે, ઋં ઋં
લં લં રોહિણ્યૈ નમો દક્ષકર્ણે ઐં મૃગશિરાયૈ નમો વામકર્ણે, ઐં આર્દ્રાયૈ નમો દક્ષનાસાપુટે, ઐં ઐં પુનર્વસવે નમો
વામનાસાપુટે, કં પુષ્યાય નમઃ કણ્ઠે,

Page 219

જં ગં હસ્તનક્ષત્રદે । ટં ઠં ચિત્રાનક્ષત્રદે । ડં સ્વાતિનક્ષત્રદે । ઢં ણં વિશાખાનક્ષત્રદે । તં થં દં
અનુરાધાનક્ષત્રદેવતા । ધં જ્યેષ્ઠાનક્ષત્રદે । નં પં ફં મૂલનક્ષત્રદે । બં પૂર્વાષાઢાનક્ષત્રદેવતા । ભં
ઉત્તરાષાઢાનક્ષત્રદેવતા । વં શં પૂર્વભાદ્રપદાનક્ષત્રદેવતા । ષં સં હં ઉત્તરાભાદ્રપદાનક્ષત્રદેવતા । અં અઃ
લઽઅં ક્ષં રેવતીનક્ષત્રદેવતાયૈ નમઃ ।

યોગિની-ન્યાસઃ

વિશુદ્ધૌ હૃદયે નાભૌ સ્વાધિષ્ઠાને ચ મૂલકે ।

આજ્ઞાયાં ધાતુનાથાશ્ચ ન્યસ્તવ્યાઃ સ્થિતિદેવતાઃ ॥

અમૃતાદિયુતાઃ સમ્યક્ સ્થાનેષ્વેષુ સુરેશ્વરિ ।

અથ રાકિનીન્યાસઃ - ઐ હ્રીં શ્રીં રાં રીં રૂં રૈં રૌં રઃ રમલવરયૂં રાકિનિ માં રક્ષ રક્ષ મદ્રક્તં રક્ષ રક્ષ સર્વસત્ત્વવશકુરિ
દેવિ આગચ્છ આગચ્છ ઇમાં પૂજાં ગૃહ્ણ ગૃહ્ણ ઐ ધોરે દેવિ હ્રીં સઃ પરમધોરે હૂં ધોરતરે એહ્યેહિ નમશ્ચામુણે ડરલકસહૈં
શ્રીમહાત્રિપુરસુન્દરિ વરદે વિચ્ચે દેવિ અનાહતપીઠસ્થ(સ્થે)અનાહતરાકિનિ અનાહતનાથદેવશ્રીપાદુકાભ્યો નમ ઇતિ
હૃદયે રક્તે એતદ્વેદ્યકત્વે(ન) ।

ઐ હ્રીં શ્રીં કં કાલરાત્ર્યૈ નમઃ, ઐ હ્રીં શ્રીં ખં ખાતીતાયૈ નમઃ, ઐ હ્રીં શ્રીં ગં ગાયત્ર્યૈ નમઃ, ઐ હ્રીં શ્રીં ઘં ઘણ્ટાધારિણ્યૈ
નમઃ, ઐ હ્રીં શ્રીં ઙં ઙાણાત્મિકાયૈ નમઃ, ઐ હ્રીં શ્રીં ચં ચણ્ડાયૈ નમઃ, ઐ હ્રીં શ્રીં છં છાયાયૈ નમઃ, ઐ હ્રીં શ્રીં જં જયાયૈ
નમઃ, ઐ હ્રીં શ્રીં ઝં ઝહ્વારિણ્યૈ નમઃ, ઐ હ્રીં શ્રીં ઞં જ્ઞાનરૂપાયૈ નમઃ, ઐ હ્રીં શ્રીં ટં ટણ્કહસ્તાયૈ નમઃ, ઐ હ્રીં શ્રીં ઠં
ઠહ્વારિણ્યૈ નમ ઇત્યાદિ હૃત્પરિતઃ ।

શ્યામાં શૂલાબ્જહસ્તાં ડમરુકસહિતાં તીક્ષ્ણવજ્રં વહન્તીં

દેવીં રક્તાં ત્રિનેત્રાં ભુકુટિ(વિ)લસદ્દંટુદન્તપ્રભાભિઃ ।

દીપ્તાં તાં દેવદેવીં હૃદયકમલગાં રક્તધાત્વૈકનાથાં

સિદ્ધાન્તેષુ પ્રસક્તાં મધુમદ્મુદિતાં ચિન્તયેતાં પ્રસન્નામ્ ॥

અથ લાકિનીન્યાસઃ - ઐ હ્રીં શ્રીં લાં લીં લૂં લૈં લૌં લઃ લમલવરયૂં લાકિનિ માં રક્ષ રક્ષ મમ માંસં રક્ષ રક્ષ
સર્વસત્ત્વવશકુરિ દેવિ આગચ્છ આગચ્છ ઇમાં પૂજાં ગૃહ્ણ ગૃહ્ણ ઐ ધોરે દેવિ હ્રીં સઃ પરમધોરે હૂં ધોરતરે
એહ્યેહિ નમશ્ચામુણે ડરલકસહૈં શ્રીમહાત્રિપુરસુન્દરિ વરદે વિચ્ચે દેવિ મણિપૂરકપીઠસ્થે મણિપૂરકલાકિનિ
મણિપૂરકનાથદેવશ્રીપાદુકાભ્યો નમ (ઇતિ)નાભૌ માંસે ચ એતદ્વેદ્યકત્વેન ।

Page 221

ઐ હ્રીં શ્રિં ડ ડામર્યૈ નમઃ, ઐ હ્રીં શ્રીં ઢ ઢહ્વારિણ્યૈ નમઃ, ઐ હ્રીં શ્રીં ણં ણાકિન્યૈ નમઃ, ઐ હ્રીં શ્રીં તં તામસ્યૈ નમઃ ઐ
હ્રીં શ્રીં થં સ્થાણ્યૈ નમઃ, ઐ હ્રીં શ્રીં દં દાક્ષાણિણ્યૈ નમઃ, ઐ હ્રીં શ્રીં ધં ધાત્ર્યૈ નમઃ, ઐ હ્રીં શ્રીં નં નન્દાયૈ નમઃ, ઐ હ્રીં
શ્રીં પં પાર્વત્યૈ નમઃ, ઐ હ્રીં શ્રીં ફં ફેલ્હારિણ્યૈ નમઃ ઇત્યપિ નાભેઃ પરિતઃ ।

કૃષ્ણાં દેવીં ત્રિવક્રાં ત્રિનયનસહિતાં દંષ્ટ્રિણીમુગ્ધરૂપાં

વજ્રં શક્તિં ચ દણ્ડાભયવરદકરાં દક્ષવામે દધાનામ્ ।

ધ્યાત્વા નાભિસ્થપન્ને દશદલવિલસત્કર્ણિકે લાકિનીં તાં

માંસસ્થાં ગૌડભક્તોત્સુકહૃદયવર્તીં વિન્યસેત્ સાધકેન્દ્રઃ ॥

એતા લાકિનીં પરિતો ધ્યેયાઃ ।

અથ કાકિનીન્યાસઃ - ઐ હ્રીં શ્રીં કાં કીં કૂં કૈં કૌં કઃ કમલવરયૂં કાકિનિ માં રક્ષ રક્ષ મમ મેદો રક્ષ રક્ષ સર્વસત્ત્વવશકુરિ
દેવિ આગચ્છ આગચ્છ ઇમાં પૂજાં ગૃહ્ણ ગૃહ્ણ ઐ ધોરે દેવિ હ્રીં સઃ પરમધોરે હૂં ધોરતરે એહ્યેહિ નમશ્ચામુણે ડરલકસહૈં
મહાત્રિપુરસુન્દરિ વરદે વિચ્ચે દેવિ સ્વાધિષ્ઠાનપીઠસ્થે સ્વાધિષ્ઠાનકાકિનિ સ્વાધિષ્ઠાનનાથદેવશ્રીપાદુકાભ્યો નમ ઇતિ
સ્વાધિષ્ઠાનપન્ને મજ્જાયામેતદ્વેદ્યકત્વેન ।

ઐ હ્રીં શ્રીં બં બન્ધિન્યૈ નમઃ, ઐ હ્રીં શ્રીં ભં ભદ્રકાલ્યૈ નમઃ, ઐ હ્રીં શ્રીં મં મહામાયાયૈ નમઃ, ઐ હ્રીં શ્રીં યં યશસ્વિન્યૈ નમઃ, ઐ હ્રીં શ્રીં રં રમાયૈ નમઃ, ઐ હ્રીં શ્રીં લં લમ્બોષ્ઠયૈ નમઃ ।

સ્વાધિષ્ઠાનાખ્યપદ્મે રસદલવિલસત્કાકિનીં મજ્જસંસ્થાં
પાશં શૂલં કપાલં ડમરુકમભયં ધારિણીં પીતવર્ણામ્ ।
દધ્યન્ને સક્તચિતાં સુરવરનમિતાં વારુણીમત્તચિતાં
ષટ્પત્રે બાદિલાન્તૈઃ પરિવૃતવપુષ્પી ભાવયેત્ કાકિનીં તામ્ ॥

એતાઃ કાકિનીં (પરિતો)ધ્યેયાઃ ।

અથ શા(સા)કિનીન્યાસઃ - ઐ હ્રીં શ્રીં સાં સીં સૂં સૈં સૌં સઃ સમલવરયૂં સાકિનિ માં રક્ષ રક્ષ મમાસ્થિ
રક્ષ રક્ષ સર્વસત્ત્વવશકુરિ દેવિ આગચ્છ આગચ્છ ઇમાં પૂજાં ગૃહ્ણ ગૃહ્ણ ઐ ધોરે દેવિ હ્રીં સઃ પરમધોરે હૂં
ધોરતરે એહ્યેહિ નમશ્ચામુણે ડરલકસહૈં શ્રીમહાત્રિપુરસુન્દરિ વરદે વિચ્ચે એતા આધારપીઠસ્યે આધારસાકિનિ
આધારનાથદેવશ્રીપાદુકાભ્યો નમ ઇતિ મૂલાધારસ્થાનેઽસ્થિનિ એતદ્દેષ્ટકત્વેન ।

ઐ હ્રીં શ્રીં વં વરદાયૈ નમઃ, ઐ હ્રીં શ્રીં શં શ્રિયૈ નમઃ, ઐ હ્રીં શ્રીં ષં ષણ્ઢાયૈ નમઃ, ઐ હ્રીં શ્રીં સં સરસ્વત્યૈ નમ ઇત્યપિ
મૂલાધારસ્થાને પરિતઃ ।

દેવીં જ્યોતિઃસ્વરૂપાં ત્રિનયનવિલસત્પચ્ચવક્રાં સુદંટ્રાં
હસ્તામ્બોજેસ્વ(ષુ)પાશં શૃણિમપિ દધતીં પુસ્તકં જ્ઞાનમુદ્રામ્ ।

Page 222

રાશિન્યાસઃ

અં આં ઇં મેષરાશિદેવતાભ્યો નમઃ । ઉં ઊં ઋં વૃષભરાશિદેવતાભ્યો નમઃ । ઋં મિથુનરાશિદેવતાભ્યો નમઃ ।
ઐં ઐં કર્કટકરાશિ । ઐં ઐં સિંહરાશિ । શં ષં સં હં લઘં ક્ષં અં અઃ કન્યારાશિ । કં ખં ગં ઘં ઙં તુલારાશિ
। ચાદિ વૃશ્ચિકરાશિ ॥

મૂલાધારસ્થપદ્મે નિખિલપશુજનોન્માદિનીમસ્થિસંસ્થાં

મુદ્રાન્ને પ્રીતિયુક્તાં મધુમદ્મુદિતાં ચિન્તયેતાં પ્રસન્નામ્ ॥

એતાઃ શા(સા)કિનીં (પરિતો)ધ્યેયાઃ ।

અથ હાકિનીન્યાસઃ - ઐ હ્રીં શ્રીં હાં હીં હૂં હૈં હૌં હઃ હમલવરયૂં હાકિનિ માં રક્ષ રક્ષ સર્વસત્ત્વવશકુરિ
દેવિ આગચ્છ આગચ્છ ઇમાં પૂજાં ગૃહ્ણ ગૃહ્ણ ઐ ધોરે દેવિ હ્રીં સઃ પરમધો(રે)હૂં ધોરતરે એહ્યેહિ નમશ્ચામુણે
ડરલકસહૈં શ્રીમહાત્રિપુરસુન્દરિ વરદે વિચ્ચે દેવિ આજ્ઞાપીઠસ્યે કુસુમમાલિનિ આજ્ઞાનન્દનાથદેવશ્રીપાદુકાભ્યો નમ
(ઇતિ)બિન્દુસ્થાને શુક્રમજ્જાયાં એતદ્દેષ્ટકત્વેન ।

ઐ હ્રીં શ્રીં હં હંસવત્યૈ નમઃ, ઐ હ્રીં શ્રીં ક્ષં ક્ષમાવત્યૈ નમઃ ।

બિન્દુસ્થાં શુક્લવર્ણાં ડમરુકસહિતામક્ષસૂત્રં કપાલં

વિધામુદ્રાં દધાનાં ત્રિનયનવિલસદ્ગુપ્તકૃત્કૃત્ચૈશ્ચ યુક્તામ્ ।

હાદિક્ષાન્તેઃ પ્રસક્તામભિમતકલદાં શુદ્ધમજ્જાસ્થિરૂપાં

દેવીં દેવેન્દ્રવૃન્દારકનુતિનમિતાં હાકિનીં ભાવયેત્તામ્ ॥

રાશિન્યાસઃ

અથ રાશિન્યાસઃ - ઐ લ્રીં શ્રીં અં આં ઇં ઈં પ્રાણાત્મને રક્તવર્ણાય મેષાય નમો દક્ષગુલ્ફે, ઐ લ્રીં શ્રીં ઉં ઊં ઋં
ઋં અપાનાત્મને શ્વેતવર્ણાય વૃષભાય નમો દક્ષજાનુનિ, ઐ લ્રીં શ્રીં લં લૃં વ્યાનાત્મને ચિત્ર(હરિદ્)વર્ણાય મિથુનાય
નમો દક્ષવૃષભે, ઐ લ્રીં શ્રીં એં ઐં ઉદાનાત્મને પાણુરવર્ણાય કર્કટકાય નમો દક્ષજઠરે, ઐ લ્રીં શ્રીં ઐં ઐં અં અઃ
સમાનાત્મને ચિત્રવર્ણાય સિંહાય નમો દક્ષકન્ધરે, ઐ લ્રીં શ્રીં કં ખં ગં ઘં ઙં નાગરૂપાયૈ સિતવર્ણાયૈ કન્યાયૈ નમો
દક્ષશિરસિ, ઐ લ્રીં શ્રીં ચં છં જં ઝં કૂર્મરૂપાયૈ પિશંગવર્ણાયૈ તુલાયૈ નમો વામશિરસિ, ઐ લ્રીં શ્રીં ટં ઠં ડં ણં
કૃકરરૂપાય પિંગલવર્ણાય વૃશ્ચિકાય નમો વામકન્ધરે, ઐ લ્રીં શ્રીં તં થં દં ધં નં દેવદત્તરૂપાય બભ્રુવર્ણાય ધનુષે નમો
વામજઠરે, ઐ લ્રીં શ્રીં યં રં લં વં શં ષં સં જીવાત્મરૂપાય ધૂમલવર્ણાય કુમ્ભાય નમો વામજાનુનિ, ઐ લ્રીં શ્રીં હં ળં
પરમાત્મરૂપાય અગરુવર્ણાય મીનાય નમો વામગુલ્ફે ।

Page 223

ટાદિ ધનુરાશિ । તાદિ મકરરાશિ । પાદિ કુમ્ભરાશિ । યં રં લં વં મીનરાશિદેવતાભ્યો નમઃ ।

પીઠન્યાસઃ

પીઠાંસ્તુ વિન્યસેદ્ દેવિ માતૃકાસ્થાનકે પુનઃ ।

તેષાં નામાનિ કથ્યન્તે શૃણુષ્વાવહિતા પ્રિયે ॥ (યો. હ. ૩.૩૩)

અં પૌણ્ડ્રવર્ધનપીઠ । ઉં પુરસ્થિરપીઠ । ઊં કાન્યકુબ્જપીઠ । ઋં પૂર્ણશૈલપીઠ । ઋં અર્બુદપીઠ । લં
આમ્રાતકેશ્વરપીઠ । લૃં એકામ્રપીઠ । એં ત્રિસ્રોતઃપીઠ । ઐં કામકોટ્ટપીઠ । ઐં કૈલાશપીઠ । ઐં
ભૃગુનગરપીઠ । અં કેદારપીઠ । અઃ ચન્દ્રસૂર્યપીઠ । કં શ્રીપીઠ । ખં એલાખ્યપીઠ । ગં જાલન્ધરપીઠ ।
ઘં માલવપીઠ ॥ ઙં લૂતકપીઠ । ચં દેવિકોટ્ટપીઠ । છં ગોકર્ણપીઠ । જં મુરુડેશ્વર । ઝં અટ્ટહાસપીઠ ॥
ઞં વિરજપીઠ । ટં રાજગૃહપીઠ । ઠં મહાપીઠ । ડં કોલ્લગિરિપીઠ । ણં એલાપુરપીઠ । ણં

રક્તં શ્વેતં હરિદ્વર્ણં પાણુચિત્રાસિતાન્ સ્મરેત્ ।

પિશંગપિંગલૌ બભ્રુ કર્બુરાસિતધૂમલાન્ ॥

ઇતિ રાશિન્યાસઃ ।

પીઠન્યાસઃ

અથ પીઠન્યાસઃ - ઐં હ્રીં શ્રીં અં કામરૂપપીઠાય નમો શિરસિ, આં વારાણસીપીઠાય નમો મુખવૃત્તે, ઇં નેપાલપીઠાય નમો દક્ષયક્ષુષિ, ઈં પૌણ્ડ્રવર્ધનપીઠાય નમો વામયક્ષુષિ, ઉં પુરસ્થિરપીઠાય નમો દક્ષકર્ણે, ઊં કાન્યકુબ્જપીઠાય નમો વામ કર્ણે, ઋં પૂર્ણગિરિશૈલપીઠાય નમો દક્ષનાસાપુટે, ૠં અર્બુદપીઠાય નમો વામનાસાપુટે, લં આમ્રાતકેશ્વરપીઠાય નમ દક્ષગણે, લૃં એકામ્રપીઠાય નમો વામગણે, એં ત્રિસ્રોતઃપીઠાય નમ ઊર્ધ્વોષ્ઠે, ઐં કામકોટિપીઠાય નમોઽધરોષ્ઠે, ઔં કૈલાસપીઠાય નમ ઊર્ધ્વદન્તપડ્કતૌ, ઐં ભૃગુપુરપીઠાય નમોઽધોદન્તપડ્કતૌ, અં કેદારપીઠાય નમો બ્રહ્મરન્ધ્રે, અઃ ચન્દ્રપુરપીઠાય નમો મુખે, કં શ્રીપીઠાય નમો દક્ષસ્કન્ધે, ખં ઓઢારપીઠાય નમો દક્ષકૂર્પરે, ગં જાલન્ધરપીઠાય નમો દક્ષમણિબન્ધે, ઘં માલવપીઠાય નમો દક્ષકરાડ્ગુલિમૂલે, ઙં કુલાન્તકપીઠાય નમો દક્ષપાણિનખાત્રે, ચં દેવીકોટ્ટપીઠાય નમો વામસ્કન્ધે, છં ગોકર્ણપીઠાય નમો વામકૂર્પરે, જં મારુતેશ્વરપીઠાય નમો વામમણિબન્ધે, ઝં અટ્ટહાસપીઠાય નમો વામકરાડ્ગુલિમૂલે, ઞં વિરજાપીઠાય નમો

Page 224

ઔંકારપીઠ । । તં જયન્તિકાપીઠ । । થં ઉજ્જયન્તીપીઠ । । દં વિચિત્રાપીઠ । । ધં ક્ષીરકપીઠ । । નં હસ્તિનાપુરપીઠ । । પં ઓઢીશપીઠ । । ફં પ્રયાગપીઠ । । બં ષષ્ઠીશપીઠ । । ભં માયાપુરપીઠ । । મં ઓઢેશપીઠ । । યં મલયગિરિપીઠ । । રં મેરુગિરિપીઠ । । લં મહેન્દ્રગિરિપીઠ । । વં હિરણ્યપુરપીઠ । । શં મહાલક્ષ્મીપીઠ । । ષં ઓઢ્યાણપીઠ । । સં છાયાપીઠ । । હં છત્રપીઠ । । ગિરિપીઠ । । ક્ષં શૈલપીઠદેવતાભ્યો નમઃ ।

કામરૂપં વારાણસીં નેપાલં પૌણ્ડ્રવર્ધનમ્ ।

પુરસ્થિરં કાન્યકુબ્જં પૂર્ણશૈલં તથાર્બુદમ્ ॥

આમ્રાતકેશ્વરૈકામ્રં ત્રિસ્રોતઃ કામકોટ્ટકમ્ ।

કૈલાસં ભૃગુનગરં કેદારં ચન્દ્રસૂર્યકમ્ ॥

શ્રીપીઠં ચૈવ એલાખ્યં જાલાખ્યં માલવં તતઃ ।

લૂતં ચ દેવિકોટ્ટં ચ ગોકર્ણં મુરુડેશ્વરમ્ ॥

અટ્ટહાસં તુ વિરજં રાજગૃહમહાપથમ્ ।

કોલ્લગિરિ એલાપુરમોકારં તુ જયન્તિકા ॥

ઉજ્જયન્તી વિચિત્રા ચ ક્ષીરકં હસ્તિનાપુરમ્ ।

ઓઢીશં ચ પ્રયાગાખ્યં ષષ્ઠં માયાપુરં તતઃ ॥

ઓઢેશં મલયં શૈલં મેરું ગિરિવરં તથા ।

માહેન્દ્રં વામનં ચૈવ હિરણ્યપુરમેવ ચ ॥

વામકરનખાત્રે, ટે રાજગૃહપીઠાય નમો દક્ષપાદમૂલે, ઠ મહાપથપીઠાય નમો દક્ષિણપાદજાનુનિ, ડ કોલ્લગિરિપીઠાય નમો દક્ષગુલ્ફે, ઢ એલાપુરપીઠાય નમો દક્ષપાદાડ્ગુલિમૂલે, ણ કાલેશ્વરપીઠાય નમો દક્ષપાદનખાત્રે, તં જયન્તિકાપીઠાય નમો વામપાદમૂલે, થં ઉજ્જયિનીપીઠાય નમો વામપાદજાનુનિ, દ ચિત્રપુરપીઠાય નમો વામગુલ્ફે, ધં ક્ષીરકપુરપીઠાય નમો વામપાદાડ્ગુલિમૂલે, નં હસ્તિનાપુરપીઠાય નમો વામપાદનખાત્રે, પં ઉડીશપીઠાય નમો દક્ષપાર્શ્વે, ફં પ્રયાગપીઠાય નમો વામપાર્શ્વે, બં ષષ્ઠીશપીઠાય નમઃ પૃષ્ઠે, ભં માયાપુરપીઠાય નમો નાભૌ, મં જલેશ્વરપીઠાય નમો જઠરે, યં મલયગિરિપીઠાય નમો હૃદયે, રં શ્રીશૈલપીઠાય નમો દક્ષદોર્મૂલે, લં મેરુગિરિપીઠાય નમો વામદોર્મૂલે, વં ગિરિવરપીઠાય નમો (દક્ષ)ગલે, શં માહેન્દ્રપીઠાય નમો (વામ)ગલે, ષં વામનપીઠાય નમો દક્ષકક્ષે, સં હિરણ્યપુરપીઠાય નમો વામકક્ષે, હં મહાલક્ષ્મીપુરપીઠાય નમો હૃદયે, લઘં ઉડ્યાણપીઠાય નમો પાણિયુગે, ક્ષં છાયાછત્રપુરપીઠાય નમો વ્યાપકમ્ ।

Page 225

મહાલક્ષ્મીપુરોજ્યાણં છાયાચ્છત્રમતઃ પરમ્ । (યો. હ. ૩.૩૪-૪૦)

ઇતિ ષોડાન્યાસઃ ।

ચક્રન્યાસઃ

અથ ચક્રન્યાસમાચરેત્ । યથા - હ્રીં શ્રીં સમસ્તપ્રકટગુપ્તગુહ્યતરસમ્પ્રદાયકુલકૌલનિગર્ભરહસ્યાતિરહસ્યપરાપરાતિરહસ્યયોગિ-
નમ ઇતિ શિર-આદિપાદાન્તં વ્યાપ્ય હ્રીં શ્રીં ચતુરશ્રબાહ્યરેખાયૈ નમ ઇત્યપિ વ્યાપ્ય સ્વકં દેહં ચક્રાકારં વિચિન્ત્ય
હ્રીં શ્રીં અણિમાદિસિદ્ધિદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ નમઃ । ર લઘિમાસિદ્ધિ ॥ ર મહિમાસિદ્ધિ ॥ ર ઇશિત્વસિદ્ધિ ॥
ર વશિત્વસિદ્ધિ ॥ ર પ્રાકામ્યસિદ્ધિ ॥ ર ભુક્તિસિદ્ધિ ॥ ર ઇચ્છાસિદ્ધિ । ર પ્રાપ્તિસિદ્ધિ ॥ ર રસસિદ્ધિ ॥ ર
મોક્ષસિદ્ધિદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ નમઃ ।
દક્ષાંસપાર્શ્વપાણ્યઋષિક્ષ્ણપાદાડ્ગુપ્તકેષુ ચ ।
વામાડ્ધ્વડ્ગુપ્તકે સ્ફિક્ષે પાણ્યગ્રે પાર્શ્વકેડસકે ॥

શ્યામાન્ રક્તાન્ વરાન્ સર્વાન્ સર્વાલક્ષ્ણરભૂષિતાન્ ।

સશક્તિકાન્ સ્મરેત્ કામાન્ પીઠસ્થાન્ ચન્દ્રપચ્ચસુ ॥

ઇતિ પીઠન્યાસઃ ।

ચક્રન્યાસઃ

અથ ચક્રન્યાસઃ - પૂર્વવન્મૂલપડ્ગાદિકં વિન્યસ્ય શ્રીચક્રન્યાસં કુર્યાત્ । ઐ મધ્યમયોઃ, કલીં અનામિકયોઃ, સૌઃ
કનિષ્ઠિકયોઃ, ઐ અડ્ગુપ્તયોઃ, કલીં તર્જન્યોઃ, સૌઃ કરસમ્પ્રુટયોઃ । ઐ કલીં સૌઃ રક્ષ રક્ષ હૃદયાય નમઃ, ઐ કલીં સૌઃ

શિરસે સ્વાહા, ઐ કલ્વી સૌઃ શિખાયૈ વષટ્, ઐ કલ્વી સૌઃ નેત્રત્રયાય વૌષટ્, ઐ કલ્વી સૌઃ અસ્ત્રાય હૃટ્ - ઇતિ ષડ્ગં
કૃત્વા,

Page 226

સચ્ચલિતલવૃત્તેષુ વ્યાપકત્વેન સુન્દરિ ।

અત્રૈવ સ્થાનદશકેષ્વણિમાદિ દશ ન્યસેત્ ॥

વિન્યસ્ય તસ્ય સ્થાનેષુ બ્રહ્માણ્યાદં ત્વનુક્રમાત્ ।

પાદાડ્ગુષ્ઠે દ્વયે પાર્શ્વે દક્ષે મૂર્ધનિ પાશ્ચકે ॥

વામદક્ષિણજાન્યોશ્ચ બહિરંસદ્વયે તથા । (યો. હૃ. ૩.૪૩-૪૭)

અં કાદિ આં બ્રહ્માણી શક્તિદેવી શ્રીપાદુકાં પૂજયામિ નમઃ । ઇં યાદિ ઈં મહેશી । । ઉં ટાદિ ઊં કૌમારી । ઋં
તાદિ ઋં વૈષ્ણવી । । લં પાદિ લં વારાહી । । એં યાદિ ઐં ઇન્દ્રાણી । । ઊં શાદિ ઔં ચામુણ્ડી । । અં લઽ અં ક્ષં
અઃ મહાલક્ષ્મીશક્તિદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ ।

દેવદેવ જગન્નાથ નીલકણ્ઠ જગત્પતે ।

શ્રીમત્ત્રિપુરસુન્દર્યાશ્ચક્રન્યાસં વદ પ્રભો ॥

યન્ન કસ્યચિદાખ્યાતં તનુશુદ્ધિકરં પરમ્ ।

ચતુરસ્માદિરેખાયૈ નમ ઇત્યાદિકં ન્યસેત્ ॥

દક્ષાંસપૃષ્ઠપાણ્યગ્રસ્થિજ પાદાડ્ગુલીખ્યથ ।

વામપાદાડ્ગુલિસ્થિજૌ પાણ્યગ્રે ચાંસપૃષ્ઠકે ॥

સચ્ચલીતલવૃષ્ણેષુ વ્યાપકત્વેન સુન્દરિ । (યો. હૃ. ૩.૪૧-૪૪)

અં ઐ કલ્વી હૃસૌઃ આં ઈં ઊં યાં રાં લાં વાં સાં કામેશ્વરિ ઇચ્છાકામફલપ્રદે સર્વસત્ત્વવશકુરિ જગત્ક્ષોભકરે હૂં હૂં હૂં
દ્રાં દ્રાં કલ્વી બ્લૂં સઃ હૃસૌઃ કલ્વી ઐં કામેશ્વરીનિત્યાશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ - પ્રથમા, દક્ષાંસે । આં ઐં ભગભુગે ભગિનિ
ભગોદરિ ભગમાલે ભગાવહે ભગગુહ્યે ભગયોનિ ભગપાતિનિ સર્વભગવશકુરિ ભગરૂપે નિત્યકિલ્બે ભગસ્વરૂપે
સર્વાણિ ભગાનિ મે હ્યાનય વરદે રેતે સુરેતે ભગકિલ્બે કિલ્બદ્રવે કલેદય દ્રાવય અમોઘે ભગવિચ્છે ક્ષુભ ક્ષોભય
સર્વસત્ત્વાન્ ભગેશ્વરિ ઐં બ્લૂં જં બ્લૂં ભેં બ્લૂં હેં બ્લૂં ઐં કિલ્બે સર્વાણિ ભગાનિ મે વશમાનય સ્ત્રીં હૃબ્લેં હ્રીં ઇતિ
ભગમાલિનિનિત્યાશ્રી (પાદુકાં પૂજયામિ)- દ્વિતીયા,

Page 227

વિન્યસ્ય ચાન્ત્યરેખાયૈ નમ ઇત્યપિ વિન્યસેત્ ।

વિન્યસ્ય વ્યાપકત્વેન મુદ્રાણાં વશકં ન્યસેત્ ॥

બ્રહ્માણ્યાદ્યષ્ટસ્થાનેષુ તાસામષ્ઠૌ ન્યસેત્તથા ।

શિષ્ટે દ્વે દ્વાદશાન્તે ચ પાદાડ્ગુષ્ઠે ચ વિન્યસેત્ ॥ (યો. હ. ૩.૪૭-૪૯)

૨ દ્રાં સર્વસંક્ષોભિણીમુદ્રાદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ । ૨ દ્રીં સર્વવિદ્રાવિણી । કલીં સર્વાકર્ષણી ॥ ૨ બ્લૂં સર્વાવેશકારિણી ॥ ૨ સઃ સર્વોન્માદિની ॥ ૨ કુઝ્ઞં સર્વમહાકુશા ॥ ૨ હુસ્મ્જ્ઞં સર્વખેયરી ॥ ૨ હુસૌઃ ત્રિખણ્ડા ॥ ૨ સર્વ હુસૌઃ બીજમુદ્રા ॥ ૨ સર્વ ઐ હુસૌઃ યોનિમુદ્રાદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ । અં આં સૌં શ્રીત્રિપુરાનિત્યાપાદુકાં પૂજયામિ નમઃ । ૨ એતાઃ પ્રકટયોગિન્યસ્ત્રૈલોક્યમોહને ચક્રે સમુદ્રાઃ સસિદ્વયઃ સાયુધાઃ સવાહનાઃ સપરિવારાઃ સર્વોપચારૈઃ સમ્પૂજિતાઃ સન્તુ । ઇત્યેતા હૃદિ ન્યસેત્ ।

હૃદયે । ઇં હ્રીં નિત્યકિલત્રે મદદ્રવે સ્વાહા નિત્યકિલત્રાનિત્યાશ્રી(પાદુકાં પૂજયામિ)- તૃતીયા, પૃષ્ઠે । ઇં ઊં કૌં ભ્રૌં ક્ષૌં જાં સ્વાહા નિત્યા ભેરુણ્ડા(નિત્યાશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ)- ચતુર્થી, દક્ષકરે । ઇં ઐં હ્રીં વહ્નિવાસિન્યૈ નમો વહ્નિવાસિનીનિત્યા(શ્રીપાદુકાં પૂજયામિ)- પચ્ચમી, સ્ફિજિ । ઊં ઐં હૈં સઃ નિત્યકિલત્રે મદદ્રવે સ્વાહા મહાવિદ્યેશ્વરીનિત્યા(શ્રીપાદુકાં પૂજયામિ)- ષષ્ઠી, દક્ષપાદે । ઋં હ્રીં શિવદૂત્યૈ નમઃ શિવદૂતીનિત્યા(શ્રીપાદુકાં પૂજયામિ)- સપ્તમી, પાદાડ્ગુલીષુ । ઋં ઐં હ્રીં હૂં ખે ચ છે ક્ષ સ્ત્રીં હૂં ક્ષ ક્ષીં ફટ્ ત્વરિતાનિત્યા(શ્રીપાદુકાં પૂજયામિ)- અષ્ટમી, અધઃ । લં ઐં કલીં સૌં કુલસુન્દરીનિત્યા(શ્રીપાદુકાં પૂજયામિ)- નવમી, પાદાડ્ગુલીષુ । લં દ્રાં દ્રીં કલીં બ્લૂં સઃ નિત્યાનિત્યા(શ્રીપાદુકાં પૂજયામિ)- દશમી, વામસ્ફિજિ । ઐં હ્રીં હૈં સું કુઝ્ઞં આં કલીં ઐં બ્લૂં નિત્યમદદ્રવે હું હૈં હું નીલપતાકાનિત્યા(શ્રીપાદુકાં પૂજયામિ)- એકાદશી, વામપાણ્યગ્રે । ઐં ભ્ ં ર્ યૂં ઐં વિજયાનિત્યા(શ્રીપાદુકાં પૂજયામિ)- દ્વાદશી, વામાંસે । ઐં સ્વૌઃ સર્વમંગલાનિત્યા(શ્રીપાદુકાં પૂજયામિ)- ત્રયોદશી, વામસ્કન્ધે । ઐં ઐં નમો ભગવતિ જ્વાલામાલિનિ દેવિ સર્વભૂતસંહારકારિકે જાતવેદસિ જ્વલન્તી જ્વલ જ્વલ પ્રજ્વલ પ્રજ્વલ હ્રીં હું ફટ્ સ્વાહા જ્વાલામાલિનિ(ની)નિત્યા(શ્રીપાદુકાં પૂજયામિ)- ચતુર્દશી, ચૂલિતલે । અં ર્કુઝ્ઞં ચિત્રાનિત્યા(શ્રીપાદુકાં પૂજયામિ)- પચ્ચદશી, શિખાયામ્ । અઃ કૌં

Page 228

૨ ધોડશદલપદ્માય નમ ઇતિ વ્યાખ્ય

દલાનિ દક્ષિણશ્રોત્રપૃષ્ઠમંસં ચ કૂર્પરમ્ ।

કરપૃષ્ઠોરુજાન્વન્તં ગુલ્ફપાદતલં તથા ॥

વામપાદતલાદ્યેવમેતદધ્યષ્ટકં મતમ્ । (યો. હ. ૩.૫૧-૫૨)

૨ અં કામાકર્ષણીનિત્યાકલાદેવીશ્રીપાદુકાં ॥ ૨ આં બુદ્ધ્યાકર્ષણીનિત્યાકલાદેવી ॥ ૨ ઇં અહંકારાકર્ષણી ॥ ૨ ઈં શબ્દાકર્ષણી ॥ ૨ ઉં સ્પર્શાકર્ષણી ॥ ૨ ઊં રૂપાકર્ષણી ॥ ૨ ઋં રસાકર્ષણી ॥ ૨ ઋં ગન્ધાકર્ષણી ॥ ૨ લં ચિત્તાકર્ષણી ॥ ૨ લં ધૈર્યાકર્ષણી ॥ ૨ ઐં સ્મૃત્યાકર્ષણી ॥ ૨ ઐં નામાકર્ષણી ॥ ૨ ઐં બીજાકર્ષણી ॥

નિત્યાશ્રી(પાદુકાં પૂજયામિ)- ધોડશી, દક્ષિણપૃષ્ઠે । સમસ્તમૂલવિધયા તામપિ પૂજયેત્ । પૂજા પરિપૂર્ણત્યર્થઃ । અથાષ્ટદલપદ્મસ્યાગ્રેયનૈરૂત્યાદિદિક્ષુ હૃદયાદિચતુષ્ઠયં મધ્યે નેત્રં દક્ષવસ્ત્રમિત્યડ્ગાનિ સમ્પૂજ્ય પશ્ચિમદ્વારે અત્રૈવ સ્થાનદશકેડણિમાધા દશ ન્યસેત્ ।

સિદ્ધીસ્તદન્તશ્ચ તનુવ્યાપકત્વેન સુન્દરિ ॥

ચતુરસ્રમધ્યરેખાયૈ નમ ઇત્યપિ વલ્લભે ।

વિન્યસ્ય તસ્યાઃ સ્થાનેષુ બ્રહ્માણ્યાદાસ્તથાષ્ટસુ ॥

પાદાડ્ગુષ્ઠદ્વયે પાર્શ્વે દક્ષે મૂર્ધ્નોઽન્યપાર્શ્વકે ।

વામદક્ષિણજન-વોશ્ચ બહિરંસદ્વયે તથા ॥ (યો. હ. ૩.૪૪-૪૬)

ઐ હ્રીં શ્રીં (અં)અણિમાસિદ્ધિશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-દક્ષિણપાદાડ્ગુષ્ઠે, ઐ હ્રીં શ્રીં લં લઘિમાસિદ્ધિશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-વામાડ્ગુષ્ઠે, ઐ હ્રીં શ્રીં મં મહિમાસિદ્ધિશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-દક્ષમૂર્ધ્નિ, ઐ હ્રીં શ્રીં ઇં ઇશિત્વસિદ્ધિશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-વામમૂર્ધ્નિ, ઐ હ્રીં શ્રીં (વં)વશિત્વસિદ્ધિશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-દક્ષજાનુનિ, ઐ હ્રીં શ્રીં (પ્રાં)પ્રાકામ્યસિદ્ધિશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-વામજાનુનિ, ઐ હ્રીં શ્રીં (ભું)ભુક્તિસિદ્ધિશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-દક્ષંસે, ઐ હ્રીં શ્રીં (ઇં)ઇચ્છાસિદ્ધિશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-વામાંસે, ઐ હ્રીં શ્રીં (રં)રસસિદ્ધિશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-હૃદયે, ઐ હ્રીં શ્રીં (સં)સર્વકામસિદ્ધિશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-બ્રહ્મરન્ધ્રે ઇતિ વા પૂર્વાભિમુખો

Page 229

ર ઐ આત્માકર્ષણી ॥ ર અં અમૃતાકર્ષણી ॥ ર અઃ શરીરાકર્ષણીનિત્યાકલાદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ નમઃ । ઐ ક્લીં હૃસૌઃ શ્રીત્રિપુરેશ્વરીનિત્યાદેવીપાદુકાં પૂજયામિ । ર એતા ગુમયોગિન્યઃ સર્વાશાપરિપૂરકે ચક્રે સમુદ્રાઃ સસિદ્ધયઃ સાયુધાઃ સવાહનાઃ સપરિવારાઃ સર્વોપચારૈઃ સમ્પૂજિતાઃ સન્તુ । એતા હૃદિ ન્યસેત્ ।

તતઃ ર અષ્ટદલપદ્માય નમ ઇતિ વ્યાપકત્વેન વિન્યસ્ય

વિન્યસ્ય તદ્લેખેષુ દક્ષશઙ્ખે ચ જત્રુકે ।

ઊર્વન્તે ગુલ્ફગુલ્ફોરુ જત્રુશઙ્ખે ચ વામતઃ ॥

અનડ્ગકુસુમાદ્યાશ્ચ શક્તીરશૌ તુ વિન્યસેત્ । (યો. હ. ૩.૫૩-૫૪)

ર કં ખં ગં ઘં ઙં અનડ્ગકુસુમાદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ । ર ચાદિ અનડ્ગમેખલાદેવી ॥ ર ટાદિ અનડ્ગમદના ॥ ર તાદિ અનડ્ગમદનાતુરાદેવી ॥ ર પાદિ

દક્ષિણોત્તરપડ્ક્તિક્રમેણ પૂજયેત્ । નૈરૂત્યાદારભ્ય આગ્રેયાન્તમુત્તરાભિમુખો ગુરુપડ્ક્તિં પૂજયેત્ । ઐ ઐ હ્રીં શ્રીં પરમેષ્ઠીગુરુભ્યો નમો બ્રહ્મરન્ધ્રે ।

વિન્યસ્ય તસ્યાઃ સ્થાનેષુ બ્રહ્માણ્યાદાસ્તથાષ્ટસુ ।

પાદાડ્ગુષ્ઠદ્વયે પાર્શ્વે દક્ષે મૂર્ધ્નોઽન્યપાર્શ્વકે ॥

વામદક્ષિણજન-વોશ્ચ બહિરંસદ્વયે તથા ।

ન્યસ્તવ્યાશ્ચતુરસ્રાન્ત્યરેખાયૈ નમ ઇત્યપિ ॥ (યો. હ. ૩.૪૬-૪૭)

ઐ હ્રીં શ્રીં આં બ્રહ્માણીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-દક્ષપાદાડ્ગુષ્ઠે, ઐ હ્રીં શ્રીં ઇં માહેશ્વરીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-વામપાદાડ્ગુષ્ઠે, ઐ હ્રીં શ્રીં ઊં કૌમારીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-દક્ષમૂર્ધ્નિ, ઐ હ્રીં શ્રીં ઋં વૈષ્ણવીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-

વામમૂર્ધ્નિ, ઐ હ્રીં શ્રીં લૃ વારાહીશ્રીપાદુકાં પૂજ્યામિ-દક્ષજનુનિ, ઐ હ્રીં શ્રીં ઐ ઇન્દ્રાણીશ્રીપાદુકાં પૂજ્યામિ-
વામજનુનિ, ઐ હ્રીં શ્રીં ઐ ચામુણ્ડાશ્રીપાદુકાં પૂજ્યામિ-દક્ષાંસે, ઐ હ્રીં શ્રીં અઃ મહાલક્ષ્મીશ્રીપાદુકાં પૂજ્યામિ-
વામાંસે ઇતિ સમ્પૂજ્ય પુનરન્તઃપુનરસે પશ્ચિમાદિદિક્ષુ વાયવ્યાદિવિદિક્ષુ પ્રાદક્ષિણ્યેન વિન્યસ્ય તસ્ય સ્થાનેષુ
મુદ્રાણાં દશકં ન્યસેત્ ।

વિન્યસ્ય વ્યાપકત્વેન પૂર્વોક્તાન્તશ્ચ વિગ્રહે ।

તેષુ સ્થાનેષુ દશસુ મુદ્રાણાં દશકં ન્યસેત્ ॥

Page 230

અનડગરેખા ॥ ૨ યાદિ અનડગવેગા ॥ ૨ શાદિ અનડગાકુશા ॥ ૨ લઘં ક્ષં અનડગમાલિનીદેવીશ્રીપાદુકાં
પૂજ્યામિ । હ્રીં કલ્વીં હ્રસૌઃ ત્રિપુરસુન્દરીનિત્યાદેવીશ્રીપાદુકાં ॥ ૨ એતા ગુપ્તરયોગિન્યઃ સર્વસંક્ષોભકે ચક્રે સમુદ્રા
ઇત્યાદિ । એતા હૃદિ ન્યસેત્ ।

તદન્તઃ ૨ ચતુર્દશારચક્રાય નમ ઇત્યપિ વ્યાખ્ય

વિન્યસ્ય તસ્ય સ્થાનેષુ ન્યસેચ્છક્તીશ્ચતુર્દશ ।

સર્વસંક્ષોભિણ્યાધારતુ તસ્ય કોણાનિ વચ્ચલમ્ ॥

કેશાન્તે દક્ષલલાટે દક્ષગણ્ડાંસમધ્યતઃ ।

પાશ્ચાન્તરૂપરુજ્ઘાન્તઃ પાયુપૃષ્ઠે ચ સુન્દરિ ॥

વામજઙ્ઘા તદૂર્વન્તે તત્પાર્શ્વે ચ તદંસકે ।

તદ્ગણ્ડે તલ્લલાટે ચ ન્યસેચ્છક્તીશ્ચતુર્દશ ॥ (યો. હ. ૩.૫૫-૫૭)

બ્રાહ્મ્યાદીનાં તુ સ્થાનેષુ તસ્યામઘૌ ન્યસેદથ ।

શિષ્ઠે દ્રે દ્વાદશાન્તે તુ પાદાડગુષ્ઠે ચ વિન્યસેત્ ॥ (યો. હ. ૩.૪૮-૪૯)

શ્રીં હ્રીં ઐ (ઐ હ્રીં શ્રીં)સર્વસંક્ષોભિણીમુદ્રાદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજ્યામિ-દક્ષપાદાડગુષ્ઠે, ઐ હ્રીં શ્રીં
સર્વવિદ્રાવિણીમુદ્રાદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજ્યામિ-વામપાદાડગુષ્ઠે, ઐ હ્રીં શ્રીં સર્વાકર્ષણીમુદ્રાદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજ્યામિ-
દક્ષમૂર્ધ્નિ, ઐ હ્રીં શ્રીં સર્વવશકુરિમુદ્રાદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજ્યામિ-વામમૂર્ધ્નિ, ઐ હ્રીં શ્રીં સર્વોન્માદિનીમુદ્રાદેવીશ્રીપાદુકાં
પૂજ્યામિ-દક્ષજનુનિ, ઐ હ્રીં શ્રીં મહાકુશામુદ્રાદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજ્યામિ-વામજનુનિ, ઐ હ્રીં શ્રીં
સર્વખેચરીમુદ્રાદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજ્યામિ-દક્ષાંસે, ઐ હ્રીં શ્રીં ત્રિખણ્ડામુદ્રાદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજ્યામિ-વામાંસે, ઐ
હ્રીં શ્રીં બીજમુદ્રાદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજ્યામિ-હૃદયે, ઐ હ્રીં શ્રીં યોનિમુદ્રાદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજ્યામિ-બ્રહ્મરન્ધ્રે । એતાઃ
પ્રકટયોગિન્યસ્ત્રેલોક્યમોહનચક્રે સમુદ્રાઃ સસિદ્ધયઃ સાસનાઃ સવાહનાઃ સપરિવારાઃ સર્વોપચારૈઃ પૂજિતાઃ સન્તુ ।
અર્ધોદકાક્ષતકુસુમૈર્મૂલદેવ્યૈ પૂજાં સમર્પયેત્ ।

અથ ખોડશારે પૂર્વાદારભ્ય દક્ષિણાવર્તેન પૂજયેત્ । તદન્તઃ ખોડશદલે કામાકર્ષિણ્યાધાશ્ચ વિન્યસેત્ -

દલાનિ દક્ષિણશ્રોત્રપૃષ્ઠમંસં ચ કૂર્પરમ્ ।

કરપૃષ્ઠં ચોરુજાનુગુલ્ફપાદતલં તથા ॥

વામપાદતલે ચૈવ એતદેવાષ્ટકં મતમ્ । (યો. હ. ૩.૫૧-૫૨)

Page 231

દ્રીં શ્રીં સર્વસંહોભણીશક્તિ ॥ ૨ સર્વવિદ્રાવિણીશક્તિ ॥ ૨ સર્વાકર્ષણીશક્તિ ॥ ૨ સર્વાહ્વાદિનીશક્તિ ॥
૨ સર્વસમ્મોહનીશક્તિ । । સર્વસ્તમ્ભિનીશક્તિ । । સર્વજમ્ભિનીશક્તિ ॥ ૨ સર્વવશકારિણીશક્તિ ॥ ૨
સર્વરજ્જનીશક્તિ । । સર્વોન્માદિનીશક્તિ ॥ ૨ સર્વાર્થસાધકીશક્તિ ॥ ૨ સર્વસમ્પત્તિપૂરણીશક્તિ ॥ ૨
સર્વમન્ત્રમયીશક્તિ ॥ ૨ સર્વદ્વન્દ્વક્ષયકુરીશક્તિશ્રીપાદુકાં । । દ્રીં કલીં સૌઃ શ્રીત્રિપુરાવાસિનીનિત્યાદેવીશ્રીપાદુકાં ।
૨ એતાઃ સમ્પ્રદાયક્રમયોગિન્યઃ સર્વસૌભાગ્યદાયકે ચક્રે સમુદ્રા ઇત્યાદિ પૂર્વવત્ । એતા હૃદિ ન્યસેત્ ।

તદન્તઃ બાહ્યદશારચક્રાય નમ ઇત્યપિ વિન્યસેત્ ।

તસ્ય કોણેષુ દક્ષાક્ષિકુક્ષિપાર્શ્વોર્ધ્વમેવ ચ ।

તદધઃ પાર્શ્વજાનુશ્ચ પાચૌ જાનૌ ચ વામકે ॥

તત્પાર્શ્વકુક્ષ્યધોભાગે તત્પાર્શ્વોર્ધ્વે ચ નેત્રકે ।

નાસામૂલે ચ વિન્યસ્યાઃ સર્વસિદ્ધિપ્રદા દશ ॥ (યો. હ. ૩.૫૮-૫૯)

ૐ ડ્રીં શ્રીં અં કામાકર્ષિણીનિત્યાકલાદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-દક્ષશ્રોત્રે, ઐ ડ્રીં શ્રીં આં બુદ્ધ્યાકર્ષિણીકલાદેવીશ્રીપાદુકાં
પૂજયામિ-વામશ્રોત્રે, ઐ ડ્રીં શ્રીં ઇં અહકુરાકર્ષિણીનિત્યાકલાદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-દક્ષકૂપરે, ઐ ડ્રીં શ્રીં ઈં
શબ્દાકર્ષિણીનિત્યાકલાદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ દક્ષપૃષ્ઠે, ઐ ડ્રીં શ્રીં ઉં સ્પર્શાકર્ષિણીનિત્યાકલાદેવીશ્રીપાદુકાં
પૂજયામિ-દક્ષોરૌ, ઐ ડ્રીં શ્રીં ઊં રૂપાકર્ષિણી નિત્યાકલાદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-દક્ષજનૌ, ઐ ડ્રીં શ્રીં ઋં
રસાકર્ષિણીનિત્યાકલાદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-દક્ષગુલ્ફે, ઐ ડ્રીં શ્રીં ૠં ગન્ધાકર્ષિણીનિત્યાકલાદેવીશ્રીપાદુકાં
પૂજયામિ-દક્ષપાદતલે, ઐ ડ્રીં શ્રીં લં ચિત્તાકર્ષિણીનિત્યાકલાદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-વામપાદતલે, ઐ ડ્રીં શ્રીં લું
ઘૈર્યાકર્ષિણીનિત્યાકલાદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-વામપાદગુલ્ફે, ઐ ડ્રીં શ્રીં એં સ્મૃત્યાકર્ષિણીનિત્યાકલાદેવીશ્રીપાદુકાં
પૂજયામિ-વામજાનૌ, ઐ ડ્રીં શ્રીં ઐં નામાકર્ષિણીનિત્યાકલાદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-વામોરૌ, ઐ ડ્રીં શ્રીં ઐં
બીજાકર્ષિણીનિત્યાકલાદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-વામકરતલે, ઐ ડ્રીં શ્રીં ઔં આત્માકર્ષિણીનિત્યાકલાદેવીશ્રીપાદુકાં
પૂજયામિ-વામકૂપરે, ઐ ડ્રીં શ્રીં અં અમૃતાકર્ષિણીનિત્યાકલાદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-વામપૃષ્ઠે, ઐ ડ્રીં શ્રીં અઃ
શરીરાકર્ષિણીનિત્યાકલાદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-વામકર્ણે । ઐ ડ્રીં શ્રીં ત્રિપુરેશ્વરીનિત્યાકલાદેવી ઇતિ મધ્યે

Page 232

દ્રીં શ્રીં સર્વસિદ્ધિપ્રદાદેવી ॥ ૨ સર્વસમ્પત્તદાદેવી ॥ ૨ સર્વપ્રિયકુરી ॥ ૨ સર્વમડ્ગલકારિણી ॥ ૨
સર્વકામપ્રદા ॥ ૨ સર્વદુઃખવિમોચની ॥ ૨ સર્વમૃત્યુપ્રશમની ॥ ૨ સર્વવિદ્મવિનાશિની ॥ ૨ સર્વાડ્ગસુન્દરી ॥ ૨
સર્વસૌભાગ્યદાયિની દેવીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ । હૈં હૃક્લિં હૃસૌઃ શ્રીત્રિપુરાશ્રીનિત્યાદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ । એતા
કુલયોગિન્યઃ સર્વાર્થસાધકે ચક્રે સમુદ્રા ઇત્યાદિ પૂર્વવત્ । એતા હૃદિ ન્યસેત્ ।

તતઃ અન્તર્દશારચક્રાય નમઃ ।

વિન્યસ્ય તસ્ય કોણેષુ સર્વાજ્ઞાધાશ્ચ વિન્યસેત્ ।

દક્ષનાસાસૃક્ષિણી ચ સ્તનં વૃષણંચેવ ચ ॥

ગુદં ચ વામમુષ્ઠં ચ સ્તનં સૃક્ષિણિનાસિકે ।

નાસાત્રં ચૈવ વિજ્ઞેયં કોણાનાં દશકં પુનઃ ॥ (યો. હ્ર. ૩.૬૧-૬૨)

ચક્રેશ્વરીમારાધ્ય એતા ગુપ્ત(ર)યોગિન્યઃ સર્વાશાપૂરકે ચક્રે સમુદ્રા ઇત્યાદિ પૂર્વવત્ । ઇતિ મૂલ્યદેવ્યૈ પૂજાં સમર્પયેત્ ।

અથાષ્ટપ્રાગાદિદિગ્દલેષ્વાગ્રેયાદિવિદિગ્દલેષુ -

તદન્ટરે ચાષ્ટદલપદ્માય નમ ઇત્યપિ ।

વિન્યસ્ય તદ્દલેષ્વેષુ દક્ષશઙ્ખે ચ જત્રુકે ॥

ઊર્વન્તર્ગુલ્ફગુલ્ફોરુજત્રુશઙ્ખે ચ વામતઃ ।

અનઙ્ગકુસુમાધાસ્તુ શક્તીરણૌ ચ વિન્યસેત્ ॥ (યો । હ્ર ૩.૫૨-૫૪)

ઐ હ્રીં શ્રીં કં ખં ગં ઘં ઙં અનઙ્ગકુસુમાદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-દક્ષજત્રુણિ, ઐ હ્રીં શ્રીં ચં છં જં ઝં ઞં અનઙ્ગમેખલાદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-દક્ષશઙ્ખે, ઐ હ્રીં શ્રીં ટં ઠં ડં ણં અનઙ્ગમદનાદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-દક્ષોરૌ, ઐ હ્રીં શ્રીં તં થં દં ધં નં અનઙ્ગમદનાતુરાદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-દક્ષગુલ્ફે, ઐ હ્રીં શ્રીં પં ફં બં ભં મં અનઙ્ગરેખાદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-વામગુલ્ફે, ઐ હ્રીં શ્રીં ચં રં લં વં અનઙ્ગવેગિનીદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-વામોરૌ, ઐ હ્રીં શ્રીં શં ષં સં હં અનઙ્ગાહુશાદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-વામજત્રુણિ, ઐ હ્રીં શ્રીં લઙં ક્ષં અનઙ્ગમાલિનીદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-વામશઙ્ખે, ઐ હ્રીં હ્રસૌઃ મહાત્રિપુરસુન્દરીનિત્યાકલાદેવીશ્રીપાદુકાં

Page 233

હ્રીં શ્રીં સર્વજ્ઞાદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ । ર સર્વશક્તિદેવી ॥ ર સર્વૈશ્વર્યપ્રદા દેવી ॥ ર સર્વજ્ઞાનમયીદેવી ॥ ર સર્વવ્યાધિવિનાશિનીદેવી ॥ ર સર્વાધારસ્વરૂપિણીદેવી ॥ ર સર્વપાપહરદેવી ॥ ર સર્વાનન્દમયીદેવી ॥ ર સર્વરક્ષાસ્વરૂપિણીદેવી । હ્રીં શ્રીં સર્વેષ્વિતફલપ્રદાદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ । હ્રસૌં હ્રસ્કલીં હ્રસૌઃ શ્રીત્રિપુરામાલિનીનિત્યાદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ । એતા નિગર્ભયોગિન્યઃ સર્વરક્ષાકરે ચક્રે સમુદ્રા ઇત્યાદિ પૂર્વવત્ । એતા હ્રદિ ન્યસેત્ ।

ર અષ્ટાચકાય નમ ઇતિ દેહે વ્યાપકં વિન્યસ્ય

વિન્યસ્ય તસ્ય કોણેષુ વશિન્યાદ્યઠકં ન્યસેત્ ।

ચિબુકે કણ્ઠહૃદયનાભીનાં ચૈવ દક્ષિણામ્ ॥

પૂજયામીતિ મધ્યે ચક્રેશ્વરીમારાધ્ય એતા ગુપ્ત(તર)યોગિન્યઃ સર્વસંક્ષોભકરે સમુદ્રા ઇત્યાદિ પૂર્વવત્ । અર્ધ્યોદકેનાક્ષતકુસુમૈર્મૂલદેવ્યૈ પૂજાં સમર્પયેત્ ।

અથ ચતુર્દશારે પશ્ચિમાદારભ્ય દક્ષિણાવર્તેન પૂજયેત્ -

તદન્તશ્ચતુર્દશારચકાય નમ ઇત્યપિ ।

વિન્યસ્ય તસ્ય કોણેષુ ન્યસેચ્છક્તીશ્ચતુર્દશ ॥

સર્વસક્ષોભિણીત્યાદિ તાસાં સ્થાનાનિ કથ્યતે ।

લલાટે દક્ષભાગે ચ દક્ષગણ્ડાસમધ્યતઃ ॥

પાર્શ્વાન્તરુજ્જ્ઞાન્તર્વામજ્જ્ઞાદિ પાર્વતિ ।

વામોરૌ વામપાર્શ્વે ચ વામાંસે વામગણ્ડકે ।

લલાટવામભાગે ચ તથા વૈ પૃષ્ઠ ઇત્યપિ ॥ (યો. હ. ૩.૫૪-૫૭)

ઐ હ્રીં શ્રીં સર્વસક્ષોભિણીશક્તિશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-દક્ષલલાટે, ઐ હ્રીં શ્રીં સર્વવિદ્રાવિણીશક્તિશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-દક્ષગણ્ડે, ઐ હ્રીં શ્રીં સર્વાકર્ષિણીશક્તિશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-દક્ષાંસે, ઐ હ્રીં શ્રીં સર્વાહ્વાદિનીશક્તિશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-દક્ષપાર્શ્વે, ઐ હ્રીં શ્રીં સર્વસમ્મોહિનીશક્તિશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-દક્ષકુક્ષૌ, ઐ હ્રીં શ્રીં સર્વસ્તમ્ભિનીશક્તિશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-દક્ષોરૌ, ઐ હ્રીં શ્રીં સર્વજમ્ભિનીશક્તિશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-દક્ષજ્ઞધાયામ્, ઐ હ્રીં શ્રીં સર્વવશકુરીશક્તિશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-વામજ્ઞધે, ઐ હ્રીં શ્રીં સર્વરજ્જિનીશક્તિશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-વામોરૌ, ઐ હ્રીં શ્રીં સર્વોન્માદિનીશક્તિશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-વામકુક્ષૌ, ઐ હ્રીં શ્રીં

Page 234

નાભ્યધો નાભિપાર્શ્વે ચ હૃત્પાર્શ્વે કણ્ઠપાર્શ્વકમ્ ।

જ્ઞેયં પાર્શ્વચતુષ્કં ચ મણિપૂરાદિવામકમ્ ॥

ચતુષ્ઠયં ચ પાર્શ્વાનામેતદધ્યષ્ટકં પુનઃ । (યો. હ. ૩.૬૩-૬૪)

આદિ બ્લૂ વશિનીવાગ્દેવતાદેવીશ્રીપાદુકાં । । કાદિ કલ્પીં કામેશ્વરીવાગ્દેવતા । । ચાદિ ન્બલીં મોદિનીવાગ્દેવતા । । ટાદિ ય્લૂં વિમલા । । તાદિ જમ્બીં અરુણા । । પાદિ હૃસ્ત્યૂં જયિની । । યં રં લં વં ઝમ્બીં સર્વેશ્વરી । શં ષં સં હં લઽં ક્ષં ક્ષમ્બીં કૌલિનીવાગ્દેવતાદેવીશ્રીપાદુકાં । । હ્રીં કલીં બ્લેં શ્રીત્રિપુરાસિદ્ધિદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ । એતા રહસ્યયોગિન્યઃ સર્વરોગહરે ચક્રે સમુદ્રા ઇત્યાદિ પૂર્વવદ્ હૃદિ ન્યસેત્ ।

હૃદયાબ્જત્રિકોણસ્ય ચતુર્દિક્ષુ બહિર્ન્યસેત્ ।

શરચાપૌ પાશસૃણી ત્રિકોણાય નમસ્તથા ॥

સર્વાર્થસાધકી(ધિની)શક્તિશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-વામપાદે, ઐ હ્રીં શ્રીં સર્વસમ્પત્તિપૂરિણીશક્તિશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-વામાંસે, ઐ હ્રીં શ્રીં સર્વમન્ત્રમયીશક્તિશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-વામગણ્ડે, ઐ હ્રીં શ્રીં સર્વદ્રન્દ્રક્ષયકુરીશક્તિશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-વામલલાટે, ઐ કલીં હૃસોઃ ત્રિપુરવાસિનીશક્તિશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ । એતાઃ સમ્પ્રદાયકમયોગિન્યઃ સર્વસૌભાગ્યદાયકચક્રે સમુદ્રા ઇત્યાદિ પૂર્વવત્ । અર્ઘ્યોદકેનાક્ષતકુસુમૈર્મૂલદેવ્યૈ પૂજાં સમર્પયેત્ । તતો દશારચકાય નમ ઇત્યપિ પાર્વતિ ।

તસ્ય કોણાનિ દક્ષાક્ષિનાસિકામૂલનેત્રકે ॥

કુક્ષીશવાયુકોણેષુ જાનુદ્રયગુદેષુ ચ ।

કુક્ષિનૈરૂતિવહ્ન્યાખ્યકોણયોશ્ચ ન્યસેત્ પુનઃ ॥ (યો. હ. ૩.૫૮-૫૯)

અથ બાહ્યદશારે પશ્ચિમાદારભ્ય - ઐ દ્રી શ્રી સર્વસિદ્ધિપ્રદાદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-દક્ષનાસાયામ્, ઐ દ્રી શ્રી સર્વસમ્પત્તદાદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-નાસામૂલે, ઐ દ્રી શ્રી સર્વમડ્ગલકારિણીદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-વામનેત્રે, ઐ દ્રી શ્રી સર્વપ્રિયકુરીદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-દક્ષસ્તને, ઐ દ્રી શ્રી સર્વકામપ્રદાદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-દક્ષસીવન્યામ્, ઐ દ્રી શ્રી સર્વદુઃખવિમોચિનીદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-દક્ષજાનુનિ, ઐ દ્રી શ્રી

Page 235

વિન્યસ્ય તસ્ય કોણેષુ અગ્રદક્ષેતરેષુ ચ ।

કામેશ્વર્યાદિદેવીશ્ચ મધ્યે દેવીં ચ વિન્યસેત્ ॥ (યો. હ. ૩.૬૫-૬૭)

ગુ મધ્યત્રિકોણચક્રાય નમ ઇતિ વ્યાખ્ય દ્રી શ્રી યાં રાં લાં વાં સાં ઐ દ્રાં દ્રી ક્લી બ્લૂં સઃ યાં રાં લાં વાં સાં જમ્ભનેભ્યઃ કામેશ્વરબાણેભ્યો નમઃ । ર દ્રાં દ્રી ક્લી બ્લૂં સઃ યાં રાં લાં વાં સાં ઐ દ્રાં દ્રી ક્લી બ્લૂં સઃ જમ્ભનેભ્યઃ કામેશ્વરીબાણેભ્યો નમઃ । ર યાં રાં લાં વાં સાં ઐ દ્રાં દ્રી ક્લી બ્લૂં સઃ થાં સમ્મોહનાય કામેશ્વરચાપાય નમઃ । ર દ્રાં દ્રી ક્લી બ્લૂં યાં રાં લાં વાં સાં થાં સમ્મોહનાય કામેશ્વરીચાપાય નમઃ । એવં સર્વત્ર યોજ્યમ્ । આં વશીકરણાય કામેશ્વરપાશાય નમઃ । દ્રી વશીકરણાય કામેશ્વરીપાશાય નમઃ । આં દ્રી ક્લૃઃ સ્તમ્ભનાય કામેશ્વરાકુશાય નમઃ । કૌ સ્તમ્ભનાય કામેશ્વર્યકુશાય નમઃ ।

સર્વમૃત્યુપ્રશમિનીદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-વામજાનુનિ, ઐ દ્રી શ્રી સર્વવિઘ્નનિવારિણીદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-ગુદે, ઐ દ્રી શ્રી સર્વાડ્ગસુન્દરીદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-વામવૃષણે, ઐ દ્રી શ્રી સર્વસૌભાગ્યદાયિનીશક્તિશ્રિપાદુકાં પૂજયામિ-વામસ્તને, ઐ દ્રી શ્રી હ્રસૌ હ્રસ્વઃ શ્રીમહાત્રિપુરાનિત્યાકલાદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજયામીતિ મધ્યચક્રેશ્વરીમારાધ્ય એતાઃ કુલયોગિન્યઃ સર્વાર્થસાધકચક્રે સમુદ્રા ઇત્યાદિ પૂર્વવત્ । ઇત્યર્થોદકેનાક્ષતકુસુમૈર્મૂલદેવ્યૈ પૂજાં સમર્પયેત્ ।

અથાન્તર્દશારે પશ્ચિમાદારભ્ય દક્ષિણાવર્તેન-

સર્વસિદ્ધિપ્રદાદીનાં શક્તીનાં દશકં ન્યસેત્ ।

તદન્તશ્ચ દશારદિચક્રાય નમ ઇત્યપિ ॥

વિન્યસ્ય તસ્ય કોણેષુ સર્વજ્ઞાધાશ્ચ વિન્યસેત્ ।

દક્ષનાસા સુક્ષિણી ચ સ્તનં વૃષણમેવ ચ ॥

સીવની વામમુષ્કં ચ સ્તનં સુક્ષિણિનાસિકે ।

નાસાગ્રં ચૈવ વિજ્ઞેયં કોણાનાં દશકં તતઃ ॥ (યો. હ. ૩.૬૦-૬૨)

ઐ હ્રીં શ્રીં સર્વજ્ઞાદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજ્યામિ-દક્ષનાસાયામ્, ઐ હ્રીં શ્રીં સર્વશક્તિદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજ્યામિ-દક્ષસૃક્ષિણામ્, ઐ હ્રીં શ્રીં સર્વેશ્વર્યપ્રદાદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજ્યામિ-દક્ષસ્તને,

Page 236

આધબીજમુખ્યાર્ય અગ્નિચક્રે કામગિર્યાલયે ષષ્ઠનાથાત્મકે કામેશ્વરીદેવિશ્રીરુદ્રાત્મશક્તિશ્રીપાદુકાં પૂજ્યામિ । દ્વિતીયમુખ્યાર્ય સૂર્યચક્રે જાલન્યરપીઠે મિત્રનાથાત્મકે વજ્રેશ્વરીદેવીશ્રીવિષ્ણવાત્મશક્તિશ્રીપાદુકાં પૂજ્યામિ । તૃતીયમુખ્યાર્ય સોમચક્રે પૂર્ણગિરિગહ્વરે ઓડુનાથાત્મકે ભગમાલિનીદેવીબ્રહ્માત્મશક્તિશ્રીપાદુકાં પૂજ્યામિ । તુર્ય સમસ્તં વોખ્યાર્ય બ્રહ્મચક્રે ઓડ્યાણમહાપીઠે શ્રીચર્યાનાથાત્મકે શ્રીમહાત્રિપુરસુન્દરીદેવીશ્રીપરબ્રહ્મશક્તિશ્રીપાદુકાં પૂજ્યામિ । હ્રૌં હ્ર સ્ હ્ર લીં હ્રૌં શ્રીત્રિપુરામ્બિકાનિત્યાદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજ્યામિ । એતા અતિરહસ્યયોગિન્યઃ સર્વસિદ્ધિમયે ચક્રે સમુદ્રા ઇત્યાદિ પૂર્વવત્ । એતા હૃદિ ન્યસેત્ ।

હ્રીં શ્રીં મધ્યમવૃત્તાય નમઃ । તુર્યબીજમુખ્યાર્ય શ્રીત્રિપુરભૈરવીનિત્યાદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજ્યામિ । ૨ એતાઃ પરાપરાતિરહસ્યયોગિન્યઃ સર્વાનન્દમયે મહાચક્રે ભૈરવે પરબ્રહ્મસ્વરૂપિણિ પરમામૃતશક્તિ સર્વચક્રેશ્વરિ સર્વમન્ત્રેશ્વરિ સર્વવિદ્યેશ્વરિ સર્વપીઠેશ્વરિ સર્વયોગેશ્વરિ સર્વવાગીશ્વરિ સર્વસિદ્ધેશ્વરિ સર્વજગદુત્પત્તિમાતૃકાસને ચક્રાસને ચ

ઐ હ્રીં શ્રીં સર્વજ્ઞાનમયીશક્તિશ્રીપાદુકાં પૂજ્યામિ-દક્ષવૃષણે, ઐ હ્રીં શ્રીં સર્વવ્યાધિવિનાશિનીદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજ્યામિ-ગુદે, ઐ હ્રીં શ્રીં સર્વાધારસ્વરૂપિણીદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજ્યામિ-વામવૃષણે, ઐ હ્રીં શ્રીં સર્વપાપહરાશક્તિશ્રીપાદુકાં પૂજ્યામિ-વામસ્તને, ઐ હ્રીં શ્રીં સર્વાનન્દમયીશક્તિશ્રીપાદુકાં પૂજ્યામિ-વામસૃક્ષિણામ્, ઐ હ્રીં શ્રીં સર્વરક્ષાસ્વરૂપિણીદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજ્યામિ-વામનાસાયામ્, ઐ હ્રીં શ્રીં સર્વેશ્વિતફલપ્રદાશક્તિશ્રીપાદુકાં પૂજ્યામિ-નાસાગ્રે, ઐ હ્રીં શ્રીં હ્રૌં હ્રૌં હ્રૌં શ્રીમહાત્રિપુરામ્બાયકેશ્વરીદેવીશ્રીપાદુકાં પૂજ્યામીતિ ચક્રેશ્વરીમારાધ્ય એતા નિગર્ભયોગિન્યઃ સર્વરોગહરચક્રે સમુદ્રા ઇત્યાદિ પૂર્વવત્ । ઇત્યર્ધોદકેનાક્ષતકુસુમૈર્મૂલદેવ્યૈ પૂજા સમર્પયેત્ ।

અથાષ્ટકોણે દેવીપુરસ્તાદારભ્ય દક્ષિણાવર્તેન પૂજયેત્-

તદનન્તરષ્ટકોણાદિચક્રાય નમ ઇત્યપિ ।

વિન્યસ્ય તસ્ય કોણેષુ વશિન્યાઘષ્ટકં ન્યસેત્ ॥

ચિબુકં કણ્ઠહૃદયનાભીનાં ચૈવ દક્ષિણામ્ ।

જ્ઞેયં પાર્શ્વચતુષ્કં ચ મણિપૂરાદિવામકમ્ ॥

ચતુષ્ઠયં ચ પાર્શ્વાનામેતત્ કોણાષ્ટકં પુનઃ ।

હૃદયસ્થત્રિકોણસ્ય ચતુર્દિક્ષુ બહિર્ન્યસેત્ ॥

શર્યાપૌ પાશસૃણી ત્રિકોણાય નમસ્તથા ।

વિન્યસ્ય તસ્ય કોણેષુ અગ્રદક્ષાન્તરેષુ ચ ॥

Page 237

तासां समुद्राः ससिद्धयः सायुधाः सवाङ्मनाः सपरिवाराः सर्वोपयार्थैर्महात्रिपुरसुन्दरी परयाऽपरया परापरया
सपर्यया सम्पूजिताः सन्तु । अत्राणिमाधारभ्य त्रिकोणान्तपरिवारदेवतानां मूलदेवतावद् ध्यानं द्रष्टव्यम् । तदुक्तं
सङ्केतपद्मत्याम्-

महायङ्कवरस्यान्तः पद्मरागसमप्रभाः ।

पाशाङ्कुशौ शरांश्चापं धारयन्त्यो नमाम्यहम् ॥

बाह्ययङ्केषु योगिन्यस्तदुल्लाससमप्रभाः ।

तद् ध्यानेन समा ध्येयानङ्गब्राह्म्यादयस्तथा ॥

ततो वाग्देवताष्टकेन पुर्यष्टकन्यासं दण्डककमेण विन्यसेत् । यथा -

शीर्षासिद्धयल्लुप्तपृष्ठगुह्याङ्घ्रिद्वयमेव य ।

पुर्यष्टकं तु विन्यसेद् व्यापकत्वेन सुन्दरि ॥

ब्रह्मरन्ध्रललाटभूमध्यकण्ठहृदयनाभिगुह्यपादान्तं य विन्यसेत् । ततः पीठयतुष्टयमाधारहृदयभूमध्यब्रह्मरन्ध्रेषु
।

ततस्तत्पन्यासः । आधारादिब्रह्मरन्ध्रान्तं मूलादिब्रह्मरन्ध्रान्तं मूलादिकल्पान्तं पादादिकेशान्तं केशादिपादान्तं य
व्यापकतया पूर्वोक्तैर्विन्यसेत् । ततः शक्त्युत्थापनपूर्वकमावाहनविधया बाह्यदेवीरूपं स्वकं ध्यात्वा पूर्वोक्तकमेण
शिरसि पुष्पाञ्जलिं विकीर्य पूर्वोक्तकमेण अलङ्कृत्य मुद्राः प्रदर्श्य ध्यानं कुर्यात् ।

यङ्कन्यासमहिमा षष्ठरेण प्रतिपादितो यथा-

अेवं निगदितं देवि न्यसेद् गुह्यतमं स्मृतम् ।

अेतद्ब्रुमतरे कार्यं त्वया वै वीरवन्दिते ॥ (यो. लृ. ३.६७-६८)

कामेश्वर्यादिदेवीनां मध्ये देवीं य विन्यसेत् ।

अेवं मयोदितो देव्या न्यासो गुह्यतमकमः ॥ (यो. लृ. ३.६३-६७)

Page 238

समयस्थाय दातव्यं नाशिष्याय कदाचन ।

गुह्याद् गुह्यतरं यैतत् तवाद्ये प्रकटीकृतम् ॥

मूलदेव्यादिकं न्यासमणिमान्तं पुनर्न्यसेत् ।

शिरस्त्रिकोणो पूर्वादिकं कामेश्वर्यादिकं न्यसेत् ।

बाणान् नेत्रे भ्रुवोश्चापौ कर्णौ पाशद्वयं पुनः ॥

सृष्टिद्वयं तु नासाग्रे दक्षिणाद्यं तु विन्यसेत् ।

मुण्डमालाङ्कमेणैव न्यसेद् वाग्देवताष्टकम् ॥

બૈન્દવાદીનિ ચક્રાણિ ન્યસ્તવ્યાનિ વરાનને ।
 નેત્રમૂલે ત્વપાડ્ગે ચ કર્ણપૂર્વોત્તરે પુનઃ ॥
 ચૂલિકાયાં તુ નિમ્નાર્ધે શેષાર્ધે કણ્ઠપૃષ્ઠકે ।
 કર્ણપૂર્વે ત્વપાડ્ગે ચ તસ્ય મૂલે ચ વિન્યસેત્ ॥
 સર્વસિદ્ધ્યાદિકં કણ્ઠે પ્રાદક્ષિણ્યેન વિન્યસેત્ ।
 હૃદયે મનુકોણસ્થાઃ શક્તયોઽપિ ચ પૂર્વવત્ ॥
 નાભૌ ત્વષ્ઠલં તત્તુ વંશે વામે ચ પાશ્ચકે ।
 ઉદરે સવ્યપાશ્ચૈ ચ ન્યસેદાદિચતુષ્ઠયમ્ ॥
 સ્વાધિષ્ઠાને ન્યસેત્ તસ્ય પૂર્વાદ્ક્ષાવસાનકમ્ ॥
 (સકામાકર્ષણીર્નિત્યાકલાષોઽકશં પુનઃ ।)
 મૂલાધારે ન્યસેન્મુદ્રાદશકં સાધકોત્તમઃ ॥

Page 239

પુનઃ સવ્યે ચ વંશે ચ વામે ચૈવાન્તરાલકે ।
 ઊર્ધ્વાધો દશમુદ્રાશ્ચ ઊર્ધ્વાધોવર્જિતં પુનઃ ॥
 બ્રહ્માણ્યાદ્યષ્ટકં દક્ષજડ્ઘાયાં તાસ્તુ પૂર્વવત્ ।
 વામજડ્ઘાં સમારભ્ય વામાદિક્રમતોઽપિ ચ ॥
 સિદ્ધ્યષ્ટકં ન્યસેચ્છેષં દ્વયં પાદતલે ન્યસેત્ ।
 કારણાત્ પ્રસૂતં ન્યાસં દીપાદીપમિવોદ્ધૃતમ્ ॥
 એવં વિન્યસ્ય દેવેશીં સ્વાત્માભેદેન ચિન્તયેત્ । (યો. હ. ૩.૬૮-૮૧)
 (પૂજયેત્ પરમેશાનં કામેશ્વરમનીશ્વરમ્ ॥
 સ્વચ્છન્દાખ્યેન મન્ત્રેણ પગ્યબ્રહ્મષડ્ગયુકુ ।
 વામાદિશક્તિભિઃ સાર્ધં શ્રીગુરું ચ શિરસ્યપિ ॥
 માતૃકાન્તરિતાચૂલં વ્યસ્તવ્યાપકમાચરેત્ ।)
 મૂર્ધ્નિ ગુહ્યે ચ હૃદયે નેત્રત્રિતય એવ ચ ।
 શ્રોત્રયોર્યુગલે દેવિ મુખે ચ ભુજયોઃ પુનઃ ॥
 પૃષ્ઠે જાન્વોશ્ચ નાભૌ ચ વિદ્યાન્યાસં વિધાય ચ । (યો. હ. ૩.૮૨-૮૩)
 (શ્રોત્રયોશ્ચિબુકે ચૈવ શઙ્ખાસ્યેષુ દૃશોર્નસિ ॥
 અંસદ્વયે ચ હૃદયે ન્યસેત્ કૂર્પરકુક્ષિષુ ।

जान्वंसपादगुडयेषु पार्श्वद्वन्द्वे स्तनद्वये ॥

सकण्ठे नवयो-न्याय्यो न्यासो बीजत्रयात्मकः ।)

Page 240

करशुद्धिं पुनश्चैव आसनानि षडङ्गकम् ॥

श्रीकण्ठादींश्च वाग्देवीराधारै लुट्ये तथा ।

शिभायां बैन्दवस्थाने त्वग्निचक्रादिका न्यसेत् ॥

तत्पत्रयं समस्तं य विद्याबीजत्रयान्वितम् ।

पादादिनाभिपर्यन्तमागलं य शिरस्तथा ॥

व्यापकं यैव विन्यस्य स्वात्मीकृत्य परं वपुः ।

सन्तर्पयेत् पुनर्देवीं सौम्याग्नेयामृतद्रवैः ॥

अथ यतुर्विधो न्यासः कर्तव्यो वीरवन्दिते ।

षोढान्यासोऽणिमाद्यश्च मूलदेव्यादिकः प्रिये ॥

करशुद्ध्यादिकश्चैव साधकेन सुसिद्ध्ये ।

प्रातःकालेऽथवा पूजासमये होमकर्मणि ॥

जपकालेऽथवा तेषां विनियोगः पृथक् पृथक् ।

पूजाकाले समस्तं वा कृत्वा साधकपुङ्गवः ॥ (यो. लृ. ३.८३-८८)

इत्थं करशुद्ध्यादिमूलदेवतान्तं विन्यस्य देवीं ध्यायेत् ।

॥ इति श्रीविद्यानन्तनाथविरचितायां त्रिपुरसुन्दरीपद्धत्यां ज्ञानटीपविमर्शि-न्यासपद्धतिरेकादशी ॥

Page 241

कामिनीन्यासः

अथ कामिनीन्यासः - अं कामिनीत्रिपुरायै नमः, आं मोहिनीत्रिपुरायै नमः, इं मदनान्त्रिपुरायै नमः, ई उन्मादिनीत्रिपुरायै नमः, ऐ द्राविणीत्रिपुरायै नमः, ऐ भेयरीत्रिपुरायै नमः, ऋ धण्टिकात्रिपुरायै नमः, ॠ कुलावतीत्रिपुरायै नमः, लं क्लेदिनीत्रिपुरायै नमः, लृ शिवदूतीत्रिपुरायै नमः, (ऐ सुभगात्रिपुरायै नमः, औ भगवतात्रिपुरायै नमः), ॐ विद्येश्वरीत्रिपुरायै नमः, औ मङ्गलक्ष्मीत्रिपुरायै नमः, अं कौलिनीत्रिपुरायै नमः, अः वामकेश्वरीत्रिपुरायै नमः, कं कुलमालिनीत्रिपुरायै नमः, ङं व्यापिनीत्रिपुरायै नमः, गं भगवतात्रिपुरायै नमः, घं वागी(श्वरी)त्रिपुरायै नमः, उं कालिकात्रिपुरायै नमः, यं पिङ्गलात्रिपुरायै नमः, एं भगवतीत्रिपुरायै नमः, ॐ सुन्दरीत्रिपुरायै नमः, ॐ नीलपताकात्रिपुरायै नमः, ॐ सिद्धेश्वरीत्रिपुरायै नमः, ॐ अणिमासिद्धेश्वरीत्रिपुरायै

નમઃ, ઠ અમોઘાત્રિપુરાયૈ નમઃ, ડ રત્નમાલાત્રિપુરાયૈ નમઃ, ઢ મડ્ગલાત્રિપુરાયૈ નમઃ, ણ ભગમાલિનીત્રિપુરાયૈ નમઃ, ત રૌદ્રીત્રિપુરાયૈ નમઃ, થ યોગેશ્વરીત્રિપુરાયૈ નમઃ, દ અમ્બિકાત્રિપુરાયૈ નમઃ, ધ અટ્ટહાસાત્રિપુરાયૈ નમઃ, નં વ્યોમવ્યાપિનીત્રિપુરાયૈ નમઃ, પં વજ્રેશ્વરીત્રિપુરાયૈ નમઃ, ફ ક્ષોભિણીત્રિપુરાયૈ નમઃ, બં શામ્ભવીત્રિપુરાયૈ નમઃ, ભં અડ્ગનાનડ્ગાત્રિપુરાયૈ નમઃ, મં લોકેશ્વરીત્રિપુરાયૈ નમઃ, યં રક્તાત્રિપુરાયૈ નમઃ, રં સુસ્થાત્રિપુરાયૈ નમઃ, લં શુકલાત્રિપુરાયૈ નમઃ, વં અપરાજિતાત્રિપુરાયૈ નમઃ, શં સંવર્તાત્રિપુરાયૈ નમઃ, ષં વિમલાત્રિપુરાયૈ નમઃ, સં અઘોરાત્રિપુરાયૈ નમઃ, હં ભૈરવીત્રિપુરાયૈ નમઃ, લઽ અઘોરમુખીત્રિપુરાયૈ નમઃ, ક્ષં સર્વાકર્ષિણીત્રિપુરાયૈ નમ ઇતિ (એક)પચ્ચાશત્રિપુરાન્યાસં માતૃકાસ્થાનેષુ ન્યસેત્ ।

નવયોનિન્યાસઃ

અથ નવયોનિન્યાસઃ । તથાથા-મૂલવિદ્યાત્રિભિર્બીજૈઃ । સ્થાનનિયમસ્તુ લક્ષ્મણદેશિકેન્દ્રેણોક્તઃ-
કર્ણયોશ્ચિબુકે ભૂયઃ શઙ્ખયોર્વદને પુનઃ ।
નેત્રયોર્નસિ વિન્યસ્યેદંસયોઃ પિઠરે પુનઃ ॥

Page 242

તતઃ કૂર્પરયોઃ કુક્ષૌ જાનુનોર્ધ્વજમૂર્ધનિ ।
પાદયોર્ગુહ્યદેશે ચ પાર્શ્વયોર્હૃદયામ્બુજે ।
સ્તનદ્વયે કણ્ઠદેશે ન્યસેદ્ મન્ત્રકમેણ તુ ॥ (શા. તિ. ૧૨.૯-૧૧)

આન્તરન્યાસઃ

અથાન્તરન્યાસો યોગિનાં યથા -

આધારે લિડ્ગનાભૌ હૃદયસરસિજે તાલુમૂલે લલાટે
દ્વે પત્રે ષોડશારે દ્વિદશદશલે દ્વાદશાર્ધે ચતુષ્ઠે ।
વાસાન્તે વાલમધ્યે ડહકઠસહિતે કણ્ઠકુપે સ્વરાણાં
હક્ષૌ દ્વૌ દણ્ડમધ્યે ન્યસતુ વિમલધીરુર્ધ્વસમ્પત્તિસિદ્ધ્યૈ ॥

ઇતિ માતૃકાદિસ્થાને । આધારાદિષ્ટયકેષુ ષડાસનાનિ વિન્યસ્યાનુલોમેનાથવજ્ર(કોણ)ચક્રેષુ વશિન્યાદિકાષ્ટકં
વિભાવ્યાધારાનાહતાજ્ઞાનાદાન્તેષુ પીઠચતુષ્ટયં વિન્યસ્ય નાદાન્તે ભૂમધ્યહૃદયાધારેષુ તત્ત્વચતુષ્ટયં વિન્યસેદિતિ ।
॥ ઇતિ શ્રીવિધાનન્ટનાથવિરચિતાયાં જ્ઞાનદીપપ્રદ(વિમ)ર્શિન્યાં શ્રીમત્(ત્રિપુરસુન્દરી)પદ્મત્યામાન્તરન્યાસપદ્ધતિસ્ત્રયોદશી
॥

Page 243

पञ्चमं परिशिष्टं

अथ पूर्वोक्तलक्षणेष्टृते मलायके नवधा यकसङ्केतोक्तयकात्मकं ध्यात्वा तन्मध्ये पीठमर्थयेत् । नवयकं यथा-
सवानन्दमयं यादौ सर्वसिद्धिमयं परम् ।

सर्वरोगहरं यान्यत् सर्वरक्षाकरं तथा ॥

सर्वार्थसाधकं यकं सर्वसौभाग्यदायकम् ।

सर्वसङ्क्षोभां यान्यत् सर्वाशापरिपूरकम् ॥

त्रैलोक्यमोहनं येति नवमं यकनायकम् ।

नवधा यकसङ्केतं यो जानाति स पूजकः ॥ (सुभगो । श्लो । १३-१५; नि।पो।टि । पृ। ६२)

पीठार्थनं यथा - माण्डूकाय नमः, कालाग्निरुद्राय नमः, आधारशक्तये नमः, मूलप्रकृत्यै नमः, अनन्ताय नमः, सूकराय
नमः, पृथिव्यै नमः, धक्षुसमुद्राय नमः, विद्रुमद्वीपाय नमः, सुवर्णगिरये नमः, कालानलाय नमः, रत्नमाण्डपाय नमः,
कल्पवृक्षेभ्यो नमः, श्वेतच्छत्राय नमः, वेदिकायै नमः, रत्नसिंहासनाय नमः ।

अथ दिक्षु विदिक्षु धर्मादीन् पूजयेत् । यदुक्तं श्रीमत्प्रपञ्चसारे-

रक्तं धर्मं वृषतनुमथाग्नौ हरिं श्यामवर्णं

ज्ञानं रक्षोदिशि मरुति पीतं च वैराग्यसंज्ञम् ।

भूताकारं द्विरदतनुमैश्वर्यमीशे च कृष्णं

नञ्पूर्वैस्तेः यजतु दिशि चित्राणि गात्राणि पीठे ॥ (प्र । सा। ६.२०)

Page 244

अनेन क्रमेण ज्ञात्वाऽर्थयेत् । पुनरपि मध्ये - मायायै नमः, विद्यायै नमः, विद्यायै नमः, विंशोत्तरद्विशतभुवनकण्टकपञ्चाशत्सूत्र-
नमः, अधश्छन्देभ्यो नमः, शुद्धछन्देभ्यो नमः, द्वात्रिंशत्तत्त्वाधिपानन्ताय नमः, कर्णिकायै नमः, सूर्यमाण्डलाय
नमः, सोममाण्डलाय नमः, मं वह्निमाण्डलाय नमः, सं सत्त्वाय नमः, रं रजसे नमः, तं तमसे नमः, अं ऐं मं
ज्ञानात्मने नमः, मायातत्त्वात्मने नमः, कलातत्त्वात्मने नमः, विद्यातत्त्वात्मने नमः, परमतत्त्वात्मने नमः, लृसौ
ब्रह्मविष्णुशिवेश्वरसदाशिवपञ्चमहाप्रेतासनाय नमः । तदुपरि न्यासोक्तक्रमेण षडासनानि पूजयेत् । तत्र
पुनरपि औं ह्रीं श्रीं समस्तप्रकटगुणगुणतरसम्प्रदायकमकुलकौलि(नी)निगर्भरुडस्यरुडस्यातिरुडस्ययोगिनीश्रीपादुकां
पूजयामीति पुष्पाक्षतं विकीर्य सामान्यपात्रभोगपात्रसाधनार्थं कुम्भं स्थापयेदिति ।

॥ एति श्रीविधानन्तनाथविरचितायां ज्ञानदीप(विम)र्शिण्यां मलान्निपुरसुन्दरीपद्धत्यां पीठार्थनपद्धतिश्चतुर्दशी ॥

माण्डलस्यात्मनः कुम्भं वामे संस्थापयेत् सुधीः ।

यतुरस्रवृत्तषट्कोणत्रिकोणान्तं कुलाङ्कितम् ॥

अङ्गानि पूजयेत् तत्र यथोक्तं पूर्वशुरभिः ।

आनन्दभैरवाय वौषट् नम इत्यत्र पूजयेत् ॥

आधारं स्थापयेत् तस्मिन् माण्डले भाण्डपूर्वकम् ।

આનન્દભૈરવાય વૌષટ્ નમ ઇત્યર્ચયેત્ (સુધીઃ) ॥

તતઃ સુધૂપિતં ભાણ્ડમાનન્દેશ્વરપૂર્વકમ્ ।

આધારે સ્થાપયેત્ તસ્મિન્ સૌવાર્ણ વાથ રાજતમ્ ॥

કાંસ્યજં મૃણ્મયં વાપિ સૌવાર્ણ ભોગદં ભવેત્ ।

રાજતં મોક્ષદં પ્રોક્તં કાંસ્યં (પ્રી)તિકરં ભવેત્ ॥

મૃણ્મયં પુષ્ટિજનકં પ્રોક્તં શ્રીકુમ્ભસ(દ્)ગ્રહે ।

Page 245

હસક્ષમલવરયૂં આનન્દભૈરવાય વૌષડ્ ઇતિ કુમ્ભે નિક્ષિપ્ય પુષ્પં વિહિતજલેન પૂરયેત્ । જલવિશેષસ્તુ અષ્ટયકેશ્વરે-

જલાત્ શતગુણં ગન્ધોદકં શતગુણં તતઃ ।

દુગ્ધં દધિ તતશ્ચાપિ મધુ શતગુણં ઘૃતમ્ ॥

ઘૃતાત્ શતગુણં મધં વામદક્ષિણશાસને ।

સુસ્વાદુના પ્રસન્નેન તનુના સુસુગન્ધિના ॥

અલિના બિન્દુમાત્રેણ નખાગ્રેણાપિ સુન્દરિ ।

કુલકૌલાદિયોગિન્યો વિનયાદિષુ દેવતાઃ ॥

સમયાદ્યાઃ પ્રહૃષ્યન્તિ નાત્ર કાર્યા વિચારણા ।

ઇત્યાદિ શ્રુતિતત્ત્વૈવ તોયબિન્દુનિપાતનાત્ ॥

સમસ્તદેવતાતૃપ્તિસ્તત્શ્ચ ગુણ્યતામપિ ।

તત્ર ત્રિકોણષટ્કોણમાલિખ્યાડ્ગં સમર્ચયેત્ ॥

યથાપૂર્વં નવાત્માનમાનન્દભૈરવં તથા ।

અર્ચયેત્ તસ્ય મધ્યે તુ દેવં સ્મૃદ્ધ્વા જપેત્ ત્રિશઃ ॥

તસ્મૈ પુનઃસ્ત્રિશઃ કુર્યાત્ તર્પણં સાધકોત્તમઃ ।

તતઃ સમ્પૂજયેત્ તસ્મિન્ મહાત્રિપુરસુન્દરીમ્ ॥

મૂલવિદ્યાં સમુચ્ચાર્ય જપેત્ તત્સંખ્યયા પુનઃ ।

હ સ ક્ષ મ લ વ ર યૂં હ સ ક્ષ મ લ વ ર યીં સઃ સઃ આનન્દભૈરવાય વૌષડ્ ઇતિ તત્ર બિન્દુભિસ્તદેવ તર્પયેત્-

ઐ ક્લીં સૌં

અખણ્ડૈકરસાનન્દકરે પરસુધામયિ ।

સ્વચ્છન્દસ્કુરણં મન્ત્રં નિધેહિ કુલરૂપિણિ ॥

અકુલાસ્થામૃતાકારે સિદ્ધિજ્ઞાનકરે પરે ।

अमृतत्वं निधेयस्मिन् त्वं स्तुता क्लिन्नरूपिणि ॥

Page 246

ओं क्लीं सौः

त्वद्रूपैकरसाधारेन्द्रत्वाशेषस्वरूपिणि ।

भूत्वा परामृताकारं मे चित्संस्फुरणं कुरु ॥

एति त्रिवारं गन्धाक्षतकुसुमैरभ्यर्च्य

तर्पणं तु त्रिशः कुर्यात् कीलिक्या मुद्रया पुनः ।

एति कुम्भसंस्कारविधिः ॥

अथ सामान्यार्घपात्रस्थापनविधिरुच्यते ।

पात्रसङ्ख्यानियमः कुलसारसङ्ग्रहे-

अर्घ्यस्य त्रीणि पात्राणि पाद्यस्यापि त्रयं भवेत् ।

सद्याऽयमनपात्राणि स्यादप्येकमतं भवेत् ॥

यद्याप्येवं विशेषस्तु सामान्यार्घ्यं प्रकल्पयेत् ।

उक्तं हि-

अेकं पात्रं न कर्तव्यं यदि साक्षात् कुलेश्वरः ।

मन्त्राः पराङ्मुखा यान्ति यापयश्च पटे पटे ।

एव लोके य दारिद्र्यं भूते य पशुतां नयेत् ॥

पुनरप्युक्तं हि-

यङ्कबाह्यस्थदेवीनां यङ्कानां यैव तर्पणम् ।

सामान्यार्घ्येण कर्तव्यं नान्येन तु कदाचन ॥

उक्तं हि अष्टयङ्केश्वरे

सामान्येनार्घ्यपात्रेण बलिः कुर्यात् प्रपूजनम् ।

यस्य कस्यचिदन्यस्य यङ्कबाह्यस्य पूजने ॥

कुलङ्कमविहीनस्य तत्स्थाननिरतस्य य ।

विशेषार्घ्येण दातव्यं प्रायश्चित्तं प्रपद्यते ॥

Page 247

तदर्थं बिन्दुस्तं तन्तुं त्रैपुरादिकमाश्रयात् ।

कल्पितस्थाननियमाद् बटुकादीनथार्थयेत् ॥

सामान्यार्घ्यस्थितान्येव तेषु द्रव्याणि यार्थयेत् ।

તતઃ સ્વવામભાગે તુ મણ્ડલં કારયેત્ સુધીઃ ॥

સશક્તિહુતભુગેહં ચતુરસ્રં ચ તદ્ભુજિઃ ।

અડ્ગાનિ પૂજયેત્ તત્ર પૂર્વોક્તજાતિસંયુતઃ ॥

આધારં સ્થાપયેત્ તત્ર વહેદશકલાત્મકમ્ ।

તસ્મિન્ પાત્રં તારમયં ન્યસેદ્ દિનકરાત્મકમ્ ॥

જલાસવેન સમ્પૂર્ણં કેવલેનૈવ સાધકઃ ।

ઉક્તં હિ દેવરાજપદ્મત્યા-

સામાન્યપાત્રં સજલં સાસવં પરિકલ્પયેત્ ।

પ્રકલ્પયેત્ સોમમયં તદર્થ્યં સાધકોત્તમઃ ॥

જપેદ્ વિદ્યાં ત્રિશઃ પચ્ચાત્માનમર્થમિદં ક્રમમ્ ।

અથ મૂલશ્રીવિશેષપાત્રસ્યોત્તરે વિશેષપાત્રોક્તવિધિના સામાન્યાર્ધપાત્રં સંસ્થાપ્ય વિશેષાર્ધબિન્દુ નિક્ષિપ્ય તેનાર્ધજલેન બાહ્યક્રમં સમ્પ્રોક્ષયેદિતિ । સામાન્યાર્ધવિશેષાર્ધપાત્રયોર્મધ્યે ત્રિકોણં પાત્રમણ્ડલં વિધાય સાધારં સદ્વિતીયં પ્રથમદ્રવ્યપૂરિતં પાત્રં નિધાય વિશેષાર્ધબિન્દુ નિક્ષિપ્ય તેન સ્વશિરસિ ગુરુપૂજિત્ તર્પયેદથા-

હ્રીં શ્રીં પરમશિવનાથશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ તર્પયામિ, હ્રીં શ્રીં કામેશ્વર્યમ્બાપાદુકાં પૂજયામિ । હ્રીં શ્રીં દિવ્યૌધાનન્દનાથપાદુકાં પૂજયામિ તર્પયામિ, હ્રીં શ્રીં મહૌધાનન્દનાથશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ તર્પયામિ, હ્રીં શ્રીં સર્વાનન્દનાથશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ તર્પયામિ, હ્રીં શ્રીં પ્રજ્ઞાનદેવ્યમ્બાશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ તર્પયામિ, હ્રીં શ્રીં પ્રકાશાનન્દનાથશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ તર્પયામિ, હ્રીં શ્રીં દિવ્યાનન્દનાથશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ તર્પયામિ, હ્રીં શ્રીં વિચિત્રાનન્દનાથશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ તર્પયામિ, હ્રીં શ્રીં કૈવલ્યમ્બાશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ તર્પયામિ, હ્રીં શ્રીં શક્તીશ્વરાનન્દનાથશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ તર્પયામિ,

Page 248

હ્રીં શ્રીં કમલાનન્દનાથશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ તર્પયામિ, હ્રીં શ્રીં મનોહરાનન્દનાથશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ તર્પયામિ, હ્રીં શ્રીં સ્વાત્માનન્દનાથશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ તર્પયામિ, હ્રીં શ્રીં સંવિદાનન્દનાથશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ તર્પયામિ, હ્રીં શ્રીં અમૃતાનન્દનાથશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ તર્પયામિ, હ્રીં શ્રીં અજેશાનન્દનાથશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ તર્પયામિ, હ્રીં શ્રીં આત્માનન્દનાથશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ તર્પયામિ, હ્રીં શ્રીં ચન્દ્રાનન્દનાથશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ તર્પયામિ-
ઇતિ સ્વશિરઃસ્થિતાય ગુરુવે તદર્ધપાત્રં નિવેદ્ય તત્ત્વત્રયમન્ત્રેણ પાત્રત્રયં પ્રસાદાક્ષત્પરુણાં નન્દી ભૂષપાત્રસ્યો દેવીં સચકાં સધ્યાનાં સમ્પૂજ્ય મુદ્રાં પ્રદર્શ્ય સામાન્યાર્ધેણ દત્વા સ્વશિરઃસ્થાં સચકાં દેવીં સધ્યાનાં સમ્પૂજ્ય સામાન્યાર્ધવિશેષાર્ધજલેન સન્તપ્ત્ય ઉપચારાણિ દત્વા બાહ્યક્રમં પૂજયેદિતિ ।

॥ ઇતિ શ્રીવિધાનન્દનાથવિરચિતાયાં જ્ઞાનદીપપ્રદ(વિમ)ર્શિન્યાં (ત્રિપુરસુન્દરીપદ્મત્યાં)સામાન્યાર્ધપાત્રવિધિઃ પચ્ચદશી ॥

અથ ચક્રમધ્યે ષડા(સ)નપૂજા ષડ્યોગિનીપૂજા યથા-

હ્રીં શ્રીં ડાં ડીં ડૂં ડૈં ડઃ ડમલવરયૂં ડલૂં ડાં દાકિનિ ત્વઘાતુગતે ચતુષ્ષ્ઠિલક્ષકોટિયોગિનીસ્વામિનિ સર્વસત્ત્વવશહુરિ આજ્ઞાં દેહિ માં રક્ષ રક્ષ ડાકિન્યમ્બાશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ । હ્રીં શ્રીં રાં રીં રૂં રૈં રૌં રઃ રમલવરયૂં મ્લૂં રાં રાકિનિ રક્તઘાતુગતે દ્વાત્રિંશલ્લક્ષકોટિયોગિનીસ્વામિનિ સર્વસત્ત્વવશહુરિ આજ્ઞાં દેહિ માં રક્ષ રક્ષ રાકિન્યમ્બાશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ । હ્રીં શ્રીં લાં લીં લૂં લૈં લૌં લઃ લમલવરયૂં પ્લૂં લાં લાકિનિ માંસઘાતુગતે ષોડશલક્ષકોટિયોગિનીસ્વામિનિ સર્વસત્ત્વવશહુરિ આજ્ઞાં દેહિ માં રક્ષ રક્ષ લાકિન્યમ્બાશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ । હ્રીં શ્રીં કાં કીં કૂં કૈં કઃ કમલવરયૂં મ્લૂં કાં કાકિનિ મેદોઘાતુગતેડષલક્ષકોટિયોગિનીસ્વામિનિ સર્વસત્ત્વવશહુરિ આજ્ઞાં દેહિ માં રક્ષ રક્ષ કાકિન્યમ્બાશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ । હ્રીં શ્રીં સાં સીં સૂં સૈં સૌં સઃ સમલવરયૂં ન્લૂં સાં સાકિનિ મજ્જાઘાતુગતે ચતુર્લક્ષકોટિયોગિનીસ્વામિનિ સર્વસત્ત્વવશહુરિ આજ્ઞાં દેહિ માં રક્ષ રક્ષ સાકિન્યમ્બાશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ । હ્રીં શ્રીં હાં હીં હૂં હૈં હૌં હઃ હમલવરયૂં ળ્લૂં હાં હાકિનિ અસ્થિઘાતુગતે દ્વિલક્ષકોટિયોગિનીસ્વામિનિ સર્વસત્ત્વવશહુરિ આજ્ઞાં દેહિ માં રક્ષ રક્ષ હાકિન્યમ્બાશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ ।

Page 249

તતો મધ્યત્રિકોણમધ્યે ચતુષ્પીઠપૂજા-

ઐં હ્રીં શ્રીં લં ઓડિયાણપીઠશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ, યં કામગિરિપીઠશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ, હ્રીં શ્રીં વં જાલન્યરપીઠશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ, રં પૂર્ણગિરિપીઠશ્રીપાદુકાં પૂજયામિ-ઇતિ ત્રિકોણમધ્યાગ્રદક્ષવામકોણેષુ પૂજયેત્ તર્પયેચ્ચ । હ્રીં શ્રીં લં બ્રહ્મણે પૃથિવ્યધિપતયે શ્રીમઞ્ચપાદપ્રેતાસનાય નમઃ, હ્રીં શ્રીં વં વિષ્ણવે અપામધિપતયે શ્રીમઞ્ચપાદપ્રેતાસનાય નમઃ, હ્રીં શ્રીં રં રુદ્રાય તેજોડધિપતયે શ્રીમઞ્ચપાદપ્રેતાસનાય નમઃ, હ્રીં શ્રીં યં ઈશ્વરાય પ્રાણાધિપતયે શ્રીમઞ્ચપાદપ્રેતાસનાય નમઃ, હ્રીં શ્રીં હં સદાશિવાય વિયદધિપતયે શ્રીમઞ્ચવલયાકારપ્રેતાસનાય નમઃ-ઇતિ ત્રિકોણમધ્યે પૂજયેત્ । તદુપરિ હ્રીં શ્રીં પ્રસૂનતૂલિકાયૈ નમ ઇતિ પુષ્પમયદિવ્યતૂલિકાં વિભાવ્ય પૂજયેત્ । તદુપરિ ઐં ક્લીં સૌં કામેશ્વરીમૂર્તિભ્યાં નમ ઇતિ મધ્યે પૂજયેત્ । તતઃ શ્રીચક્રવામે દક્ષિણે ચ ઐં હ્રીં શ્રીં કુલગણપતિનાથવલ્લભામ્બાપાદુકાં પૂજયામિ । ઐં હ્રીં શ્રીં કુલબટુકનાથવલ્લભામ્બા(શ્રી)પાદુકાં પૂજયામિ-ઇતિ સમ્પૂજ્ય ।

અથ કરકલિતત્રિખણ્ડીમણિંડતાં જલાલો(?)બાલદિનકરકિરણારુણપ્રસૂનચન્દનદૂર્વાક્ષતસિન્દૂરપૂરિતે કુલકુણ્ડલિનીસુષુભ્રાવર્તના ષડ્મબુજાનિ નિર્ભિદ્ય વ્યોમપઞ્ચકં સ્વતેજસા વિદાર્ય પરતેજઃ સડ્ગમચ્ચ તદુદ્ભવાં કુલામૃતાદૃત્યાં વિશ્રમ્ય માનસેનોપચારેણ(રા)ધ્ય પરામૃતા લોહિતમયી ચૈતન્યમયી તાં ભવતીં પ્રવહન્નાડ્યા તદગ્જલૌ નિર્ગમચ્ચ,

હ્રૈં હ્રસ્કલીં હ્રસૌં

મહાપદ્મવનાન્તઃસ્થે પરમાનન્દનન્દિતે ।

જગત્રચહિતે માતરેહ્યેહિ પરમેશ્વરે ॥

ઇતિ સમાવાહ્ય સંસ્થાપ્ય સન્નિરુદ્ધ સન્નિધીકૃત્યાવગુણઠનસકલીકરણાનિ વિધાય તાં ધ્યાનોક્તરૂપિણીં ધ્યાયેત્ ।

Page 250

ષષ્ઠ પરિશિષ્ટં

સ્તોત્રપદ્યુતિ:

પ્રશાન્તપદતઃ પરિસ્ફુરતિ ચેયમાધપ્રભા

સમસ્તગુણગર્ભિણી વિવિધવર્ણમન્ત્રામ્બિકા ।

નિરુત્તરથમત્કૃતિપ્રસરસારસમ્બોધની

જયત્યગમધામગા ત્રિપુરસુન્દરી ચાવ્યયા ॥ ૧૮ ॥

ઇચ્છાજ્ઞાનક્રિયાખ્યં ત્રિતયમિહ પરં વાગ્ભવાદિકમાદૈ-

ર્થા દેવી નિર્વિભાગા પરમશિવપદા સ્ફારયન્તી નિતાન્તમ્ ।

સ્વાતન્ત્રોલ્લાસવૃત્તિર્નિરવધિવિભવા નિર્મલા નિનિર્કેતા

નિત્યા વર્ણપ્રચારસ્ફુરિતતનુરતા સાતત્યત્પદશક્તિઃ ॥ ૧૯ ॥

વર્ગેરષ્ટભિરાકૃતિસ્તતગતિઃ શીર્ષાશૃત્પૃષ્ઠગૈ-

ર્ગુહ્યાડ્ઘ્રિક્રમનિષ્ઠિતેન ચ સદા જ્ઞાનપ્રદાનન્તદા ।

ચિદ્રૂપા પરમા વિભાતિ નિતરાં દેવ્યક્ષયાખ્યાશ્રયી

પીઠાજ્ઞાનિલયા ત્રિમૂર્તિવસતિઃ કાલાપહા કૌલિકી ॥ ૨૦ ॥

અનુત્તરેચ્છોભયસામરસ્યા યા મૂર્તિરાધા પ્રવિભાતિ દીપ્તા ।

આનન્દદા હાર્ધકલાર્ધગર્ભા તાં નૌમિ શૃંગાટવરાસનસ્થામ્ ॥ ૨૧ ॥

હુતવહરવિસોમબ્રહ્મરન્ધ્રાન્તરાલે

સ્ફુરતિ નિરવકાશા વસ્તુશક્તિઃ સ્વતન્ત્રા ।

સકલભુવનવર્ગ પૂરયન્તી સ્વભાભિઃ

પરમશિવપરાભ્યાં ભિન્નમૂર્તિ નુમસ્તામ્ ॥ ૨૨ ॥

Page 251

બ્રહ્મવ્યોમ્ના વિકસિતગતિઃ શક્તિરાધા સ્ફુરન્તી

માયાગર્ભે સમરસતયા વ્યક્તરૂપં વિહાય ।

ત્યજ્ત્વા ભૂમિ ભરિતભુવનાં જન્મસંસ્થાનસૂક્ષ્મપ્રાણોદ્યોતૈઃ

શિખિશિતમુખા મોહિની ગ્રન્થિસત્તામ્ ॥ ૨૩ ॥

પ્રોલ્લઙ્ઘ્યાશુન્નતતલૃદયે વ્યોમધામાવ્યયાભા

સ્વૈર દેવી નિરવધિલસદ્ભાવિલસાસપ્રપન્ચસ્ફૂર્તિર્દામપ્રથિતરચનાહેતુભૂતાં નુમસ્તામ્ ॥ ૨૪ ॥

ભૂયસ્તતો લૃદયબદ્ધબલક્રિયાયાઃ

शक्तिः परा निरवधिं करुणं विरौति ।

प्राणप्रवृत्तिमनघां हृदयप्रदिष्टां

देवीं परां त्रिपुरसुन्दरिना(म)धेयाम् ॥ २५ ॥

सर्वाभिलाषपरिपूर्णाकल्पवल्ली

भिन्दुं विदार्य परमामृतक्षीरवर्षम् ।

वेगान् विमुच्य परितः कपिलावनिस्था

उर्ध्वकृतिः प्रलयवह्निः सङ्गदीप्ता ॥ २६ ॥

मायाविमोहविलयास्थिवधामभस्था

शक्तिः परा जयति सा परमाभिधेया ।

वृत्त्या मङ्गमुष्णपरं वयसामगम्यं

संसाधं सत्सु वितनोति विमुक्तलक्ष्मीम् ॥ २७ ॥

यस्याः स्मृतेश्च लयमेति विपत्रिधोत्थं

Page 252

धृत्वं देव्या निरवधिमहः सर्वद्विक्कं विभाति

त्रैधात्वन्तं सततविततं वामयारङ्गमेण ।

ऋद्धिः सिद्धिर्निरुपममहामोक्षकक्षामपीड

प्रस्फुर्याशु स्वकुलपदगं यस्य सम्यक् स मुक्तः ॥ २८ ॥

शास्त्रेन बीजेन विकाश्य (श)क्तिमिच्छात्मिका या विषमेति सर्वम् ।

उन्मीलयन्ती भुवनान्यभेदरूपाणि गर्भे तु नमाम्यहं ताम् ॥ २९ ॥

नैरञ्जनं धाम परं नितान्तं विकाशयन्ती सद्यः सद्भितीनाम् ।

यकाश्रया विक्रमविक्रमोद्यं संसारिणीं नौमि चितिं स्वतन्त्राम् ॥ ३० ॥

कामाप्स्यबीजेन चित्किंयाप्यं प्रोत्सास्य विश्वं भुवनं समग्रम् ।

करोति नित्यं निजवीर्यवृत्तिमाहात्म्यतो या प्रणमाम्यहं ताम् ॥ ३१ ॥

आद्येन बीजेन विकाश्य देवीं ज्ञानाभिधां शक्तिमिहामितामाम् ।

विस्पष्टगङ्गाजलवीथिवन्धां तनोति काव्यं रुचिरं नुमस्ताम् ॥ ३२ ॥

ब्राह्मे भिले हृद्भुवि जन्मघान्नि(म्नि)यद्गर्वाभङ्गैः सततं विभाति ।

तां नौमि देवीं परनादशक्तिप्रोत्सासक्यां त्रिपुरां त्रिमार्गाम् ॥ ३३ ॥

स्फुटिकमणिनिभं यच्छक्तिजुवं करन्ने

प्रभवति परसंवित्स्वामिनीनाथरूपाम् ।

તદહમિહ સુભક્ત્યા સર્વકાલં પ્રપદ્યે
ભવભયપરિશોષે યસ્ય સંસ્મૃત્ય યાતિ ॥ ૩૪ ॥

અભિનવદિનનાથપ્રસ્ફુરત્કાન્તવર્ણ
હૃદયગગનધામ્નિ ભ્રાજતે યત્સદૈવ ।
તદિહ કુસુમયાપસ્ફારકં કામબીજં
ભવતિ નિખિલકાન્તાસન્તતેર્ધ્યાનયોગાત્ ॥ ૩૫ ॥

Page 253

કુસુમવિશિખવર્ણોઃ પઞ્ચભિઃ સાધ્યનામ
સ્ફુરદનુપમનાદસ્ફારમાવિશ્ય સમ્યક્ ।
દ્રુતમિહ નિતરાં યત્ કામરાજોદરસ્થં
કતિપથદિનપૂજાધ્યાન્તઃ ક્ષુભ્યતે તત્ ॥ ૩૬ ॥

કુલગગનપદાન્તર્દિવ્યલિડ્ગાગ્રભાગે
પ્રભવતિ પરબીજં વાગભવં વિદ્યુદાભમ્ ।
તદિહ વિવિધવિદ્યાદ્યોતકં ધ્યાનગમ્યં
જયતિ નિરુપરાગં તત્પરે વિશ્વરૂપમ્ ॥ ૩૭ ॥

ભાવાર્થાદૈઃ સ્ફુરદમિતમહો ભાસ્વરૈઃ ષટ્પ્રકારૈ-
ર્દિવ્યં માન્ત્રં વપુરનુપમં તાવકં ચે વિદન્તિ ।
તેષાં દેવિ ત્વમપરપરાસિદ્ધિમુચ્ચૈર્દદાસિ
સ્થૂલં સૂક્ષ્મં પરમથ મહાધ્યાનમાશ્રિત્ય માતઃ ॥ ૩૮ ॥

ઇતિ જનનિ તદેતદિવ્યમન્ત્રાક્ષરાણાં
નિગદિતમનુપાધિધ્યાનમધ્યાત્મદૃષ્ટ્યા ।
ગુરુવરપરવક્ત્રસ્ફારસત્સામ્પ્રદાયાત્
પ્રભવતિ નિજચિત્તે યસ્ય સમ્યક્ત્વસિદ્ધિઃ ॥ ૩૯ ॥

ઇત્યં તદિચ્છોચ્છલિતા ત્રિધેયં વર્ણોજિઝંતં વર્ણનયસ્વરૂપમ્ ।
પ્રકાશયન્તી પરચિત્રકાશં પ્રોલ્લાસિતાં તાં પ્રણામામ્યહં તામ્ ॥ ૪૦ ॥

જગત્રયં ગૌણમથાવિરૂપં ધારાભિધં કારણસંસ્થિતં ચ ।
કર્તાદિકં તાત્ત્વિકમખ્યવદ્યં ન્યાયોત્થમાશુપ્રથિતં શિવાયાઃ ॥ ૪૧ ॥

ત્રિધા ત્રિધેદં તુ વિકાશ્ય વિશ્વં સર્વાધિકાનુત્તરસિદ્ધિભૂતે ।
શિવામન્તઃપ્રચ્યુતવૃત્તિરુચ્ચૈઃ સ્થિતેહ તાં નૌમિ પરાં ભવાનીમ્ ॥ ૪૨ ॥

Page 254

विश्वं सर्वं समरसतया व्यक्तमन्तर्विधत्ते

शिष्ट्योमाङ्गु कथितविभवा या विकाशानिरुक्ता ।

संलुत्येवाश्रिततमबीजभावं स्वतन्त्रा

शक्तिः सा मां प्रथममुद्दिताकारमां कुरु त्वम् ॥ ४३ ॥

कौण्डल्यै या प्रभवति शिभाकारमाश्रित्य दीप्ता

ज्येष्ठा दण्डाकृतिरिव कला दर्शिता शास्त्रदृष्ट्या ।

रौद्री रौद्रा त्रिजगदपिलं भासयन्ती त्रिकोणा

त्वं दैव्येवं त्रिदशनमिमे भास्यन्तो(न्तै)कडे(डै)व ॥ ४४ ॥

नामरूपकलनाकुलप्रिये स्वैरतोऽत्र कुलनायिके कुलम् ।

आश्रिता त्वमकुलं कुलकमं कौलि ते किमपि चेष्टितं त्विदम् ॥ ४५ ॥

प्रकाशधर्मा भगवान् मण्डेशो यथा विना डिं नु न कुत्रविध्य ।

यं वीर्यमाहात्म्यविकाशयोगाद् विश्वोपमाभासनिराशकृधः ॥ ४६ ॥

प्राणो वह्निरिडोध्यते प्रलयकृद्भ(धर्मा)न्मादिशीर्षान्तगः

प्रोन्मेषक्षितितुर्धमारुतमलाभूतान्तसत्ताश्रयः ।

शक्तिः शामभवधामतस्त्वनवधिः संसृक्कमप्रोदिता

कादिक्षान्तगता सद्यामगुरुतो ज्ञात्वाभूतत्वं भजेत् ॥ ४७ ॥

अग्निर्ध्वगतिर्नूनं वपुः संलुर्तुमुधतः ।

शक्तिमभूतवर्षेण तं विलाप्य ततः सृजेत् ॥ ४८ ॥

अपानधर्मा प्रतिभाति यस्याः पुनः स्थितः पूरकधामनिष्ठः ।

गणधनाथः सकलान् विलाप्य सङ्कल्पविद्गैः प्रणामाम्यलं ताम् ॥ ४९ ॥

प्राणप्रवालप्रययस्वरूपो द्वाराग्रवर्ती बटुको विभाति ।

बाह्यार्थवर्गोऽद्य निवासयुक्तो यस्या नतोऽलं त्रिपुरेश्वरीं ताम् ॥ ५० ॥

Page 255

सुधाभिमुष्यं प्रविभाति यस्याः षोढासनं यङ्कलात्मिकायाः ।

षट्पञ्चरुपां प्रणामाम्यनल्पप्रोन्मेषदां तां त्रिपुराभिधानाम् ॥ ५१ ॥

अस्त्रमध्यगगनोदरोद्वितां सर्वयङ्कविभवाधनाधिकाम् ।

तुर्ध्वरूपमवगाढ्य भाति या तां पुरत्रितयसुन्दरीं नुमः ॥ ५२ ॥

ओडियाणपरपीठसंश्रिता (या यितिः)निरवकाशधर्मिणी ।

નિર્વિકલ્પપરધર્મચારિણી યા કલા ચિદતનું નતોઽસ્મિ તામ્ ॥ ૫૩ ॥

સર્વજ્ઞતાધાનિ પરાણિ ભાન્તિ યસ્યાઃ સદાઙ્ગાનિ હૃદાદિગાનિ ।

તાં નૌમિ દેવીં પરબોધચિત્રીં સ્પન્દાત્મરૂપામિહ વામકેશીમ્ ॥ ૫૪ ॥

ઈશાદિશક્તિત્રિતયક્રમેણ કામેશ્વરીમુખ્યમિહ ત્રિપગ્ચ ।

પીઠત્રયાકારમયે ત્રિકોણે ચકાસ્તિ યસ્યાઃ પ્રણમામ્યહં તામ્ ॥ ૫૫ ॥

રુદ્રસ્ય વિષ્ણોઃ કમલોદ્ભવસ્ય ચ બ્રહ્મતનોઃ શિવસ્ય ।

એકૈવ શક્તિઃ પ્રવિભાતિ નિત્યં નિજેચ્છયા જન્મપદે ચતુર્થી ॥ ૫૬ ॥

શબ્દાદિતન્માત્રવપુર્મહોગ્રં યસ્યાઃ પુરોગામિ મહઃ સમિદ્ધમ્ ।

અષ્ટાષ્ટકં ચક્રવરાન્તરાલે વિરાજતે તાં પ્રણમામિ દેવીમ્ ॥ ૫૭ ॥

દ્વિપગ્ચકોણેઽથ વિભાતિ દીપ્તં ચક્રે દ્વિતીયે દહનાત્મરૂપમ્ ।

સિદ્ધિપ્રદાદિપ્રમુખં તુ યસ્યા વ્યક્તં પુરસ્થં ત્રિપુરાં નુમસ્તામ્ ॥ ૫૮ ॥

ચતુર્દશારે કૃતસુપ્રદિષ્ટસંક્ષોભિણીમુખ્યમિહાર્કચક્રમ્ ।

અન્તર્બહીરૂપકલાદ્રયેન યુક્તં તુ યસ્યાઃ સતતં નુમસ્તામ્ ॥ ૫૯ ॥

પદ્મેઽષ્ટપત્રે સ્થિતમગ્રકોણે ચક્રં તુ પુર્યષ્ટકભેદભિન્નમ્ ।

પૂર્વાઘ્રહકુારમયં ત્વનઙ્ગપુષ્પાદિકં ચત્પુરગં નમામિ ॥ ૬૦ ॥

દ્વિરષ્ટપત્રે જલજન્તરાલે શીતાંશુરભિપ્રવિભક્તગાત્રે ।

કામાભિધાતુલ્યમિહોદિતં તુ યસ્યાશ્ચિતેસ્તામિહ નૌમિ નિત્યામ્ ॥ ૬૧ ॥

Page 256

બાહ્યનિષ્ઠચતુરસ્રદિગ્ગતા માતરોઽષ્ટકકલાત્મિકા ઇમાઃ ।

વ્યક્તવર્ગતનવઃ ષડ્શ્રગાસ્તાં નમામિ પરરાવચારિણીમ્ ॥ ૬૨ ॥

ત્ર્યસ્રાદિચક્રનિવહે પ્રથિતા સદૈવ

.... । ચક્રમયે ચ દેવી ।

નિર્વાણધામવિભવા પરમેશધામ્નિ

યેયં વિરાજિતવપુઃ સ ચિતિં નુમસ્તામ્ ॥ ૬૩ ॥

દદાતિ દેવી પરસિદ્ધિવર્ગં યાઽષ્ટપ્રકારં ત્વણિમાદિરૂપમ્ ।

ધ્યાતા સતી તામિહ મધ્યધામમાર્ગે ચિતાં શુદ્ધચિતિં સ્મરામઃ ॥ ૬૪ ॥

મુદ્રાભિરુચ્ચૈર્દશભિશ્ચ ધામરૂપાભિરાશુ પ્રવિભાત્યમાયા ।

ત્રિખણ્ડમુદ્રાદિમયાભિરાધા યેયં ચિતિસ્તાં પ્રણમામિ નિત્યામ્ ॥ ૬૫ ॥

मोदयन्ती स्वचिच्छास्त्रैर्द्रवयन्ती मलानि याः ।
 मुदं रातीति मुद्राप्याः ज्यातास्ता एव शक्तयः ॥ ६६ ॥
 अकैकया पूजनवैभवेन नानाविचित्रेण बहुस्वभावम् ।
 प्रस्कार्यं त्रुपं निजमप्रमेया विराजते तां प्रणतोऽस्मि देवीम् ॥ ६७ ॥
 प्रोद्यम्य पूजाकमलेदमङ्गं या देव्यपव्युत्कृतः समन्तात् ।
 निजस्वरूपप्रतिपादनाय तां नौमि देवीं गुरुभूर्तिमुग्राम् ॥ ६८ ॥
 चिद्धिर्भवपुषो निरन्तरा रश्मयस्त्रिपुरसुन्दरीभयाः ।
 भान्ति ते परशिवाम्बरप्रभं मण्डलं तद्विह धामवाच(क)म् ॥ ६९ ॥
 रेभाकमो भाति विचित्रवृत्तिर्येयं स्म शक्तिः प्रसरप्रदेयम् ।
 अेकस्य विद्यामतनोरनेकं तवे(ह)सत्यं हृदि पोस्करीति ॥ ७० ॥
 अेकेन वा यङ्कवरेण देवीपूर्वोदयं सर्वविकल्पमुक्तम् ।
 संसूययन्ती परभक्तिभाजां तां शक्तिमानन्दतनुं नमामि ॥ ७१ ॥

Page 257

दिशादिवृत्तिप्रथयस्वरूपं शरीरमुच्चैरिह पञ्चधा या ।
 विभेद देवी नितरामनादिभेदैकमूर्तिं प्राणामाभ्युदंताम् ॥ ७२ ॥
 यैतन्यविस्फारवपुर्विभाति या कामुकं बुद्धिगुणैरलीनम् ।
 तां नौमि देवीं परचिद्धिकाशरूपेश्वरीं भिन्नविकाशशक्तिम् ॥ ७३ ॥
 आकृष्य पाशेन समस्तदोषान् मोहादिकान् कौण्डलिविग्रहेण ।
 भिनन्ति याऽस्त्रेण मडाकुशाभ्यारूपेण सन्दारकुलामयेन ॥ ७४ ॥
 तां नौमि देवीं कुलशून्यधाममध्येद्विताकारणपञ्चकं य ।
 जन्माद्विभूयन्तगं(गतं)समन्ताद्विलापयन्तीं कमलामवाय्याम् ॥ ७५ ॥
 यद्वाद्यशान्तस्थितशैवधाम लब्धास्यहो कालकलाविमुक्ताम् ।
 तां नौमि देवीं परशून्यगर्भे भान्तातिशान्तं परमे वदन्तीम् ॥ ७६ ॥
 पीयूषधाराप्रथयेन नित्यामापूर्य जन्मावधि धाम्नि भूयः ।
 लब्धप्ररोहप्रभवप्रशान्तिरूपेण तां शक्तिमहं नमामि ॥ ७७ ॥
 आधारमाकुञ्च्य गुरुक्तयुक्त्या प्राणं निरुध्योर्ध्वगतं समस्तम् ।
 प्रज्वाल्य मध्यस्थितशक्तितेजःपुञ्जं समाधिं विभजन्ती धन्याः ॥ ७८ ॥
 एत्थं समाविश्य कुलकमस्था मुद्रा मलान्तरमयी सुरायाम् ।

પ્રકાશતાં યાતિ નભઃસ્વરૂપા ચેયં પરાશક્તિરિહ સ્તુમસ્તામ્ ॥ ૭૯ ॥

અનેકસદૈશિકસમ્પ્રદાયક્રમોદયેનાશ્વનુગમ્ય તેઘા(ષા)મ્ ।

દેવી નુ તેષાં પ્રતિભાતિ મુક્તિઃ સતાં નુતા ત્રી પ્રણમામ્યહં તામ્ ॥ ૮૦ ॥

દેવીં નુમસ્તાં પરિતઃ સ્વસંવિદૂપાં પરાભક્તિવિશેષયોગાત્ ।

યથા મલાદિત્રિતયપ્રપચ્ચઃ પ્રક્ષાલ્યતે બોધજલપ્રપૂરૈઃ ॥ ૮૧ ॥

પુષ્પાદિબાહ્યવ્રતતોપચારૈર્દેવ્યર્ચ્યતે ભક્તજનૈઃ સદૈવ ।

આભ્યન્તરા કાચ્યમિતાત્ર પૂજા તસ્થાં સ્વરૂપાનુગુણાં સ્થિતાં યામ્ ॥ ૮૨ ॥

Page 258

તામેવ વક્ષ્યે ગુરુવક્ત્રશક્ત્યા સંક્લેપતઃ સાધુવિબોધનાય ।

દેવીસ્વરૂપં વિતતપ્રકાશં પચ્ચપ્રવાહોદિતશક્તિયક્રમ્ ॥ ૮૩ ॥

ક્રમોદ્યતે ભાવવિભાવપુષ્પૈર્યાહર્નિશં દેવ્યનુરોધતોડન્તઃ ।

સમર્ચ્યતે સદ્ભિરિમાં નુમસ્તાં દેવીં મહાશક્તિશરીરભાજનમ્ ॥ ૮૪ ॥

બ્રાહ્મદ્ બિલાદુદ્ગમમોદિતેયં શક્તિપ્રભા ધૂમશિખેવ ભાતિ ।

યદગ્રગાં નૌમિ સમસ્તભાવં સંહારશીતાં નિજચિદ્વિભૂતિમ્ ॥ ૮૫ ॥

અખણિતસ્વાત્મમહાવભાસચિત્કુહુમોદત્પ્રતતઃ પ્રમોદઃ ।

સદાડ્ગરાગં પ્રતિભાતિ યસ્યાસ્તાં નૌમિ દેવીં રમણીયવૃત્તિમ્ ॥ ૮૬ ॥

અક્ષવર્ગમનુનિષ્ઠિતં પરં ચિત્તવર્ગભવવપુર્નિવેદનમ્ ।

યં શ્રિયં નિરવધિં નમામિ તાં સુન્દરીં પરમબોધબૃહિતામ્ ॥ ૮૭ ॥

ચિન્મૃગાકુસકલચ્યુતામૃતશ્રીવસં હૃદિ મહાર્ધપાત્રતામ્ ।

તર્પણં વિતતસંસ્થિતઃ સદા યત્તમઃ પરમમસ્તિ તાં નુમઃ ॥ ૮૮ ॥

જન્મકુણ્ડગગણોદ્ગતશ્ચિત્કૃશાનુરિહ નાભિરુત્કટઃ ।

અક્ષયાક્ષવિષયાહુતીઃ સદા ભક્ષયન્નિરવધિઃ ક્રમોત્ક્રમૈઃ ॥ ૮૯ ॥

જાજવલીતિ કરણોડપિ સમગઃ પ્રાજયઘસ્મરશિખાવિરાજિતઃ ।

ચિત્તવિભ્રમમયેન્ધને સદા વહ્નિકર્મ તવ દેવ્યવસ્થિતમ્ ॥ ૯૦ ॥

ઇયં પરસ્માદવિભિન્નરૂપા શિવા સ્વતન્ત્રા ક્રમતોડકમેણ । (શિવસ્વતન્ત્રા)

આદૌ પરેણાડથ પરાપરાપચ્ચભેદેન પશ્ચાદપરેણ દેવિ ॥ ૯૧ ॥

નિજસ્વરૂપં તુ વિભજ્ય નિત્યં જહાતિ નૈવાપ્રતિમપ્રભાવમ્ ।

શૈવં મહઃ સર્વવિભેદમુક્તં નિરન્તરં ચ પ્રણમામ્યહં તામ્ ॥ ૯૨ ॥

शिष्टङ्कुरं कामकलास्वरूपं भिन्दुं विचिन्त्यामिततेजसेद्धम् ।
अनाद्यतोन्मेषनिनाद्वृत्तिं यत्कस्थिते जन्मभिलान्तराले ॥ ८३ ॥

Page 259

तस्याधरस्थं शशिसूर्यरूपं भिन्दुद्धयं पार्श्वयुगप्रवालम् ।
तस्याऽप्यधो वह्निशिभाग्रभागं रेभाकृती द्वे प्रविलाप्य सम्यक् ॥ ८४ ॥

अेतत्परं ध्यानवरं सदैव त्यक्त्या कृतं सर्वविकल्पमुक्तम् ।
ध्याये मडासाधकपुङ्गवोऽहं योऽनन्तसिद्धिं परमां शिवोक्ताम् ॥ ८५ ॥

मायायकासनस्था लृट्यपदगता कामराजस्य साध्यं
ध्यात्वा तद्वाङ्मयनिष्ठं पुटितमनुपमं वाग्भवं तद्गुह्यम् ।
ब्रह्मद्वारं कोणस्थितं बहिरपि य ततः स्त्रीस्थितं तुम्बुरुद्धं
कृत्वा क्लीम्भीजकं यः स्मरति य भुवनं क्षोभयेद्देवि सम्यक् ॥ ८६ ॥

छन्दं यन्त्रं समाविष्य लृटि लोके नियोगतः ।
मडाकामकलां ध्यात्वा पूजयेद्यः समाहितः ॥ ८७ ॥

विधाधरी सुरवरसिद्धपत्नी गन्धर्वदिव्यललनोरगनायिकापि ।
यक्षेश्वरप्रियतमा निरवयराभा साधकस्य वशगाः सहसा भवन्ति ॥ ८८ ॥

ये त्वेकाक्षरसाधनं नरवरास्त्वन्मुक्तिमाधां परां
ध्यात्वा ये स्मृयन्ति साधकवराः कुर्वन्ति तेषां सदा ।
त्वद्ध्यानैकपवित्रितैकमनसां याद्य स्तुता जायते
सिद्धिः साधकपुङ्गवस्य सततं देवीं नुमस्तां पराम् ॥ ८९ ॥

विद्युत्पुञ्जनिभां नमामि शिरसा प्राग्भारसूक्ष्मां गिरां
उत्थां भग्नमृणालतन्तुनिभया निर्भिद्य लिङ्गत्रयम् ।
प्राणयोर्ध्वं य विसर्गभागमकुलं पीयूष(धा)रारसं
पीत्वा विद्रुतवि(द्रुम)भ्रममयीं शक्तिं परां कौलिकीम् ॥ ९० ॥

॥ छति श्री विधानन्तनाथविरचितायां ज्ञानटीपप्रद(विम)र्शिण्यां श्रीत्रिपुरसुन्दरीपद्धत्यां स्तोत्रपद्धतिरष्टादशी ॥

Page 260

સમમં પરિશિષ્ટં

દ્વીપામ્નાયપદ્ધતિઃ

અથાતઃ સમ્પ્રવક્ષ્યામિ દ્વીપામ્નાયં ક્રમાગતમ્ ।
 સુસમે ભૂપ્રદેશે તુ નિમ્નોન્નતવિવર્જિતે ॥
 પૂર્વપાશ્ચાત્યકં સૂત્રચતુષ્કં વિનિવેશયેત્ ।
 દક્ષસૌમ્યાયતામે(ને)વ પુનશ્ચ ચતુરો ન્યસેત્ ॥
 કોષ્ઠકા નવ સિદ્ધ્યન્તિ વિન્યસેત્ તેષુ માતૃકામ્ ।
 મધ્યકોષ્ઠે ન્યસેદ્યુગ્માન્ સ્વરાન્ પૂર્વાદિતઃ ક્રમાત્ ॥
 કાદિપચ્ચક્રમન્ત્રૈન્દ્યાં દિક્ષુ મધ્યે ચ વિન્યસેત્ ।
 આગ્રેય્યાં ચાદિકાન્ પચ્ચ તદ્વદેવ પ્રવિન્યસેત્ ॥
 ચામ્યે ચાદિચતુષ્કં ચ સોમ્યે શાદિચતુષ્ટયમ્ ।
 નાનયોર્વર્ણવિન્યાસો મધ્યવર્ણાસ્યમીશ્વરે ॥
 એકમેવેતિ ગદિતં (ત)દિદં શ્રીમતે યથા ।
 પચ્ચ પચ્ચ તથા પચ્ચ પચ્ચમાન્તર્જલાન્તિમમ્ ॥
 ચલસૌમ્યે ચતુષ્કં તુ એકમીશાનગોચરે ।
 અકારાદીન્ વિસર્ગાન્તાન્ દિશાસુ વિદિશાસુ ચ ॥
 એવં પીઠાદ્યવિન્યાસઃ સ દ્વીપોડધ પ્રકીર્તિતઃ ।
 અન્યોન્યદ્વીપપીઠાનાં વેધઃ સમ્પ્રતિ કથ્યતે ॥
 અકારાકારયુગ્મં તુ મકારેણ વિરુદ્ધયતે ।
 ઉકારોકારેણ લકારેણ લ્ લૃ તથા ॥
 ઓ ઔ ચૈવ ષકારેણ મધ્યવેધઃ પ્રકીર્તિતઃ ।
 ડકારશ્ચ ઋકારશ્ચ વિરુદ્ધયેતે પરસ્પરમ્ ॥
 Page 261
 હકારવચ્ચટયોર્વેધસ્તથા ચણ્ટયોઃ સ્મૃતઃ ।
 પઘૌ ભરૌ યશૌ ચાપિ વિરુદ્ધયેતે પરસ્પરમ્ ।
 અરયસ્તુ સમાખ્યાતાસ્તેષાં યોગં વિવર્જયેત્ ।
 યથા ખણ્ડારકક્ષેત્રે ઝણ્ટસિદ્ધિર્ન વિન્દતિ ॥

યથા ચાષોપક્ષેત્રે આદિત્યાખ્યો ન સિદ્ધ્યતિ ।
દીપેષ્વેષુ વિભાગોડપિ વિજ્ઞેયઃ સિદ્ધિમિચ્છતા ॥

ક્ષેત્રા ગ્રામાઃ પુરાઃ પીઠા નગરાશ્ચૈવ પચ્ચઘા ।
કાદિનાન્તં ભવેત્ ક્ષેત્રં ગ્રામાખ્યં તાદિનાન્તગમ્ ॥

ચાદિમાન્તં પુરં પ્રોક્તં પીઠા વૈ ચાદિવાન્તગાઃ ।
શાદિદાન્તં ચ નગરા ભેદોડયં પરિકીર્તિતઃ ॥

એષાં નામાક્ષરં ચચ્ચ આદિભૂતં ભવેદિહ ।
તેન તન્નામ જાનીયાત્ ક્ષેત્રગ્રામાદિભેદતઃ ॥

ક્ષેત્રગ્રામપુરાદીનાં નામ્નિ ચચ્છોધિતાક્ષરમ્ ।
તથૈત્ર નિપતેત્ કોષ્ટે તસ્યાં દિશિ મુખં ભવેત્ ॥

કરૌ તત્પાર્શ્વગૌ કોષ્ઠૌ તદધઃ કોષ્ઠયુગ્મકમ્ ।
કુક્ષાક્ષમધ્યગં પૃષ્ઠં મધ્યાધઃ પુચ્છમિષ્યતે ॥

પુચ્છપાર્શ્વદ્વયં પાદાવિત્યેતત્કર્મસંસ્થિતિઃ ।
મસ્તકસ્થાનસંસ્થાયાં સાધકઃ સિદ્ધિમાપ્નુયાત્ ॥

સ્નાનપાનં દક્ષકરે વામે બન્ધુવિવર્ધનમ્ ।
ઉચ્ચાટો દક્ષજઙ્ઘાયાં વામે વિદ્વેષણં ભવેત્ ॥

પૃષ્ઠેષ્વર્ધા ભવેત્ સિદ્ધિઃ પુચ્છે મૃત્યુર્ન સંશયઃ ।
અથાન્યેન પ્રકારેણ દ્વીપજ્ઞાનં પ્રકાશ્યતે ॥

Page 262

ત્રિશદ્ધવીપાદ્ભવેચ્ચક્રં ચતુર્દ્વીપવિવર્જિતમ્ ।
પીઠપચ્ચકયોગેન પ્રોદ્ધરેદુપદેશતઃ ॥

ક્ષકારં ચ ણકારં ચ ડકારં ચ તૃતીયકમ્ ।
એતે વર્જ્યાઃ પ્રયત્નેન ઝકારશ્ચ ચતુર્થકઃ ॥

એતે એકાદયો વર્ણા હકારાન્તા વ્યવસ્થિતાઃ ।
ન્યસ્તવ્યાસ્તે પ્રયત્નેન તિથિનક્ષત્રસંયુતાઃ ॥

દ્વીપાક્ષરં તથા વારં તિથિનક્ષત્રસંયુતમ્ ।
અસ્મિન્ ચક્રે તુ લભ્યેત ગુરુતો નાન્યથા ક્વચિત્ ॥

અસ્ય ચક્રસ્ય ચોદ્ધારપ્રકારં સમ્પ્રકાશ્યતે ।

પુરતઃ પઞ્ચપીઠાનિ પડ્જિતભૂતાનિ કલ્પયેત્ ॥

એષાં યથાક્રમેણૈવ અ ઇ ઉ એ ઓ ચ વિન્યસેત્ ।

કકારશ્ચ ઋકારશ્ચ ઉકારશ્ચ તૃતીયકઃ ॥

ભવાશ્ચ તિથયશ્ચાત્ર પ્રતિપત્ પરિકીર્તિતા ।

ષષ્ઠી ચૈકાદશી ચૈવ વારો મડ્ગલ એવ ચ ॥

નક્ષત્રે હસ્તમૂલે ચ પ્રથમા પડ્જિતીરિતા ।

વકારશ્ચ જકારશ્ચ ઢકારો નમસા તથા ॥

તિથિશ્ચૈવ દ્વિતીયા ચ સપ્તમી દ્વાદશી તથા ।

બુધવારો ભવેદત્ર નક્ષત્રં મૃગ-ઉત્તરા ।

દ્વિતીયા પડ્જિતીરાખ્યાતા તૃતીયા સમ્પ્રકાશ્યતે ॥

ગકારશ્ચ ઝકારશ્ચ તપયા વસ્તથૈવ ચ ॥

તિથયશ્ચ તૃતીયાખ્યા ચાષ્ટમી ચ ત્રયોદશી ।

નક્ષત્ર ઉત્તરે ચૈવ વારશ્ચાત્ર બૃહસ્પતેઃ ॥

Page 263

તૃતીયા પડ્જિતીરાખ્યાતા ચતુર્થી સમ્પ્રકાશ્યતે ।

ઘકારશ્ચ ચકારશ્ચ વકારશ્ચ તથા પુનઃ ॥

તિથિશ્ચાત્ર ચતુર્થી ચ નવમી ચ ચતુર્દશી ।

મઘાકૃત્તિકનક્ષત્રે વારઃ શુક્રઃ પ્રકીર્તિતઃ ॥

ચતુર્થી પડ્જિતીરાખ્યાતા પઞ્ચમી પ્રવિચક્ષતે ।

ખકારશ્ચ ચકારશ્ચ તકારદલભાસ્તથા ॥

તિથયઃ પઞ્ચમી ચાપિ દશી પઞ્ચદશી તથા ।

તથા શનૈશ્ચરો વારો રોહિણી રેવતી તથા ॥

નક્ષત્રે પઞ્ચમી પડ્જિતરેવમેષા પ્રકીર્તિતા ।

ઉદિતં પ્રથિતં ચૈવ ભ્રમિતં ચ તતઃ પરમ્ ॥

સાઘ્યમસ્તમિતં ચૈવ ક્ષેત્રનામાદિકં (પરમ્) ।

ઉદિતં બાલમાખ્યાતં પ્રથિતં વશ્યકર્મણિ ॥

કુમારં ભ્રમિતં પ્રાહુરાકર્ષણકરં પરમ્ ।

ભ્રમિતં પૌષ્ટિકં જ્ઞેયં કર્મણ્યાહુઢયૌવનમ્ ॥

साध्यं वृद्धमिति प्राहुर्विद्वेषणकरं परम् ।
मारणोऽस्तङ्गतं विद्यादिति शास्त्रे विनिश्चयः ॥

अेतल्लपटके यङ् कुमारीविजये तथा ।
उडुामरे शाम(भ)रे य विन्नीतं स्वरभैरवे ॥

सङ्क्षिप्य दर्शितं सर्वं साधकानां छितावडम् ।
यतुस्त्रिंशस्य द्वीपानामुद्देशः कियतेऽधुना ॥

ऋण्याद्वीपं सिंढलं य सुवर्णं य तृतीयकम् ।
कर्णप्रवालकं यान्यस्तथा श्वानमुभः स्मृतः ॥

Page 264

कौञ्चमुद्यानकं यैव जलन्ध्रं यैव पादुकम् ।
पार्श्वोलं कुशद्वीपं य शाळ्मद्वीपं ङलं तथा ॥

कुर्मार्याभ्यं यवद्वीपं कामरूपं य पुष्करम् ।
करडाटे यानकं यन्द्रं रत्नद्वीपं त्रिरत्नकम् ॥

गोमेदशैवगर्भोदं सूर्यद्वीपं तथा नवम् ।
मरुद्वीपं वसन्तं य अमृतानन्दस्तथा ॥

गन्धर्वाग्निस्तथा द्वीपा वङ्गालो नत्रा एव य ।
धृति द्वीपाश्चतुस्त्रिंशत् कमेण पश्चिर्दिताः ॥

पालकानामथोद्देशः कियते श्रीमतोदितः ।
विक्रमश्चाप्यगस्त्यश्च यण्डो यक्षो गाण्धाधिपः ॥

मडाभलो जयो नाम मडाजिबस्त्रिविक्रमः ।
ध्वाङ्गश्च जयभद्रश्च दधीयिश्च ततः परम् ॥

कुमारीशो मडादंष्ट्रः करालासिधरस्तथा ।
मडाध्यक्षो मडानन्दी सुगन्धी गोपालकस्तथा ॥

पुष्पदन्तो धनाध्यक्षो विपुलानन्दकारकः ।
शुक्रो विडालवदनो ञ्यकारणशुभाननः ॥

रतिप्रियः स्वरप्रियश्चित्राङ्गश्च ततः परम् ।
रसानन्दः समाख्यातस्तथान्यश्च सुदुर्जयः ॥

प्रद्युम्नश्च यतुस्त्रिंशत् कथिताः क्षेत्रपालकाः ।
अथ पूजाप्रकारश्च पालानां सम्प्रदर्शयते ॥
आद्यावष्टद्वलं पद्मं तद्भाष्यो द्वादशच्छदम् ।
सिन्दूरादिभिरालिप्य तत्र पूजां समारभेत् ॥

Page 265

द्वादशारे यजेच्छक्तीः स्वैः स्वैर्बीजैः सनामकैः ।
षण्डवर्जस्वरैर्युक्ता द्वीपवर्णाः प्रकीर्तिताः ॥
शक्तीनां मन्त्रकाः प्रोक्ता यथावदेशिकोत्तमैः ।
अष्टारदण्डधारादीन् पूजयेन्मातृभिः सह ॥
पालकान् कर्णिकामध्ये पूजयेदुपचारतः ।
दण्डधरः प्रत्यण्डश्च त्रिजटः शङ्खतुण्डकः ॥
कराली त्रिशिराश्चैव दंष्ट्राली वज्रतुण्डकः ।
दण्डधरादयस्त्वेषेते ब्राह्म्याद्याश्चात्र मातरः ॥
आदौ बीजं समुख्यार्थं पुनर्द्रूपिष्य नाम य ।
सप्तम्यन्तं प्रयोजयाथ षष्ठ्यन्तं क्षत्रपाह्वयम् ॥
पादुकां पुनरुख्यार्थं पूजयेत् सर्वपालकान् ।
बीजोद्धारं प्रवक्ष्यामि यथोक्तं श्रीमतागमे ॥
द्वीपाक्षरं तथा वारं तिथिनक्षत्रसंयुतम् ।
साधकाद्यक्षरोपेतं कूटमेतत् समुद्धरेत् ॥
द्वीपाक्षरस्य अष्टाष्टाप्रकारः सम्प्रकाश्यते ।
न गुरुर्नादिमं नान्तं न मध्यं पीठसंयुतम् ॥
न ग्राह्यं केवलं ग्राह्यं द्वीपाण्डं सर्वसिद्धिदम् ।
केवलं तु पदा नैव सविते वा तदागमम् ॥
मध्ये वा पीठसंयुक्तमन्त्रं वा तद्युतं भवेत् ।
द्विगुणार्णं गुरुः प्रोक्तमभिधानादिमं तथा ॥
अभिधानादिमन्त्रं स्थातन्मध्यं मध्यमं भवेत् ॥
द्वीपाक्षरमिदं शुद्धं वारं प्राणं प्रकीर्तितम् ।
तिथिर्जुवः समाख्यातो नक्षत्रं रेत उच्यते ॥

Page 266

साधकस्यादिभोपेतं बीजमेतदुदाहृतम् ।
वारोणोकारमपि यं बिन्दुस्तिथ्या यं कथ्यते ॥

दीपाक्षरं भवेच्छुद्धं वारः प्राणः प्रकीर्तितः ।
तिथिसंज्ञा सकारस्य नक्षत्रं रेफ उच्यते ॥

साधकाधक्षरोपेतमेकीकृत्य वरानने ।
दशमेकादशेनैव संयुक्तं कूटमुच्यते ॥

तस्मिन्नेव भवेन्मन्त्रं पालकानां समर्थने ।
अथ यो वेत्ति मन्त्राणां द्वीपानां पालकस्य तु ॥

याथातथ्यं वरारोहे स भवेत् कूटनन्दकः ।
कूटसाधकनामाद्यवर्णयोगः प्रकाश्यते ॥

तत्पीठं पीठयुक्तं वा कूटेनैव सङ्गोच्यते ।
केवलं यद्वि लब्धं स्यात्तदा कूटेन योजयेत् ॥

एतत् कूटस्य स्वच्छस्य समुद्धारः प्रदर्शितः ।
दूतीनां नाममावाऽथ पालकानां यं वर्णशः ॥

ध्यानयुक्ता यथोद्देशं विस्तरेणाभिधीयते ।
मनोहरा यं कारुण्या वित्रीपी यं तथा तथा ॥

चित्राङ्गा चित्ररेष्मा यं विचित्रा चित्रिणी शुभा ।
चित्राक्षी चित्ररूपा यं सुताद्रा कामदा तथा ॥

ककारस्य एव दैव्यः कन्याद्वीपं समाश्रिताः ।
क्षेत्रपालो मङ्गारौद्रो विक्रमो नाम नामतः ॥

यत्तुर्भुजो मङ्गालेजा नीलजुमूतसन्निभः ।
अक्षः किरीटि भीमश्च वनमावाविभूषितः ॥

Page 267

गदाकाधधरो वामे शूलं यङ्गं यं दक्षिणे ।
शक्तयस्तादृशाः सर्वा द्वादशारेऽधिदेवताः ॥

कूरा यं पिङ्गला यैव षड्गीका लम्पटा तथा ।

દંટ્રાલી રાક્ષસી ધ્વાક્ષી લોલુપા લોહિતામુખી ॥

બહ્વાશી ચ વિરૂપાક્ષી તથા ચૈવામિષપ્રિયા ।

ખકારસ્ય ઇમા દેવ્યઃ સિંહલદ્વીપસંસ્થિતાઃ ॥

ક્ષેત્રપાલો મહાયોગી અગસ્ત્યશ્ચ મહાબલઃ ।

ચતુર્ભુજો મહારૌદ્રસ્ત્રિનેત્રો ભૈરવાનનઃ ॥

કપાલમાલાભરણો ભસ્મોઽધૂલિ(ત)વિગ્રહઃ ।

કાઘકણ્ઠધરો વામે મીનં ખડ્ગં ચ દક્ષિણે ॥

શક્તયસ્તાદૃશાસ્તસ્ય દ્વાદશારે પ્રપૂજયેત્ ।

પાલકં કર્ણિકામધ્યે પૂજયેત્ પિશિતાસવૈઃ ।

રક્તા રક્તામ્બરધરા રક્તમાલ્યાનુલેપનાઃ ॥

પાશાઙ્કુશૌ બીજપૂરકપાલૌ દધતં કરૈઃ ।

એવં ચ પાલકાઃ સર્વે ધ્યેયાસ્તેષાં ચ શક્તયઃ ॥

સુપ્રકીર્ણા પ્રકીર્ણા ચ લમ્બા લમ્બમુખી શુભા ।

લમ્બોષ્ઠી દીર્ઘદંટ્રા ચ લજ્જા ચ પ્રાણહોન્મુખી ॥

ધૃતકર્ણી સુકર્ણી ચ મહાકાલી સુભીષણા ।

વાતવેગરતા ઘોરા ગકારે દેવતા ઇમાઃ ॥

સ્વર્ણદ્વીપાધિકારિણ્યશ્ચાણનાથો મહાબલઃ ।

ઘનદાવા ઘોરઘોષા મહાઘોષાતિઘોષિકાઃ ॥

ઘણ્ટા ઘણ્ટેશ્વરી ઘોરા મહાઘણ્ટા સુઘણ્ટિકા ।

અતિઘણ્ટાતિઘોરા ચ કરાલા રાવરાવિણી ॥

Page 268

ઘકારે દેવતા એતા કર્ણપ્રાવૃતમણ્ડલે ।

યક્ષરાજો મહાદેવઃ ક્ષેત્રપાલો મહાબલઃ ॥

વિભૂતિર્ભોગદા કાન્તિઃ સ્રગ્વિણી પન્થિની તથા ।

ગન્ધારી યોગમાતા ચ સ્વધારૂપા સમુજ્જવલા ॥

સંહારી માંસહારી ચ પ્રાણહારી બલાપહા ।

ઋચ્છિકા ગૃહ્ણિકા ઇતી ચ રેવતી ચાઙ્ગસાઙ્ગિકા ॥

ડકારે સંસ્થિતા દેવ્યશ્ચામુખે મણ્ડલે સ્થિતાઃ ।

રાજ્યં પાલયતે દેશે કવર્ગે ઉત્તરાપથે ॥
 ક્ષેત્રપાલો ગણપતી રક્ષાં કુર્વન્તુ સાધકે ।
 ચણ્ડા ચણ્ડમુખી ચૈવ ચણ્ડવેગ મહારવા ॥
 ભ્રુકુટિ ચણ્ડવીર્યા ચ ચણ્ડભ્રૂશ્ચણ્ડનાથિકા ।
 ચગ્ધલા ચલવેગા ચ ચલજિજ્ઞા ચલેશ્વરી ॥
 ચકારદેવતા હ્યેતાઃ કુલૂતદ્રીપમાશ્રીતાઃ ।
 રાજ્યાધિકારી દેવેશિ ક્ષેત્રપાલો મહાજયઃ ॥
 કાલરાત્રી ચ વેતાલી કકુલી ચ કલક્રિની ।
 કિક્રિણી ચણ્ડઘોષા ચ અટ્ટહાસા મહારવા ॥
 ચણ્ડા માતંગી ચણ્ડાલી સૂકરી કુર્મુટી તથા ।
 ગન્ધારી ડોમ્બી ચાણ્ડાલી છકારે દેવતાઃ સ્મૃતાઃ ॥
 નાથિકા ઓડિયાણે તુ ક્ષેત્રપાલો મહાભૃગુઃ ।
 જ્વાલિની જ્વલિની ચૈવ મહાજ્વાલાવલી પ્રભા ॥
 તેજા તેજોવતી વહ્નિઃ સુતેજા નિર્મલોજ્જ્વલા ।
 જ્વાલાવલી કરાલી ચ વિસ્ફુલિણી શિખી શિખી ॥
 Page 269
 જકારે દેવતા એતાઃ સર્વસત્ત્વવશકુરાઃ ।
 જાલન્ધરે તુ દેવેશિ મહાજિત્ ક્ષેત્રપાલકઃ ॥
 સુભદ્રા ભીમભદ્રા ચ ભદ્રા ચૈવ સુભાષના(ણા) ।
 ભીમા ભીમાવતી કાન્તિઃ કકુલી ચ કપાલિની ॥
 ભદ્રકાલી સુકાલી ચ વિકટા કકુટેતિ ચ ।
 ચર્વાકી લમ્પટા ચેતિ ઝકારે દેવતાઃ સ્મૃતાઃ ॥
 મણ્ડલે એકપાદે તુ મહામાયા બલોત્કટા ।
 ચિત્રસેનો મહાવીરઃ ક્ષેત્રપાલો ભયાનકઃ ॥
 સુભટોદ્ભટા ચ વિકટા કુટિલા ચૈવ કર્કટા ।
 વીરમાતા સુવીરા ચ શર્ખિની શૂલિની ખગી ॥
 છુછુન્દરી વિલા ચૈવ ઝકારે દેવતાગણાઃ ।
 પારસે તુ મહાદેવી અધિકારં પ્રકુર્વતે ॥

ધ્વાક્ષનામેતિ વિજ્ઞાતઃ ક્ષેત્રપાલો ભયાનકઃ ।
 રાજા દક્ષિણદેશે તુ ચવર્ગે પરમેશ્વરી ॥
 મૃગા ચ શશિરેખા ચ હરિણી રોહિણી તથા ।
 અમૃતોત્તરા ચ પૂર્વાર્ધગી જીવરક્ષા સુજીવકા ॥
 હરિણાક્ષી સુજીવા ચ ચન્દ્રોદયાઽમૃતોદ્ભવા ।
 ટકારે દેવતા હ્યેતાઃ કુશદ્વીપે વ્યવસ્થિતાઃ ॥
 જયભદ્રઃ ક્ષેત્રપાલઃ કુશદ્વીપપ્રપાલકઃ ।
 વ્યોમની વ્યોમરૂપા ચ વ્યોમવ્યાપી શુભોદયા ॥
 ગ્રહાચારી સુચારી ચ વિષહારી વિષાત્મિકા ।
 જૃમ્ભોપમા ચ ફેત્કારી દુર્જયા કાલદુર્જયા ॥

Page 270

ઠકારે દેવતાઃ પૂજ્યાઃ શાલ્મલીદ્વીપમાશ્રિતાઃ ।
 ક્ષેત્રપાલો મહાદિવ્યઃ કપાલિ ચ મહાબલઃ ॥
 ચગ્ધલા ચપલા ચણ્ડો ડમરી ડામરી શુભા ।
 દણ્ડિની મુણ્ડિની મુણ્ડા સાકિની ડાકિનીતિ ચ ॥
 રાકિની કાકિની દેવી ભગ્જની સાકિ(ની)તથા ।
 ડકારે દેવતા હ્યેતાશ્ચીનદ્વીપે વ્યવસ્થિતાઃ ॥
 દધીચિઃ ક્ષેત્રપાલસ્તુ તત્ર દેશે પ્રપૂજયેત્ ।
 ભીમદંટ્રા મહાદંટ્રા અસ્ત્રમાલા કરાલિકા ॥
 વિકરાલી કરાલાસ્યા તાલજઙ્ઘાતિજઙ્ઘિકા ।
 લોહજઙ્ઘાતિજઙ્ઘા ચ મહાવેગાતિવેગિની ॥
 વજ્રસખી નટી ચૈવ બલા ચૈવ તથાપરા ।
 ઢકારે દેવતા નામ કુમારીદ્વીપમાશ્રિતાઃ ॥
 ક્ષેત્રપાલઃ કુમારીશો રક્ષપાલસ્તથૈવ ચ ।
 બલા ચાતિબલા ચૈવ અજિતા ચાપરાજિતા ॥
 જયા ચ વિજયા ચૈવ જમ્ભની સ્તમ્ભની તથા ।
 અન્વની મોહની માયા નિગલા નીલિની તથા ।

एाकारे देवता ज्येताः कामरूपनिवासिनः ।
 यवद्वीपे स्थिता देव्यो ज्यधिकारं प्रकुर्वते ॥
 मडादंष्ट्रस्तु विज्यातः क्षेत्रपालो मडाभलः ।
 यलजिह्वोग्रनेत्रा य रुद्राडङ्कारिका तथा ॥
 भादिनी रूपनामा य डाकारी य क्षयान्तिका ।
 दन्तुरा रौद्रमावा य शुभ्रमावा कुला शुभा ॥

Page 271

जिह्वोग्रनेत्रा डुङ्कारी दक्षरूपा सनातना ।
 रन्विना पसिना यैव मडाग्रासी नृत्तान्तिका ॥
 तकारदेवता ज्येताः पुष्करद्वीपमाश्रिताः ॥
 नायिका देवता नाम क्षेत्रपालः श्रुतिधरः ।
 उम्भारी डिम्भडिम्भा य कैवर्ती य जवेलिका ॥
 द्रवणी द्रावणी क्षोभा प्लवनी प्लावनीति य ।
 मढोडटा मदक्षोभा मढोन्मत्ता मदावडा ॥
 कामसन्दीपिनी देवी अतिरूपा मनोहरा ।
 थकारे देवता नाम संस्थिताः पत्युरन्तिके ॥
 क्षेत्रपालो मडाध्वाङ्गः षड्गडस्तो मडाभलः ।
 अरुणा घोषरूपा य रेवती भोगदायिका ॥
 घोरा घोरतराऽघोराऽतिघोरा विकटानना ।
 वानरी कोष्टकी यैव सुरासवमधुप्रिया ॥
 दकारे देवता ज्येतास्त्रिणद्वेशनिवासिनः ।
 क्षेत्रपालो मडानन्दी शूलडस्तो मडाभलः ॥
 भीमरावा सुरावा य शान्तारी समरार्तिडा ।
 स्तम्भिनी रोडनी रौद्री रुद्रवत्या छलापडा ॥
 मडाशक्तिः सुशीला य डडुङ्गी य वृकोदरी ।
 थकारे देवता ज्येताः पूजनीयाः प्रयत्नतः ॥
 क्षेत्रपालः सगन्धी य गन्धर्वो वीणडस्तकः ।
 यन्द्रद्वीपाधिकादिण्य आर्तानामार्तिडारिकाः ॥

કન્દવી રજ્જકાલી ચ કાલસર્વાન્તિકી તથા ।
અનુષ્ઠીલા પ્રતિષ્ઠા ચ શાન્તિપુષ્ટિકરી તથા ॥

Page 272

જયા ધૃતિકરી સૌમ્યા કામદા શુભા તથા ।
સુતેજા કામશીલા ચ નકારે દેવતાઃ શુભાઃ ॥

યવદ્વીપરતા નિત્યં સાધકાનાં તુ સર્વદા ।
ક્ષેત્રપાલસ્તુ ગોપાલો ધર્મહોડસત્યબાધકઃ ॥

ધર્મા ધર્મવતી શીલા પાપહા ધર્મવર્ધની । (ધર્મબન્ધની)
ધર્મરક્ષા ચ માતા ચ ધર્મા ધર્મવતીતિ ચ ॥

ધર્મશીલા ચ ધર્મજ્ઞા ધર્મદેહા ધનકુરી ।
પકારે દેવતા હ્યેતા રત્નદ્વીપાર્ણવે સ્થિતાઃ ॥

ક્ષેત્રપાલો મહાકાલસ્તસ્મિન્ દ્વીપાધિપો મહાન્ ।
સુમતિર્દુર્મતિર્મેધા શુદ્ધબુદ્ધિર્મનોજવા ॥

બલા ચાતિબલા ભીમા પ્રાણવૃદ્ધિકરી તથા ।
નિર્લેપા નિર્દુર્ણા માયા સર્વપાપક્ષયકુરી ॥

કૃકારે દેવત એતાઃ શરદ્વીપનિવાસિનઃ ।
પુષ્પદન્ત ઇતિ ખ્યાતઃ ક્ષેત્રપાલો મહાબલઃ ॥

રક્તા ચૈવાતિરક્તા (ચ)ઉદ્ભેગા શોકવર્ધની ।
કામતૃષ્ણા ક્ષુધા મોહા નિદ્રાલસ્યભયાજરા ॥

સુતૃષ્ણા રોહિણી કુમ્ભા મલાધુસ્થિષ્ઠનાશિની ।
બકારે દેવતા હ્યેતાઃ સ્થિતા ગોમેધમણ્ડલે ॥

ધનદો નામ વિખ્યાતઃ ક્ષેત્રપાલો મહાથશાઃ ।
તૃષ્ણા ચ કામભોગા ચ દુઃખદા સુખદા તથા ॥

આનન્દા ચ સુનન્દા ચ મહાનન્દા શુભકુરી ।
વીતરાગા મનોત્સાહા જિતરાગા મનોરમા ॥

Page 273

ભકારે દેવતા હ્યેતાઃ સ્થિતા ગર્ભોદમણ્ડલે ।

विपुलो नाम विभ्यातः क्षेत्रपालो भयानकः ॥

मनोन्मनी मनःक्षोभा मद्योन्मत्ता मडाकुला ।

मद्योद्गता मद्योन्मादा कामदा मदविह्वला ॥

मडावेगा सुवेगा य मडावेगक्षणापडा ।

डमणी वामनामा य डामणी य तथा परा ॥

मकारे देवता ल्येताः सूर्यद्वीपे व्यवस्थिताः ।

मडानन्देति विभ्यातः क्षेत्रपालो मडोत्कटः ॥

भयवेगा सुवेगा य अतिवेगावती तथा ।

यडवेगा विरुद्धा य यलचित्तवती स्मृताः ॥

रोदक्षोणी क्षोदनी भलाऽतिरोषा कलिप्रिया ।

विद्युद्गता त्रासाणी देवी मनोवेगी य यञ्चला ॥

यकारे देवता अेता आसवद्वीपमाश्रिताः ।

शुको नाम्ना य विभ्यातः क्षेत्रपालो मडाभलः ॥

विद्युज्जिह्वा मडाजिह्वा शृङ्गाटकुटिला स्थिता ।

जवाला यैव तु सुजवाला मडाजवाला तथैव य ॥

जवालावती विस्फुलिङ्गा जवालाभिः सक्षयन्तका ।

रेकुमध्यगता देव्यो मरुदेशाधिपो मडान् ॥

विलासः क्षेत्रपालश्च मडाभलपराङ्मः ।

लृल्लेप्ता य पताका य भोगा भोगवती तथा ॥

मडाभोगातिभोगा य भोगाढ्या भोगपारगा ।

ऋद्धिर्वृद्धिर्धृतिः कान्तिर्वकारे देवताः शुभाः ॥

Page 274

वसन्तद्वीपवासिन्यो योगिन्यस्ता मडाभलाः ।

क्षेत्रपालाधिकारी य सुपर्णाश्च मडाभलः ॥

अमृता य परा दिव्या वरिष्ठा कुलदायिनी ।

हरिणाक्षी सुपर्णा य कनका रेणुपिञ्जरा ॥

रत्ना य रत्नद्वीपा य रत्नमाला सुदीपिका ।

रत्नशोभा मडाशोभा रामशोभा परधुतिः ॥

વકારે દેવતા હ્યેતાઃ શરદ્વીપનિવાસિનઃ ।
 ક્ષેત્રપાલસ્તુ વિખ્યાતઃ શુભાનનો બલોત્કટઃ ॥
 શબરી સર્વરી ગૃધ્રી વટકર્ણી વરાનના ।
 હયગ્રીવા સુજડ્ધા ચ સર્વગ્રાહી કૃતાન્તકા ॥
 સર્વાશી ચ મહામત્તા મહાદંટ્રાડતિરૌદ્રિકા ।
 શકારદેવતા હ્યેતાઃ કથિતાસ્તુ મહાયશાઃ ॥
 અમૃતદ્વીપમધ્યે તુ ક્ષેત્રપાલો રતિપ્રિયઃ ।
 રાગા રાગવતી કુબ્ધા મહાભોગા ચ રૌરવી ॥
 કુન્દની રોદિની કલહી કાલકાલી કલાન્તિગા ।
 દુર્ભેદા દુર્ભિદા ચૈવ દુર્નિરીક્ષ્યા સુભીષણા ॥
 ચમાન્તિકા કલિર્માતા ષકારે દેવતાઃ શુભાઃ ।
 આનન્દદ્વીપવાસિન્યો દેવ્યો હ્યક્ષય્યયૌવનાઃ ॥
 દેવશ્ચ ક્ષેત્રપાલોડત્ર સુરાપ્રિયો વરપ્રદઃ ।
 નટી નાટી કુનાટી ચ નાટકી ચિટી..... ॥
 કટકુટા ચ વિકટા ચર્વટોદ્ભટનાયિકા ।
 સકારે દેવતા હ્યેતા ગાન્ધર્વદ્વીપસંસ્થિતાઃ ॥

Page 275

વીણાવંશરતા દેવ્યઃ સહ કીડન્તિ કિન્નરૈઃ ।
 ચિત્રાડ્ગઃ ક્ષેત્રપાલશ્ચ મેરુર્ધ્વ ચાલયે સ્થિતઃ ॥
 નાદાક્ષી નાદરૂપા ચ સર્વાકારી ગમાગમા ।
 અનુચ્ચારી સુચારી ચ ઊર્ધ્વનાદા સુનાદિની ॥
 સંયોગા ચ વિયોગા ચ હંસાખ્યા ચ વિલાસિની ।
 અડ્ગારદ્વીપવાસિન્યો હકારાક્ષરસમ્ભવાઃ ॥
 વિપુલો નામ વિખ્યાતઃ ક્ષેત્રપાલો મહાબલઃ ।
 પ્રલયામ્બુદવર્ણભઃ સર્પાભરણમણિઉતઃ ॥
 મુદ્ગરં પાત્રહસ્તં ચ તર્જનીબિન્દુમેવ ચ ।
 નાનાવિઘ્નહરો દેવો લોકપૂજ્યો મહેશ્વરઃ ॥

શ્રીશ્રીદેવતાયુક્તઃ પદ્મલઃ ક્ષેત્રપાલકઃ ।
 સર્વગાશક્તિસંયુક્તોઽનન્દગદ્ધીપે સમાસ્થિતઃ ॥
 ક્ષકારે સંસ્થિતા દેવ્યઃ સર્વગાથા મહાબલાઃ ।
 ઇતિ કાદિક્ષાન્તવર્ણાનાં ક્ષેત્રોપક્ષેત્રપાલકાઃ ॥
 અથાઽદિષોઽશાર્ણસાંખ્યક્ષેત્રપાલકા ઉચ્યન્તે । યથા-
 અજર આપકુમ્ભશ્ચ ઇડા ચાન્યસ્તથૈવ ચ ।
 ઇન્દ્રમૂર્તિશ્ચ ઉલ્લા ચ ઊન્માદ ઋપુસૂદનઃ ॥
 ઋમુક્તો લમકાયશ્ચ લૃલાપો એકદંટ્રકઃ ।
 ઐરાવતશ્ચ ઓઘાવોયુરૌષધી ઘનદસ્તથા ॥
 અહું બાહુરન્તતશ્ચ ચિન્ત્યતાં તત્સમાસતઃ ।
 નામભ્રષ્ટાસ્તુ ક્ષેત્રેશાસ્તેષાં નામ તતઃ શૃણુ ॥
 એકલિંગે ચ હૂહારઃ શ્મશાને ચ મહાવહઃ ।
 મહાલક્ષ્મીવને ઘોરે જવાલામુખ ઇતિ શ્રુતઃ ॥

Page 276

એકવૃક્ષવટે વાપિ વિડાલવદનોજજવલઃ ॥
 ઘણ્ટારાવો ગુહાવાસે પદ્મષણ્ડે જલામ્બરઃ ।
 સર્ગમે ભૂરિભાવોદ્યઃ પર્વતે સમ્ભૃતશ્ચ સઃ ॥
 નિર્ઝરશ્રવણે વિદ્યાન્નિધાને મણિભદ્રકઃ ।
 શરક્ષેત્રે ધનાધ્યક્ષો યજ્ઞવાટે તુ કોષ્ઠકઃ ॥
 અરણ્યે શબરો જ્ઞેય ઉદ્યાને મધુસૂદનઃ ।
 ચતુષ્ષષ્ટિઃ સ્થિતા વીર્યૈર્વાપિચિત્વાખિલં જગત્ ॥

॥ ઇતિ શ્રીવિદ્યાનન્દનાથદેવવિરચિતાયાં શ્રીજ્ઞાનદીપવિમર્શિન્યાં શ્રીત્રિપુરસુન્દરીપદ્ધત્યાં દ્વીપામ્નાયપદ્ધતિઃ
 પચ્ચવિંશતિઃ ॥

ષડામ્નાયમહાપદ્મવનષણ્ડવિહારિણા ।
 શ્રીવિદ્યાનન્દનાથેન પરમહંસેન ધીમતા ॥

Page 277

અષ્ટમં પરિશિષ્ટે

ૐ નમસ્ત્રિપુરાયૈ ।

કલ્યાણવૃષ્ટિભિરવામૃતપૂરિતાભિ-

ર્લક્ષ્મીસ્વયંવરણમડ્ગલદીપિકાભિઃ ।

સેવાભિરમ્ય તવ પાદસરોજમૂલે

નાકારિ કિં મનસિ ભક્તિમતાં જનાનામ્ ॥ ૧ ॥

એતાવદેવ જનનિ સ્મૃહણીયમાસ્તે

ત્વદ્ગન્ધેષુ સલિલસ્થસરોજનેત્રે ।

સાન્નિધ્યમુદ્ધદરુણામ્બુજસોદરસ્ય

ત્વદ્વિગ્રહસ્ય સુધયા પરચાપ્સુતસ્ય ॥ ૨ ॥

ઈષત્પ્રભાવકલુષાઃ કતિ નામ સન્તિ

બ્રહ્માદયઃ પ્રતિદિનં પ્રલયાભિભૂતાઃ ।

એકઃ સ એવ જનનિ સ્થિરસિદ્ધિરાસ્તે

યઃ પાદયોસ્તવ સકૃત્પ્રણતિં કરોતિ ॥ ૩ ॥

લબ્ધ્વા સકૃત્ત્રિપુરસુન્દરિ તાવકીનં

કારુણ્યકન્દલિતકાન્તિભરં કટાક્ષમ્ ।

કન્દર્પભાવસુભગાસ્ત્વયિ ભક્તિભાજઃ

સમ્મોહયન્તિ તરુણીં ભુવનત્રયેડપિ ॥ ૪ ॥

હ્રીકુારમેવ તવ નામ ગૃણન્તિ વેદા

માતસ્ત્રિકોણનિલયે ત્રિપુરે ત્રિનેત્રે ।

ત્વત્સંસ્મૃતૌ યમભટાભિભવં વિહાય

દીવ્યન્તિ નન્દનવને સહ લોકપાલૈઃ ॥ ૫ ॥

Page 278

હન્તુઃ પુરામધિગલત્પરિઘૂર્ણમાનઃ

કૂરઃ કથં ન ભવિતા ગરલસ્ય વેગઃ ।

નાશ્વાસનાય યદિ માતરિદં તવાર્ધ-

દેહસ્ય શશ્વદમૃતાપ્સુતશીતલસ્ય ॥ ૬ ॥

સર્વજ્ઞતાં સદસિ વાક્યટુતાં પ્રસૂતે

દેવિ ત્વદણ્નિસરસીરુહયોઃ પ્રણામઃ ।

કિંચ સ્ફુરન્મુકુટમુજ્જવલમાતપત્રં

द्वे यामरे य मडतीं वसुधां ददाति ॥ ७ ॥

कल्पद्रुमैरभिमतप्रतिपादनेषु

कारुण्यवारिधिभिरम्भ भवत्कटाक्षैः ।

आलोक्य त्रिपुरसुन्दरि मामनाथं

त्वय्येव भक्तिभरितं त्वयि दत्तदृष्टिम् ॥ ८ ॥

उन्तेतरेष्वपि निधाय मनांसि यान्ये

भक्तिं वदन्ति कलया परदैवतेषु ।

त्वामेव देवि मनसाहमनुस्मरामि

त्वामेव नौमि शरणं जननि त्वमेव ॥ ९ ॥

लक्ष्मेषु सत्स्वपि तवाक्षिविलोकनानां

आलोक्य त्रिपुरसुन्दरि मां कथञ्चित् ।

नूनं मया य सदृशं करुणैकपात्रं

जातो जनिष्यति जनो न य जायते वा ॥ १० ॥

ह्रीं ह्रीं हृदि प्रतिदिनं जपतां तवाभ्यां

किं नाम दुर्लभमिह त्रिपुवाराधिवासे ।

Page 279

मालाकिरीटमदवारणमाननीयां-

स्तान् सेवते मधुमती स्वयमेव लक्ष्मीः ॥ ११ ॥

सम्पत्तराणि सकलेन्द्रियनन्तानि

साम्राज्यदानकुशलानि सरोरुडाक्षि ।

त्वद्भक्तानि दुरितोद्धरणोद्यतानि

मामेव मातरनिशं कलयन्तु नान्यम् ॥ १२ ॥

कल्पोपसंडराकल्पितताण्डवस्य

देवस्य भाण्डपरशोः परमैरवस्य ।

पाशाङ्कुशैक्षवशरासनपुष्पभाणः

सा साक्षिणी विजयते तव मूर्तिरेका ॥ १३ ॥

लग्नं सदा भवतु मातरिदं त्वदीयं

तेजः परं बहुलकुङ्कुमपङ्कशोणम् ।

भास्वत्किरीटमभृतांशुकलावतंसं

રૂપ ત્રિકોણમુદિતં પરમામૃતાક્તમ્ ॥ ૧૪ ॥

હ્રીઃકારત્રયસમ્પુટેન મહતા મન્ત્રેણ સન્દીપિતં

સ્તોત્રં યઃ પ્રતિવાસરં તવ પુરો માતર્જપેન્મન્ત્રવિત્ ।

તસ્ય ક્ષોણિભુજો ભવન્તિ વશગા લક્ષ્મીશ્ચિરં સ્થાયિની

વાણી નિર્મલસૂક્તિભાવભરિતા જાગર્તિ દીર્ઘ યશઃ ॥ ૧૫ ॥

(ઇતિ)મન્ત્રોદ્ધારઃ ।

ઇતિ શ્રીત્રિપુરસુન્દરીદેવ્યાઃ શકુરાયા(ર્ય)વિરચિતાક્ષરમાલાસ્તોત્રં સમાપ્તમ્ ॥

Page 280

માદનં તદધઃ શક્તિસ્તદન્તર્બિન્દુમાલિની ।

ઐન્દ્રમાકાશબીજસ્થમધસ્તાજ્જવલનાક્ષરમ્ ॥

માયાબિન્દ્રીશ્વરયુક્તં સર્વોપરિ નિયોજિતમ્ ।

અયં સ (વાગ્)ભવો દેવિ વાગીશત્વપ્રવર્તકઃ ॥

શિવબીજં ત્રિધા યુક્ત્યા સૃષ્ટિસ્થિતિલયક્રમૈઃ ।

આદિમધ્યાવસાનેષ્ટદ્વયમાદ્યેન સંયુતમ્ ॥

આદ્યેન આદિવર્ણેન આદ્યાધો મદનાક્ષરમ્ ।

મધ્યસ્થિતિશિવાદ્ધસ્તમિન્દ્રબીજં નિયોજયેત્ ॥

તથા લયશિવાધોડપિ જ્વલનેન મહેશ્વરિ ।

માયાબીજસ્વરયુક્તમર્ધયન્દ્રેણ ભૂષિતમ્ ॥

એવમેતન્મહાબીજં કામરાજં મહોદયમ્ ।

માયાબીજં મહેશાનિ માદનં શક્રસંયુતમ્ ॥

ચન્દ્રબીજં કેવલં તુ શક્તિબીજં સમુદ્ધરેત્ ।

ત્યક્ત્યા સૃષ્ટિક્રમં દેવિ પ્રાગુચ્ચારકમેણ તુ ।

એવમેષા મહાદેવી મહાત્રિપુરસુન્દરી ॥

ૐ નમસ્ત્રિપુરાયૈ ।

પુસ્તકાભિકરાં વામે દક્ષેડક્ષવરધારિણીમ્ ।

શુકલાં ત્રિનયનામાદ્યાં બાલાં શ્રીત્રિપુરાં શ્રયે ॥

ત્રૈલોક્યમોહનચક્રસ્ય ધ્યાનમ્ ॥ ૧ ॥

પાશાક્રુવરાભીતિ ભાન્વત્યનિ(ધારયન્તી)ચતુષ્થયમ્ ।

शुक्लां वर(धरो)धक्षा(त्र्यक्षां)नमामि त्रिपुरेश्वरीम् ॥

सर्वासा(शा)प्रतिपूरक्यकस्य (ध्यानम्) ॥ २ ॥

Page 281

पाशाभयप्रदां वामे दक्षे सृष्टिवरप्रदाम् ।

रक्तवर्णां भजे नित्यां त्र्यक्षां त्रिपुरसुन्दरीम् ॥

सर्वसङ्क्षोभक्यकस्य (ध्यानम्) ॥ ३ ॥

छन्दीवरं दूर्ध्नाभ्यां तथा पाशाङ्कुशद्वयम् ।

दधानां डारतां भासा संश्रये त्रिपुरवासिनीम् ॥

सर्वसौभाग्यक्यकस्य (ध्यानम्) ॥ ४ ॥

पद्मद्वयवराभीति सेभमाना भुजा स्वजा ।

शुक्लपद्मासनां त्र्यक्षां श्रये श्रीत्रिपुरां श्रियम् ॥

सर्वार्थसाधक्यकस्य (ध्यानम्) ॥ ५ ॥

सृष्टिं पाशां शिताम्भोजं मातुलुङ्गं य बिभ्रतीम् ।

नीलवर्णां त्रिनेत्रां य श्रये त्रिपुरमाविनीम् ॥

सर्वरक्षाकरक्यकस्य (ध्यानम्) ॥ ६ ॥

सुवर्णां वर्णापितस्था जटाजूटेन्दुमण्डिता ।

वन्देऽहं त्रिपुरासिद्धां पाशाङ्कुशवराभयाम् ॥

सर्वरोगहृदयकस्य (ध्यानम्) ॥ ७ ॥

मुण्डमालागलां रक्तां पुस्तकाक्षवराभयाम् ।

शुकप्रेतासनां त्र्यक्षां वन्दे श्रीत्रिपुराम्बिकाम् ॥

सर्वाशाप्रतिपूरक्यकस्य (ध्यानम्) ॥ ८ ॥

अर्बुक्पुष्पसङ्काशां पञ्चवक्त्रां य प्रेतगाम् ।

पाशाङ्कुशवराभीतिमुण्डमालां गलस्रजम् ॥

विधामन्त्रपटा(प्रदां)देवीं मलात्रिपुरभैरवीम् ।

नित्यां नवमयकस्थां नायिकां नवर्मी श्रये ॥

Page 282

सर्वसिद्धिमयकस्य (ध्यानम्) ॥ ९ ॥

મહાયજ્ઞવરસ્યાન્તઃ પદ્મરાગસમપ્રભામ્ ।
પાશાકુશૌ શરાંશ્ચાપં ધારયન્તી ભજામ્યહમ્ ॥
સર્વાનન્દમયચક્રસ્ય (ધ્યાનમ્) ॥ ૧૦ ॥
વેદશાસ્ત્રપુરાણાદ્યાઃ સામાન્યગણિકા ઇવ ।
યા પુનઃ શામ્ભવી વિદ્યા ગુપ્તા કુલવધૂરિવ ॥
ગુપ્તે સિદ્ધિં સમાદત્તે હાનિં મન્મથપ્રકાશને ।
તસ્માત્ સર્વપ્રયત્નેન ગોપયેન્માતૃજારવત્ ॥
પ્રથમે ત્રિપુરા દેવી દ્વિતીયે ત્રિપુરેશ્વરી ।
તૃતીયે સુન્દરી ચૈવ ચતુર્થે ત્રિપુરવાસિની ॥
પચ્ચમે (ત્રિપુ)રાશ્રીશ્ચ ષષ્ઠે ત્રિપુરમાલિની ।
સપ્તમે ત્રિપુરાસિદ્ધા અષ્ટમે ત્રિપુરામ્બિકા ॥
નવમે તુ મહેશાનિ મહાત્રિપુરસુન્દરી ।
પ્રકટાથો તતો ગુપ્તા ગુપ્તા ગુપ્તરા પરા ॥
સમ્પ્રદાયક્રમાયાતા તથાન્યાક્ષરકૌલિની ।
મહાનિગર્ભયોગેન રહસ્યસ્થા પરાપરા ॥
પરમાપિ રહસ્યસ્થા પૂર્વ ત્રિભુવનેશ્વરી ।
તત્ર પ્રકટયોગિન્યશ્ચક્રે ત્રૈલોક્યમોહને ॥
ઇતિ

The text is reproduced here with the permission from
Tripurā Tallikā Research and Publishing Group
www.tripuratallika.org

Copyright 2024 Tripurā Tallikā. All Rights Reserved.

E-texts may be viewed online or downloaded for private study. □ E-texts may not, under any circumstances, be copied, republished, reproduced, distributed or sold, either in original or altered form, without the express permission of Tripurā Tallikā in writing.

Disclaimer: Etexts are prepared by the Tripurā Tallikā team as a service to scholars, practitioners, and the international Śrīvidyā community and may contain typos, errors, and other mistakes. Every effort has been made to present the most accurate transcriptions possible, without emendation (diplomatic transcription), from the source materials into the International Alphabet of Sanskrit Transliteration (IAST).

Author: Vidyānanda

Title: Jñānadīpavimarśinī

Source: Dwivedi, Vrajavallabha (ed). Jñānadīpavimarśinī. Yogatantra Granthamālā No.26, Sampuranand Sanskrit University, Varanasi. 1996.

Description: The Jñānadīpavimarśinī by Vidyānanda, also known as Śrīvidyānandanātha and Vidyānandanātha (fl. c. 13th century), is a ritual manual (paddhati) on the worship of Tripurasundarī that includes both knowledge of ritual procedures, as well as esoteric contemplations (bhāvanā) on ritual action. The Jñānadīpavimarśinī survives in a Nepalese manuscript dated to 1382 and was edited and published by Ācārya Vrajavallabha Dwivedi in 1996. Concerning the identity of this Vidyānanda with the Vidyānanda of the famed Artharatnāvalī commentary on the Nityāṣoḍaśikārṇava tantra, Professor Sanderson notes, "The identity of this Vidyānanda with the author of the commentary is supported by the evidenced that the former shares the latter's Guru lineage exactly, ending with Vāsudeva (The Guru of Śivānanda)."

The text is prepared by volunteers of Tripurā Tallikā and is provided by Brian Campbell tripura.tallika at gmail.com

Tripurā Tallikā is a small group of Śrīvidyā practitioners <https://tripuratallika.org/>

Jñānadīpavimarśinī by Vidyānanda
pdf was typeset on September 23, 2026

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

